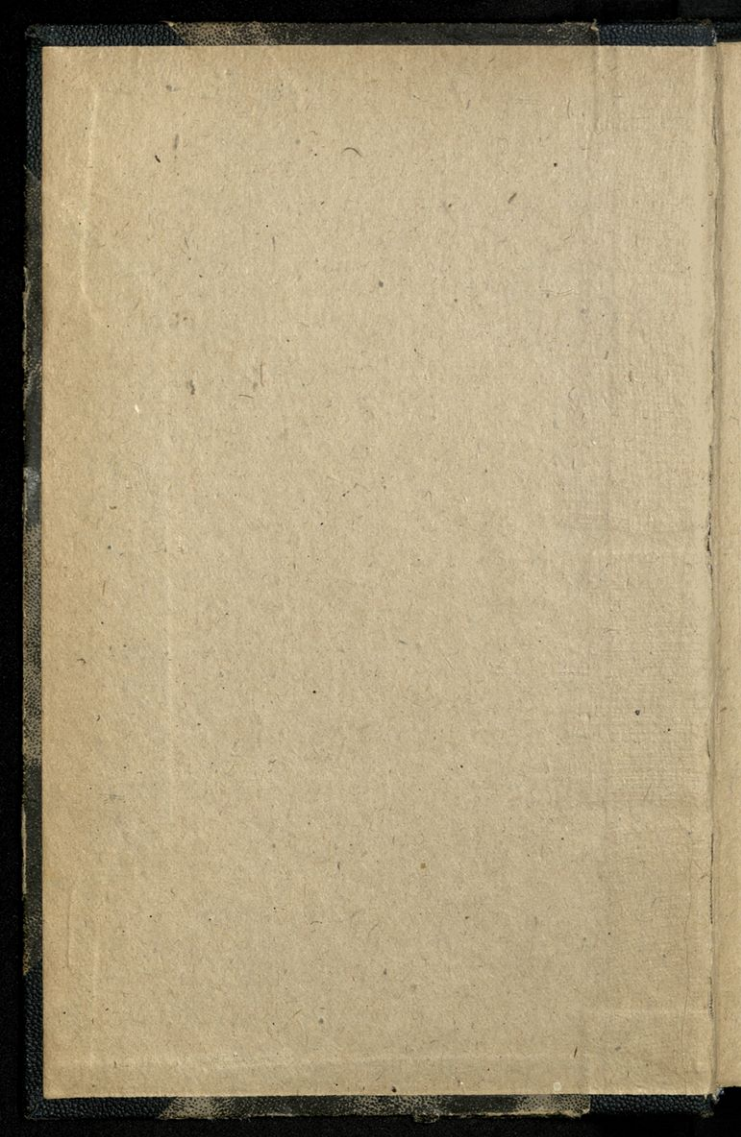

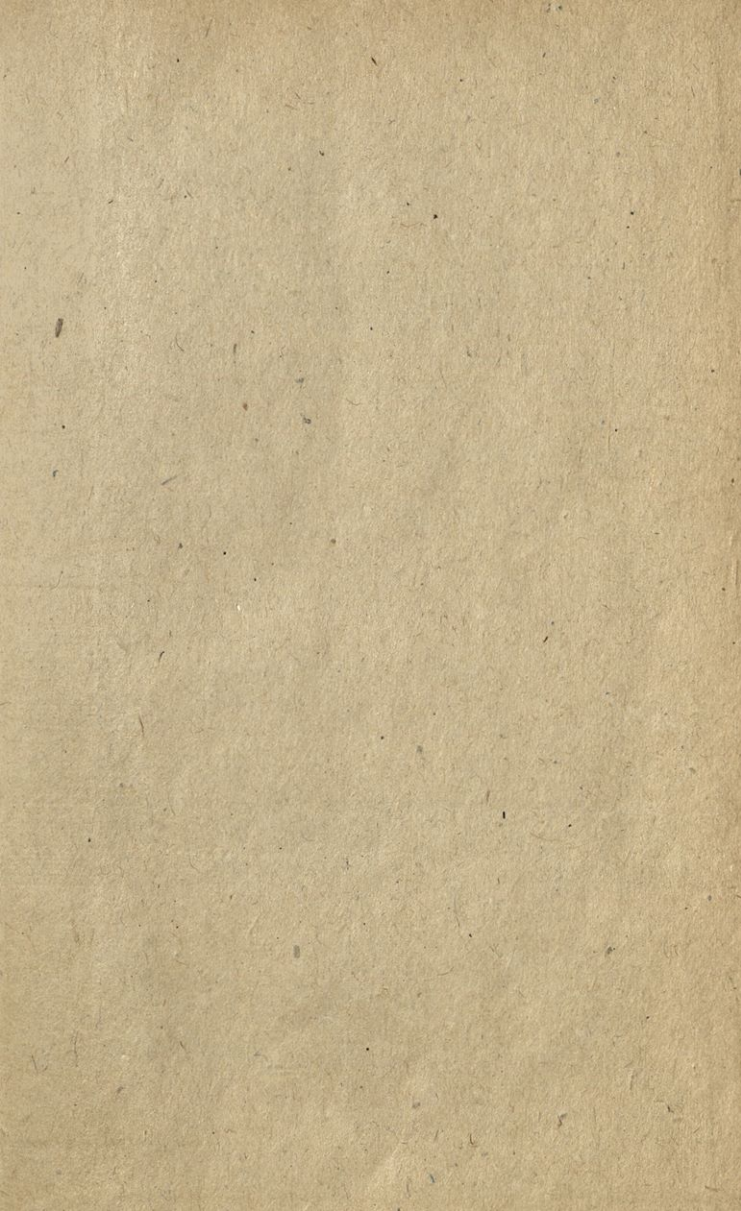
JOHN DOYLE
SHERLOCK
HOLMESOV
EPOMINI

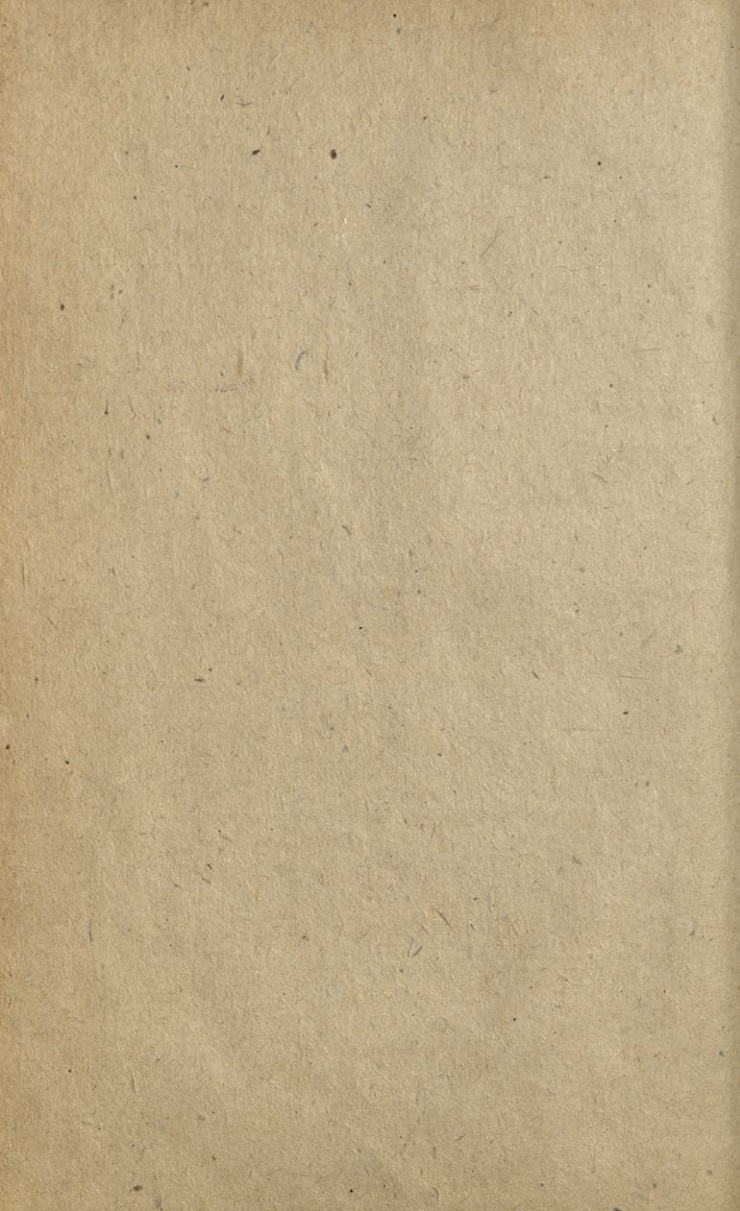
12

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

III 92 39584 h
(h)

39584 III, M. h.
[6]

SHERLOCK HOLMESOVI SPOMINI

I. DEL

Spisal

Sir Arthur Conan Doyle.

Iz angleščine prevel J. M.

V Ljubljani 1912.

030041624

Natisnila in založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg.

SREBROLISEC.

„Bojim se, Watson, da bom moral oditi,“ je dejal Holmes, ko sva sedla nekega jutra k zajutreku.

„Oditi? Kam pa?“

„V Dartmoor — do King's Pylanda.“

Nisem se začudil temu. Da, čudil sem se pravzaprav, da se dosedaj še ni vmešal v ta izvanredni slučaj, ki se je o njem govorilo širom Angleške. Cel dan je hodil moj prijatelj po sobi gorindol; brada mu je slonela na prsih in čelo mu je bilo nagubano; zopet in zopet je basal svojo pipo z najmočnejšim tobakom in bil popolnoma gluh nasproti vsem mojim opazkam in vprašanjem. Naš časniški agent je nama marljivo pošiljal sveže izdaje vsakega časnika; on pa jih je samo hitro pregledal in vrgel v kot. Akoravno pa je molčal, sem vseeno čisto dobro vedel, o čem je razmišljal. Samo en problem je bil v javnosti, ki je mogel izzvati njegove analitične zmožnosti; namreč skrivnostno izginotje konja-favorita za Wessex Cup in tragični umor njegovega

jezdca-vežbalca. Ko je sedaj nenadoma izjavil, da ima namen podati se na prizorišče te žaloigre, se je zgodilo zgolj to, kar sem pričakoval in česar sem se nadejal.

„Zelo bom srečen, ako bom mogel s teboj, samo ako ti ne bom na poti,“ sem rekel.

„Moj dragi Watson, veliko uslugo bi mi izkazal, če bi šel z menoj. In moje mnenje je, da ne boš tratil svojega časa, kajti pri tem slučaju so okoliščnosti, ki ga obetajo narediti povsem edinega svoje vrste. Mislim, da imava ravno še časa, da dobiva na postaji Paddington pravi vlak. Na poti pa izpregovorim nekoliko več o tej zadevi. Hvaležen ti bom, ako vzameš seboj svoj izvrstni daljnogled.“

In tako se je zgodilo, da sem se nekako uro pozneje nahajal v kotu kupeja prvega razreda na potu v Exeter, medtem ko je Sherlock Holmes s popotno čepico na glavi, ki mu je segala zadaj čez ušesa, spredaj pa obrobila njegov iskreni in izraziti obraz, hitro pregledaval sveženj novih časnikov, ki si jih je nakupil v Paddingtonu. Reading smo pustili že davno za seboj, ko je vrgel poslednji časnik pod svoj sedež ter mi ponudil svojo torbico s smodkami.

„Jako dobro vozimo,“ je rekel, gledal skozi okno ter pogledaval na svojo uro. „Naša hitrost znaša sedaj triinpetdeset in pol milje na uro.“

„Nisem gledal na miljnike, ki kažejo četrtna milje,“ sem rekel.

„Jaz tudi ne. Toda brzojavni drogi stojijo na tej progi šestdeset korakov vsaksebi in račun

je zbog tega čisto enostaven. Menim, da si si že ogledal tisto zadevo glede umora Johna Strakerja in izginotja Srebrolisca, kajnega?"

„Čital sem, kar pišeta Telegraph in Chronicle.“

„To je eden onih slučajev, kjer bi se morala umetnost misleca bolj uporabljati za pregled podrobnosti kot za nabavljanje novih dokazov. Žaloigra je bila tako nenavadna, tako popolna in tolike osebne važnosti za toliko ljudi, da imamo preobilico domnev, dozdev in hipotez. Težkoča je v tem, da se odloči ogrodje dejstva — popolnega, neutajnega dejstva — od vseh olupšav teoretikov in poročevalcev. Ko smo se na ta način postavili na zdravo podlago, je naša dolžnost, da pogledamo, kakšne sklepe je možno sklepati in katere so one posebne okoliščine, okoli katerih se suče cela skrivnostna zadeva. V torek zvečer sem prejel brzojavke od polkovnika Rossa, lastnika onega konja, in od policijskega nadzornika Gregoryja, ki vodi preiskavo tega slučaja; obadva me prosita moje pomoči.“

„V torek zvečer!“ sem vzkliknil. „Danes pa imamo četrtek zjutraj. Zakaj pa že včeraj nisi odšel tja?“

„Ker sem naredil velik pogrešek, moj dragi Watson, — kar se mi pa, kakor se bojim, večkrat pripeti, kakor bi si mislil človek, ki me pozna samo po tvojih spominih. Dejstvo je, da nisem mogel verjeti, da bi bilo mogoče, da bi mogel najbolj znameniti konj na Angleškem

tako dolgo ostati skrit, posebno pa še v tako redko obljudenem kraju, kakor je severni del Dartmoora. Od ure do ure sem včeraj pričakoval, da izvem, da so ga našli in da je njegov odpeljatelj obenem morilec Johna Strakerja. Ko pa je napočilo drugo jutro in sem spoznal, da se razen aretacije mladega Fitzroya Simpsona ničesar drugega ni storilo, sem spoznal, da je prišel čas, da nastopim jaz. Vendar se mi nekako zdi, da včerajšnjega dne nisem zastonj potratil.“

„Potem si si že ustvaril neko teorijo, ali ne?“

„Znana so mi vsaj bistvena dejstva tega slučaja. Naštel ti jih bom, kajti ničesar ne pojasni kakega slučaja bolj, kakor ako se ga pove drugi osebi; na drugi strani pa ne morem od tebe pričakovati pomoči, če ti ne razjasnim stališča, iz katerega hočemo delovati.“

Naslonil sem se na blazine in pihal svojo smodko, Holmes pa se je sklonil naprej, našteval s polaganjem svojega dolgega drobnega kazalca na dlan leveice vse okolnosti ter mi podal sliko dogodkov, ki so povzročili najino potovanje.

„Srebrolisec,“ je rekel, „izhaja iz rodu Isonomy in vrsta njegovih uspehov je ravnotako sijajna kakor pri njegovem slovitem predniku. Sedaj je v petem letu in je prinesel svojemu srečnemu gospodarju polkovniku Rossu s turfa vsako nagrado. Notri do časa katastrofe je bil prvi favorit za Wessex Cup in stavili so nanj tri proti eni. Bil je prvi favorit pri občinstvu,

ki pohaja dirke, in še nikoli ni razočaral njihovih nad, tako da so celo v bolj neugodnih slučajih stavili nanj velike vsote. Z ozirom na to je očito, da je bilo mnogo ljudi, ki so imeli zelo veliko vzroka prepričati, da Srebrolisec prihodnjega torka ne bi bil na svojem mestu, ko bi spustili zastavo dol.

„To dejstvo so seveda v polni meri vpoštevali v King's Pylandu, kjer se nahaja vežbalni hlev polkovnikov. Storili so vse potrebne korake za varnost tega favorita. Vežbalec John Straker je bil poprej jockey, ki je jezdil v barvah polkovnika Rossa, pa je sčasoma postal pretežak. Pri polkovniku je služil pet let kot jockey, sedem let pa kot vežbalec in je vedno bil marljiv in pošten uslužbenec. Pod seboj je imel še tri fante, kajti hlev je bil bolj majhen in je štel samo štiri konje vsega skupaj. Eden teh fantov je čul vsako noč v hlevu, ostala dva pa sta spala v podstrešni sobici. Vsi trije so bili izvrstnega značaja. John Straker, ki je bil oženjen, je stanoval v majhni hišici, kakih dvesto korakov daleč od hlevov. Otrok ni imel, pač pa eno deklo, in njegove razmere so bile precej ugodne. Okolica je dokaj samotna, samo kake pol milje proti severu leži majhna skupina vil, ki jih je zgradil nek stavbenik iz Tavistocka za bolehne ljudi in take, ki bi želeli uživati čisti dartmoorski zrak. Tavistock leži dve milji proti zapadu, na drugi strani barja pa se nahaja v daljavi kakih dveh milj večji hlev

Capleton, ki je last lorda Backwaterja in ki ga vodi Silas Brown. Na vseh drugih straneh je barje popolna divjina, na kateri biva samo nekoliko ciganov, ki se klatijo okoli. Tak je bil splošni položaj v noči minulega ponedeljka, ko se je katastrofa zgodila.

„Tisti večer so vežbali in napajali konje kakor po navadi in ob devetih so hlev zaprli. Dva izmed fantov sta se podala v vežbalčevo hišo, kjer sta v kuhinji večerjala, tretji, Ned Hunter po imenu, pa je ostal na straži. Nekoliko minut po deveti uri je prinesla dekla Edith Baxterjeva tudi njemu večerjo v hlev, ki je obstojala iz jančevine v omaki. Pijače mu ni prinesla nobene, ker so imeli v hlevu vodovod in je bilo odrejeno, da oni, ki je na straži, ne sme piti ničesar drugega. Ker je bilo zelo temno, je imela dekla seboj svetiljko, posebno ker je pot držala preko odprtega močvirja.

„Edith Baxterjeva je bila kakih trideset korakov daleč od hlevov, ko se je iz teme prikazal nek človek, ter ji dejal, da naj postoji. Ko je stopil v krog rumene svetlobe, ki jo je dajala svetiljka, je opazila, da je bil človek gosposkega obnašanja, oblečen v sivo obleko, na glavi pa je imel suknjeno čepico. Nosil je gamaše, v roki pa težko palico z glavico na koncu. Velik vtis je naredil nanjo njegov smrtnobledi obraz in njegovo nervozno vedenje. Po njeni sodbi je imel prej več kot trideset let kakor manj.

„Ali mi morete povedati, kje da sem?“ jo je vprašal. „Odločil sem se že, da prenočim na barju, ko sem ugledal luč vaše svetiljke.“

„Sedaj ste čisto blizu hlevov King's Pyland,“ je dejala ona.

„Oh, ali res! Kolika sreča!“ je vzkliknil. „Kakor sem slišal, spi tamkaj vsako noč eden izmed hlevskih fantov. Morda je tole ravno večerja, ki mu jo nesete. Prepričan sem, da ne boste tako visoki, da si ne bi hoteli zaslužiti nove obleke, kajneda?“ In vzel je iz žepa svojega telovnika kos belega papirja. „Poskrbite, da fant še danes dobi tole v roke in dobili boste najlepšo obleko, ki jo je mogoče kupiti za denar.“

„Dekla se je prestrašila njegovega resnega obnašanja in je pohitela mimo njega k oknu, skozi katero je po navadi dajala večerjo. Okno je bilo že odprto in Hunter je sedel pri majhni mizici. Začela mu je pripovedovati, kaj se je prigodilo, tedaj pa je neznanec sam prišel tja.

„Dober večer,“ je rekel ter pogledal skozi okno, „rad bi izpregovoril z vami nekoliko besedi.“ Dekla je prisegla, da je videla, da mu je pri tem, ko je govoril, molel kos majhnega papirnatega zavoja iz njegove zaprte roke.

„Kakšno opravilo pa imate tukaj?“ je vprašal fant.

„Tako opravilo, ki utegne prinesiti nekaj v vaš žep,“ je odgovoril drugi. „Vi imate pri dirki za Wessex Cup dva konja — Srebrolišca in Bayarda. Dajte mi kak namigljaj glede njune

vrednosti, in vam ne bo žal za to. Ali je resnica, da bi mogel Bayard pri enaki teži dati drugemu kakih sto korakov na pet osmin milje in da je hlev nanj stavil?“

„Vi ste torej tudi eden onih vohunov!“ je zavpil fant. „Vam že pokažem, kako postrežemo v King's Pylandu takim ljudem!“ Skočil je pokonci in pohitel preko hleva, da odveže psa. Dekla je zbežala proti domu; ko pa se je na tem povratku ozrla, je videla, da se je neznanec naslanjal skozi okno. Minuto pozneje pa, ko je prihitel Hunter s svojim psom, ga ni bilo več, in akoravno je fant obletal vsa poslopja, ni mogel najti nobenega sledu več o njem.“

„En trenutek!!“ sem zaprosil. „Ali je pustil fant pri tem, ko je hitel s psom iz hleva, vrata nezaklenjena za seboj?“

„Izvrstno, Watson, izvrstno!“ je dejal moj tovariš. „Ta okolnost se mi je zdela tako važna, da sem včeraj nalašč radi tega brzojavil v Dartmoor, da mi stvar pojasnijo. Fant je bil pred odhodom vrata zaklenil. Okno pa, naj še povem, ni bilo dovolj veliko, da bi mogel človek skozi.“

„Hunter je čakal, dokler se nista vrnila njegova dva tovariša, na to pa je obvestil vežbalca ter mu povedal, kaj se je prigodilo. Ko je Straker čul poročilo, je bil zelo vznemirjen, akoravno se zdi, da ni docela izpoznal pravega pomena vsega tega. Vendar je ostal nekam nemiren in ko se je gospa Strakerjeva ob eni zjutraj prebudila, ga je opazila, da se je ravno

oblačil. V odgovor na njena vprašanja ji je dejal, da ne more spati vsled skrbi radi konj in da ima namen podati se k hlevom, da se prepriča, ali je vse v redu. Ona ga je prosila, da naj ostane doma, posebno ker je slišala dež udarjati ob okna, on pa je navzlic vsem njenim prošnjam vzel svoj nepremočni plašč ter šel od doma.

„Gospa Strakerjeva se je zbudila zjutraj ob sedmih ter spoznala, da se njen mož še ni povrnil. Zbok tega se je urno oblekla, poklicala deklo ter se napotila proti hlevom. Vrata so bila odprta, znotraj pa je sedel na nekem stolu Hunter v popolni nezavesti; hlev, v katerem se je nahajal favorit, je bil prazen, o njegovem vežbalcu pa ni bilo nobenega sledu.

„Druga dva fanta, ki sta spala v sobici nad shrambo za konjsko opravo, sta bila kmalu pokonci. Ker sta obadva vedno dobro spala, nista ponoči ničesar slišala. Hunter je spal gotovo pod vplivom kakega močnega uspavalnega sredstva, in ker ga na noben način niso mogli zbuditi, so ga pustili, da se prespi; medtem pa sta odhitela obadva fanta in obedve ženski iskat pogrešanih. Imeli so pač nekoliko upanja, da je morda vežbalec iz enega ali drugega vzroka vzel konja iz hleva ter ga peljal na rano vežbanje; ko so pa dospeli na vrh griča blizu hiše, raz katerega je bilo mogoče pregledati celo okolico, niso mogli nikjer ugle dati nobenega sledu o favoritu, pač pa so opazili

nekaj, kar jim je oznanjalo, da se je zgodilo nekaj strašnega.

„Kake četrť milje od hlevov je na nekem bodičevju vihral John Strakerjev plašč. Tik zadaj za bodičevjem se je nahajala nekaka kotlinasta uglobina v barju in na njenem dnu so našli mrtvo truplo nesrečnega vežbalca. Glava mu je bila razbita vsled močnega udarca, zadanega z nekim težkim orožjem; dalje je bil ranjen v stegno, kjer se je nahajal dolg, močan urez, ki ga je očividno zadalo kako zelo ostro orodje. Očito pa je bilo, da se je Straker pogumno branil proti svojim napadovalcem, kajti v desnici je držal majhen nož, ki je bil tja do ročaja okrvavljen, v levici pa je držal črnordečo svilnato ovratnico; in dekla je spoznala to ovratnico ter izjavila, da jo je prejšnjega večera nosil neznanec, ki je obiskal hleve.

„Ko se je Hunter zbudil iz svoje nezavesti, je tudi on prav dobro spoznal to ovratnico. Prav tako je bil prepričan, da je isti neznanec namešal v njegovo večerjo uspavalnega sredstva, ko je stal pri oknu, in na ta način oropal hleva straže.

„Kar se tiče pogrešanega konja, je bilo v blatu na dnu osodepolne uglobine dovolj dokazov, ki so pričali, da se je za časa boja nahajal tamkaj. Toda tisto jutro je izginil, in akoravno so razpisali veliko nagrado in so cigani, nahajajoči se v Dartmooru, ostali na svojih mestih, ni bilo mogoče ničesar izvedeti

o njem. Končno je preiskava dognala, da je bila v ostankih večerje, ki jo je pustil fant na mizi, precejšnja množina stolčenega opija, medtem ko so ostali ljudje v hiši zavžili istega večera isto jed, toda brez vsakega slabega učinka.

„To so glavna dejstva celega slučaja, povedana brez vsakih domnev in kolikor mogoče resnično. Sedaj pa povem, kaj je policija ukrenila v tej zadevi.

„Nadzornik Gregory, komur so poverili ta slučaj, je zelo zmožen uradnik. Da bi le imel malo več domišljije, bi se v svojem poklicu visoko povzdignil. Pri svojem prihodu je seveda takoj našel človeka, na katerega je naravno letel sum, ter ga prijel. Ni bilo posebno težko najti ga, kajti bil je dobro znan v sosesčini. Ime mu je Fitzroy Simpson. Iz zelo dobre hiše je in izvrstno vzgojen, pa je zaigral svoje premoženje na turfu in se preživil s posredovanjem stav v športnih klubih london-skih. Pogled v njegove knjige za stave je pokazal, da je vzprejel stave notri do pettisoč funtov šterlingov proti favoritu.

„Ko so ga prijeli, je prostovoljno izjavil, da je prišel v Dartmoor v nadi, da dobi kako pojasnilo glede konj iz King's Pylanda, in ravno tako glede drugega favorita Desborougha, ki je bil last Silas Browna v capletonskih hlevih. Niti poskusil ni tajiti, da je prejšnjega dne ravnal, kakor sem ti že poprej omenil, vendar je izjavil, da ni imel nobenega zlobnega na-

mena in da je samo želel dobiti informacije iz prve roke. Ko so mu pokazali ovratnico, je prebledel kot zid in ni mogel podati nobenega pojasnila, kako da je prišla v roko umorjenega. Njegova mokra obleka je pričala, da je bil v prejšnji noči zunaj na prostem in v viharju, njegova palica pa, obtežena s svincem, je bila povsem tako orožje, s katerim je bilo s ponovnimi udarci mogoče zadati prav take strašne rane, ki so povzročili vežbalčevo smrt.

„Na drugi strani pa na njegovem telesu ni bilo nobene rane, medtem ko je okrvavljeni Strakerjev nož pričal, da mora biti vsaj eden izmed napadovalcev ranjen. S tem sem ti na kratko povedal vse, kar se je zgodilo, Watson, in ako mi moreš podati kak namigljaj, ti bom neskončno hvaležen.“

Z največjim zanimanjem sem poslušal poročilo, ki mi ga je podal Holmes z značilno javnostjo. Akoravno mi je bila večina dejstev že znana, vseeno nisem primerno cenil njihove važnosti niti zveze, v kateri so se nahajali med seboj.

„Ali ni mogoče,“ sem dejal, „da je Strakerju prizadejal rano njegov lastni nož v onem krčevitem boju, ki sledi vsaki poškodbi možganov?“

„To je celo več nego mogoče: prav verjetno je,“ je rekel Holmes. „V tem slučaju odpade ena glavnih okoliščin v prilog obtoženca.“

„In vendar,“ sem dejal, „si ne morem niti sedaj misliti, kakšno teorijo more imeti policija.“

„Bojim se, da bodo imeli zelo resne ugovore proti vsaki teoriji, ki jim jo razvijemo,“ je odvrnil moj tovariš. „Kakor se mi zdi, je policija mnenja, da je ta Fitzroy Simpson podal fantu uspavalnega sredstva, si nabavil na ta ali oni način ponarejen ključ, odprl ž njim hlevska vrata ter odpeljal iz njega konja z namenom, da ga sploh ugrabi. Njegove uzde ni nikjer, torej mu jo je moral Simpson natakiniti. Ko je potem pustil vrata za seboj odprta, je peljal konja preko barja, ko ga je vežbalec iznenada ali srečal ali dohitel. Naravno je nastal prepir, in Simpson je udaril vežbalca s svojo težko palico po glavi, ne da bi sam zadobil kako rano od onega malega noža, ki ga je Straker uporabil za samoobrambo; nato pa je tat ali odpeljal konja v kako tajno skrivališče, ali pa se je konj med bojem splašil in tava sedaj po barju. Tak je ta slučaj, kakor se kaže policiji, in akoravno je neverjeten, so vsa druga toimačenja še bolj neverjetna. Vseeno pa bom celo zadevo prav kmalu preskusil, kakor hitro pridem na lice mesta; dotlej pa v resnici ne vem, kako bi mogli kaj več doseči v tej zadevi.“

Mračilo se je že, ko sva dospela do malega mesteca Tadistock, ki leži podobno glavi na ščitu sredi ogromnega Dartmoorskega okrožja. Na postaji sta naju čakala dva go-

spoda. Eden je bil velik, lep človek z levjimi lasmi in brado ter čudno prodirljivimi svetlo-modrimi očmi, drugi pa majhna, živahna oseba, fino oblečena v frak in gamaše, z majhno obstransko brado in očali. Ta poslednji je bil dobro znani sportsmen, polkovnik Ross, prvi pa policijski nadzornik Gregory, možak, ki si je med angleškimi detektivi hitro pridobival vedno večjo slavo.

„Zelo me veseli, da ste prišli, mr. Holmes,“ je rekel polkovnik. „Nadzornik je storil vse, kar je bilo mogoče storiti; vseeno pa želim, da se ne pusti nobenega kamena nedotaknjene, da se maščuje smrt ubogega Strakerja in najde mojega konja.“

„Ali se je kaj novega prigodilo?“ je vprašal Holmes.

„Žal mi je, da moram povedati, da smo le malo napredovali,“ je dejal nadzornik. „Zunaj nas čaka odprt voz, in ker boste brez dvoma želeli videti pokrajino, predno se popolnoma znoči, lahko med potjo dalje govorimo.“

Trenutek pozneje smo vsi sedeli na udobnem vozu in drdrali skozi čedno, staro devonshirsko mesto. Nadzornik Gregory je nadrobno popisoval slučaj ter pristavil celo vrsto opazk, Holmes pa je samo semintja kaj vprašal ali vzkliknil. Polkovnik Ross je sedel s prekrižanimi rokami nazaj naslonjen in je imel svoj klobuk potisnjen preko oči, jaz pa sem z zanimanjem poslušal razgovor obeh detektivov.

Gregory si je že ustvaril svojo teorijo, ki je bila skoro prav taka, kot je bil Holmes že prej v vlaku povedal.

„Mreža je že precej tesno razpredena okoli Fitzroya Simpsona,“ je dejal, „in tudi moje mnenje je, da je on pravi. Istodobno pa priznavam, da slone dokazi samo na indicijah in da jih more vsak novi razvoj ovreči.“

„Kaj pa glede Strakerjevega noža?“

„Prišli smo do zaključka, da se je pri padcu samega sebe ranil.“

„Tudi moj prijatelj dr. Watson je to omenil, ko sva se peljala semkaj. Ako pa je temu tako, potem bi to govorilo proti temu Simpsonu.“

„Brez dvoma. Saj ni imel niti noža niti nobenega znaka kake rane. Ali njemu je bilo veliko na tem ležeče, da favorit izgine za nekaj časa, on je na sumu, da je podal uspavalnega sredstva fantu v hlevu, on je bil brez najmanjšega dvoma v viharju na prostem, bil je dalje oborožen s težko palico in njegova ovratnica se je našla v roki umorjenega. Jaz sem popolnoma prepričan, da imamo dovolj, da lahko stopimo pred poroto.“

Holmes pa je zmajal z glavo. „Spreten zagovornik raztrga vse skupaj na drobne kosce,“ je rekel. „Čemu bi bil vzel konja iz hleva? Ako ga je hotel raniti, čemu bi ne mogel tega tamkaj storiti? Ali ste pri njem našli ponarejen ključ? Kateri lekarnar mu je prodal ono uspavalno sredstvo? Pred vsem pa, kje je mogel on, ki ne pozna pokrajine, skriti konja in dalje

takega konja kakor je ta? Kako pa on pojasnjuje zadevo glede papirja, o katerem je želel, da bi ga dekla dala fantu v hlevu?“

„On pravi, da je bil bankovec za deset funtov. Enega smo našli v njegovi denarnici. Toda ostali vaši ugovori niso tako tehtni, kakor so videti. Človek ni nepoznan v teh krajih. Poleti je dvakrat prenočil v Tavistocku. Opij je morda prinesel seboj iz Londona. Ključ, ki ga je porabil za svoj namen, je morda vrgel proč. Konj morda leži na dnu ene izmed uglobin ali starih rovov na barju.“

„Kaj pa pravi glede ovratnice?“

„Priznava, da je njegova, ter trdi, da jo je izgubil. Prišla pa je na dan nova okolnost, ki utegne pojasniti, zakaj je odpeljal konja iz hleva.“

Holmes je napel svoja ušesa.

„Našli smo sledove, ki pričajo, da je v ponedeljek ponoči tolpa ciganov taborila komaj miljo daleč od onega kraja, kjer se je umor zgodil. V torek pa so izginili. Ako si mislimo, da je obstajalo kako sporazumljenje med Simpsonom in med njimi, ali ni bilo mogoče, da je on ravno peljal konja k njim, ko ga je vežbalec dohitel, in da je sedaj konj pri njih?“

„Gotovo, to je mogoče.“

„Iskali smo cigane po celem barju. Preiskal sem tudi hleve v Tavistocku in v okolišu desetih milj.“

„Kakor sem slišal, je v bližini še en vežbalni hlev, ali ne?“

„Da, in to je činitelj, ki ga ne smemo v nemar puščati. Ker je njihov konj Desborough pri stavi drugi, jim je bilo precej na tem ležeče, da favorit izgine. Vežbalec Silas Brown je stavil velike svote pri tej priliki, to je znano, in ni bil poseben prijatelj ubogega Strakerja. Vseeno pa smo pregledali hleve, a nismo ničesar našli, kar bi pričalo, da je v zvezi s to zadevo.“

„In tudi ničesar ne, kar bi kazalo, da je ta Simpson v kaki zvezi z interesi capletonskega hleva?“

„Prav ničesar!“

Holmes se je naslonil nazaj in pogovor je zastal. Nekaj minut pozneje je naš voznik ustavil pred lično, majhno hišo iz rdeče opeke, ki je stala ob cesti. V nekoliki daljavi se je nahajalo dolgo, postransko poslopje iz sive opeke. Okolinokoli se je razprostiralo barje, ki je imelo vsled veneče praproti rujavkasto barvo, notri do obzorja, in v celi tej pokrajini ni bilo videti drugega kot cerkvene stolpe mesta Tavistock in gručo hiš na zapadni strani, kjer so se nahajali capletonski hlevi. Stopili smo z voza, samo Holmes je ostal na njem, upiral svoje oči na nebo pred seboj ter bil popolnoma zatopljen v svoje misli. Šele ko sem se ga dotaknil za roko, se je močno zganil, prebudil iz svoje zamišljenosti in stopil iz voza.

„Oprostite mi,“ je rekel ter se obrnil proti polkovniku Rossu, ki ga je nekam začudeno pogledoval. „Z odprtimi očmi sem sanjal.“ Oči

so se mu svetile in v njegovem obnašanju je bilo videti neko vdušeno vznemirjenje, ki je pričalo meni, ki sem poznal njegove navade, da je imel neko sled, akoravno si nisem mogel misliti, kje da jo je našel.

„Morda vam je ljubše, da bi se takoj podali na kraj zločina, mr. Holmes, kaj?“ je rekel Gregory.

„Jaz mislim, da bi bilo najbolje, ako bi malo postali tukaj, da vam stavim še dve, tri vprašanja glede nekaterih podrobnosti. Strakerja so prinesli semkaj nazaj, kajneda?“

„Da, v gornji sobi leži. Jutri bo mrtvaški ogled.“

„V vaši službi je bil že nekaj let, polkovnik Ross, kaj ne?“

„Bil je vedno izvrsten uslužbenec.“

„Gotovo ste sestavili nekak zapisnik vseh onih stvari, ki ste jih našli v njegovih žepih za časa njegove smrti, nadzornik?“

„Vse imam v vzprejemni sobi, in tamkaj si jih lahko ogledate, ako vam drago.“

„Močno me bo veselilo.“

Podali smo se v prednjo sobo ter posedli okoli osrednje mize; nadzornik pa je odprl škatlo ter položil pred nas majhno kopico raznih stvari. Med njimi se je nahajala škatla vžigalic „vesta“, dva palca dolga lojena sveča, pipa iz šipkove korenine, mošnjiček za tobak iz kože morskega psa, v njem pa pol unce dolgo narezanega tobaka znamke Cavendish, srebrna ura z zlato verižico, pet funtov šter-

lingov v zlatu, aluminijasto držalo za svinčnik, nekoliko papirja, nož s slonokoščenim ročajem in zelo fino neupogljivo klino, zaznamovano z imenom tvrdke Weiss & Co., London.

„Jako čuden nož je to-le,“ je rekel Holmes, ga vzel v roke in zelo natančno ogledoval. „Ker vidim na njem sledove krvi, mislim, da je to tisti nož, ki so ga našli v roki umorjenega. Watson, tale nož spada gotovo v tvojo stroko.“

„To je nož, kakor se ga rabi za očesne operacije,“ sem rekel.

„Se mi je zdelo. Jako fina klina, namenjena za zelo fino delo. Nekaj čudnega je, ako ga človek vzame seboj na nevarno pot, in to tem bolj, ker ga v žepu ni mogoče nositi zaprtega.“

„Noževa špica je bila v okroglem probku, ki smo ga našli poleg njegovega trupla,“ je rekel nadzornik. „Njegova žena nam je povedala, da je ležal nož več dni na toaletni mizici in da ga je njen mož pri odhodu iz sobe vzel seboj. Tako orožje je bilo sicer borno, morda pa najboljše, ki ga je mogel v hipu najti.“

„Kaj mogoče. Kaj pa obsegajo ti-le papirji?“

„Trije so pobotnice trgovca s senom. Eno je pismo polkovnika Rossa z navodili. Tole pa je račun neke lepotninarice za vsoto sedemintrideset funtov šterlingov in petnajst šilingov; izdala ga je madame Lesurier iz Bond Streeta na ime Williama Darbyshira. Gospa Strakerjeva nam je povedala, da je Darbyshire prijatelj njenega moža in da so včasih njegova pisma naslovljena semkaj.“

„Madame Darbyshire ima precej dragocen okus,“ je dejal Holmes in si ogledal račun. „Dvaindvajset funtov je za eno samo obleko nekoliko veliko. Vseeno pa se zdi, da tukaj ne moremo nič novega izvedeti, pojdimo tedaj raje na prizorišče zločina.“

Ko smo odhajali iz sobe, je pristopila neka ženska, ki je čakala v hodniku, ter prišla nadzornika za rokav. Obraz ji je bil suh, droben in je nosil sledove ravnokar prestane groze.

„Ali jih že imate? Ali ste jih že našli?“ je sopihala.

„Ne, gospa Strakerjeva; toda tale gospod Holmes je prišel iz Londona, da nam pomaga, in storili bomo vse, kar je v naši moči.“

„Vas sem pa srečal pred kratkim v Plymouthu, gospa Strakerjeva,“ je rekel Holmes.

„Ne, gospod, motite se.“

„Moj Bog, veste, prisegel bi na to. Imeli ste svilnato obleko in klobuk z nojevim peresom.“

„Take obleke nikoli nisem imela, gospod,“ je odgovorila ženska.

„No, potem je stvar v redu,“ je rekel Holmes, se oprostil ter odšel za nadzornikom. Po kratki poti smo prišli do one uglobine, kjer so naši umorjenca. Ob robu je rasel grm bodičevja, na katerem je visel plašč.

„Kakor čujem, v oni noči ni bilo vetrovno,“ je rekel Holmes.

„Ne, pač pa je močno deževalo.“

„V tem slučaju ni veter zagnal plašč proti grmu, pač pa je bil plašč tja položen.“

„Da, položen je bil preko grma.“

„Z zanimanjem me navdajate. Kakor vidim, so tla močno razhojena. Brez dvoma je tukaj od ponedeljkove noči mnogo nog hodilo.“

„Ob strani smo položili preprogo in vsi smo stopili na njo.“

„Izvrstno!“

„V tej vreči imam enega Strakerjevih čevljev, enega Fitzroy Simpsonovega, in odtis Srebroliščeve podkve.“

„Moj dragi nadzornik, vi prekašate samega sebe!“

Holmes je vzel vrečo, stopil v uglobino ter potegnil preprogo bolj na sredo. Nato se je vlegel, podprl brado z rokami in začel natančno pregledovati razhojeno blato pred seboj.

„Halo!“ je dejal naenkrat, „kaj pa je to?“

Bila je voščena vžigalica „vesta“, napol zgorela, pa tako zamazana z blatom, da je bila izpočetka videti kakor majhen kosček navadnega lesa.

„Ne morem si misliti, kako sem jo mogel izpregledati,“ je rekel nadzornik nekoliko v zadregi.

„Kaj, upali ste, da jo najdete?“

„Ni se mi zdelo nemogoče.“ Vzel je iz vreče čevlje ter primerjal njihove odtiske z onimi v blatu. Nato je stopil na rob uglobine ter stikal med praprotjo in grmovjem.

„Bojim se, da tukaj ni nobenih sledov več,“ je dejal nadzornik. „Sto korakov naokoli sem zelo skrbno preiskal zemljo.“

„Ali res!“ je rekel Holmes in vstal. „Jaz ne bom tako predrzen, da bi jo po tem, kar ste ravnokar povedali, še enkrat preiskal. Rad bi pa šel na barje malo na izprehod, predno se popolnoma znoči, tako da bom jutri ves kraj poznal; in mislim, da ne bi bilo nič napačnega, ako bi radi boljše sreče vtaknil podkev v žep.“

Polkovnik Ross, ki je postal vsled mirnega in sistematičnega načina dela mojega prijatelja nekoliko nepotrpežljiv, je pogledal na uro.

„Rad bi, ako bi šli z menoj nazaj, nadzornik,“ je rekel. „Nekaj okolnosti je še, glede katerih bi rad slišal vaš svet; posebno če nismo nasproti občinstvu dolžni odstraniti ime našega konja iz imenika priglašencev za Wessex Cup.“

„Nikakor ne!“ je vzkliknil Holmes odločno, „jaz bi ime pustil.“

Polkovnik se je priklonil. „Zelo me veseli, da ste povedali svoje mnenje, gospod,“ je rekel. „Ko dokončate svoj izprehod, nas najdete v hiši ubogega Strakerja in potem se lahko skupaj odpeljemo v Tavistock.“

Odšel je z nadzornikom nazaj proti hiši, Holmes in jaz pa sva se napotila počasi preko barja. Solnce je že zahajalo za capletonskimi hlevi in prostrana znižujoča se planjava pred nama je bila videti kakor pozlačena; na onih krajih pa, kjer je večerni žar padal na zvenelo praprot in grmovje, se je ta zlata barva izpreminjala v bogato rdečkasto rujavo barvo. Pa moj tovariš ni imel zmisla za krasoto pokrajine, bil je globoko zatopljen v misli.

„Tako-le pojde, Watson,“ je rekel naposled. „Za sedaj lahko pustimo na strani vprašanje, kdo je umoril Johna Strakerja, ter se omejimo zgolj na to, da doženemo, kaj se je zgodilo s konjem. Denimo, da je ubežal med žaloigro ali pozneje, kam je mogel iti? Konj je žival, ki zelo rada živi skupno. Ako je ostal sam, bi se vsled svojega naravnega nagona ali povrnil nazaj v King's Pyland ali pa bi šel tja v Capleton. Čemu bi kakor divji tekal po barju? Sedaj bi gotovo že prišel do ljudi. In zakaj bi ga ukradli cigani? Ti ljudje vedno izginejo, kadar čujejo o kakih nerednostih, kajti ne marajo, da bi jih nadlegovala policija. Niti misliti niso mogli, da bi takega konja prodali. Podali bi se v veliko nevarnost, pridobili pa ničesar, ako bi ga bili vzeli. To je jasno.“

„Kje pa je potem?“

„Dejal sem že, da se je ali moral vrniti v King's Pyland ali pa je moral iti v Capleton. Vzemimo to hipotezo kot podlago in poglejmo, kam nas popelje. Ta del barja je zelo suh in trd, kakor je povedal nadzornik. Proti Capletonu pa se znižuje, in od tukaj lahko vidiš, da se nahaja tamkaj dolga uglobina, kjer je moralo biti v ponedeljkovi noči zelo mokro. Ako je naša domneva prava, potem je moral iti konj preko nje in zbok tega je tamkaj tisti kraj, kjer moramo iskati njegovih sledi.“

Med tem najinim pogovorom sva urno hodila in čez nekoliko nadaljnjih minut sva dospela do omenjene uglobine. Na Holmesovo prošnjo

sem jaz odšel ob robu na desno stran, on pa na levo; nisem prišel petdeset korakov daleč, kar sem ga začul klicati, in ko sem se ozrl, sem ga videl mahati z roko proti meni. V mehki zemlji pred njim je bilo razločno videti konjske sledove in podkev, ki jo je vzel iz žepa, se je popolnoma zlagala z odtisi.

„Poglej, kolike vrednosti je domišljija,“ je rekel Holmes. „In to je lastnost, ki je Gregory nima. Midva pa sva si mislila, kaj se je utegnilo zgoditi, se ravnala po tej domnevi in sedaj vidiva, da je bila upravičena. Pojdiva dalje.“

Šla sva preko močvirnate zemlje ter hodila kake četrtr milje po suhi, trdi zemlji. Vnovič se je začel kraj zniževati in zopet sva naletela na sledove. Zatam sva jih kake pol milje daleč izgubila, prav blizu Capletona pa sva jih zopet našla. Holmes jih je prvi ugledal ter z zadovoljnim obrazom pokazal nanje. Poleg konjskih sledov so bile videti človeške stopinje.

„Poprej je bil konj sam!“ sem vzkliknil.

„Tako je. Prej je bil sam. Halo! Kaj pa je to?“

Dvojna sled se je naenkrat obrnila v smeri proti King's Pylandu. Holmes je začel žvižgati, nato pa sva jo mahnila za sledom. Njegove oči so sledile sledu; ko pa sem jaz slučajno pogledal na eno stran, sem v svoje začudenje videl iste sledove prihajati iz nasprotne smeri zopet nazaj.

„Dobro si jo pogodil,“ je rekel Holmes, ko sem mu jih pokazal, „prihranil si nama dolgo pot, ki bi naju privedla zopet na najine lastne sledove nazaj. Slediva sedaj tem vračajočim se odtisom.“

Ni bilo treba dolgo hoditi. Najina pot se je končevala pri asfaltovem tlaku, ki je držal do vrat capletonskih hlevov. Ko sva prišla bližje, se je prikazal hlapec.

„Tu ne potrebujemo nobenih pohajkovalcev,“ je rekel.

„Samo eno sem vas hotel vprašati,“ je rekel Holmes ter vtaknil palec in kazalec v žep svojega telovnika. „Ali bi prišel prezgodaj k vašemu gospodarju mr. Silasu Brownu na obisk, ako bi se oglasil jutri zjutraj ob petih?“

„Moj Bog, gospod, ako je kdo pokonci, je gotovo on, kajti on vedno prvi vstane. Sicer pa tam-le ravno prihaja, da vam odgovori na vaša vprašanja. Ne, gospod, ne. Ako me vidi, da se dotaknem vašega denarja, sem ob službo. Pozneje, ako vam drago.“

Ko je Sherlock Holmes zopet spravil srebrni denar, ki ga je bil vzel iz žepa, se je prikazal skozi vrata postaren človek srditega obraza, s palico v roki.

„Kaj pa je to, Dawson?“ je zavpil. „Nobenega brbljanja! Po svojih opravkih! In vi — kaj zlodeja pa hočete tukaj?“

„Z vami bi rad govoril nekoliko minut, moj dobri gospod,“ je rekel Holmes z najprijaznejšim glasom.

„Nimam časa, da bi se razgovarjal z vsakim pohajkovalcem. Tukaj ne potrebujemo nobenih tujcev. Odidite odtod, sicer izpustim psa nad vas.“

Holmes se je sklonil naprej ter zašepetal vežbalecu nekaj na uho. Močno se je zganil in zardel tje do ušes.

„To je laž!“ je zavpil. „Peklenska laž!“

„Pa dobro! Ali naj se pričkamo o tem tukaj na javnem prostoru ali pa naj se lepo mirno pogovorimo v vaši sobi?“

„Oh, pojdite torej notri, ako vam drago.“

Holmes se je nasmejal. „Ne bom te zadrževal več nego nekoliko minut, Watson,“ je rekel. „Tako, sedaj, mr. Brown, sem vam pa popolnoma na razpolago.“

Celih dvajset minut je trajalo in večerni žar je že osivel, ko sta se vrnila Holmes in vežbalec. Malokdaj sem videl tako izpremembo, kakor se je bila v tem kratkem času izvršila v Silasu Brownu. Obraz mu je bil bleđ kakor smrt, kaplje potu so se mu svetile na čelu, roke so se mu tresle in palica v roki se je zibala kakor vejica v vetru. Njegovo poprejšnje ošabno in bahaško vedenje je popolnoma izginilo in lazil je ob strani mojega tovariša kakor pes ob svojem gospodarju.

„Vaša naročila se izvrše. Gotovo se izvrše,“ je rekel.

„Nobene pomote ne sme biti,“ je rekel Holmes in se ozrl proti njemu. Vežbalec se je zganil, ko je videl grožnjo v njegovih očeh.

„Oh, ne, prav nobene pomote ne bo. Tamkaj bo gotovo. Ali ga najprej zopet izpremenim?“

Holmes je malo pomislil, nato pa se je na glas zasmel. „Ne, ne storite tega,“ je rekel. „Sicer vam pa še pišem o tem. Nobenih zvičaj niti sedaj niti —“

„O, zanesite se name, lahko se zanesete name.“

„Tisti dan morate paziti nanj, kakor da bi bil vaš.“

„Lahko se zanesete name.“

„Da, mislim, da se morem. No, sicer pa slišite jutri kaj več od mene.“ In ne da bi se zmenil za tresočo roko, ki mu jo je oni podal, se je obrnil in odšla sva proti King's Pylandu.

„Bolj bahaškega, bojazljivega in priliznjene ga človeka nego je ta mr. Silas Brown pa skoraj še nisem videl,“ je dejal Holmes, ko sva stopala dalje.

„Torej ima on konja, kaj?“

„Hotel se je izgovarjati, jaz pa sem mu tako natanko popisal vse, kar je onega jutra delal, da je prepričan, da sem ga opazoval. Gotovo si opazil čudni štirioglati sprednji del utisnjenih stopinj in da so se njegovi škornji popolnoma zlagali ž njimi. Na drugi strani bi se seveda noben nižji uslužbenec ne drznil storiti kaj takega. Povedal sem mu, kako je bil po svoji navadi prvi pokonci in kako je opazil neznanega konja na barju, kako se mu je približal,

kako ga je spoznal po beli lisi na njegovem čelu, ki je dala favoritu ime, da je naključje pripeljalo v njegove roke edinega konja, ki je mogel premagati tistega, na katerega je on stavil svoj denar. Nato sem mu povedal, kako je imel izprva namen popeljati ga nazaj v King's Pyland in kako ga je zlodej premotil, da bi konja skril, dokler ne bi bila dirka končana, in kako ga je zatem peljal domov ter ga skril v Capletonu. Ko sem mu povedal vse te podrobnosti, je nehal tajiti in je mislil samo na to, kako bi si rešil kožo.

„Pa njegove hleve so vendar preiskali, ali ne?“

„O tak pretkani konjski slepar, kakor je on, pozna vse zvijače.“

„Ali te pa ni strah pustiti konja v njegovih rokah, ko mu je toliko na tem ležeče, da mu kaj žalega stori?“

„Moj dragi, čuval ga bo kakor punčico v svojem očesu. Dobro ve, da se sme samo v tem slučaju nadejati usmiljenja, ako ga zopet zdravega vrne.“

„Polkovnik Ross ni naredil name takega vtisa, da bi bilo mogoče pričakovati usmiljenja od njega.“

„To ni polkovnikova zadeva. Jaz ravnam po svojih metodah in izpovem tako veliko ali pa tako malo, kakor se meni zljubi. Tako prednost ima človek, ako ni uradna oseba. Ne vem, ali

si opazil ali ne, Watson, da je bilo polkovnikovo obnašanje proti meni zelo malo pri-
ljudno. Raditega bi se rad malo pozabaval na
njegov račun. Vendar mu ne smeš ničesar po-
vedati o konju.“

„Brez tvojega dovoljenja gotovo ne.“

„To je seveda manj važno v primeri z vpra-
šanjem, kdo je umoril Johna Strakerja.“

„Ali se boš tudi za to pobrigal?“

„Nasprotno, obadva se vrneva z nočnim vla-
kom v London.“

Besede mojega prijatelja so me zadele kakor
strela iz jasnega neba. Sedaj sva bila komaj
nekoliko ur v Devonshiru, in popolnoma ne-
pojmljivo mi je bilo, da bi opustil preiskovanje,
ki ga je tako sijajno pričel. Niti besede nisem
mogel spraviti iz njega, dokler nisva zopet do-
spela do vežbalčeve hiše. Polkovnik in nadzor-
nik sta naju čakala v sobi.

„Moj prijatelj in jaz se vrneva s polnočnim
ekspresnim vlakom nazaj v London,“ je rekel
Holmes. „Na izprehodu pa sva se prav ime-
nitno okrepčala z vašim izvrstnim dartmoor-
skim zrakom.“

Nadzornik je debelo pogledal, polkovnik pa
je zaničljivo nategnil svoje ustnice.

„Torej ste obupali nad prijetjem morilca
ubogega Johna Strakerja,“ je rekel.

Holmes je zmajal z ramami. „Resnica je,
da obstojajo resne težkoče pri tem,“ je odgovo-
ril. „Vsekakor pa imam gotovo upanje, da bo
vaš konj v torek dirkal, in jaz vas prosim, da

imate svojega jockeya pripravljenega. Ali vas smem prositi fotografije ubogega Johna Strakerja?“

Nadzornik je segel v žep, vzel iz njega zavitek in iz tega fotografijo ter mu jo podal.

„Moj dragi Gregory, vi uganete vse moje želje. Dovolite mi, da vas prosim, da bi počakali en trenutek tukaj, ker bi rad deklo nekaj vprašal.“

„Povedati vam moram, da sem glede vašega londonskega svetovalca precej razočaran,“ je rekel polkovnik Ross neprijazno, ko je odšel moj prijatelj iz sobe. „Po mojih mislih nismo zdaj prav nič dalje kakor ob njegovem prihodu.“

„Imate pa vsaj njegovo zagotovilo, da bo vaš konj dirkal,“ sem rekel jaz.

„Da, imam njegovo zagotovilo,“ je odgovoril polkovnik in zmignil z ramo. „Ali raje bi imel svojega konja.“

Ravno sem mu hotel odgovoriti nekaj besedi v obrambo svojega prijatelja, ko je le-ta zopet stopil v sobo.

„Gospodje,“ je rekel, „sedaj sem popolnoma pripravljen za Tavistock.“

Ko smo stopali v voz, nam je eden izmed hlevskih dečkov držal vrata odprta. Naenkrat je prišlo Holmesu nekaj na misel; sklonil se je naprej ter se dotaknil fanta za rokav.

„V hlevu imate nekaj ovac, kajneda?“ je rekel. „Kdo pa jih oskrbuje?“

„Jaz, gospod.“

„Ali si opazil zadnje čase, da jim kaj manjka?“

„Nič posebnega, gospod; samo tri izmed njih so malo ohromele, gospod.“

Opazil sem, da je bil Holmes nenavadno zadovoljen, kajti hihital se je in si roke mel.

„Imenitna stvar, Watson, prav imenitna!“ je rekel ter me vščipnil v roko. „Gregory, dovolite mi, da priporočam to čudno epidemijo med ovci vaših pozornosti. Poženi, voznik!“

Na obrazu polkovnika Rossa je bil videti izraz, ki je pričal o slabem mnenju, ki si ga je naredil o zmožnostih mojega prijatelja, po izrazu nadzornikovega obraza sem pa spoznal, da je postal zelo pozoren.

„Ali menite, da je to važno?“ je vprašal.

„Prav zelo.“

„Ali je še kaka druga okolnost, na katero bi želeli obrniti mojo pozornost?“

„Na tisti čudni dogodek glede psa v nočnem času.“

„Pes ni ponoči ničesar storil.“

„To je ravno tisti čudni dogodek,“ je pripomnil Sherlock Holmes.

Štiri dni pozneje sva bila Holmes in jaz zopet v vlaku; namenjena sva bila v Winchester, da obiščeva dirko za Wessex Cup. Polkovnik Ross je naju pričakoval zunaj postaje, kakor smo se dogovorili, nato pa smo se odpeljali z nje-

govim vozom na dirkališče na oni strani mesta. Obraz mu je bil resen in obnašanje skrajno hladno.

„Do zdaj še nisem videl najmanjšega sledu o svojem konju,“ je rekel.

„Ali mislite, da bi ga spoznali, kadar bi ga uzrli?“ je vprašal Holmes.

Polkovnik se je močno razvnel. „Dvajset let že obiskujem turf, pa še nikdo mi ni stavil takega vprašanja,“ je rekel. „Vsak otrok ga lahko spozna po njegovem belem čelu in lisasti sprednji nogi.“

„Kako pa gre s stavom?“

„Veste, to je pa ravno čudno. Včeraj bi lahko dobili petnajst na eno, naenkrat pa je cena vedno bolj in bolj padala, tako da dobite sedaj komaj tri proti eni.“

„Hm!“ je rekel Holmes. „Nekdo ve nekaj; to je jasno.“

Ko se je naš voz ustavil v ograji blizu velikega stojišča, sem pogledal na plakat, da bi videl, kateri konji bodo dirkali. Glasil se je:

Darilo Wessex. 50 sovereignov vsak in 1000 sovereignov vrhutega za štiri in pet let stare. Drugi 300 funtov šterlingov. Tretji 200 funtov šterlingov. Nova pot (eno miljo in pet osmin dolga). — Dirkajo:

1. The Negro, lastnik mr. Heath Newton (rdeča čepica, cimetastordeč jopič).

2. Pugilist, lastnik polkovnik Wardlaw (bledordeča čepica, modročrn jopič).

3. Desborough, lastnik lord Backwater (rumena čepica in rokavi).

4. Srebrolisec, lastnik polkovnik Ross (črna čepica, rdeč jopič).

5. Iris, lastnik vojvoda Balmoralski (rumenočrne proge).

6. Rasper, lastnik lord Singleford (škrlatastorange čepica, črni rokavi).

„Izbrisali smo našega drugega in stavili vse upanje na vašo besedo,“ je rekel polkovnik. „Kaj pa je to? Srebrolisec favorit?“

„Pet proti štirim proti Srebrolisecu!“ je vpil krog. „Pet proti štirim proti Srebrolisecu! Petnajst proti pet proti Desboroughu! Pet proti štirim na prostor!“

„Tamkaj so številke!“ sem zaklical. „Vseh šest je tukaj.“

„Vseh šest je tukaj! Potem teče tudi moj konj!“ je vzkliknil polkovnik močno razburjen. „Vendar ga nikjer ne vidim. Mojih barv še ni bilo mimo.“

„Samo pet jih je šele dirkalo mimo. Tale mora biti!“

Ko sem izpregovoril te besede, je pridirjal mogočen konj ter zdirjal mimo nas; jezdec na njegovem hrbtu pa je imel obleko iz dobroznane črne in rdeče barve polkovnikove.

„To ni moj konj,“ je vzkliknil lastnik. „Ta žival nima niti ene bele dlake na sebi. Kaj ste pa storili, mr. Holmes?“

„No, pogledjmo, kako kaj dirja,“ je odgovoril moj prijatelj nemoteno. Nekoliko časa je nato

gledal skozi moj daljnogled. „Imenitno! Krasna dirka!“ je naenkrat vzkliknil. „Tamkaj prihajajo po ovinku!“

Iz našega voza smo imeli krasen razgled, ko so zavili v ravno črto. Vseh šest je bilo tako blizu skupaj, da bi jih lahko vse pokrtil z eno preprogo, njim na čelu pa je bilo videti rumeno barvo caplétonskih hlevov. Predno pa so dospeli zopet do nas, je Desborough zaostal in polkovnikov konj je v naglem diru pasiral drog dobrih šest dolžin pred svojim tekmečem, vojvode Balmoralskega Iris pa je bil slab tretji.

„Na vsak način je dirka moja,“ je hropel polkovnik ter segel z roko preko svojih oči. „Odkrito priznam, da tega ne morem razumeti. Ali se vam ne zdi, mr. Holmes, da ste že dovolj časa ohranili svojo skrivnost zase?“

„Gotovo, polkovnik. Vse vam povem. Sedaj le pojdimo in si oglejmo konja. Evo ga!“ je nadaljeval, ko smo dospeli do ograjenega prostora, kjer imajo samo lastniki konj in njihovi prijatelji pristop. „Treba je samo, da mu umijete glavo in noge z vinskim špiritom in spoznali bode, da je to isti nekdanji Srebrolisec, kakor je vedno bil.“

„Kar sapo mi jemljete!“

„Našel sem ga v rokah sleparja in sem bil tako prost, da sem ga poslal semkaj, da se udeleži dirke.“

„Moj dragi gospod, naredili ste čudeže! Konj je videti čvrst in zdrav. Nikoli v celem svojem življenju ni dirjal bolje. Tisočkrat vas prosim

odpuščanja, ker sem dvomil nad vašimi zmožnostmi. Veliko uslugo ste mi izkazali, ker ste mi našli mojega konja. Še večjo uslugo pa mi izkažete, ako položite svojo roko na morilca Johna Strakerja.“

„Se je že zgodilo,“ je rekel Holmes mirno. Polkovnik in jaz sva ga začudeno pogledala:

„Ali ste ga dobili? Kje pa ga imate?“

„Tukaj je.“

„Tukaj? Kje pa?“

„V ravno tem trenutku v moji družbi.“

Polkovnik je zardel od jeze. „Odkrito priznavam, mr. Holmes, da sem vam mnogo hvale dolžan,“ je rekel; „vseeno pa moram smatrati to, kar ste ravnokar dejali, kot zelo slabo šalo ali pa žalitev.“

Sherlock Holmes se je nasmejal. „Zagotavljam vas, da nisem imel namena spravljati vas v zvezo z zločinom, polkovnik,“ je rekel; „pravi morilec stoji ravno za vami!“

Stopil je na stran ter položil svojo roko na gladki vrat dirjalca.

„Konj!“ sva vzkliknila s polkovnikom.

„Da, konj je morilec. In njegovo krivdo naj zmanjšuje to, da vam povem, da je storil dejanje v samoobrambi in da je bil John Straker človek, ki ni bil niti najmanj vreden vašega zaupanja. Pa zvonec se zopet glasi in ker nameravam pri tej naslednji dirki nekaj malega dobiti, naj odložim nadaljnjo pojasnitev na bolj primeren čas.“

Ko smo se vozili tisti večer nazaj proti Londonu, smo imeli oddelek Pullmanovega voza sami zase na razpolago, in po vsej priliki se je zdela pot polkovniku Rossu ravno tako kratka kakor meni; poslušala sva svojega tovariša, ki je popisoval dogodke, ki so se zgodili v oni ponedeljkovi noči v dartmoorskih vežbalnih hlevih, in način, kako jih je razkril.

„Pred vsem moram priznati,“ je rekel, „da so bile vse teorije, ki sem si jih ustvaril na podlagi časniških poročil, docela napačne. In vendar so se v njih nahajali namigljaji, ki so bili sicer preobloženi s podrobnostmi, v katerih pa je bil vseeno skrit njihov pravi pomen. Podal sem se v Devonshire s prepričanjem, da je Fitzroy Simpson pravi krivec, akoravno sem seveda spoznaval, da dokazi proti njemu nikakor niso popolni.“

„Šele ko sem bil na vašem vozu, in sicer ravno ko smo dospeli do vežbalčeve hiše, sem popolnoma spoznal velikanski pomen jagnjetine v omaki. Morda se spominjate, da sem bil zelo zamišljen in sem obsedel na svojem mestu, ko ste že vsi izstopili. Jaz pa sem se sam pri sebi čudil, kako da sem mogel prezreti tako očito sled.“

„Jaz pa moram priznati,“ je rekel polkovnik, „da še sedaj ne morem spoznati, kako nam more to pomagati.“

„To je bil prvi člen v verigi mojega sklepanja. V prah stolčeni opij nikakor ni brez okusa. Okus ni neprijeten, pač pa je očiten.“

Ako bi bil pomešan med navadno jed, bi ga bil povživetelj brez dvoma spoznal ter bi najbrže jed popustil. Omaka je bila tukaj pravzaprav ono sredstvo, ki je mogla prikriti njegov okus. Jasno je, da ta tujec Fitzroy Simpson nikakor ni mogel povzročiti, da so tisti večer v vežbalčevi družini kuhali omako, in gotovo je preveč misliti, da je slučajno prišel tja z opijem ravno tisto noč, ko so pri vežbalcu imeli jed, ki je mogla prikriti njegov okus. Tega ni mogoče misliti. Raditega se mora Fitzroya Simpsona izločiti iz tega slučaja, in naša pozornost se osredotoči na Strakerja in njegovo ženo, edina dva človeka, ki sta mogla izbrati jagnje v omaki za večerjo tistega dne. Opij so pridejali potem, ko je bila večerja za hlevskega fanta postavljena na stran, kajti ostala dva fanta sta imela isto večerjo, ne da bi jima kaj škodila. Kdo izmed njiju pa je mogel priti do one jedi, ne da bi ga videla dekla?

„Predno sem razsodil to vprašanje, sem natenkrat spoznal pomen dejstva, da je bil pes tih, kajti en prav sklep vzrodi vedno druge. Dogodek s Simpsonom mi je pokazal, da so imeli v hlevu psa, in navzlic temu, da je bil nekdo v hlevu in odpeljal konja, ni lajal tako močno, da bi bil zbudil ostala dva fanta v podstrešni sobici. Očito je, da je bil polnočni obiskovalec človek, ki ga je pes dobro poznal.

„Bil sem že prepričan ali skoro prepričan, da se je John Straker v nočni tišini podal v hlev ter vzel konja iz njega. V kakšen namen? Na-

ravno samo s kakim nepoštenim namenom, kajti čemu bi sicer dal uspavalnega sredstva svojemu hlapcu? In vendar nisem mogel vedeti čemu. Prigodili so se že slučaji, ko so si vežbalci zaslužili velike vsote denarja s tem, da so stavili po posredovalcih proti svojim lastnim konjem, potem pa na sleparski način onemogočili njihovo zmago. Včasih naredi to kak jockey. Včasih pa se poslužijo bolj gotovega in bolj zlobnega sredstva. Kaj se je zgodilo v našem slučaju? Nadejal sem se, da mi vsebina njegovih žepov pomaga do kakega sklepa.

„In res mi je pomagala. Nemogoče je, da bi pozabili na oni čudni nož, ki so ga našli v mrtvečevi roki, nož, kakor ga noben razumen človek ne bi izbral za svoje orožje. Kakor nam je dr. Watson povedal, je bil to nož, kakor jih rabijo za najfinejše operacije. In tudi v oni noči je imel služiti za fino operacijo. Ker dobro poznate vse razmere na turfu, polkovnik Ross, morate tudi vedeti, da je mogoče narediti majhen urez v mišice konjskega stegna, in sicer na tako fin način, da ni mogoče spoznati nobenega vidnega znaka. Konj, s katerim se tako ravna, postane malo šepav, in to dejstvo bi ljudje pripisovali prenapornemu vežbanju ali rahlemu napadu protina, nikoli pa lopovstvu.“

„Lopov! Slepar!“ je vzkliknil polkovnik.

„Tu imamo pojasnitev, čemu je želel John Straker vzeti konja na barje. Tako živa žival bi gotovo vzbudila človeka iz najtrdnjšega

spanja, ko bi začutila nožev ubodljaj. Raditega je bilo docela potrebno izvršiti to stvar na odprtem kraju“.

„Slep sem bil!“ je zavpil polkovnik. „Raditega je kajpada potreboval tudi svečo in je užgal vžigalico.“

„Brez dvoma. Pri pregledovanju njegove lastnine pa sem bil tudi tako srečen, da nisem razkril samo načina zločina, marveč celo njegove nagibe. Kot možak, ki pozna svet, polkovnik, dobro veste, da ljudje ne nosijo računov drugih ljudi po svojih žepih. Večina nas ima popolnoma dovolj opravila, da poravnamo svoje. Z ozirom na to sem takoj sklepal, da je John Straker živel dvojno življenje in da je imel še drug dom. Račun mi je pokazal, da se je v tem slučaju šlo za neko žensko, in sicer tako žensko, ki ima precej dragocen okus. Najsi ste še tako radodarni nasproti svojim uslužbencem, vseeno ne more nikdo pričakovati, da bi mogli kupovati svojim ženskam izprehodne obleke za dvajset funtov. Vprašal sem gospo Strakerjevo glede njene obleke, ne da bi ona kaj vedela o tem; in ko sem se prepričal, da ni nikoli dobila take obleke, sem si napisal račun one lepotninarice s prepričanjem, da bi lahko takoj razjasnil slučaj one bajne gospe Darbyshirove, ako se oglasim s Strakerjevo fotografijo tamkaj.

„Od tega trenutka dalje mi je bilo vse jasno. Straker je peljal konja tja do uglobine, da bi ne bilo mogoče videti njegove luči. Simpson je

na svojem begu izgubil ovratnico in Straker jo je iz enega ali drugega namena pobral, morda da bi obvezal konjevo nogo. Ko je došel v uglobo, je stopil za konja ter prižgal luč; žival pa se je prestrašila nenadne svetlobe in gotovo imela tisto čudno čustvo, kakor ga imajo živali, kadar slutijo, da jih čaka nesreča; udarila je z zadnjimi nogami in zadela Strakerja naravnost na čelo. Navzlic dežju je bil že odložil svoj plašč, da bi lažje izvršil svoje težavno delo; pri padcu pa mu je nož zadal rano v stegno. Ali vam dovolj jasno pojasnujem?"

„Čudovito!“ je vzkliknil polkovnik. „Čudovito! Kakor da bi bili zraven!“

„Priznati moram, da je bil moj končni sklep precej dalekosežen. Prišlo mi je na misel, da se tako premeten človek, kot je bil Straker, gotovo ne bo lotil ubadanja brez majhne vaje. Na čem bi se mogel vaditi? Moje oči so ugledale ovce, in stavil sem fantu vprašanje, ki je v moje precejšnje začudenje pokazalo, da je bila moja domneva pravilna.“

„Do pičice ste pojasnili vse, mr. Holmes.“

„Ko sem se vrnil v London, sem se oglasil pri lepotninarici, ki je naenkrat spoznala v Strakerju dobrega odjemalca pod imenom Darbyshire, ki je imel elegantno ženo, ki je zelo ljubila dragocene obleke. Prepričan sem, da ga je ta ženska pahnila v dolgove ter ga zapeljala do tega nesrečnega dejanja.“

„Pojasnili ste mi sedaj vse, samo ene stvari ne,“ je dejal polkovnik. „Kje pa je bil konj?“

„O, konj se je splašil in eden vaših sosedov ga je vzel v svojo oskrb. V tem slučaju pa moramo kaznen opustiti. Tukaj-le je postaja Clapham Junction, če se ne motim, in v pičlih desetih minutah smo na postaji Victoria. Ako želite kaditi eno smodko ali dve v našem stanovanju, polkovnik, me bo veselilo, ako vam bom mogel pojasniti vsaktero podrobnost, ki bi vas utegnila še zanimati.“

RUMENI OBRAZ.

Ko priobčujem te kratke črtice, ki se naslanjajo na mnogoštevilne slučaje, kjer sem bil s pomočjo posebnih zmožnosti svojega prijatelja gledalec in semintja tudi vdeleženec pri marsikateri čudni žaloigri, je le naravno, da se bavim rajši z njegovimi vspeli nego z njegovimi nevspeli. In to se ne zgodi-tolikanj radi njegovega dobrega glasu, kajti ravno v zadregah je bila njegova eneržija in njegova spretnost najbolj vredna občudovanja; pač pa zbok tega, ker se je le prepogosto prigodilo, da tudi nikdo drugi ni imel vspeha, kjer on ni vspel in da je ostala zgodba na ta način za vedno nedokončana. Semtertja pa se je tudi naključilo, da se je celo tedaj razkrila resnica, kadar se je on motil. Imam zapiske kakega pol tucata takih slučajev; med njimi ste zadeva o drugem madežu in tale, ki jo hočem ravno povedati, med onimi, ki vsebujejo poteze največje zanimivosti.

Sherlock Holmes je bil človek, ki se je redkokedaj vadel zaradi vaje same. Malo mož je bilo zmožnih večjih naporov mišic in on je bil

brez dvoma eden najboljših rokoborcev svoje teže, kar sem jih tedaj videl. Toda on je smatral brezsmotreno telesno vajo kot trošenje energije in se je redkokedaj trudil, razen ako je šlo za korist kakega strokovnega namena. Tedaj pa je bil naravnost neumoren in nevtrudljiv. Znamenito je, da je imel v takih okolištinah toliko vaje, ali njegova hrana je bila navadno zelo skromna in način njegovega življenja preprosto prav do vzdržnosti. Ako se izvzame priložitnostno uporabo kokaina, ni imel drugih slabih lastnosti, in k temu sredstvu se je zatekal samo v enakomernem življenju, kadar so bili slučajni redki in časniki nezanimivi.

Nekega dne v rani spomladi se je v toliko razvedril, da se je podal z menoj v park na izprehod, kjer je na brestih ravno začelo poginjati prvo zelenje in kjer so se začele lepljive glavice divjih kostanjev ravno razvijati v peterolistnate liste. Celi dve uri sva hodila okoli, in sicer večinoma molče, kot pristoja dvema možakoma, ki drug drugega dobro poznata. Pet je bila že skoro ura, ko sva se vrnila zopet v Baker Street.

„Oprostite, gospod,“ je dejal naš mladi služabnik, ko je odprl vrata, „nek gospod je bil tukaj in povprašal po vas, gospod.“

Holmes me je očitajoče pogledal. „Tako je s temi popoldanskimi izprehodi!“ je rekel. „Ali je gospod že odšel?“

„Da, gospod.“

„Ali ga nisi povabil, da vstopi?“

„Da, gospod; stopil je v sobo.“

„Kako dolgo je čakal?“

„Pol ure, gospod. Bil je kaj nemiren človek, gospod, in ves čas, ko je bil tukaj, je neprestano hodil gorindol. Stal sem zunaj pred vrati, gospod, in sem ga dobro slišal. Končno stopi v hodnik in zakliče: ‚Ali ne bo nikoli tega človeka?‘ Prav to so bile njegove besede. ‚Samo še malo morate počakati,‘ pravim jaz. ‚Potem bom čakal zunaj na prostem zraku, kajti mene kar duši,‘ pravi ^{dn}, ‚V kratkem sem zopet nazaj,‘ pravi in s ^{dn} besedami je odšel in vse prigovarjanje ga ni moglo obdržati tukaj.“

„No, no, storil si vse najbolje,“ je rekel Holmes, ko sva odšla v sobo. „Vseeno pa je cela reč precej nerodna. Na vso moč sem potreboval novega slučaja in tale se z ozirom na nepotrpežljivost čakajočega zdi, kakor da je važen. Halo! Tistale pipa na mizi pa ni tvoja! Gotovo jo je oni gospod pozabil. Prav lepa stara pipa s precej dolgo cevjo iz tvarine, ki jo tobakarji imenujejo jantar. Radoveden sem, koliko pristnih ustnikov iz jantarja je v Londonu. Nekateri ljudje so mnenja, da je v njem se nahajajoča mušica znak, da je pristen. No, devanje ponarejenih mušic v ponarejeni jantar tvori posebno obrt. Močno pa je moral biti razmišljen ta gospod, ker je pustil za seboj pipo, ki jo očitno visoko ceni.“

„Kako pa veš, da jo visoko ceni?“ sem vprašal.

„No, jaz bi dejal, da je ta pipa veljala nova sedem šilingov in šest penc. Kakor pa vidiš, je bila že dvakrat popravljena, enkrat na lesenem delu, enkrat pa na jantarovem. Vsaka teh poprav, ki je bila izvršena s srebrnimi obročki, je morala več veljati nego nova pipa. Ta človek mora torej pipo visoko ceniti, ker jo da raje popraviti nego, da si za isti denar kupi novo.“

„Še kaj drugega?“ sem vprašal, kajti obračal je pipo v roki ter jo po svoji navadi pozorno ogledoval.

Vzdignil jo je ter trkal po njej s svojim dolgim, tankim kazalcem podobno kakor profesor, ko predava o kaki kosti.

„Pipe so včasih zelo zanimive,“ je rekel. „Nič nima v sebi večje individualnosti, izvzemši morda ure in vrvice za čevlje. Tukaj pa znaki niso niti posebno izrazoviti niti zelo važni. Njen lastnik je očitvidno krepak človek, levičnik, ima izvrstne zobe, je brezskrben v svojem obnašanju in mu ni treba gojiti ekonomije.“

Moj prijatelj je govoril te besede kot da bi jih stresal iz rokava, opazil sem pa, da je upiral svoj pogled v mene, kakor da bi se hotel prepričati, ali sem sledil njegovim izvajanjem.

„Ti misliš, da mora biti človek že premožen, ako rabi pipo, ki velja sedem šilingov, mar ne?“ sem rekel.

„Tobak, ki ga kadi, je zmes Grosvenor po osem penc unca,“ je odgovoril Holmes ter ga stresel na dlan. „Ker bi lahko za polovico te cene dobil izvrsten tobak, mu toraj ni treba biti ekonomičnim.“

„In ostale okolnosti?“

„Ta človek ima navado prižgati svojo pipo ob svetilkah in plinovih plamenih. Kakor vidiš, je na eni strani popolnoma ožgana. Vžigalice seveda ne bi mogle povzročiti tega. Čemu bi držal človek vžigalico ob strani pipe? Vendar pipe ne moreš prižgati ob svetiljki, ne da bi ožgal lončka. V tem slučaju se je to zgodilo skozinskoz na desni strani. Iz tega sklepam, da je levičnik. Pristavi ti svojo pipo k svetiljki in videl boš, kako jo boš nehote držal ob levi strani plamena, ker si desničnik. Včasih bi jo pač pristavil na drugo stran, toda ne vedno. Ta pa je bila vedno tako držana. Nadalje je pregrizel jantar. Za to pa je treba, da je človek krepak in energičen in da ima dobre zobe. Sicer pa ga slišim na stopnicah, ako se ne motim, in tako bova gotovo imela priliko proučevati kaj bolj zanimivega kakor je njegova pipa.“

Trenutek pozneje so se odprla vrata in vstopil je velik, mlad človek. Bil je dobro, toda preprosto oblečen, v roki pa je držal mehak klobuk s širokimi okrajci. Prisodil bi mu kakih trideset let, akoravno je bil morda v resnici nekaj let starejši.

„Oprostite mi, prosim,“ je rekel nekoliko v zadregi, „menim, da bi bil moral potrskati. Da, seveda bi bil moral potrskati. Dejstvo pa je, da sem nekoliko izven sebe, in prosim, da bi vse to pripisali na rovaš tega dejstva.“ Segel si je z roko preko čela kakor človek, ki je na pol omamljen, nato pa je sedel, ali bolje padel na stol.

„Kakor vidim, že eno ali dve noči niste spali,“ je rekel Holmes po svoji neprisiljeni, prijazni navadi. „To bolj utruja človeške živce nego delo in celo še bolj nego zabava. Ali vas smem vprašati, kako bi vam mogel pomagati?“

„Rad bi slišal vaš svet, gospod. Sam ne vem, kaj mi je storiti; zdi se mi, kakor da je celo moje življenje uničeno.“

„Ali želite imeti od mene samo sveta?“

„Ne samo to. Želim slišati vašo sodbo kot razsoden človek — kot človek, ki dobro pozna svet. Dal Bog, da bi mi mogli to podati.“

Govoril je hitro, ostro, pretrgano, in meni se je zdelo, da mu je govorjenje samo zelo mučno in da je njegova volja premagala vsa njegova nagnenja.

„Stvar je zelo kočljiva,“ je dejal. „Človek ne govori rad o svojih domačih razmerah nasproti tujcem. Nekaj strašnega se mi zdi, da bi govoril o življenju svoje žene nasproti dvema človekoma, ki jih še nikoli nisem videl. Nekaj groznega je, da mora človek kaj takega storiti. Ali jaz moram iti tako daleč, kakor mi je le mogoče in moram slišati vaš svet.“

„Moj dragi mr. Grant Munro — —“ je začel Holmes.

Naš obiskovalec je planil iz stola pokonci. „Kaj!“ je vzkliknil. „Vam je znano, kako mi je ime?“

„Ako želite ohraniti svoj inkognito,“ je rekel Holmes in se nasmejal, „bi vam nasvetoval, da v prihodnje ne napišete več svojega imena na podlago svojega klobuka ali pa da obračate oglavje svojega klobuka proti osebi, s katero govorite. Nameraval sem vam povedati, da sva moj prijatelj in jaz slišala že marsikatero skrivnost v tej sobi in da nama je bila dana sreča, da sva dodelila mir marsikateri vznemirjeni duši. Nadejam se, da bova mogla tudi vam storiti to uslugo. Ker se morda pokaže, da je čas dragocen, dovolite, da vas poprosim, da bi mi brez vsakega nadaljnjega odlašanja povedali vse okoliščine svojega slučaja.“

Naš obiskovalec je zopet segel z roko preko čela, kakor da bi se mu zdelo nekaj zelo težkega. Iz vsake njegove geste in izraza sem mogel spoznati, da je bil molčeč, sam zase živeč človek, ki je bil nekoliko ponosen in je svoje rane raje prikrival nego razkrival. Nato je naenkrat naredil odločno gesto s svojo roko, podobno kakor človek, ki se otrese rezerviranosti, in je začel pripovedovati.

„Dejstva so sledeča, mr. Holmes,“ je dejal. „Jaz sem oženjen, in sicer tri leta. Tekom tega časa sva se z ženo tako ljubila in tako srečno živela, kakor kdaj kaka dvojica. Nobene raz-

like ni bilo med nama v mislih, besedah ali dejanjih, niti ene. Sedaj pa se je minuli ponedeljek naenkrat pojavila med nama ovira in prišel sem do spoznanja, da obstoja v njenem življenju in njenih mislih nekaj, o čemur vem tako malo, kakor da bi bila ona katerakoli ženska, ki gre na ulici mimo mene. Odtujila sva se drug drugemu in jaz bi rad vedel zakaj.

„Predno nadaljujem, mi dovolite, mr. Holmes, da vas zagotovim, da me Effie ljubi. Glede tega bodite prepričani. Ona me ljubi z vsem svojim srcem in vso svojo dušo in nikdar bolj nego sedaj. Dobro vem to, čutim to. Moški prav lahko pove, ako ga ženska ljubi. Sedaj pa je ta skrivnost med nama in midva ne moreva biti taka kakor prejšnje čase, dokler se ne pojasni.“

„Bodite tako prijazni ter mi povejte dejstva, mr. Munro,“ je rekel Holmes nekoliko nepotrpežljivo.

„Povedati vam hočem, kaj mi je znanega o Effienem življenju. Ko sem jo prvokrat videl, je bila vdova, akoravno še mlada — imela je samo petindvajset let. Ime ji je bilo gospa Hebron. V svojih mladih letih je šla v Ameriko in živela v mestu Atlanta, kjer se je poročila s tem Hebronom, ki je bil tam odvetnik z dobro prakso. Imela sta samo enega otroka; ko pa je v onem mestu izbruhnila rumena mrzlica, sta ji mož in otrok umrla kmalu drug za drugim. Videl sem njegov mrtvaški list. To ji je pristudilo Ameriko in vrnila se je nazaj na

Angleško, kjer je živila skupno z neko ne-
 omoženo teto v Pinneru v Middlesexu. Ome-
 nim naj še, da jo je mož zapustil v precej
 dobrih odnošajih, da je imela kapital kakih
 štiritisočpetsto funtov šterlingov, ki ga je tako
 ugodno naložil, da je nesel povprečno sedem
 odstotkov. Ko sem jo prvič videl, je bila šele
 šest mesecev v Pinneru; zaljubila sva se in
 čez nekoliko tednov poročila.

„Jaz sem trgovec s hmelom in ker znašajo
 moji dohodki kakih sedem- ali osemsto funtov,
 sva živila v dobrih razmerah ter si najela lepo
 vilo v Norburyju za osemdeset funtov letne na-
 jemnine. Tukaj sva živila kakor na deželi, ako-
 ravno leži kraj tako blizu mesta. Nekoliko bolj
 gor od nas je bila ena krčma in dve hiši in ena
 sama vila na drugi strani polja, ki leži pred
 nami; razun teh hiš ni nikjer nobene druge,
 dokler se ne pride skoro do polovice pota proti
 postaji. V gotovih časih sem moral v mesto
 po svojih opravkih, poleti pa sem imel manj
 dela in tedaj sva bila moja žena in jaz v svoji
 domačiji na deželi tako srečna, kakor sva si le
 pozelela. Povem vam, da ni bilo niti ene sence
 med nama, dokler se ni pojavila ta preklicana
 zadeva.

„Še eno vam moram povedati, predno na-
 daljujem. Ko sva se poročila, mi je žena pre-
 pustila vse svoje imetje — precej proti moji
 volji, kajti spoznal sem, kako nerodno bi to
 bilo, ako bi moja kupčija slabo šla. No, ona
 pa je hotela imeti tako in zgodilo se je. Pred

kakimi šestero tedni pa pride k meni in pravi: „Jack, ko si vzel moj denar, si rekel, ako bi kaj denarja potrebovala, da naj ti samo povem.“

„Gotovo,“ sem rekel, „saj je tvoj.“

„No,“ je rekla, „sto funtov bi rada imela.“

„Jaz sem nekoliko osupnil, kajti menil sem, da si hoče nabaviti samo kako novo obleko ali kaj podobnega.

„Za božjo voljo, čemu pa?“ sem jo vprašal.

„Oh,“ je rekla po svoji šaleči se navadi, „ti si mi rekel, da si samo moj bankir, bankirji pa nikoli ničesar ne povprašujejo, kakor veš.“

„Ako resno misliš, je gotovo, da dobiš denar,“ sem rekel.

„Seveda resno mislim.“

„Ali mi pa nočeš povedati, čemu ga potrebuješ?“

„Nekega dne morda, sedaj pa še ne, Jack.“

„Zadovoljiti sem se moral s tem odgovorom, akoravno je bilo prvikrat, da se je pojavila skrivnost med nama. Napisal sem ji ček za to vsoto in nisem več omenil te zadeve. Morda ni v nikaki zvezi s tem, kar se je zgodilo pozneje, vseeno pa se mi zdi potrebno, da to omenjam.

„No, povedal sem vam raynokar, da se nahaja nedaleč od naše hiše neka vila. Samo polje leži vmes; ako pa hoče priti človek do tja, mora iti po cesti in potem zaviti na stransko pot. Za to hišo leži lep, majhen gozdič škotskega borovca, in jaz sem zelo rad zahajal tja na

izprehod. Vila je bila zadnjih osem mesecev prazna, in to je bila precejšnja škoda, kajti hiša je bila lična, dvonadstropna vila s staromodno verando, ki je bila poraščena s koračnikom. Mnogokrat sem se ustavil tamkaj in si mislil, kako lep dom bi to bil.

„No, v ponedeljek zvečer sem šel zopet na izprehod todi, kar sem srečal na stranski poti prazen voz za prevažanje pohištva, na trati poleg verande pa sem videl ležati preproge in druge stvari. Jasno je bilo, da je naposled nekdo vzel to vilo v najem. Šel sem mimo in dalje, se ustavil, po navadi izprehajalcev ter jo ogledoval radoveden, kakšne vrste ljudje so prišli stanovat tako blizu nas. In ko sem zrl tja, sem naenkrat opazil, da me je izza enega gorenjih oken opazoval nek obraz.

„Ne vem, kaj je bilo na tem obrazu, mr. Holmes, ali bilo mi je, kakor da mi je pretresel mozeg. Bil sem nekoliko bolj oddaljen, tako da ga nisem mogel natančno razločevati, reči pa moram, da je bil nenaraven in nečlovešk. S tem vtisom sem se hitro približal, da bi mogel bolje razločevati obraz te osebe, ki me je opazovala. Pri tem pa je obraz naenkrat izginil, tako da se je zdelo, kakor da bi ga objela tema v sobi. Stal sem še kakih pet minut tamkaj, razmišljal o celi stvari in skušal analizovati svoje vtiske. Nisem si mogel reči, ali je bil to obraz kakega moškega ali ženske. Največji vtisek pa je name naredila barva. Obraz

je bil nekako smrtnobledorumenene barve in tako trd in nepremičen, da se mi je zdel strašno nenaraven. Bil sem tako zmeden, da sem sklenil malo bolje si ogledati nove stanovalce te vile. Stopil sem bližje in potrkal na vrata, ki jih je v trenutku odprla vitka, suha ženska osornega in odurnega obraza.

„Česa pa želite?“ je vprašala z nekakim sevnim naglasom.

„Vaš sosed sem iz one-le hiše,“ sem dejal ter pokazal proti moji hiši. „Ker sem opazil, da ste se šele ravnokar priselili, sem mislil, da vam morem kaj pomagati.“

„Da, vas bomo že prosili, ako vas bomo kaj potrebovali,“ je rekla ter mi pred nosom zaloputnila vrata. Vznevoljen vsled te osorne zavrnitve sem se obrnil ter odšel proti domu. Akoravno sem skušal obrniti svoje misli drugam, mi je vseeno cel večer prihajal na misel tisti obraz pri oknu in ženska osornost. Sklenil sem, da ne povem svoji ženi ničesar o celi stvari, ker je zelo nervozna ženska in nisem hotel, da bi tudi ona delila z menoj neprijetni vtisek, ki sem ga zadobil. Predno sem zaspal, sem ji pa vseeno na kratko povedal, da so se v vili naselili ljudje; ona mi pa ni ničesar odgovorila.

„Običajno spim zelo dobro. Doma so se vedno šalili z menoj, češ, da me ničesar ne more zbuditi ponoči. In vendar sem spal tisto noč mnogo rahleje nego po navadi; sam ne

vem, ali vsled majhne razburjenosti, ki jo je povzročil moj mali doživljaj ali ne. Napol v sanjah se mi je zazdelo, da se v moji sobi nekaj godi in polagoma sem opazil, da se je moja žena opravila, si odela plašč in dela klobuk na glavo. Ustnice so se mi odprle, da bi zamrmral kake zaspane besede začudenja ali opomina, naenkrat pa so moje napol odprte oči ugledale njen obraz, ki ga je razsvetljevala svetloba sveče in onemel sem začudenja. Na njenem obrazu je bil videti izraz, kakor ga še nikoli nisem videl — in kakršnega po mojih mislih nikoli ni mogla navzeti. Bila je bleda kot smrt, dihala je hitro in se skrivaj ozirala proti moji postelji, da bi se prepričala, ali me je zbudila. Ko je menila, da še vedno spim, se je splazila tiho iz sobe in trenutek pozneje sem slišal ostro škripanje, ki je moglo prihajati edino od tečajev sprednjih vrat. Vsedel sem se v postelji pokonci in udaril ob posteljnico, da bi se prepričal, ali v resnici bdim ali se mi le sanja. Nato sem vzel uro izpod blazin. Bila je tri zjutraj. Kaj vendar je imela moja žena opraviti ob treh zjutraj na cesti?

„Sedel sem kakih dvajset minut, razmišljal o celi zadevi in si jo skušal raztolmačiti. Čim bolj pa sem premišljeval, tem bolj se mi je zdela nenavadna in nerazumljiva. Še vedno sem premišljeval, ko sem naenkrat zaslišal, da so se hišna vrata zopet tiho zaprla in so njene stopinje prihajale po stopnicah navzgor.

„Kje za božjo voljo si vendar bila, Effie? sem vprašal, ko je stopila v sobo.

„Močno se je prestrašila in glasno zavpila, ko sem izpregovoril te besede, in ta strah in ta krik me je bolj vznemiril nego vse ostalo, kajti iz njega je bilo slišati nepopisno krivdo. Moja žena je bila vedno odkritosrčne narave, in mrzlo me je izpreletelo, ko sem jo videl, kako se je splazila v mojo sobo, se prestrašila in glasno zavpila.

„Ti si zbujen, Jack?‘ je vzkliknila in se nervozno nasmejala. ‚Mislila sem si, da te ničesar ne more zbuditi!‘

„Kje pa si bila?‘ sem jo vprašal bolj resno.

„Ne čudim se, da si iznenaden,‘ je rekla; videl sem, da so se ji tresli prsti, ko je odpenjala gumbe svojega plašča. ‚Da, ne spominjam se, da bi kdaj v svojem življenju storila kaj enakega. Resnica pa je, da mi je bilo, kakor da bi me nekaj dušilo, in poželela sem po svežem zraku. Prepričana sem, da bi se onesvestila, ako ne bi bila odšla na zrak. Nekoliko minut sem stala pred vrati, sedaj sem pa že zopet dobra.‘

„Ves čas, ko mi je pripovedovala to zgodbo, se ni niti enkrat ozrla proti meni in njen glas je bil popolnoma nepodoben njenim navadnim glasovom. Jasno mi je bilo, da ni bilo res, kar mi je pravila. Jaz nisem ničesar odvrnil, marveč bolnega srca obrnil svoj obraz proti zidu, v glavi pa mi je rojilo na tisoče strupenih dvo-

mov in sumenj. Kaj pa je moja žena prikrivala pred menoj? Kje je bila na tem čudnem pohodu? Spoznal sem, da ne bom imel miru, dokler ne izvem vsega, in vendar sem se jo bal vnovič vprašati, ko mi je že enkrat povedala neresnico. Vso ostalo noč sem se premetaval in preobračal po postelji ter ustvarjal teorijo za teorijo, vsako bolj neverjetno od poprejšnje.

„Onega dne bi bil šel v mesto, vendar sem bil preveč zmeden, da bi se mogel pečati s kupčijskimi zadevami. Moja žena je bila videti prav tako izven sebe kakor jaz in po majhnih, vprašajočih pogledih, ki mi jih je pošiljala, sem mogel spoznati, da je vedela, da ji nisem verjel njenih besedi in da ni vedela, kaj bi storila. Med zajutrekom nisva izpregovorila skoro besedice, takoj zatem pa sem se podal na izprehod, da bi v svežem jutranjem zraku še enkrat premislil zelo zadevo.

„Prišel sem notri do kristalne palače, se pomudil tamkaj nekoliko časa, ob eni pa sem bil zopet v Norburyju. Naključje je nanese, da sem zopet prišel mimo tiste vile, in ustavil sem se za trenutek, da se ozrem proti oknih v nadi, da bi morda ugledal oni čudni obraz, ki je prejšnjega dne zrl name. Mislite si pa moje začudenje, mr. Holmes, ko so se naenkrat odprla vrata, skozi nje pa je prišla moja žena!

„Bilo mi je, kakor da bi me strela udarila začudenja, ko sem jo ugledal, toda moja čutila niso bila nič v primeri z onimi, ki so se prikazala

na njenem obrazu, ko so se najine oči srečale. Za trenutek je bilo videti, kakor da bi se hotela umakniti zopet nazaj v hišo; ko pa je spoznala, kako brezuspešno bi bilo tako skrivanje, je šla dalje; obraz pa ji je bil bled kakor smrt in njene prestrašene oči so postavljale nasmeh na njenih ustnicah na laž.

„Oh, Jack!“ je rekla, „prišla sem semkaj, da bi videla, ako morem biti našim novim sosedom na uslugo. Zakaj pa me vendar tako gledaš, Jack? Saj pač nisi jezen name?“

„Tako torej“, sem rekel, „semkaj si šla ponoči, kajneda?“

„Kaj meniš s tem?“ je zavpila.

„Ti si bila tukaj. Prepričan sem o tem. Kdo pa so ti ljudje, da jih moraš ob taki uri obiskovati?“

„Še nikoli nisem bila tukaj.“

„Kako mi moreš povedati kaj takega, o čemur vem, da ni res?“ sem zavpil. „Celo tvoj glas se je izpremenil pri tvojih besedah. Kdaj sem jaz imel kako skrivnost pred teboj? Jaz pojdem v to vilo in doženem celo resnico.“

„Ne, ne, Jack, za božjo voljo, nikar!“ je vzkliknila v nepopisni razburjenosti. In ko sem se približal vratam, me je prijela za rokav in me s krčevito močjo potegnila nazaj.

„Rotim te, ne stori tega, Jack!“ je zavpila. „Prisežem ti, da ti nekega dne vse povem; ako pa danes stopiš v to vilo, ne nastane iz tega

nič drugega kakor nesreča.' In ko sem se je skušal otresti, se me je kakor blazna še bolj oprijela.

„Veruj mi, Jack!‘ je vzkliknila. „Samo še to pot mi veruj. Nikoli ne boš imel vzroka obžalovati to. Dobro veš, da ne bi imela skrivnosti pred teboj, ako ne bi bilo z ozirom na tebe. Za najino življenje gre pri tem. Ako greš z menoj domov, bo vse dobro. Ako pa siloma udereš v to hišo, je vsega konec med nama.‘

„Njeno vedenje je bilo tako resnobno in tako obupno, da so me njene besede premagale in sem neodločen obstal pred vrati.

„Verovati ti hočem pod enim pogojem, in sicer samo enim pogojem,‘ sem dejal naposled. „In to je, da se ta skrivnostna zadeva enkrat za vselej konča. Dam ti na prosto, da obdržiš svojo skrivnost, obljubiti pa mi moraš, da ne bo nobenega nočnega obiska več, nobenega koraka, ki ostane meni neznan. Pripravljen sem pozabiti vse, kar se je zgodilo, ako mi obljubiš, da se v bodoče nič enakega več ne pripeti.‘

„Bila sem prepričana, da mi boš ^{le} vrjel,‘ je vzkliknila pomirjena. „Zgodi se, prav kakor želiš. Sedaj pa pojdi, oj, pojdi domov!‘ Še vedno me je vlekla za rokav ter me peljala od vile proč. Med potoma sem se ozrl nazaj in v gorenjem oknu sem zopet uzrl tisti rumeni obraz, ki je gledal za nama. Kakšna zveza je mogla biti med tem bitjem in mojo ženo? In

v kaki zvezi je mogla biti ž njo ona osorna surova ženska, ki sem jo videl prejšnjega dne? Čudna zagonetka je bila to in svest sem si bil, da ne bom imel prej miru, dokler je ne razrešim.

„Po tem dogodku sem ostal dva dni doma in bilo je videti, da se moja žena zvesto drži dogovora; kajti kolikor je meni znano, se ni niti ganila iz hiše. Tretjega dne pa sem imel vse polno dokazov, da njena svečana obljuba ni bila tako močna, da bi jo odtegnila temu skrivnostnemu uplivu, ki jo je odvrčal od njenega moža in njene dolžnosti.

„Tisti dan sem odšel v mesto, vendar sem se vrnil že z vlakom ob 2. uri 32 min., namesto ob 3. uri 36 min., kakor po navadi. Ko sem stopil v hišo, je služkinja prestrašna odhitela v vežo.

„„Kje je gospa?“ sem vprašal.

„„Mislim, da je šla na izprehod,“ je odgovorila.

„Moja duša je bila na mestu polna sumnje. Planil sem navzgor, da se prepričam, da je ni doma. Pri tem sem slučajno pogledal skozi okno in videl sem služkinjo, s katero sem ravnokar govoril, ko je hitela čez polje in naravnost proti tisti vili. Tedaj sem seveda spoznal, kaj vse to pomeni. Moja žena je šla zopet tja in je naročila služkinji, da naj jo pokliče, ako bi se vrnil. Od jeze trepetajoč sem planil doli ter

odhittel proti oni vili odločen, da naredim enkrat za vselej konec vsemu temu. Ugledal sem svojo ženo in deklo, kako ste hiteli po stranski poti, vendar se nisem ustavil, da bi jih nagovoril. Tam v vili se je nahajala tista skrivnost, ki je metala svoje sence preko mojega življenja. Prisegel sem, da ne sme ostati še nadalje skrivnost, naj pride, karkoli hoče. Niti potrkal nisem, ko sem dospel tja, marveč pritisknil na kljuko in planil v vežo.

„V pritličju je bilo vse tiho in mirno. V kuhinji je kotel šumel pri ognju in v nekem jerbasu je ležala zvita velika črna mačka; ali nikjer ni bilo nobenega sledu o ženski, ki sem jo bil videl pred nekaj dnevi. Pohitel sem v drugo sobo, ki pa je bila enako prazna. Nato sem planil po stopnicah navzgor, vendar sem tudi tukaj našel dve sobi docela prazni. V celi hiši ni bilo niti žive duše. Pohištvo in slike, vse je bilo zelo preprosto izvzemši v oni sobi, kjer sem skozi okno videl oni čudni obraz. Ta je bila zelo udobna in elegantna, in moje sumnje so prihipele do vrhunca, ko sem na kaminovem okrajku ugledal fotografijo svoje žene v življenjski velikosti, kokoršno je dala narediti na mojo prošnjo šele pred tremi meseci.

„Ostal sem v hiši toliko časa, da sem se prepričal, da je vila popolnoma prazna. Nato sem odšel; srce pa mi je bilo tako težko, kakor še nikoli poprej. Prišedši domov, je stopila moja žena v vežo, vendar sem bil preveč užaljen in

jezen, da bi jo nagovoril; pohitel sem mimo nje in odšel v svojo knjižnico. Predno pa sem mogel zapreti vrata, je bila za menoj.

„Žal mi je, da sem prelomila svojo obljubo, Jack,“ je rekla, „vendar sem prepričana, da bi mi odpustil, ako bi ti bile znane vse okoliščine.“

„Povej mi torej vse,“ sem dejal.

„Ne morem, Jack, ne morem!“ je vzkliknila.

„Dokler mi ne poveš, kdo je tista oseba, ki živi v oni vili, in kdo je ona oseba, ki si ji dala svojo fotografijo, ne more biti med nama nobenega zaupanja,“ sem rekel, se obrnil in odšel iz hiše. To se je zgodilo včeraj, mr. Holmes, in od tedaj je nisem videl in ne vem ničesar o tej čudni zadevi. To je prva senca, ki je stopila med naju, ali pretresla me je tako, da ne vem, kaj bi bilo najbolje storiti. Danes zjutraj pa mi je naenkrat prišlo na misel, da ste vi pravi človek, ki bi mi mogel dati pravi svet; raditega sem pohitel k vam ter se izročam brezpogojno v vaše roke. Ako je kaj, česar Vam nisem dobro pojasnil, prosim, vprašajte me. Pred vsem mi pa hitro povejte, kaj naj storim, kajti ta nesreča je več nego morem prenašati.“

Z največjo pozornostjo sva poslušala Holmes in jaz to izvanredno pripoved, ki jo je pripovedoval pretrgano, sunkoma, podobno kakor človek, ki je močno razburjen. Moj prijatelj je nekoliko časa molčal; globoko zatopljen v misli je sedel na svojem stolu in se opiral z brado na svojo roko.

„Povejte mi,“ je izpregovoril naposled, „ali morete priseči, da je bil obraz, ki ste ga videli pri oknu, moški?“

„Vselej, kadar sem ga videl, sem bil nekoliko oddaljen od okna, tako da ne morem nič gotovega reči.“

„Vseeno pa se zdi, da je naredil na vas neprijeten vtis.“

„Zdelo se mi je, da je nenaravne barve in da so njegove poteze čudno trde. Ko sem se hotel približati, je naenkrat izginil.“

„Kako dolgo je tega, kar vas je žena prosila za sto funtov?“

„Skoro dva meseca.“

„Ali ste kdaj videli fotografijo njenega prvega moža?“

„Ne; kmalu po njegovi smrti je divjal v Atlanti velik požar, ki je uničil vse njene listine.“

„In vendar je imela uradno potrdilo o njegovi smrti. Pravite, da ste ga videli, ali ne?“

„Da, po požaru si je dala napraviti duplikat.“

„Ali ste kdaj videli človeka, ki jo je poznal v Ameriki?“

„Ne.“

„Ali je kdaj govorila o tem, da še enkrat obišče tiste kraje?“

„Ne.“

„Ali je dobivala pisma od tam?“

„Ne, kolikor je meni znano.“

„Hvala vam. Sedaj bi rad celo stvar malo premislil. Ako je vila popolnoma zapuščena, bomo imeli nekoliko težave. Ako pa so bili

njeni stanovalci, kar se mi zdi bolj verjetno, samo opozorjeni na vaš prihod ter so včeraj hišo zapustili, predno ste vi prišli tja, potem so se sedaj že povrnili in tako bomo lahko razjasnili celo zadevo. Dovolite mi, da vam nasvetujem tole: vrnite se v Norbury in nanovo opazujte okna one vile. Ako boste imeli povod misliti, da stanujejo zopet ljudje v njej, ne poskušajte siloma priti vanjo, marveč brzojavite mojemu prijatelju in meni. Tekom ene ure po prejemu te brzojavke sva pri vas in potem bomo prav kmalu dognali celo skrivnost.“

„Ako pa je še vedno prazna?“

„V tem slučaju pridem jutri zjutraj sam k vam in potem se dogovoriva vse potrebno. Z Bogom; pred vsem se pa nikar ne vznemirjajte, dokler ne veste, ali imate vzrok za to ali ne.“

„Bojim se, da je le-ta zadeva nekoliko kočljiva, Watson,“ je rekel moj tovariš, ko se je zopet povrnil, potem ko je spremil mr. Granta Munroa do vrat. „Kaj pa ti praviš k temu?“

„Malo čudno se je glasilo,“ sem odgovoril.

„Da. Izsiljevanje tiči za tem, ali se pa prav močno motim.“

„Kdo pa je izsiljevalec?“

„To mora biti bitje, ki živi v edini udobni sobi v oni hiši in ki ima njeno fotografijo nad kaminom. Na mojo besedo, Watson, oni blede obraz na oknu ima nekaj zelo vabljivega na sebi in za ves svet ne bi rad zamudil tega slučaja.“

„Ali imaš že kako teorijo?“

„Da, začasno. Čudil se pa bom, ako se ne pokaže, da je pravilna. Prvi mož te ženske je v oni vili.“

„Iz česa sklepaš to?“

„Kako si moremo drugače tolmačiti njeno blazno bojazen, da ne bi njen drugi mož prišel vanjo? Kakor si jaz razlagam celo zadevo, je stvar sledeča: Ta ženska se je prvikrat omožila v Ameriki. Pri njenem možu so se pokazale kake grde lastnosti ali, recimo, kaka ostudna bolezen in postal je gobav ali bebec. Navsezadnje je ona zbežala od njega, se vrnila na Angleško, izpremenila svoje ime in začela živeti novo življenje. Pred tremi leti se je omožila vdrugeč in tako je menila, da je njen položaj popolnoma varen — gotovo je pokazala svojemu možu smrtni list kakega drugega moža, ki je navzela njegovo ime — ko je nenadoma njen prvi mož ali pa morda kaka ne-sebična ženska, ki se je zavzela za bolnika, našla njeno sedanje bivališče. Onadva pišeta ženi, grozita, da prideta ter jo razkrinkata. Ona poprosi moža za sto funtov in jih skuša odkupiti. Onadva prideta navzlic temu, in ko drugi mož slučajno omeni svoji ženi, da so se v vilo priselili ljudje, spozna ona na en ali drug način, da so novodošli njeni zasledovalci. Raditega počaka dokler njen mož ne zaspi, potem pa pohiti k njim, da jih poskusi preprositi, da naj jo puste pri miru. Ker se ji to ne po-

sreči, gre drugo jutro zopet tja, pri tem pa jo sreča njen mož, kakor nam je pravil, ravno v trenutku, ko pride iz hiše. Ona mu na to obljubi, da ne pojde več tja, pa dva dni pozneje je upanje, da bi se iznebila teh strašnih sosedov, premočno zanjo; ona poskusi še enkrat ter vzame seboj svojo fotografijo, ki sta jo onadva morda zahtevala od nje. Sredi tega razgovora prihiti služkinja s sporočilom, da je gospod prišel domov; ker si je ona svesta, da pride mož naravnost v vilo, potisne urno stanovalce skozi zadnja vrata in jih pošlje najbrže v oni borov gozdič, o katerem smo slišali, da se nahaja v bližini. Na ta način se prigodi, da najde mož vilo čisto prazno. Zelo se pa bom čudil, ako bi bila še vedno zapuščena, ko jo pride danes zvečer ogledovat. Kaj pa ti praviš k moji teoriji?"

„Sama domneva.“

„Pa vsaj krije vsa dejstva. Kadar izvemo nova dejstva, ki jih ta domneva ne more kriti, bo še vedno dovolj časa vzeti jo še enkrat v pretres. Za sedaj pa ne moremo ničesar ukreniti, dokler ne dobimo nove brzjavke od našega prijatelja v Norburyju.“

Ni bilo treba dolgo čakati. Ravno ko sva popila čaj, je prišla brzjavka. „V vili so še vedno ljudje,“ se je glasila. „Zopet sem videl oni obraz pri oknu. Počakam vas pri vlaku ob sedmih, dotlej pa ne ukrenem ničesar.“

Čakal je na peronu, ko sva stopila iz vlaka, in pri luči postajnih svetilk sva mogla videti; da je bil zelo bled in se je tresel vznemirjenja.

„Še vedno so tukaj, mr. Holmes,“ je rekel ter položil svojo roko na rokav mojega prijatelja. „Ko sem prišel dol, sem videl luč v vili. Sedaj bomo enkrat za vselej celo stvar uredili.“

„Kakšen načrt pa imate?“ je vprašal Holmes, ko smo stopali po temni, z drevjem obrobjeni cesti.

„Jaz nameravam siloma udreti v ono hišo, da vidim, kdo je v njej. Vaju dva pa želim imeti kot prič.“

„Ali ste docela odločeni to storiti navzlic opominu vaše žene, da je bolje, ako skrivnosti ne razrešite?“

„Da, odločen sem.“

„No, moje mnenje je, da imate prav. Vsaka resnica je boljša nego neskončni dvomi. Seveda v postavnem oziru nimamo prav; vendar pa menim, da je vredno storiti ta korak.“

Noč je bila zelo temna in dež je začel padati, ko smo zavili z velike ceste v neko ozko stransko pot z globokim kolovozom in na obeh straneh ograjeno s plotom. Mr. Grant Munro je nepotrpežljivo stopal naprej, midva pa s težavo za njim, kakor sva le mogla.

„Tisto tamkaj so luči moje hiše,“ je zamrmral ter pokazal na luči, ki so se svetile izmed drevja, „tukaj pa je vila, v katero nameravamo stopiti.“

Pri teh besedah smo zavili na neko stransko pot in tik pred nami se je prikazalo ono poslopje. Rumen drog, ki je visel tamkaj, je pričal, da vrata niso bila čisto zaprta, in eno okno

vgornjem nadstropju je bilo svetlo razsvetljeno. Ko smo gledali vanj, smo videli temno senco premikati se preko zastora.

„Tamkaj je tisto bitje,“ je vzkliknil Grant Munro; „sami lahko vidite, da je nekdo tam. Sedaj pa za menoj, kmalu izvemo vse.“

Približali smo se vratom; naenkrat pa je iz sence stopila neka ženska. V temi nisem mogel razločiti njenega obraza, videl sem samo, kako je proseče iztegovala svoje roke.

„Za božjo voljo, Jack, nikari!“ je zavpila. „Slutila sem, da prideš danes zvečer semkaj. Imej boljše mnenje o tem, dragi! Zaupaj mi še enkrat in nikoli več ne boš imel vzroka obžalovati.“

„Dovolj dolgo sem ti zaupal, Effie!“ je zavpil resnobno. „Pusti me pri miru! Jaz moram mimo tebe. Moja prijatelja in jaz hočemo sedaj enkrat za vselej urediti to zadevo.“ Potisnil jo je v stran in midva sva šla takoj za njim. Ko je odprl vrata, je pritekla neka postarna ženska ter mu skušala preprečiti vhod; on pa je tudi njo potisnil v stran, in trenutek pozneje smo bili vsi trije na stopnicah. Grant Munro je planil v razsvetljeno sobo v gorenjem nadstropju, midva mu takoj za petami.

Prijazna, dobro opravljena soba je bila to; dve sveči ste goreli na mizi, dve pa na kamino-vem podstavku. V kotu je slonela nad mizo majhna deklica. Ko smo vstopili, je imela svoj obraz od nas obrnjen, videli pa smo, da je bila

oblečena v rdeče krilo in da je nosila dolge bele rokavice. Ko se je ozrla proti nam, sem začuden in prestrašen vzkliknil. Obraz, ki je bil obrnjen proti nam, je bil nad vse čudne blede barve in čisto brez vsakega izraza. Trenutek pozneje je bila skrivnost razrešena. Holmes je smeje segel za otrokovo uho, z obraza se je odločila krinka in pred nami je stala majhna, kakor oglje črna zamorska deklica, ki je kazala vse svoje zobe, ko se je smejala našim začudenim obrazom. Tudi jaz sem se na ves glas zasmejal, Grant Munro pa je debelo gledajoč stal ob strani in se z roko tiščal za vrat.

„Moj Bog!“ je zavpil, „kaj pa naj to pomeni?“

„Vse ti povem, kaj pomeni,“ je vzkliknila njegova žena in planila ponosnega, resnega obraza v sobo. „Prisilil si me, da ti proti svoji volji povem, in sedaj moramo seveda s tem računati. Moj prvi mož je umrl v Atlanti. Moj otrok pa je ostal pri življenju.“

„Tvoj otrok?“

Izza nedrija je vzela velik srebrn medaljon. „Nikoli ga nisi videl odprtega.“

„Mislil sem, da se ne odpira.“

Dotaknila se je vzmeta in pokrov je odskočil. Znotraj se je nahajala slika nekega moža, jako čednega in inteligentnega obraza, ki pa je imel na sebi neutajljiva znamenja svojega afriškega pokoljenja.

„To je John Hebron iz Atlante,“ je rekla žena, „in plemenitejšega moža zemlja ni nosila. Odločila sem se od svojega plemena, da se poročim ž njim, in nikoli v celém svojem življenju nisem obžalovala tega koraka niti za en trenutek. Najina nesreča je bila, da se je otrok vrgel bolj po njegovem plemenu kot mojem. Pri takih mešanih zakonih se pogosto pripeti kaj podobnega in mala Lucija je mnogo bolj temna nego je bil njen oče. Ali najsi bo temne ali bele polti, ona je ljuba moja mala hčerka in ljubljena svoja matere.“ Pri teh besedah je malo dekletce pohitelo k njej in se pritiskalo k njej.

„Ko sem jo pustila v Ameriki,“ je nadaljevala, „se je zgodilo samo zbok tega, ker je bila šibkega zdravja in bi ji izpremembra zraka utegnila škodovati. Izročila sem jo skrbnemu varstvu neke zveste Škotke, ki je nekoč pri nas služila. Nikdar mi ni prišlo niti v sanjah za en trenutek na misel, da bi jo zatajila. Ko pa je usoda tebe pripeljala na mojo pot, Jack, in sem se naučila ljubiti te, sem se bala povedati ti o otroku. Bog mi odpusti, bala sem se, da ne bi izgubila tebe; nisem imela poguma, da bi ti povedala. Izbirati mi je bilo med teboj in njo, in v moji slabosti sem se obrnila od svojega malega dekleta. Tri leta sem ti prikrivala otroka, služkinja pa mi je večkrat poročala o njem in tako sem vedela, da se ji dobro godi. Naposled pa se me je lotila nepremagljiva želja,

da bi še enkrat videla svojega otroka. Zaman sem se ji upirala. Akoravno sem vedela, da je nevarno, sem vseeno sklenila dobiti otroka semkaj, četudi samo za nekaj tednov. Poslala sem služkinji sto funtov ter ji dala navodila glede té vile, tako da bi lahko prišla kot naša soseda, ne da bi se moglo sumiti, da sem v kaki zvezi z njima. Svoje varnostne odredbe sem tirala tako daleč, da sem zapovedala, da mora otroka podnevi vedno doma obdržati, da zakrije njen mali obrazek in roke, tako da ne bi mogli niti tisti ljudje, ki bi jo slučajno videli, govoriti okoli, da se nahaja v sosesčini črnopolit otrok. Ako bi bila manj oprezna, bi bilo morda pametnejše; bila sem pa skoro blazna vsled bojazni, da ne bi ti izvedel resnice.

„Ti si mi bil prvi povedal, da so se v vilo priselili ljudje. Čakati bi bila morala do jutra; toda neznanska razburjenost mi ni dala spati, in zbok tega sem se navsezadnje splazila iz sobe, ker sem vedela, kako težko se zbudiš. Ti si me pa navzlic temu videl in to je bil začetek vseh neprilik. Naslednjega dne ti je bila moja skrivnost izročena na milost in nemilost; a ti si se izkazal plemenitega in se nisi hotel okoristiti. Tri dni pozneje pa ste strežnica in otrok ravno utekli skozi zadnja vrata, ko si ti prihitel skozi sprednja. In sedaj si danes navsezadnje izvedel vse in raditega te vprašam, kaj se zgodi z nama, z mojim otrokom in menoj?“ Sklenila je svoji roki in pričakovala odgovora.

Dolgi dve minuti je trajalo, predno je Grant Munro prekinil molčanje, pa njegov odgovor je bil tak, da se ga vedno rad spominjam. Vzdignil je malega otroka, ga poljubil, nato pa je, še vedno ga držeč v naročju, iztegnil svojo drugo roko proti svoji ženi ter se obrnil proti vratom.

„O tem doma lahko zložnejše pogovorimo,“ je rekel. „Nisem posebno dober človek, Effie, vseeno pa mislim, da sem boljši, nego si si mislila.“

Holmes in jaz sva jim sledila proti domu, ko pa smo dospeli do glavne ceste, me je prijatelj pocukal za rokav. „Meni se zdi,“ je rekel, „da bova v Londonu bolj potrebna nego tukaj v Norburyju.“

Za tem ni izpregovoril niti besedice več o tem slučaju in šele pozno tisti večer, ko je s svečo v roki odšel proti moji spalnici, se je oglasil:

„Watson,“ je rekel, „ako bi se ti kdaj zadelo, da se začenjam malo preveč zanašati na svoje zmožnosti, ali ako bi se manj potrudil za kak slučaj nego zasluži, bodi tako prijazen ter mi zašepetaj na uho ime ‚Norbury‘, in jaz ti bom neskončno hvaležen!“

BANČNI URADNIK.

Kmalu po svoji ženitvi sem kupil bolniško klijentelo v okraju Paddington. Stari mr. Farguhar, od katerega sem jo kupil, je imel nekoč izvrstno splošno prakso, pa njegova starost in bolezen, ki je bila podobna plesu sv. Vida, jo je močno zredčila. Občinstvo se ravna naravno po načelu, da mora oni, ki hoče druge zdraviti, sam biti cel in zdrav, ter gleda nezaupno na zdravilne zmožnosti človeka, pri katerem njegova zdravila njegovi lastni bolezni ne morejo do živega. Čimbolj se je torej moj prednik staral in hiral, tem bolj se je krčila njegova praksa, dokler ni padla tedaj, ko sem jo jaz kupil, od dvanajststo na malo več nego tristo na leto. Jaz pa sem imel zaupanje v svojo mladost in eneržijo in bil prepričan, da bo praksa v prav kratkem času ravno tako cvetela kot poprej.

Tri mesece sem imel zelo mnogo opravila in sem le malokdaj videl svojega prijatelja Sherlocka Holmesa; jaz namreč nisem imel časa zahajati v Baker Street, on pa je razen po svo-

jih opravih redkokdaj šel drugam. Zbok tega sem bil nemalo iznenaden, ko sem nekega jutra meseca junija po zajutreku čitajoč British Medical Journal naenkrat začul zvonec in takoj na to glasne, nekoliko ostre zvoke glasu svojega starega prijatelja.

„Oj, moj dragi Watson,“ je dejal ter stopil v sobo, „zelo me veseli, da te vidim. Upam, da je gospa Watsonova popolnoma okrevala onega malega razburjenja, ki je bilo v zvezi z dogodki pri ‚Znamenju štirih‘.“

„Hvala lepa, obadva se prav dobro počutiva,“ sem dejal in mu toplo stresel roko.

„In nadejam se tudi,“ je nadaljeval ter se vsedel v gugalni stol, „da skrbi zdravniškega poklica niso docela zamorile zanimanja, ki si ga nekdanj gojil za najine male detektivske probleme.“

„Ravno nasprotno,“ sem odgovoril, „prav včeraj sem pregledoval svoje stare zapiske ter razporedival nekatere naših uspehov.“

„Nadejam se, da ne gojiš misli, da je tvoja zbirka že zaključena, kaj?“

„Nikakor ne. Nič drugega si ne želim bolj, nego da bi zopet kaj doživel.“

„Danes, na primer?“

„Pa danes, ako ti drago.“

„In notri v Birminghamu?“

„Gotovo, ako želiš.“

„In tvoja praksa?“

„Jaz izvršujem ono mojega soseda, kadar kam gre. Tako je vedno pripravljen, da mi poplača svoj dolg.“

„Na! To je dobro!“ je dejal Holmes in me pozorno ogledoval izpod svojih na pol zaprtih trepalnic. „Kakor vidim, si bil zadnje čase malo bolan. Poletno prehlajenje je vedno nekoliko hudo.“

„Zadnji teden me je močno prehlajenje držalo doma. Vendar pa mislim, da sem se otresel vsakega sledu tega.“

„Tako se je tudi zgodilo. Prav izvrstno izgledaš.“

„Kako pa ti je potem to znano?“

„Moj dragi, moje metode so ti pač znane.“

„Torej si to sklepal?“

„Kajpada.“

„In iz česa?“

„Iz tvojih domačih čevljev.“

Ozrl sem se po svojih novih patentiranih usnjatih domačih čevljih, ki sem jih imel na nogi. „Kako vendar —?“ sem začel, pa Holmes mi je odgovoril na moje vprašanje, predno sem ga izrekel.

„Tvoji čevlji so novi,“ je dejal. „Več kot nekoliko tednov jih ne moreš imeti. Podplati, ki mi jih v tem trenutku kažeš, so nekoliko ožgani. Za trenutek sem mislil, da so se zmočili in da so se vžgali pri sušenju. Ali blizu pete se nahaja majhen okroglast kos papirja, na katerem se nahajajo nekaki trgovčevi hijeroglifi. Vlaž-

nost bi ta papir odstranila. Iz tega sledi, da si sedel s svojimi nogami proti ognju, česar pa popolnoma zdrav človek niti v tako mokrem juniju ne stori, kakor je ta.“

Kot vse Holmesovo sklepanje, je bilo tudi to videti čisto enostavno, potem, ko je bilo znano. Z obraza mi je bral to misel in njegov nasmeh je postal nekoliko briedek.

„Bojim se, da se malo spozabim, ako stvar pojasnim,“ je rekel. „Uspehi brez vzrokov so mnogo bolj imenitni. Ti si torej pripravljen, da greva v Birmingham?“

„Gotovo. Kakšen je slučaj?“

„V vlaku izveš vse. Moj klient čaka zunaj v vozu. Ali moreš iti takoj?“

„Na mestu.“ Napisal sem hitro kratek list do svojega sosedu, pohitel po stopnicah navzgor, da sporočim celo stvar svoji ženi in se pridružil Holmesu.

„Tvoj sosed je zdravnik?“ je dejal ter pokazal na medenasto ploščo.

„Da. Kupil si je prakso kakor jaz.“

„Že staro?“

„Prav kakor moja. Obedve se nahajate v teh hišah, odkar ste zgrajeni.“

„In ti si se polastil boljše izmed obeh.“

„Mislim da. Kako pa veš to?“

„Po stopnicah, moj dragi. Tvoje so za tri palce bolj obrabljene nego njegove. Pa ta gospod v vozu je moj klient, mr. Hall Pycroft.

Dovoli mi, da te predstavim. Sedaj pa poženi konja, voznik, kajti časa imamo samo še toliko, da vjamemo naš vlak.“

Gospod, ki je sedel pred menoj, je bil dobro raščen, mlad človek svežega, odkritosrčnega in poštenega obraza in je imel kratke, kodraste brke. Nosil je zelo svetel visok klobuk ter čedno, črno obleko, v kateri je bil videti, kar je bil — eleganten mlad človek iz mesta, one vrste, ki so ji nadeli ime Cockney (pristen Londončan), ki nam daje naše slovite polke prostovoljcev in iz katere izhaja več atletov in sportsmenov nego iz vseh drugih slojev na Angleškem. Okrogli in rdečkasti obraz mu je bil naravno radosten, samo konci ust so bili videti nekam otožno nategnjeni. Pa šele tedaj, ko smo vsi trije sedeli v vozu prvega razreda in je vlak bil že na poti proti Birminghamu, sem mogel izvedeti, kakšne so bile njegove nadloge, ki so ga pripeljale k Sherlocku Holmesu.

„Sedaj se vlak celih sedemdeset minut ne ustavi,“ je dejal Holmes. „Prosim vas, mr. Hall Pycroft, da poveste mojemu prijatelju svoje zelo zanimive dogodke prav kakor ste jih povedali meni, ali pa če mogoče, še bolj nadrobno. Zame bo koristno, če še enkrat slišim, kako so se dogodki vrstili drug za drugim. To je slučaj, Watson, ki ima, kakor se kaže, nekaj v sebi ali pa ničesar, ki pa vsaj ima na sebi one ne-

navadne in izrazite poteze, ki so tebi prav tako drage kot meni. Sedaj, mr. Pycroft, vas ne bom več motil.“

Naš mladi izpremljevalec se je z utripajočimi očmi obrnil proti meni.

„Najhujše na celi zgodbi je,“ je dejal, „da se pokažem v njej velikega bedaka. Seveda, morda se bo vse na dobro obrnilo, in jaz ne uvidim, da bi mi bilo mogoče drugače ravnati; ako pa sem izgubil svojo službo, v zameno pa nisem dobil ničesar, bom vsaj vedel, kakšen bedak sem bil. Sicer ne znam bogve kako dobro pripovedovati zgodb, dr. Watson, a moj položaj je tak-le:

„Bil sem v službi pri tvrdki Coxon in Woodhouse v Drapers Gardenu, ki pa je imela, kakor se brezdvomno spominjate, spomladi velike izgube pri venezuelskem posojilu in propadla. Pet let sem bil pri njih in stari Coxon mi je dal pri odhodu imenitno izpričevalo, ko je prišel udarec. Kajpada smo bili odpuščeni vsi uradniki, vseh sedemindvajset; nato sem poskušal tukaj, poskušal tamkaj, vendar je bilo vse polno še drugih fantov, ki so bili v istem položaju kakor jaz, in tako sem bil dolgo časa brez službe. Ko sem bil pri Coxonu, sem imel tri funte na teden, in sčasoma sem si jih prihranil kakih sedemdeset, vendar sem prišel z njimi kmalu do konca. Porabil sem skoro vse do zadnjega beliča, tako da nisem skoro imel niti denarja za znamke in papir, da bi se od-

zval oglasom. Trgal sem čevlje po stopnicah raznih uradov, vendar je bilo videti, da sem ravno tako daleč od uspeha kakor poprej.

„Naposled sem izvedel za neko izpraznjeno mesto pri veliki bančni tvrdki Mawson in Williams v Lombard Streetu. Povem vam, da je to ena najbogatejših hiš v Londonu. Na oglas se je moralo samo pismeno oglasiti. Vposlal sem svoje izpričevalo in prošnjo, pa brez najmanjšega upanja, da bi to mesto dobil. Ali z vračajočo pošto sem dobil odgovor, v katerem me obveščajo, da lahko takoj nastopim svoje mesto, in sicer že naslednji ponedeljek, pod pogojem, da je moja zunanost dovoljna. Nikdo ne ve, kako se take stvari vrše. Nekateri pravijo, da poslovodja samo seže v kopico došlih pisem ter vzame prvega, ki mu pride pod roko. Na vsak način sem to pot imel srečo in ne želim, da bi bil kdaj boljše zadovoljen nego sem bil tedaj. Plača je znašala za začetek en funt in služba je bila prav taka kakor pri Coxonu.

„Zdaj pa pridem do te čudne točke moje zadeve. Stanoval sem zunaj v Hampstedu, Polters Terrace 17 je bil moj naslov. No, tisti dan, ko mi je bila služba obljubljena, sem sedel v svoji sobi in kadil, ko stopi v sobo moja gospodinja ter mi prinese posetnico z naslovom: Artur Pinner, denarni agent. Tega imena še nikoli nisem slišal in si tudi misliti nisem mogel, česa je želel od mene; vseeno pa sem ji naročil, da naj mu pokaže k meni. Kmalu je

vstopil nek človek srednje velikosti, črnih las, črnih oči in s črno brado, nos se mu je pa malo svetil. Obnašal se je živahno in govoril odločno, kakor človek, ki pozna vrednost časa.

„Mr. Hall Pycroft, kajneda?“ je dejal.

„Da, gospod,“ sem odgovoril ter mu ponudil stol.

„Pred kratkim v službi pri tvrdki Coxon in Woodhouse, kajne?“

„Da, gospod.“

„In sedaj pri tvrdki Mawson?“

„Tako je.“

„No,“ je rekel, „resnica je, da sem slišal res nenavadne glasove o vaših finančnih zmožnostih. Ali se spominjate na Parkerja, ki je bil poslovodja pri Coxonu? Ta ne ve nikoli dovolj povedati o tem.“

„Naravno sem rad slišal kaj takega. Bil sem v službi vedno precej spreten, vendar se mi ni nikoli sanjalo, da se na tak način govori o meni po mestu.“

„Ali imate dober spomin?“

„Še precej,“ sem odgovoril skromno.

„Ali ste bili v stikih s trgov, odkar nimate službe?“ je vprašal.

„Da, vsako jutro sem čital borzno poročilo.“

„No, to spričuje o pravi marljivosti!“ je vzkliknil. „Tako se napreduje! Vam ni nič na tem, ako vas malo preskusim, kajne? Poglejmo! Kako stoje Ayrshires?“

„„Stoinpet do stoinpet in en četrť.“

„„In New Zealand Consolidated?“

„„Po stoinštiri.“

„„In British Broken Hills?“

„„Po sedem do sedem funtov šest šilingov.“

„„Izvrstno!“ je zaklical in dvignil roki. „To se popolnoma vjema s tem, kar sem slišal. Moj dragi, moj dragi, vi ste vse preveč dobri za uradnika pri Mawsonu!“

„„Lahko si mislite, da sem se nemalo začudil tem besedam. „No,“ sem rekel, „drugi ljudje ne mislijo tako dobro o meni kakor vi, mr. Pinner. Precej močno sem se moral boriti, da sem to službo dobil in prav veseli me, da jo imam.“

„„Pah, človek, povzdigniti bi se morali nad to. Vi še niste na svojem pravem mestu. Sedaj vam pa povem, kako in kaj je z menoj. Kar vam morem jaz ponuditi, je le malo, ako se primerja z vašimi zmožnostmi; če se pa primerja s službo pri Mawsonu, je kakor luč proti temi. Poglejmo! Kdaj greste k Mawsonu?“

„„V ponedeljek.“

„„Ha! Ha! Kaj pravite k temu, ako jaz rečem, da sploh ne pojdete tja?“

„„Da ne pojdem k Mawsonu?“

„„Ne, gospod. Tega dne boste poslovodja Franco-Midland Hardware Company, Limited (francosko-srednjeangleška železninarska družba z o. z.) s stoinštiriintrideset podružnicami po mestih in trgih na Francoskem, ne vštrevši ene v Bruselju in ene v San Remu.“

„Te besede so mi kar sapo zaprle. ‚O tej družbi še nisem čul ničesar,‘ sem rekel.

„Prav verjetno, da ne. Celo stvar smo držali tajno, kajti kapital se je podpisal samo privatno, in taka reč je predobra, da bi se pripustilo občinstvu pristop. Moj brat Harry Pinner je ustanovitelj te družbe in se pridruži pozneje upravi kot glavni vodja. On ve, da sem se podal semkaj po opravkih in me je naprosil, da naj dobim človeka, mladega podjetnega človeka, ki se razume na to stvar. Parker mi je pravil o vas in to me je danes privedlo sem. Mi vam moremo ponuditi za začetek samo beraških petsto —‘

„Petsto funtov na leto!“ sem zavpil.

„Da, pa samo za začetek, poleg tega pa tudi še en odstotek provizije od cele kupčije, ki jo naredo vaši agenti, in lahko se zanesete na mojo besedo, da bo to znašalo več nego vaša plača.‘

„Pa jaz ne vem ničesar o železnini!“

„Pah, moj dragi, ali vi poznate številke.‘

„V glavi mi je kar šumelo in skoro nisem mogel mirno sedeti na stolu. Naenkrat pa so me obšli dvomi.

„Povedati vam moram odkrito,‘ sem rekel. ‚Mawson mi da samo dvesto, toda Mawson je stara, varna tvrdka. No, o vaši družbi pa vem v resnici tako malo, da —‘

„Oh, imenitno, imenitno!“ je vzkliknil ves vesel. ‚Vi ste ravno pravi človek za nas! Vi se ne daste pregovoriti in to je prav. No, tukaj

imate bankovec za sto funtov, in ako menite, da lahko kupčijo skleneva, ga kar v žep vtaknite kot nekaj predujem na svojo plačo.

„Kaj lepo od vas,“ sem rekel. „Kdaj pa naj nastopim svojo službo?“

„Bodite jutri ob eni popoldne v Birminghamu,“ je rekel. „Tu v žepu imam pismo, ki ga ponesite mojemu bratu. Našli ga boste na št. 126 B, Corporation Street, kjer se nahajajo začasne pisarne naše kompanije. On mora seveda pritrditi vašemu vzprejemu, toda med nama bo vse v redu.“

„V resnici, skoraj ne najdem besede, kako bi vam izrazil svojo hvaležnost, mr. Pinner,“ sem rekel.

„Nobene besede o tem, moj dragi. Prejeli ste samo to, kar zaslužite. Sedaj pa preostajajo še dve, tri malenkosti — same formalnosti — ki jih moram urediti z vami. Tu-le poleg sebe imate kosček papirja. Bodite tako prijazni ter napišite nanj: „Pripravljen sem, nastopiti mesto poslovodje družbe Franco-Midland Hardware Company, Limited, za najmanjšo plačo petsto funtov šterlingov.“

„Storil sem, kakor je zahteval, nato pa je vtaknil papir v žep.

„Še eno malenkost,“ je rekel. „Kaj pa nameravate storiti z Mawsonom?“

„V svoji radosti sem na Mawsona kar pozabil.

„Pišem mu, da se odpovedujem.“

„Ravno to bi tudi jaz želel, da storite. Z Mawsonovim poslovojem sem se bil sprl. Šel sem gor k njemu, da ga vprašam po vas, on pa je zelo razžaljivo odgovarjal — dolžil me je, da vas izvabljam proč od tvrdke itd. Naposled se nisem mogel več brzdati. „Ako hočete imeti dobrih ljudi, jih pa še dobro plačajte!“ sem rekel. „On raje vzame našo majhno plačo nego vašo veliko,“ je rekel. „Petak stavim,“ sem rekel, „da niti slišati ne bo več hotel o vas, kadar dobi mojo ponudbo.“ „Velja!“ je rekel. „Pobrali smo ga z ulice in on nas ne zapusti tako kmalu.“ Ravno te besede je rekel.“

„Nesramni lopov!“ sem vzkliknil. „V celem svojem življenju ga nikoli nisem videl. Čemu bi ozir jemal nanj? Ne pišem mu, ako bi raje imeli, da mu ne.“

„Dobro! To je obljuba!“ je rekel in vstal s stola. „Veste, prav veseli me, da sem dobil tako dobrega človeka za svojega brata. Tukaj imate za svoj predujem sto funtov, tukaj pa je pismo. Zapišite si naslov: 126 B, Corporation Street, in zapomnite si, da se zglasite jutri popoldne ob eni uri. Lahko noč; želim vam vso srečo, ki jo zaslužite.“

„To je precej vse, kar se je zgodilo med nama, kolikor se vem spominjati. Lahko si mislite, dr. Watson, kako sem se veselil tako izvanredne sreče. Notri do polnoči sem sedel na svojem stolu in si voščil vso srečo; naslednjega dne pa sem se odpeljal v Birmingham

z vlakom, s katerim sem prišel prav zložno do dogovorjene ure. Svojo prtljago sem odpeljal v nek hotel v New Streetu, nato pa sem se podal na naslov, ki mi ga je bil dal.

„Manjkalo je še četrto ure do dogovorjenega časa, vendar sem mislil, da je to precej vseeno. Št. 126 B je bil hodnik med dvema velikima prodajalnicama, ki je držal do kamenitih stopnic, po katerih se je prišlo do pisaren raznih kompanij in drugih profesijonistov. Na zidu je bilo polno tablic z njihovimi imeni, nikjer pa ni bilo imena Franco-Midland Hardware Company, Limited. Osupnjen sem stal nekoliko minut tamkaj ter ugibal, ali utegne biti to kaka zvijača ali kaj, ko pride nek človek ter me nagovori. Bil je močno podoben onemu, ki sem ga bil videl prejšnji večer; imel je isto postavo in isti glas, samo s tem razločkom, da je bil popolnoma obrat in da so bili njegovi lasje svetlejši.

„Ali ste vi mr. Hall Pycroft?“ je vprašal.

„Da,“ sem dejal.

„Oh! Pričakoval sem vas, samo prišli ste malo prerano. Danes zjutraj sem prejel od svojega brata pismo, v katerem zelo hvali vaše zmožnosti.“

„Iskal sem ravno imena vaše pisarne, ko ste prišli.“

„Nismo še napravili napisa, ker smo šele minuli teden najeli te začasne prostore. Pojdite z menoj gori, da se nadalje pogovoriva o celi stvari.“

„Šel sem z njim do vrha zelo strmih stopnic in tamkaj je bilo ravno pod ostrešjem nekaj praznih in prašnih majhnih sob, brez preprog, brez zastorov, in tja me je popeljal. Predstavljal sem si veliko pisarno s svetlimi mizami in celimi vrstami uradnikov, kakor sem bil vajen videti; in povem vam, da sem precej debelo gledal na tista dva smrekova stola in eno majhno mizo, ki je skupaj z eno glavno knjigo in košem za papir tvorila celo pohištvo.

„Le ne bojte se, mr. Pycroft,‘ je rekel moj novi znanec, ko je videl moj osupli obraz. ‚Rima niso sezidali v enem dnevu in mi imamo množino denarja za seboj, akoravno še nimamo potrebne prave oprave za svojo pisarno. Prosim, sedite in pokažite mi svoje pismo.‘

„Izročil sem mu ga in on ga je zelo skrbno prečital.

„Zdi se, da ste naredili prav močan vtis na mojega brata Arturja,‘ je rekel, ‚in jaz vem, da je prav bister sodnik. On se zavzema za London, veste, jaz pa za Birmingham, a to pot se bom ravnal po njegovem nasvetu. Smatrajte se, prosim, definitivno vzprejetim.‘

„Kakšno pa je moje delo?‘ sem vprašal.

„Ko pride čas, boste vodili veliko zalogo v Parizu, ki bo preplavila z angleškim lončnim blagom stoinštiriintrideset zastopnikov na Francoskem. Nakup bo tekom enega tedna gotov, dotlej pa ostanete v Birminghamu in delate ta čas kaj koristnega.‘

„Kaj pa?‘

„V odgovor je vzel iz predala veliko rdečo knjigo. ‚To-le je naslovna knjiga za mesto Pariz,‘ je rekel; ‚za imeni ljudi pa je označen njihov poklic. Prosil bi vas, da bi vzeli to knjigo domov ter izpisali vse trgovce z lončenim blagom in njihov naslov. V največjo korist nam bo, ako jih dobimo.‘

„Saj obstoje vendar že posebni imeniki za to, ali ne?“ sem dejal.

„Pa niso zanesljivi. Njihov sistem je drugačen od našega. Lotite se torej dela in v ponedeljek mi prinesite izpisek. Z Bogom, mr. Pycroft; ako boste še nadalje kazali vnemo in razum, boste spoznali, da je kompanija dober gospodar.‘

„Vrnil sem se v hotel z ono debelo knjigo pod pazduho in zelo nasprotujočimi čutili v svojih prsih. Na eni strani sem bil definitivno vzprejet in sem imel bankovec za sto funtov v svojem žepu. Na drugi strani pa so zunanost pisarne, pomanjkanje naslova pri vratih in druge okoliščnosti naredile zelo slab vtis glede pozicije mojih gospodarjev. A imel sem svoj denar in končno sem se lotil svoje naloge. Celo nedeljo sem marljivo delal in vendar sem prišel v ponedeljek šele do črke H. Podal sem se k svojemu gospodarju, ga našel še vedno v tisti borni sobi; naročil mi je, da naj končam do srede, potem pa zopet pridem. V sredo še vedno nisem končal, in tako sem nadaljeval svoje delo do petka — to je, do včeraj. Nato sem ga pa prinesel mr. Harryju Pinnerju.

„Najlepša hvala,‘ je rekel. ‚Bojim se, da sem podcenjeval težavnost te naloge. Ta imenik nam bo v veliko materijelno korist.‘

„Delo je vzelo precej časa,‘ sem rekel.

„Sedaj pa,‘ je rekel, ‚bi še rad imel imenik trgovcev s pohištvom; vsi prodajajo lončeno blago.‘

„Jako dobro.‘

„Obenem lahko pridete jutri zvečer ob sedmih, da mi sporočite, kako delo napreduje. Vendar ne delajte preveč. Nekoliko ur v Music Halli vam po dnevnem delu ne bo škodilo.‘

Nasmejal se je pri teh besedah in pri tem sem opazil, da je bil njegov drugi zob na levi strani zelo slabo plombovan z zlatom.“

Sherlock Holmes si je radostno mel svoje roke, jaz pa sem ves začuden gledal našega klijenta.

„Lahko se mi čudite, dr. Watson, pa stvar je taka,‘ je rekel. ‚Ko sem govoril z onim drugim človekom v Londonu in se mi je smejal, ker nisem šel k Mawsonu, sem slučajno opazil, da je bil njegov zob prav enako plombovan. Blesk zlata je v obeh slučajih obrnil mojo pozornost nase, kakor vidite. In ko sem še spoznal, da je bil tudi njegov glas in njegova postava ista, izpremenjeno pa samo tisto, kar se da izpremeniti s pomočjo britve in lasulje, nisem niti najmanj dvomil, da je bil to eden in isti človek. Kaj lahko je seveda mogoče, da sta si dva brata tako močno podobna, nikakor pa ni mogoče, da bi imela obadva isti zob na isti na-

čin plombovan. Odslovil me je in bil sem zopet na ulici, ne vedoč ali stojim na glavi ali na nogah. Vrnil sem se v svoj hotel, vtaknil svojo glavo v posodo mrzle vode ter skušal misliti. Čemu me je poslal iz Londona v Birmingham? Čemu je prišel tja pred menoj? In čemu je sam sebi pisal pismo? To je bilo preveč za mojo glavo; nisem si mogel raztolmačiti tega. Naenkrat pa mi je prišla misel, da bi utegnila jasno biti mr. Sherlocku Holmesu, kar je nejasno meni. Imel sem ravno še dovolj časa, da sem se odpeljal z nočnim vlakom semkaj, da ga že zjutraj obiščem, ter vaju obadva pripeljem seboj v Birmingham.“

Ko je bančni uradnik končal svojo presenetljivo zgodbo, je nastal kratek premor. Sherlock Holmes se je ozrl po meni, se naslonil na blazine z zadovoljnim, pa vseeno kritičnim obrazom podobno kakor poznavatelj vin, ki je ravnokar prvič pokusil požirek kometovega vina.

„Kaj imenitno, Watson, ali ne?“ je dejal. „V tej zadevi so okolnosti, ki mi močno dopadejo. Mislim, da mi boš pritrdil, da bi bil intervjuv z mr. Arturjem Harryjem Pinnerjem v začasnih prostorih Franco-Midland Hardware Company, Limited, precej zanimiv dogodek za naju.“

„Kako pa moremo to doseči?“ sem vprašal.

„O, kaj lahko,“ je rekel Hall Pycroft veselo. „Vidva sta dva moja prijatelja brez službe in kaj bi bilo bolj naravno, kakor da vaju popeljem do glavnega poslovodje?“

„Tako je! Gotovo!“ je rekel Holmes. „Rad bi si ogledal tega gospoda, da vidim, kaj se da narediti z njegovo igro. Kakšne lastnosti pa imate vi, prijatelj, da bi bilo vaše delo tako dragoceno? Ali je pa morda mogoče, da — —“ in začel je grizti svoje nohte, zrl nemo skozi okno, in šele ko smo dospeli v New Street, se je zopet oglasil.

Tisti večer ob sedmi uri smo stopali vsi trije po Corporation Street proti pisarni naše kompanije.

„Brez pomena je, če pridemo predčasno tja,“ je rekel naš klijent. „On očitvidno prihaja, samo da mene vidi, kajti prostori so prazni in zapuščeni tja do označene ure“.

„To daje misliti!“ je dejal Holmes.

„Pri Bogu, vsaj sem vam rekel,“ je zaklical uradnik. „Tukaj-le pred nami gre.“

Pokazal je nekega majhnega, svetlolasega, dobro oblečenega človeka, ki je hitel na drugi strani ulice dalje. Ko smo ga opazovali, se je ozrl proti dečku, ki je kriče podajal zadnjo izdajo večernega lista, se preril skozi vrsto voz in omnibusov ter si kupil en izvod. Nato je s tem časnikom v roki izginil v neko vežo.

„Tamkaj gre!“ je zavpil Hall Pycroft. „Tamkaj je pisarna kompanije, kjer je izginil v vežo. Pojdita z menoj in jaz naredim celo stvar kolikor mogoče lahko.“

Pod njegovim vodstvom smo šli notri do petega nadstropja, dokler se nismo znašli pred napol odprtimi vrati, na katera je naš klijent

potrkal. Znotraj se je oglasil nek glas: „Naprej!“ in stopili smo v prazno sobo, prav kakor nam jo je popisal Hall Pycroft. Za edino mizo je sedel človek, ki smo ga videli malo prej na ulici; pred seboj je imel razgrnjen svoj večerni čašnik; in ko se je ozrl proti nam, se mi je zazdelo, da nisem še nikoli gledal takega obraza, na katerem bi bilo videti take znake boli in še več nego boli znake groze, kakor jo le malokdo občuti v svojem življenju. Čelo se mu je svetilo od potu, lica so bila smrtno blede, oči pa divje in strmeče. Pogledal je svojega uradnika, kakor da ga ne bi poznal in po začudenju, ki se je prikazalo na obrazu našega vodnika, sem izpoznal, da to ni bila navadna zunanost njegovega gospodarja.

„Bolni ste videti, mr. Pinner,“ je vzkliknil.

„Da, ne počutim se posebno dobro,“ je odgovoril oni, se očitvidno trudil, da bi zbral svoje moči, in obliznil je svoje suhe ustnice, predno je izpregovoril. „Kdo pa sta ta dva gospoda, ki ste jih pripeljali seboj?“

„Eden je mr. Harris iz Bermondseya, drugi pa mr. Price iz tega mesta,“ je rekel naš vodnik spretno. „Obadva sta moja prijatelja, izvrstna človeka, ki sta pa že nekoliko časa brez službe in se nadejata, da najdeta morda pri vaši kompaniji kako prazno mesto.“

„Prav mogoče! Prav mogoče!“ je vzkliknil mr. Pinner in se čudno nasmejal. „Da, nobena dvoma nimam, da nam bo mogoče storiti nekaj za vas. Kaj pa je vaš poklic, mr. Harris?“

„Knjigovodja sem,“ je dejal Holmes.

„Ah, da, potrebovali bomo kaj takega. In vi, mr. Price?“

„Uradnik,“ sem rekel jaz.

„Močno se nadejam, da vaju kompanija vzprejme. Obvestim vas o tem, kakor hitro pridemo do kakega zaključka. Sedaj pa prosim, da odidete. Za Božjo voljo, pustite me samega!“

Te poslednje besede je izbruhnil, kakor da bi ga hotelo obnašanje, ki je bilo očividno prisiljeno, iznenada in z vso silo premagati. Spogledala sva se s Holmesom, Hall Pycroft pa je stopil korak bližje proti mizi.

„Pozabljate, mr. Pinner, da sem po dogovoru prišel semkaj, da prejmem potrebna navodila od vas,“ je rekel.

„Gotovo, mr. Pycroft, gotovo,“ je odgovoril oni. „Počakajte tukaj za trenutek; nobenega vzroka tudi ni, čemur ne bi tudi vaša dva prijatelja počakala z vami. Tekom treh minut sem vam popolnoma na razpolago, ako smem tako dolgo zlorabiti vašo potrpežljivost.“ Vstal je, se zelo vljudno priklonil ter odšel skozi vrata na drugi strani sobe, ki jih je zaprl za seboj.

„Kaj pa sedaj?“ je zašepetal Holmes. „Ali nam hoče uteči?“

„Nemogoče,“ je odgovoril Pycroft.

„Pa zakaj?“

„Ta vrata drže v notranjo sobo.“

„In nima izhoda?“

„Nobenega.“

„Ali se nahaja pohištvo v njej?“

„Včeraj je bila prazna.“

„Kaj utegne vendar tam delati? Pri tej stvari je nekaj, česar ne morem prav razumeti. Če je bil kdaj kak človek skoraj blazen od strahu, potem je ta Pinner. Kaj ga je vendar pripravilo v tak strah?“

„Morda sum, da sva midva detektiva,“ sem rekel.

„Tako je,“ je dejal Pycroft.

Holmes pa je zmajal z glavo. „On ni prebledel. Bil je že bled, ko smo stopili v sobo,“ je rekel. „Prav mogoče je, da —“

Njegove besede je prekinil močan ropot od notranjih vrat sem.

„Čemu vraga trka na svoja lastna vrata?“ je vzkliknil uradnik.

Ropot je bil slišati glasnejši in glasnejši. Začudení smo pogledali proti zaprtim vratom. Ko sem se ozrl na Holmesa, sem opazil, kako je postal njegov obraz nepremičen in se je vznemirjen sklonil naprej. Naenkrat pa se je začulo zamolklo grgranje in močno butanje po lesu. Holmes je planil preko sobe proti vratom. Vrata so bila od znotraj zaklenjena. Z vso močjo smo se uprli vanje. En tečaj se je udal, nato še drugi in z glasnim treskom so padla vrata na tla. Pohiteli smo čez nje in dospeli v notranjo sobo.

Bila je prazna.

Ali samo en trenutek smo se motili. V enem kotu, v kotu, ki je bil najbližji sobi, ki smo jo ravnokar zapustili, so bila še ena vrata. Holmes je planil proti njim ter jih odprl. Na tleh je ležala suknja, poleg nje klobuk; na kljuki zadaj za vrati pa je na svojem lastnem jermenu visel glavni poslovodja Franco-Midland Hardware Companije. Kolena so bila potegnjena kviško, glava mu je visela v strašnem kotu z njegovim telesom, udarjenje peta ob vrata pa je povzročalo ropot, ki je pretrgal naš razgovor. Kot bi trenil sem ga zgrabil okoli pasu in ga vzdignil, Holmes in Pycroft pa sta odvezala elastični jermen, ki se je že skril med bledimi gubami kože. Nato smo ga ponesli v drugo sobo, kjer je obležal — strašna razvalina vsega, kar je bil še pred petero minutami.

„Kaj pa ti sodiš o njem, Watson?“ je rekel Holmes. Sklonil sem se preko njega ter ga preiskal. Žila mu je slabotno in presledkoma bila, njegovo dihanje pa je postajalo daljše.

„Malo je manjkalo, pa bi bilo po njem,“ sem rekel, „sedaj pa ostane pri življenju. Odprite okno ter mi dajte kozarec vode.“ Odpel sem mu ovratnik, zlil vodo preko obraza ter mu vzdigoval in povešal roke, dokler ni močno zadihal.

„Sedaj je samo še vprašanje časa,“ sem rekel, ko sem se obrnil od njega.

Holmes je stal poleg mize, držeč svoje roke globoko v hlačnih žepih, brada pa mu je slo-
nela na prsih.

„Mislim, da moramo poklicati policijo,“ je rekel, „reči pa moram, da bi jim srčno rad po-
dal cel slučaj, ko pridejo.“

„Meni je vse skupaj velika zagonetka!“ je
vzkliknil Pycroft ter se praskal za ušesi. „V
kak namen so me hoteli tukaj imeti in po-
tem —“

„Pah! Vse to je vendar dovolj jasno,“ je rekel Holmes nepotrpežljivo. „To je njegova
poslednja nenadna poteza.“

„Vam je torej vse jasno, kaj?“

„Mislim, da je precej očito. Kaj pa ti praviš, Watson?“

Zmajal sem z ramami.

„Priznati moram, da ničesar ne razumem,“
sem dejal.

„O, ako vpoštevaš vse dogodke, ti mora biti jasno, da vodijo vsi do enega zaključka.“

„Kako pa si jih ti tolmačiš?“

„No, cela stvar se suče okoli dveh točk. Prva je, da je ta človek pripravil Pycrofta do tega, da je napisal izjavo, da vstopi v službo te čudne družbe. Ali izprevidiš, kaj vse to pomeni?“

„Bojim se, da ne.“

„No, v kak namen so hoteli, da to stori? Kot nekako kupčijsko zadevo gotovo ne, kajti take reči se navadno ustmeno uravnajo; in prav

tako ni prav nobenega vzroka, čemu bi bila tukaj izjema. Ali ne vidite, moj mladi prijatelj, da so skušali dobiti s tem vzorec vaše pisave, česar na drug način niso mogli doseči?"

„Pa čemu?"

„Da, res. Čemu? Kadar bomo mogli na to odgovoriti, bomo z našim malim problemom precej napredoval. Čemu? Samo en primeren vzrok mora biti. Nekdo se je hotel naučiti posnemati vašo pisavo in si je moral poprej nabaviti vzorec. Ako preidemo sedaj k drugi točki, spoznamo, da vsaka osvetljuje drugo. In ta točka je prošnja, ki vam jo je stavil Pinner, da se vi ne odpoveste svoji službi, marveč da naredite, da se bo poslovodja te velike trgovine nadejal, da pride v ponedeljek zjutraj v urad neki mr. Hall Pycroft, ki ga dosedaj še nikoli ni videl."

„Moj Bog!" je vzkliknil naš klijent, „kakšen slepec sem vendar bil!"

„Oglejmo si sedaj to točko glede pisave. Ako bi se kdo oglasil na vašem mestu s pisavo, ki je docela različna od one, s katero ste se vi oglasili za službo, bi bila stvar kmalu pojasnjena. Med tem pa se je lopov naučil ponarejati vašo pisavo in mesto mu je bilo gotovo, ker sem mnenja, da vas v novem uradu še nikdo ni videl doslej."

„Živa duša ne," je stokal Hall Pycroft.

„Jako dobro. Bilo je seveda največje važnosti preprečiti, da bi vi drugače mislili o tem in onemogočiti, da bi prišli v dotiko s katerimkoli

človekom, ki bi vam mogel povedati, da je vaš dvojičnik pri Mawsonu v službi. Radi tega so vam dali lep predujem na vašo plačo ter vas poslali v sredo dežele, kjer so vam dali dovolj dela, da vam onemogočijo podati se v London, kjer bi lahko razkrili vso njihovo igro.

„V kakšen namen pa bi se moral ta človek izdajati kot svojega lastnega brata?“

„No, tudi to je precej jasno. Pri celi stvari sta očividno vdeležena samo dva. Drugi vas nadomestuje v uradu. Ta je vas vzprejel v službo, potem pa je spoznal, da vam ne more najti gospodarja, ne da bi razodel te skrivnosti kaki tretji osebi. Izpremenil si je zunanost kolikor je pač znal in vedel, in se je zanašal, da boste vi pripisovali podobnost, ki bi jo brez dvoma opazili, rodbinski podobnosti. Če ne bi na srečo opazili zlate plombe, bi se vam nikoli ne vzbučila niti najmanjša sumnja.“

Hall Pycroft je stiskal pest in jo vihtel v zraku. „Dobri Bog!“ je vzkliknil. „Kaj je vendar delal ta drugi Hall Pycroft pri Mawsonu, med tem ko so mene na ta način za nos vodili? Kaj nam je storiti, mr. Holmes? Povejte mi, kaj mi je storiti?“

„Brzjaviti moramo Mawsonu.“

„Ob sobotah zapro že ob dvanajstih.“

„Nič zato; morda bo kak vratar ali sluga —“

„Oh, da; radi velike vrednosti papirjev imajo stalno stražo. Spominjam se, da sem slišal govoriti o tem.“

„Jako dobro, brzojavili mu bomo, da vidimo, ako je vse v redu in ako je tam v službi uradnik vašega imena. To je dovolj jasno; ni pa dovolj jasno, zakaj da bi eden izmed obeh lopovov odšel iz sobe ter se obesil, kakor hitro nas je ugledal.“

„Časnik!“ se je oglasil hreščeč glas za nami. Ves bled je sedel naš možak tamkaj, zavest se mu je vračala in roke so mu nervozno drgnile po rdečem pasu, ki mu je še vedno obdajal vrat.

„Časnik! Kajpak!“ je vzkliknil Holmes močno razburjen. „Kakšen bedak sem vendar bil! Tako zelo sem mislil na naš obisk, da mi časnik niti za trenutek ni prišel na misel. Gotovo, skrivnost mora biti tamkaj!“ Razgrnil ga je po mizi in vesel vzklik se mu je izvil iz ust.

„Poglej no to-le, Watson!“ je vzkliknil. „Londonsk časnik je, jutranja izdaja Evening Standarda. In tukaj-le je, kar potrebujemo. Poglej naslovne vrste: ‚Zločin v mestu. Umor pri tvrdki Mawson in Williams. Velikansk poskušen rop. Zločinec vjet.‘ Watson, ker bi vsi radi slišali, bodi tako prijazen in nam čitaj na glas.“

Z ozirom na prostor v listu je bilo videti, da je bil to edini važni dogodek v mestu; poročilo o njem pa se je glasilo:

„Danes popoldne se je pripetil v notranjem mestu obupen roparsk poizkus, ki se je končal s smrtjo enega človeka in zajetjem zločinca. Že nekaj časa je imela znana bančna tvrdka Mawson & Williams v svojem varstvu vrednostne

listine, kojih vrednost znaša mnogo nad en milijon funtov šterlingov. Vodja si je bil z ozirom na toliko vrednost v taki meri svest velike odgovornosti, da so uporabili denarne shrambe najnovejše konstrukcije in da je oborožen čuvaj noč in dan čuval poslopje. Poslednji teden je tvrdka vzprejela novega uradnika z imenom Hall Pycroft. Zdi se, da ta človek ni bil nikdo drugi kakor Beddington, sloviti ponarejevalec in vlomilec, ki je bil obenem s svojim bratom šele pred kratkim izpuščen iz petletne ječe. Na način, ki doslej še ni pojasnjen, se mu je posrečilo pod napačnim imenom zadobiti pri tvrdki to uradno mesto, ki ga je porabil v ta namen, da si je nabavil odtiske različnih ključavnic in podrobno poznanje utrjenih prostorov in denarnih shramb.

„Pri Mawsonu je navada, da gredo uradniki ob sobotah že opoludne domov. Radi tega se je sergeant Tuson od mestne policije zelo začudil, ko je videl dvajset minut po eni prihajati nekega človeka z vrečo po stopnicah. Ker se mu je zdel človek sumljiv, je šel za njim in končno se mu je po obupnem uporih posrečilo, da ga je s pomočjo stražnika Pollocka prijel. Na prvi pogled je bilo jasno, da se je izvršil drzovit in velikanski rop. V vreči so našli ameriških železniških obveznic v vrednosti kakih stotisoč funtov in veliko množino akcij raznih rudnikov in kompanij. Pri preiskanju bančnih prostorov so našli truplo nesrečnega stražnika v največji izmed shramb, kjer bi ga našli šele

v ponedeljek zjutraj, da ne bi bil sergeant Tuson tako uspešno nastopil. Lobanja mu je bila razbita po močnem udarcu z ogrebalom od zadaj. Nobenega dvoma ni, da si je Beddington zadobil pristop z izgovorom, da je kaj pozabil; in potem, ko je umoril stražnika, je urno oplenil veliko shrambo ter pobegnil s svojim plenom. Njegov brat, ki navadno ž njim skupno deluje, se pri tem delu ni prikazal, vsaj kolikor se je moglo do sedaj dognati, akoravno se policija na vso moč trudi, da bi izvedela njegovo bivališče.“

„No, v tem oziru moremo prihraniti policiji precej dela,“ je rekel Holmes in se ozrl na sključeno suho postavo pri oknu. „Človeška narava je čudna zmes, Watson. Tukaj lahko vidiš, da more celo lopov in morilec vzbuditi tako čustvo, da se poizkusi njegov brat samega sebe umoriti, ko spozna, da je njegov vrat zapadel. Vsekakor pa nimamo glede našega postopanja nobene izbire. Doktor in jaz ostaneva tukaj na straži, vi, mr. Pycroft, pa bodite tako prijazni ter stopite tja na policijo.“

GLORIA SCOTT.

„Nekaj papirjev imam tukaj,“ mi je dejal prijatelj Sherlock Holmes, ko sva sedela nekega zimskega večera pri peči, „o katerih v resnici mislim, Watson, da bi bilo vredno, ako jih pregledaš. To so listine o izvanrednem slučaju ladije Gloria Scott, ki obsegajo sporočilo, vsled katerega je mirovnega sodnika Trevorja kap zadela, ko ga je prečital.“

Vzel je iz nekega predala malo zamazan zavoj valjaste oblike, odvezal vrvico ter mi podal pol pole sivomodrega papirja, na katerem je bilo v slabi pisavi napisano sledeče:

„Divjačina poleg vsega drugega, kar je za London, zdaj kmalu. Ostalo konec meseca. Nadoskrbnik Hudson, kakor čujem, je pred kratkim izdal naročilo, da vse potrebno preskrbimo. Bežite no, zares, ako mislite, da življenje tukaj ni drago kakor drugod.“

Ko sem povzdignil svoje oči od tega zagonetnega pisanja, sem videl, kako se je Holmes vsled izraza mojega obraza smehljal.

„Malo iznenaden si videti,“ je dejal.

„Ne morem uvideti, kako je moglo tako pisanje toliko grozo povzročiti. Meni se dozdeva, da je bolj nekoliko groteskno kakor kaj drugega.“

„Skoro da. In vendar preostaja dejstvo, da se je oni čitatelj tega pisanja, velik, čvrst možak, kar zgrudil na tla, kakor da bi ga bila strela zadela.“

„Ti vzbujaš mojo radovednost,“ sem rekel. „Ali čemu si ravnokar dejal, da so posebni vzroki, zakaj da naj proučujem ta slučaj?“

„Ker je bil to prvi slučaj, pri katerem sem bil vdeležen.“

Pogostokrat sem skušal doseči, da bi mi moj prijatelj povedal, kaj je najprvo nagnilo njegovega duha, da se je podal na polje kriminalnih preiskav, a nikoli ga nisem dobil pri tako dobri volji, da bi kaj posebno rad govoril. Sedaj pa je sedel v naslanjač, se nagnil nekoliko naprej ter razprostrl na kolenih pred seboj listine. Nato si je prižgal svojo pipo ter nekoliko časa mirno sedel, kadil in preobračal papirje.

„Nikoli me še nisi čul govoriti o Viktorju Trevorju, kajneda?“ je vprašal. „Bil je edini prijatelj, ki sem ž njim sklenil prijateljstvo tekom onih dveh let, ko sem hodil v šolo. Nikdar nisem prav maral za družbo, Watson, marveč sem raje sanjaril po svojih sobah ter izdeloval svoje male metode mišljenja, tako da se nikoli nisem dosti pajdašil s svojimi sošolci. Poleg borenja s palicami in rokoborbe se za

atletiko nisem dosti brigal in poleg tega je bila smer mojih študij popolnoma različna od one drugih sošolcev, tako da nismo sploh nikakih stikov imeli. Trevor je bil edini, ki sem se z njim seznanil in še to samo vsled nezgode njegovega psa, ki se je prehladil na mojih gležnjih, ko sem šel doli v kapelo.

„Prozaičen način sklepanja prijateljstva, pa učinkovit. Utaknili so me za deset dni v luknjo in Trevor je imel navado zahajati k meni, da poizve, kako mi gre. Izpočetka je bil pogovor le kratek, kmalu pa so postali njegovi obiski daljši in predno je minulo tistih deset dni, sva bila dobra prijatelja. Bil je srčan, polnokrven človek, poln duha in eneržije, v večini ozirov ravno nasproten od mene. Kmalu sva spoznala, da imava nekoliko stvari skupnih, in ko sem izvedel, da je prav tako brez prijatelja kakor jaz, sva sklenila trdno prijateljsko zvezo. Končno me je povabil na dom svojega očeta v Donnithorpu v Norfolku in vzprejel sem njegovo gostoljubnost za en mesec dolgih počitnic.

„Stari Trevor je bil očitno človek, ki je imel nekoliko premoženja in ugleda; bil je mirovni sodnik in velik posestnik. Donnithorpe je majhna vasica ravno severno od Langmera v okraju Broads. Hiša je bila staromodno, prostrano poslopje zidano iz opeke in obdano od hrastov, do njega pa je vodil lep lipov drevo-red. V bližnjem barju je bil izvrsten lov na divje race; dalje smo imeli dober ribolov, majhno, toda izbrano knjižnico, ki so jo pre-

vzeli, kakor sem čul, od prejšnjega lastnika, in za silo dobro kuhinjo, tako da bi bil moral biti človek že precej razvajen, ako ne bi mogel mesec dni prijetno preživeti.

„Trevor starši je bil vdovec in moj prijatelj je bil njegov edini sin. Imel je tudi eno hčer, kakor sem čul, ki pa je umrla za davico, ko je bila v Birminghamu na obisku. Oče me je neznansko zanimal. Mož ni bil posebno izobražen, vendar je imel precejšno zalogo samorasle moči, telesne in duševne. Knjig skoro ni poznal, pač pa je mnogo potoval, videl veliko sveta in si zapomnil vse, česar se je naučil. Po postavi je bil čvrst, čokat, s šopom osivelih las, rjavega, po vremenu utrjenega obraza in modrih oči, ki so bile tako bistre, da so bile skoro stroge. In vendar je bil v okolici na glasu kot dober in usmiljen človek in slovit radi milobe svojih sodb.

„Nekega večera, kmalu po mojem prihodu, smo sedeli po kosilu pri kozarcu rdečega vina, ko je začel mladi Trevor govoriti o tistih bistvih opazovanja in sklepanja, ki sem jih jaz že bil uredil v nekak sistem, akoravno si še nisem bil svest uloge, ki jo je imelo to dejstvo igrati v mojem življenju. Stari gospod je bil očitno mnenja, da je njegov sin pretiraval pri svojem opisovanju enega ali dveh malenkostnih dejanj, ki sem jih izvršil.

„No, mr. Holmes,‘ je rekel in se dobrovoljno nasmejal, ‚jaz sem izvrsten predmet, ako morete o meni kaj sklepati.‘

„Bojim se, da ni posebno veliko,‘ sem odgovoril. ‚Dejal bi pa, da ste poslednjih dvanajst mesecev hodili okoli v strahu pred nekakim osebnim napadom nase.“

„Smeh mu je izginil z ustnic in ves začuden je srepo zrl vame.

„No, to-le je precej res,‘ je dejal. ‚Vsaj veš, Viktor,‘ in obrnil se je k svojemu sinu, ‚ko smo pregnali tisto tolpo divjih lovcev, so prisegli, da nas bodo z nožem; in sir Edward Hoby je bil v resnici napaden. Od tedaj sem bil vedno oprezen, akoravno si ne morem misliti, kako da je vam to znano.‘

„Zelo lepo palico imate,‘ sem odgovoril. ‚Po napisu sem izpoznal, da je nimate več nego leto dni. A vi ste se potrudili, da ste njeno glavo navrtali in vlili vanjo raztopljene kovine, tako da bi bila bolj mogočno orodje. Z ozirom na to sem sklepal, da ne bi ukrenili takih varnostnih odredb, ako bi ne bili v nevarnosti.‘

„Še kaj drugega?‘ je vprašal in se nasmejal.

„V svoji mladosti ste se precej borili.‘

„Zopet imate prav. Kako veste to? Ali mi morda stoji nos po strani vsled udarcev?‘

„Ne,‘ sem dejal. ‚Pa vaša ušesa. Tako posebno so stisnjene in močne, kakor je značilno pri rokoborcih.‘

„Še kaj drugega?‘

„Nekdaj ste precej kopali; to se vidi na vaših žuljavih rokah.‘

„Ves svoj denar sem zaslužil na zlatih poljanah.‘

„Bili ste v Novi Zelandiji.“

„Zopet imate prav.“

„In ste obiskali Japonsko.“

„Popolnoma resnično.“

„In ste bili zelo velik prijatelj nekega človeka, kojega ime se začanja s prvimi črkami J. A. in ki ste ga pozneje skušali popolnoma pozabiti.“

„Mr. Trevor je počasi vstal, uprl svoje velike, modre oči v mene ter me nekoliko časa nekam čudno in divje gledal; nato pa se mu je nagnila glava, kakor da bi bil nezavesten, med orehove lupine, ki so ležale na namiznem prtju.“

„Lahko si predstavljaš, Watson, kako močno sva se prestrašila njegov sin in jaz. Pa napad ni dolgo trajal, kajti ko sva mu odpela ovrtnik ter ga zmočila z vodo po obrazu, je enkrat ali dvakrat krepko zadihal in se zopet vsedel pokonci.“

„Oj, dečaka!“ je rekel s prisiljenim nasmehom. „Nadejam se, da vaju nisem preveč prestrašil. Akoravno sem videti čvrst in krepak, je vendar moje srce nekoliko slabo in dostikrat zadostuje kaka malenkost, da me vrže na tla. Ne vem, kako doženete vse to, mr. Holmes, vendar se mi zdi, da so vsi detektivi glede dejanja in domišljije v primeri z vami pravi otroci. V tej smeri leži vaše življenje, gospod; lahko se zanesete na besedo moža, ki je videl nekoliko sveta.“

„In to priporočilo s pretiranim ocenjevanjem mojih zmožnosti je bilo, ako mi veruješ, Watson, prvo, kar me je privedlo do misli, da bi bilo mogoče ustvariti nekaj poklic iz tistega, kar mi je služilo doslej samo v zabavo. A v tistem trenutku sem se preveč brigal za navadno bolezen svojega pogoščevalca, da bi mogel misliti na kaj drugega.

„Nadejam se, da nisem ničesar rekel, kar bi vas žalilo,‘ sem rekel.

„No, dotaknili ste se v resnici neke nekoliko kočljive reči. Ali vas smem vprašati, kako vi to veste in koliko vam je znanega?‘ Zdaj je govoril kakor v šali, navzlic temu pa je bilo v njegovih očeh videti nek strah.

„Vse je zelo enostavno,‘ sem rekel. „Ko ste razgalili svojo roko, da potegnete ribo v čoln, sem videl v komolčevem sklepu vtetovirani črki J. A. Črki ste bili sicer še vidni, a zbok njihove nerazločnosti in bolj temne barve kože naokoli je bilo docela jasno, da ste se trudili, da bi jih izbrisali. Torej je bilo samoposebi umevno, da so vam bile te črke nekoč močno znane, da ste pa jih pozneje želeli pozabiti.‘

„Kakšno oko imate!‘ je vzkliknil ter olajšano vzdihnil. „Prav tako je, kakor pravite. Ali ne govorimo o tem. Med vsemi duhovi so duhovi naših nekdanjih ljubezni najhujši. Pojdite, gremo v biljardno sobo; vzemite si tukaj smodko.‘

„Izza dne dalje je bilo v obnašanju mr. Trevorja napram meni kljub vsej presrčnosti vedno opaziti neko sumnjo. Celo njegov sin je to opazil. ‚Ti si tako zagodel governerju‘, je dejal, ‚da ne bo nikoli več gotov, koliko veš in koliko ne veš‘. Prepričan sem, da ni imel namena pokazati tega, a sumnja je tako prevzela njegovega duha, da jo je bilo pri vsakem dejanju opaziti. Naposled sem postal tako zelo prepričan, da mu edino jaz povzročujem notranji nemir, da sem svoj obisk zaključil. Prav istega dne pa, ko sem nameraval odpotovati, se je pripetil dogodek, ki se je pozneje izkazal zelo važnega.

„Sedeli smo vsi trije na vrtu na solncu ter občudovali razgled po pokrajini, ko pride hišina povedat, da je pred vrati nek človek, ki želi govoriti z mr. Trevorjem.

„‚Kako mu je ime?‘ je vprašal moj pogoščevalec.

„‚Ga noče povedati.‘

„‚Česa pa potem želi?‘

„‚Pravi, da ga dobro poznate in da želi samo za trenutek govoriti z vami.‘

„‚Pripeljite ga semkaj.‘ Trenutek pozneje je vstopil majhen, suh človek prihuljenega obnašanja in koracajoče hoje. Nosil je odprt jopič s smolnatim madežem na rokavu, rdeče in črno karirano srajco, modre platnene hlače in težke že zelo obnošene čevlje. Obraz mu je bil suh, rujave barve in prekanjen; na njem je bilo videti veden nasmeh, ki je kazal nepra-

vilno vrsto rumenih zob; nagubančene roke so bile napol zaprte na način, ki je lasten mornarjem. Ko je koracal preko trate, sem slišal mr. Trevorja, kakor da bi ga nekaj davilo v grlu; skočil je s stola in stekel v hišo. V trenutku se je zopet povrnil in ko je šel mimo mene, sem začutil močan duh po brandyju.

„No,“ je rekel, „kaj pa morem za vas storiti?“

Mornar ga je pogledal z napol zaprtimi očmi in istim lokavim nasmehom na svojem obrazu.

„Ali me ne poznate?“ je vprašal.

„O, moj Bog, to je pa Hudson!“ je rekel mr. Trevor z iznenadenim glasom.

„Hudson, gospod, da,“ je rekel mornar. „Da, trideset let je tega, še več, kar sva se poslednjič videla. Vi bivate tukaj v svoji lastni hiši, jaz pa še vedno obiram slano mornarsko meso.“

„Le tiho, spoznali boste, da nisem pozabil nekdanjih časov,“ je zaklical mr. Trevor, stopil k mornarju in mu nekaj zašepetal. „Pojdite v kuhinjo,“ je nadaljeval glasno, tamkaj dobite jesti in piti. Kar nič ne dvomim, da se bo dala dobiti kaka služba za vas.“

„Hvala lepa, gospod,“ je dejal mornar in se dotaknil svojih sprednjih las. „Prihajam ravno z dveletnega vozarenja z ladjo na osem vozlov, ki vrhutega ni imela dovolj delavnih rok, in potrebujem počitka. Mislil sem si, da ga najdem ali pri mr. Beddoesu ali pri vas.“

„Ah, torej veste,“ je vzkliknil mr. Trevor, „kje da se nahaja mr. Beddoes?“

„Moj Bog, gospod, kajpak mi je znano, kje so vsi moji stari prijatelji,‘ je dejal ta človek mračno in počasi odkoracal za hišno v kuhinjo. Mr. Trevor je proti nama nekaj momljal, češ da je njegov tovariš izza onih časov, ko se je vračal zlato kopat, nato pa naju je pustil na vrtu sama ter odšel v hišo. Ko sva uro pozneje tudi midva odšla v hišo, sva ga našla v obednici na divanu popolnoma pijanega. Ves dogodek je napravil name skrajno neugoden vtisk in kar nič mi ni bilo žal, ko sem naslednjega dne zapustil Donnithorpe, kajti čutil sem, da mora biti moja navzočnost mojemu prijatelju zelo neprilичna.

„Vse to se je pripetilo tekom prvega meseca dolgih počitnic. Podal sem se v London, kjer sem ostal sedem tednov in ves ta čas preizkušal nekoliko poizkusov iz organske kemije. Nkega dne že bolj pozno v jeseni, ko so se počitnice nagibale proti koncu, sem dobil od svojega prijatelja brzojavko, v kateri me nujno prosi, da bi prišel v Donnithorpe, češ, da zelo potrebuje mojega sveta in pomoči. Samoposebi se razume, da sem odložil vse svoje reči na stran in se napotil zopet proti severu.

„Čakal me je na postaji z vozom; že na prvi pogled sem spoznal, da sta bila poslednja dva meseca zelo huda zanj. Bil je suh in prepaden in je izgubil vse ono veselo vedenje, ki ga je prej odlikovalo.

„Governer umira,‘ so bile prve njegove besede, ki jih je izrekel.

„Nemogoče!‘ sem vzkliknil. „Kaj pa mu je bilo?“

„Mrtvoud. Pretresenje živcev. Cel dan že umira. Dvomim, da ga najdeva še pri življenju.‘

„Kakor si lahko misliš, Watson, me je ta novica močno pretresla.

„Kaj pa ga je povzročilo?“ sem vprašal.

„Ah, to je ravno. Stopi v voz in med potjo se lahko pogovoriva. Gotovo se še spominjaš tistega človeka, ki je prišel k nam onega večera, predno si odšel?“

„Prav dobro.‘

„Ali veš kdo je bil ta človek, ki smo ga tisti dan pustili v hišo?“

„Niti pojma nimam.‘

„Bil je pravi zlodej, Holmes!“ je vzkliknil.

„Ves začuden sem ga debelo pogledal.

„Da, sam zlodej je bil. Od tedaj nismo imeli niti ene ure mirne — niti ene. Governer se od onega večera ni več opomogel in sedaj je njegovo življenje uničeno in njegovo srce strto in vse to po tem vražjem Hudsonu.‘

„Kakšno moč pa ima do njega?“

„Ah to je ravno; ne vem kaj bi dal, da bi izvedel to skrivnost. Ta prijazni, usmiljeni, dobri stari governer! Kako je mogel pasti v kremplje takega lopova? Pa veseli me, da si prišel, Holmes. Močno se zanašam na tvoj razum in diskrecijo, in prepričan sem, da mi boš svetoval najboljše.‘

„Hitro smo vozili po gladki, beli cesti; pred nami se je lesketala v rdečem žaru zahajajočega solnca prostrana pokrajina. Izza gozda na naši levici sem že mogel videti visoke dimnike in zastavni drog hiše mirovnega sodnika.

„Moj oče je vzel tistega človeka za vrtnarja,‘ je dejal moj tovariš, in ker ni bil s tem zadovoljen, čez nekoliko časa za kletarja. Bilo je videti, kakor da mu je cela hiša izročena na milost in nemilost; hodil je okoli in delal, kar se je njemu zljubilo. Ženske so se začele pri- toževati radi njegove vedne pijanosti in nje- govega ostudnega govorjenja. Oče jim je mor- al povišati plačilo, da jih je oškodoval za te nove sitnosti. Ta človek je dalje jemal čoln in najboljšo očetovo puško ter hodil na lov. In vse to s tako porogljivim, zlobnim in nesram- nim obrazom, da bi ga bil že bogve kolikokrat pobil na tla, ako bi mi bil vsaj nekoliko bližji po starosti. Povem ti, Holmes, da sem se mor- al ves čas močno brzdati in sedaj se že po- vprašujem, ako ne bi bil morda pametnejše rav- nal, ako bi bil malo odločnejše postopal.

„Veš, postajalo je vedno hujše in ta živina, ta Hudson, je postajal vedno bolj in bolj usi- ljiv, dokler ga nisem nekega dne, ko je v moji navzočnosti očetu nesramno drzno odgovoril, prijel za pleča ter ga pognal iz sobe. Ves bled se je splazil venkaj in njegove strupene oči so bruhale več groženj, nego jih je mogel njegov jezik izreči. Meni ni znano, kaj se je potem zgodilo med ubogim mojim očetom in med

njim; ali naslednjega dne je prišel oče k meni ter me vprašal, ali ne bi hotel Hudsona prositi odpuščanja. Seveda sem se odločno uprl, kakor si lahko misliš, in vprašal očeta, kako da vendar more pripustiti takemu lopovu, da si dovoljuje toliko prostosti nasproti njemu in njegovi hiši.

„Ah, fant moj,“ je rekel, „lahko je govoriti, a ti ne veš, v kakšnem položaju sem. Izveš pa vse, Viktor. Bom že poskrbel, da izveš vse, naj pride potem karkoli hoče! Ti ne bi verjel nič slabega o svojem ubogem, starem očetu, kajne?“ Bil je zelo ganjen in se ves dan zapiral v svojo knjižnico, kjer si ga videl skozi okno, ko je marljivo pisal.

„Tisti dan zvečer se je pa prigodilo, kar se je nam drugim zdela velika olajšava: Hudson je namreč izjavil, da nas namerava zapustiti. Ko smo po kosilu sedeli v obednici, je stopil v sobo in nas s pijanim glasom obvestil o svoji nameri.“

„Norfolka imam že dovolj,“ je rekel. „Sedaj pojdem še doli k mr. Beddoesu v Hampshire. Mislim, da me bo ravno tako vesel, kakor ste me bili vi.“

„Upam, da ne odidete odtod v sovraštvu, Hudson,“ je dejal moj oče tako ponižno, da mi je kar kri vzkipeala.

„Še vedno me ni prosil odpuščanja,“ je rekel mračno in se ozrl proti meni.

„Viktor, priznati moraš, da si nekoliko surovo ravnal nasproti temu častitljivemu gospodu,‘ je rekel oče in se obrnil k meni.

„Ravno nasprotno, oče, jaz mislim, da sva midva obadva imela prav nenavadno potrpežljivost ž njim,‘ sem odgovoril.

„Oh, kaj res?‘ je zarenčal. „Pa dobro, tovariš. Se bomo že še pogledali!‘ Splazil se je iz sobe in čez pol ure zapustil hišo. Moj oče je ostal neznansko nervozen in razburjen. Vsako noč sem ga slišal hoditi po sobi gorindol, in prav ko se je nekoliko pomiril, je pa prišel poslednji udarec.

„Kako pa?‘ sem vprašal željno.

„Na jako izvanreden način. Predsinočnjim je prejel oče neko pismo s poštnim pečatom Fordingbridge. Prečital ga je, se zgrabil z obema rokama za glavo in začel tekati po sobi okoli, kakor da bi bil zblaznel. Ko sem ga navsezadnje položil na divan, so mu bile usta in trepalnice na eni strani močno nagubančene in spoznal sem, da je zopet imel napad. Takoj smo mu poklicali dr. Fordhama ter ga položili v posteljo; pa napad je bil zelo močan in od tedaj ni bilo opaziti nobenega znamenja, da bi se mu zavest zopet povrnila, tako da mislim, da ga bova težko še živega našla.’

„Strašno, Trevor!‘ sem vzkliknil. „Kaj je vendar moglo stati v tem pismu, da je imelo tako grozovite posledice?‘

„Ničesar. To je ravno nerazumljivo. Sporočilo je bilo neumno in trivijalno. Oh, moj Bog, prišlo je, kakor sem se bal!“

„Kmalu zatem smo zavili v drevored in v polumraku sem opazil, da so v hiši spustili vse okenske zastore dol. Ko sva pohitela proti vratam, je stopil izza njih nek gospod v črni obleki.

„Kdaj se je zgodilo, doktor?“ je vprašal Trevor.

„Skoraj takoj po vašem odhodu.“

„Ali se je kaj zavedel?“

„Za trenutek, predno je umrl.“

„Kako sporočilo zame?“

„Samo to, da se nahajajo papirji v zadnjem predalu v japonski omari.“

„Moj prijatelj se je podal z zdravnikom v sobo smrti, jaz pa sem ostal v delavni sobi in razmotrival celo zadevo na vse mogoče načine; poleg tega pa sem bil tako otožen in po-bit, kakor še nikdar v svojem življenju. Kakšna je bila preteklost tega Trevorja? Rokoborec, potnik, kopalec zlata. In kako je prišel v oblast tega zlobnega mornarja? Zakaj mu je vendar prišlo skoro slabo, ko sem namignil na napol izbrisane velike črke na njegovi roki, in zakaj je takorekoč od strahu umrl, ko je prejel tisto pismo iz Fordingbridga? Nato sem se spomnil, da leži Fordingham v Hampshiru in da se je govorilo, da je oni mr. Beddoes, ki ga

je mornar šel obiskat in najbrže izžemat, živ-
vel v Hampshiru. Pismo je torej utegnilo priti
ali od mornarja Hudsona, ki sporoča, da je
razkril tisto tajno krivdo, ki je očitno
obstojala tukaj, ali pa od Beddoesa, ki je
sporočil svojemu staremu zavezniku, da je
pričakovati izdajstva. Do tukaj je bilo vse
precej jasno. Ali kako je bilo mogoče, da
je bilo pismo čudno in trivijalno, kakor ga
je opisal njegov sin? Na vsak način ga
je moral napačno razumeti. V tem slučaju je
moralo biti pisano na nekak tajni način, ki
pomeni vse kaj drugega, kakor je na prvi po-
gled videti. Ako je bil v njem kak skriven po-
men, sem bil prepričan, da ga razkrijem. Celo
uro sem sedel tamkaj in razmišljal v polmraku
o celi zadevi, dokler ni končno jokajoča hišna
prinesla svetiljke; takoj za njo je prišel moj
prijatelj Trevor, bled pa vdan v božjo voljo in
miren, v rokah prav tele papirje, ki jih imam
sedajle jaz. Sedel je meni nasproti, pri-
maknil svetiljko na rob mize ter mi izročil
kratko pisanje, napisano, kakor vidiš, na en
sam kos sivega papirja, na katerem je bilo na-
pisano: „Divjačina poleg vsega drugega, kar
je za London, zdaj kmalu. Ostalo konec me-
seca. Nadoskrbnik Hudson, kakor čujem, je
pred kratkim izdal naročilo, da vse potrebno
preskrbimo. Beži, no, zares, ako mislite, da
življenje tukaj ni drago kakor drugodi.“

„Priznati moram, da sem bil v začetku v enaki zadregi kot ti. Nato sem pa to pisanje še enkrat pozorno prečital. Jasno je bilo, sem sklepal, da se mora v tej čudni kombinaciji besedi skrivati neki drug pomen. Ali je bilo mogoče, da so imele nekatere besede že poprej določen pomen? Tako sklepanje bi bilo samovoljno in ni bilo nikakor mogoče. In vendar nisem mogel verjeti, da bi bilo temu tako, in beseda Hudson je pričala, da je bil predmet sporočila tak, kakor sem ga bil jaz uganil, in da je bil prej od Beddoesa nego od mornarja. Nato sem poskusil čitati pismo nazaj, pa ni šlo. Nato sem poskusil vsako drugo besedo: pri tem dobimo: divjačina vsega je London itd. Toda s takimi zvezami teh besedi se naravno ne pride nikamor. Zatem pa je bil kot bi trenil ključ cele uganke v mojih rokah; uvidel sem namreč, da so mogle edino tretje besede počenši s tretjo dati celemu sporočilu pomen, ki je tiral starega Trevorja v obup.

„Svarilo je bilo kratko in jedrnato; glasilo se je namreč:

„Vsega je zdaj konec. Hudson je izdal vse. Beži, ako življenje drago.“

„Ko sem prečital te vrstice Viktorju Trevorju, si je zakril obraz z rokami. ‚Tako mora biti, mislim,‘ je rekel. ‚To je hujši nego smrt, kajti pomeni tudi sramoto. Ali kaj pa pomenijo besede: divjačina, nadoskrbnik?‘

„Glede sporočila nimajo nobenega pomena, vendar bi nam utegnile koristiti, ako ne bi mogli drugače izvedeti, kdo je napisal pisanje. Kakor lahko vidiš, je začel svoje pismo takole: „... vsega ... je ... konec“ itd. Da izpolni na poprej dogovorjeni način svoje pismo, je moral med te besede napisati dve drugi besedi. Napisal bi bil seveda prve besede, ki bi mu prišle na misel; ker pa rabi v svojem pismu navedene besede, se smemo skoro zanesti na to, da je ali vnet lovec ali pa redi kake živali. Ali vam je kaj znanega o tem Beddoesu?“

„No, ker ravno to omenjate,“ je rekel, „naj povem, da se spominjam, da je imel oče povabilo in dovoljenje od njega, da vsako jesen strelja po njegovih loviščih.“

„Potem prihaja sporočilo brez dvoma od njega,“ sem rekel. „Preostaja nam samo dognati, kakšna je tajnost, ki jo je mornar Hudson držal kakor nekak meč nad glavama teh dveh premožnih in uglednih mož.“

„Žal, Holmes, bojim se, da se gre tukaj za kak tajnosten greh in sramoto!“ je vzkliknil moj prijatelj. „Vendar nočem imeti nobenih skrivnosti pred teboj. Tukaj je pisanje, ki mi ga je napisal oče, ko je doznal, da mu preti nevarnost od Hudsona. Našel sem ga v japonski omari, prav kakor mi je povedal zdravnik. Evo ga, preberi mi ga, kajti jaz nimam niti moči niti poguma zato.“

„In to-le so papirji, Watson, ki mi jih je bil izročil in ki ti jih hočem sedaj prečitati, prav kakor sem jih tisto noč prečital njemu v oni stari delavni sobi. Na zunanji strani se nahaja, kakor vidiš, napis: „Nekoliko podrobnosti o vožnji ladje Gloria Scott od njenega odhoda iz Falmoutha dne 8. oktobra 1855 tja do njenega razdejanja na 15° 20' sev. šir. in 25° 14' zap. dolž. dne 6. novembra.“ Napisano je v obliki pisma, ki se glasi tako-le:

„Moj dragi, dragi sin! Sedaj ko mi začenja vedno bolj se bližajoča sramota greniti poslednje dni mojega življenja, lahko napišem z vso resnico in poštenostjo, da ni strah pred postavo, da ni izguba mojega ugleda v okraju, da ravno tako ni padec v očeh ljudi, ki so me poznali, ki mi presunja srce; marveč da je to misel, da boš moral ti zardevati radi mene — ti, ki me ljubiš, ti, ki si imel, kakor upam, redkokdaj vzroka gojiti edino spoštovanja do mene. Ako pa pade udarec, ki od nekdanj visi nad menoj, potem želim, da bi prečital to pisanje, da bi vedel naravnost od mene, koliko smeš mene grajati. Na drugi strani pa, ako se vse srečno izteče — kar naj vsegamogočni Bog dodeli! — ako bi potem ostalo to pisanje po kateremkoli naključju še vedno neuničeno in prišlo v tvoje roke, te rotim pri vsem, kar ti je svetega, pri spominu na tvojo drago mater

in pri ljubezni, ki je vladala med nama, da ga vržeš v ogenj in ga nikoli več ne omeniš.

„Če se zgodi, da bodo tvoje oči čitale te vrstice, potem vem, da je vse znano in da so me odpeljali iz mojega doma, ali pa, kar je še bolj verjetno — saj veš, da je moje srce slabo — bom ležal mrtev in bodo moja usta za vedno zaprta. V enem ali drugem slučaju je prepozno, da bi se dalo celo zadevo potlačiti; a vsaka beseda, ki jo napišem, je gola resnica; to ti prisegam tako gotovo, kakor se nadajam usmiljenja.

„Moje ime, dragi sin, ni Trevor. V mlajših letih mi je bilo ime James Armitage, in sedaj lahko razumeš, kako me je pred nekaj tedni pretreslo, ko me je tvoj sošolec nagovoril z besedami, iz katerih se je dalo sklepati, da mu je moja skrivnost znana. Kot Armitage sem stopil pri neki londonski banki v službo in kot Armitage sem bil obsojen v prognanstvo, ker sem prelomil postavo svoje dežele. Ne sodi prestrogo o meni, fant. Imel sem takozvan časten dolg, ki sem ga moral plačati in jaz sem v to porabil denar, ki ni bil moj, v gotovem prepričanju, da ga povrnem, predno bi ga bilo mogoče pogrešiti. Pa imel sem strahovito nesrečo. Denar, na katerega sem se zanašal, ni prišel o pravem času, in prezgodnji pregled računov je razkril moj primanjkljaj. Sedaj se milejše postopa v takem slučaju, ali

pred tridesetimi leti so mnogo strožje izvrševali postave nego dandanes, in ravno svojega triindvajsetega rojstnega dne sem se znašel kot zločinec skupno s sedemintridesetero drugimi v medkrovju ladje Gloria Scott, ki je bila namenjena v Avstralijo.

„Bilo je leta 1855, ko se je vršila krimska vojna in so rabili stare kaznjenske ladje za prevoz vojnih potrebščin do Črnega morja. Vlada je bila raditega primorana posluževati se manjših in manj primernih ladij za prevoz kaznjencev. Gloria Scott je prej vozila kitajski čaj; bila je staromodna, zelo široka in je imela neroden rilec. Bila je ladja petsto ton, ki je nosila poleg osemintrideset kaznjencev šestindvajset mornarjev in osemnajst vojakov; dalje so bili še na njej kapitan, štirje krmarji, zdravnik, duhovnik in štirje pazniki. Vsega skupaj je bilo na njej približno sto duš, ko smo odjadrili iz Falmoutha.

„Stene med celicami kaznjencev so bile zelo tenke in slabotne, namesto da bi bile iz debelega hrastovega lesa, kakor je navada na ladjah za kaznjence. Možak v celici poleg mene je bil človek, ki sem si ga posebno dobro zapomnil, ko so nas peljali dol na nabrežje. Bil je mlad človek brez brade in brk, z dolgim, ozkim nosom in čvrstimi čeljustmi. Nosil je glavo pokonci in imel koračajočo hojo, pred vsem pa je bil znamenit radi izvanredne velikosti. Ne

verujem, da bi mu bil kdo segel do ramen, in prepričan sem, da ni meril manj nego šest in pol čevlja. Čudno je bilo videti med toliko žalostnimi in potrtimi obrazi človeka, ki je bil sama eneržija in odločnost. Meni se je zdel kakor ogenj v snežnem metežu. Zbok tega me je veselilo, ko sem dognal, da je moj sosed na ladji, in še bolj me je veselilo, ko sem nekoč v nočni tišini začul blizu svojega ušesa neko šepetanje in sem spoznal, da se mu je posrečilo narediti majhno odprtino v steni, ki je naju ločila.

„Halo, fante!“ je dejal, „kako ti je ime in zakaj si tukaj?“

„Povedal sem mu in ga vprašal, s kom da govorim.“

„Jaz sem Jack Prendergast,“ je rekel, „in pri Bogu, naučil se bodeš blagoslavljaliti moje ime, predno me bolje poznaš.“

„Spomnil sem se, da sem slišal govoriti o njegovi zadevi, kajti vzbudila je malo prej, predno so mene prijeli, neznansko senzacijo po celi deželi. Bil je iz dobre rodovine in zelo zmožen, pa nepopoljšljivo pokvarjen človek, ki je izvabil po duhovitem goljufovem sistemu velike vsote denarja od prvih londonskih trgovcev.“

„Oj! Ali se spominjate mojega slučaja?“ je rekel ponosno.

„Da, prav dobro.“

„Potem se morda spominjate tudi nekaj čudnega pri celi stvari?“

„Kaj je bilo to?“

„Imel sem skoraj četrť milijona funtov, kaj neda?“

„Tako se je govorilo.“

„A našli niso niti beliča, kaj ne?“

„Ne.“

„No, kje mislite, da se nahaja denar?“

„Niti pojma nimam,‘ sem rekel.

„Prav tukaj med sredincem in palcem,‘ je vzkliknil. ‚Pri Bogu, jaz imam več funtov naloženih na svoje ime nego imaš ti las na glavi. In da imaš denar, sinko moj, in veš z njim ravnati, potem lahko kaj dosežeš! No, tebi se ne bo zdelo verjetno, da bi moral človek, ki bi lahko marsikaj dosegel, trgati svoje hlače po klopeh tega smrdljivega medkrovja te od podgan oropane, od žuželk posedene trohnele stare rakve, kakor je ta kitajski mlin za kavo. Ne, gospod, tak možak bo skrbel zase in bo skrbel za svoje tovariše. Zanesi se na to! Drži ž njim in bodi prepričan, da rešim vse.‘

„Tako je bilo njegovo govorjenje in izpočetka sem mislil, da nima nobenega pomena. Čez nekaj časa pa, ko me je preskusil in z vso mogočo slovesnostjo zaprisegel, mi je dal razumeti, da obstoja zarota z namenom polastiti se ladjinega vodstva. Kakih deset ujet-

nikov jo je skovalo, predno so prišli na ladjo. Prendergast je bil vodja, njegov denar pa gonilna moč.

„Zaveznika imam,“ je rekel, „redko dobrega človeka, ki je tako zvest kakor si le moreš misliti. Ima cvenk da, in kje misliš, da je v tem trenutku? Veš, duhovnik je na tej ladji — duhovnik, nič manj! Prišel je na ladjo v črni suknji, njegovi ponarejeni papirji in listine so bile seveda v redu, s seboj pa je imel denarja, da bi lahko kupil celo ladjo od dna tja do vrhunca jambore. Moštvo mu je vdano z dušo in telesom. Pridobil si jih je s pomočjo denarja, še predno so bili vzeti v službo za to ladjo. Nadalje si je pridobil dva paznika in drugega krmarja Mercerja, in on bi pridobil celo kapitana samega, da bi se mu zdelo vredno.“

„Kaj pa bomo morali storiti?“ sem vprašal.

„Kaj misliš, kaj?“ je rekel. „Naredili bomo jopiče nekaterih teh vojakov še bolj rdeče nego jih je naredil krojač.“

„Oboroženi so,“ sem rekel.

„Tudi mi bomo, dečko. Dvoje samokresov je za vsakega materinega sinu izmed nas, in ako se ne moremo polastiti te ladje, ko je moštvo na naši strani, potem je pač čas, da nas pošljejo še enkrat v otroški vrtec. Govori danes ponoči s tovarišem na levi in poglej, ako mu moremo zaupati.“

„Storil sem kakor mi je bilo naročeno in sem spoznal, da je bil moj sosed mlad človek, ki je bil precej v istem položaju kakor jaz. Ponaredil je namreč podpise. Ime mu je bilo Evans, vendar ga je pozneje izpremenil kakor jaz in je sedaj bogat in ugleden človek v južni Angleski. Bil je takoj pripravljen pridružiti se zaroti, ker je bila to za nas edina rešitev. Predno smo dospeli preko Biskajskega zaliva, sta bila samo še dva ujetnika, ki jima naša skrivnost ni bila znana. Eden izmed teh je bil nekoliko slaboumen in se mu je nismo upali zaupati, drugi pa je imel zlatenico in nam torej ni mogel ničesar koristiti.

„Izpočetka v resnici ni bilo ničesar, kar bi moglo preprečiti, da se ne bi mogli polastiti ladje. Mornarji so bili tolpa lopovov, izbranih navlašč za tako opravilo. Dozdevni duhovnik nas je prihajal v celice podučevati, in je nosil črno vrečico, navidezno polno nabožnih knjig. In prišel je tolikokrat k nam, da smo imeli koncem tretjega dne v postelji skrito vsak po eno pilo, dvojce samokresov, funt smodnika in dvajset krogel. Dva izmed paznikov sta bila Prendergastova agenta, drugi krmar pa je bil njegova desna roka. Kapitan, ostala dva krmarja in dva paznika, poročnik Martin in njegovih osemnajst vojakov, to je bilo vse, kar smo imeli proti sebi. Akoravno je bilo vse zelo lahko, smo sklenili, da ne zanemarimo ničesar

in da izvršimo napad iznenada in ponoči. Pa prišlo je do tega prej nego smo se nadejali, in sicer tako-le:

„Nekega večera nekako v tretjem tednu po našem odhodu, je prišel zdravnik obiskat enega izmed ujetnikov, ki je bil bolan, in ko je slučajno potipal z roko na dno postelje, je začutil samokrese. Ako bi bil molčal, bi morda vse skupaj preprečil; bil pa je nervozen, majhen človek; zavpil je iznenaden in prebledel tako, da je kaznjenec v trenutku vedel, kaj da se je zgodilo in ga zgrabil. Zamašili so mu usta, predno je mogel klicati na pomoč, ter ga privezali k postelji. Vrata, ki so vodila na krov, so bila odprta in kakor bi trenil smo planili navzgor. Ustrelili so stražnika in prav tako korporala, ki je pritekel gledat, kaj da je. Pri vratih vzprejemne kabine sta stala še dva vojaka; najbrže pa nista imela pušk nabitih, kajti nista streljala na nas in sta bila ustreljena, ko sta skušala nasaditi bajonete. Nato smo planili proti kapitanovi kabini; ko smo pa udrli vrata, smo začuli notri glasen pok, in v kabini je ležal z glavo na zemljevidu Atlantiškega oceana, ki je bil razprostrt po mizi, kapitan, poleg njega pa dozdevni duhovnik s kadečim se samokresom v roki. Ostala dva krmarja so zgrabili mornarji in vse je kazalo, kakor da je cela zadeva končana.

„Vzprejemna kabina se je nahajala zraven kapitanove, podali smo se tja ter posedli po naslanjačih; bili smo blazni od veselja, da smo bili zopet prosti. Na okoli so stale omare in doždevni duhovnik Wilson je ulomil eno ter vzel iz nje kakih deset steklenic rjavega sherryja. Odbili smo steklenicam vratove, nalili kozarce in ravno trkali ž njimi, ko je nankrat zagrmelo pokanje mušket na naša ušesa in se je bil ves salon tako napolnil z dimom, da nismo mogli niti čez mizo videti. Ko se je dim razkadil, je bil ves prostor zopet podoben bojišču. Wilson in osem drugih se je zvijalo po tleh, in kri in sherry na tisti mizi me še sedaj mrzlo streseta, kadar se spomnim na ta dogodek. Bili smo tako prepadeni, da mislim, da bi bili vse skupaj popustili, ako ne bi bilo Prendergasta. Zarjul je kakor bik in planil proti vratam z vsemi, kar nas je ostalo živih. Zdrveli smo naprej in tam na zadnjem koncu ladje so stali poročnik in deset vojakov. Obratna okna nad mizo salona so bila nekoliko odprta in skozi odprtino so na nas streljali. Navalili smo nanje, predno so mogli vdrugič nabasati puške, branili so se kakor možje; pa imeli smo premoč in tekom petero minut je bilo vsega konec. Moj Bog! Ali je bila še kdaj takšna klavnica kakor ta ladja? Prendergast je bil kakor divji zlodej; pobiral je vojake kakor da bi bili otroci in jih je brez razločka metal s

krova, ali so bili živi ali mrtvi. Neki sergeant, ki je bil strašno ranjen, je navzlic temu nena-
vadno dolgo plaval po vodi, dokler se ga ni
končno nekdo usmilil ter ga še enkrat ustrelil.
Ko je bil boj končan, ni ostal izmed naših so-
vražnikov nikdo drugi pri življenju kakor samo
zdravnik in ostala dva paznika in krmarja.

„Radi teh je nastal velik prepir. Mnogo nas
je bilo, ki smo bili zelo veseli, da smo zadobili
zopet prostost, ki pa nismo hoteli imeti no-
benega umora na svoji duši. Udariti na vojake,
ki so se z mušketai v roki branili, to je bilo
vse kaj drugega kakor gledati in pomagati,
kako bi hladnokrvno morili neoborožene ljudi.
Osem izmed nas, pet kaznjencev in trije mor-
narji, smo izjavili, da ne želimo, da bi se to
izvršilo. Pa Prendergasta in njegovih privržen-
cev ni bilo mogoče ganiti. Edina rešitev za nas
obstoja v tem, je rekel, da vse pospravimo v
kraj, da ne pustimo niti enega jezika pri živ-
ljenju, ki bi mogel pred sodiščem pričati. Ni
dosti manjkalo in tudi nas bi doletela usoda
ujetnikov; pa končno nam je dejal, da lahko
vzamemo en čoln in odidemo z ladje, ako
želimo. Veselja smo poskočili spričo te po-
nudbe, kajti bili smo siti tega prelivanja krvi
in smo vedeli, da pride še hujše, predno bo
vse končano. Dobili smo mornarsko obleko,
sod vode, dva soda živeža, namreč sod trde
kozletine in sod pečenca, pa kompas. Prender-

gast nam je še navrgel zemljevid, nam nasvetoval, da naj se izdamo za ponesrečene mornarje, ki se jim je potopila ladja nekako pod 15° sev. šir. in 25° zap. dolž. Nato pa je prerezal vrv od čolna in nas pustil, da smo odri-
nili dalje.

„Sedaj pa pridem k najbolj presenetljivemu delu cele zgodbe, moj dragi sin. Mornarji so za časa vstaje jadra zavili; potem pa, ko smo jih mi zapustili, so jih zopet razvili, in ker je vlekla rahla sapica iz severovzhoda, se je začela ladja počasi oddaljevati od nas. Naš čoln se je zibal na dolgih, gladkih valovih; Evans in jaz, ki sva bila najbolj izobrazena med nami, sva sedela pri zemljevidu, določevala našo lego in delala načrte, proti kateremu obrežju bi najbolj kazalo obrniti se. To je bilo kaj težko vprašanje, kajti Zeleni rt je ležal kakih pet sto milj severno od nas, afriško obrežje pa kakih sedem sto milj proti vzhodu. Ker se je veter obračal proti severu, smo menili, da bi bilo najbolje, ako bi se obrnili proti Sierra Leone; obrnili smo tedaj čoln v to smer, med tem ko se je ladja že precej oddaljila od nas. Ko smo gledali proti njej, smo videli, kako se je nenkrat vzdignil gost, črn oblak dima iz nje, ki se je počasi valil po morski gladini. Nekoliko sekund pozneje pa je zadonelo na naša ušesa glasno grmenje in ko se je dim razkadil, ni bilo o ladji Gloria Scott niti najmanjšega

sledu. V trenutku smo obrnili čoln in na vso moč veslali proti onemu kraju, kjer se je še vedno dim vlačil po vodi ter zaznamenoval prizorišče te katastrofe.

„Celo uro je trajalo, predno smo dopeli do tja, in izpočetka smo se že bali, da smo prišli prepozno, da bi mogli koga rešiti. Razbit čoln, nekoliko zabojev in kosi desk, ki so plavali po valovih, so nam kazali mesto, kjer se je ladja potopila; nikjer pa ni bilo videti najmanjšega znaka o življenju; obupani smo se že zopet obrnili nazaj, ko smo naenkrat začuli klicanje na pomoč, in v nekoliki daljavi smo ugledali kos deske, na kateri je ležal človek. Ko smo ga potegnili v čoln, smo spoznali v njem nekega mladega mornarja z imenom Hudson, ki je pa bil tako ožgan in izmučen, da nam ni mogel tja do naslednjega jutra povedati, kaj se je zgodilo.

„Ko smo mi zapustili Prendergasta in njegovo tolpo, so se lotili ostalih petero ujetnikov; paznika so ustrelili in vrgli s krova, in prav tako tretjega krmarja. Prendergast se je podal v medkrovje in s svojo lastno roko prerezal nesrečnemu zdravniku vrat. Ostal je samo še prvi krmar, ki je bil zelo drzen in odločen človek. Ko je videl prihajati proti sebi zločinca s krvavim nožem v roki, je odvrigel vezi, ki se mu jih je moralo posrečiti zrahljati, zbežal po medkrovju in skočil v prostore za tovore na zadnjem delu ladje.

„Kakih deset kaznjencev, ki so ga šli s samokresi v rokah iskat, ga je našlo, ko je sedel s škatlico užigalic v roki poleg odprtega soda smodnika, kakršnih je bilo prilično sto na ladji, ter obljubil, da spusti celo ladjo v zrak, ako ga ne puste v miru. Trenutek pozneje se je zgodila razstrelba; Hudson je bil mnenja, da jo je povzročila slabo namerjena krogla enega izmed teh kaznjencev in ne krmar z vžigalico. Pa naj bo kakor hoče, tak je bil konec ladje Gloria Scott in drhali, ki se je je polastila.

„Tako, moj dragi sin, je na kratko povedana zgodba tega strašnega dogodka, pri katerem sem bil udeležen. Naslednjega dne nas je vzela na krov briga Hotspur, ki je bila namenjena v Avstralijo; njen kapitan nam je rade volje verjel, da smo rešenci z neke potniške ladje, ki se je potopila. Admiraliteta je razglasila, da se je prevozna ladja Gloria Scott na morju izgubila, in nikoli ni bilo slišati najmanjše besedice o njeni pravi usodi. Po krasni vožnji nas je Hotspur izkrcala v Sidneyu, kjer sva Evans in jaz spremenila svoji imeni ter se podala med kopalce zlata; med množico ljudi vseh narodov nama ni bilo težko izgubiti prejšnje identitete.

„Ostalega mi ni treba poročati natančneje. Z Evansom sva imela srečo, podala sva se na pot ter se vrnila na Angleško kot bogata kolonijalca. Nakupila sva si posestev. Več nego dvajset let sva mirno in koristno živela v nadi,

da je najina preteklost za vedno pokopana. Misli si torej moja čutila, ko sem v mornarju, ki je prišel k nam, v trenutku spoznal tistega človeka, ki smo ga pri oni nesreči rešili. Bog ve kako je naju zasledoval in našel ter sklenil živeti s pomočjo najinega strahu. Sedaj boš morda razumel, zakaj da sem skušal ž njim živeti v miru, in ti boš do gotove mere imel sočutje z menoj radi mojih bojazni, ker je odšel od nas k oni drugi žrtvi z grožnjami na svojem jeziku.

„Spodaj stoječe je napisano s tresočo roko, tako da je težko čitati: „Beddoes mi piše v skrivni pisavi, da je H. vse izdal. Dobri Bog, bodi usmiljen našim dušam!“

„Taka je zgodba, ki sem jo tisto noč čital mlademu Trevorju, in moje mnenje je, Watson, da je zelo dramatična. Mladi človek je bil ves potrtni radi nje in se je podal v inozemstvo na neko čajevo plantažo, kjer se mu dobro godi, kakor čujem. Kar se tiče mornarja in Beddoesa, nismo več slišali o njiju izza onega dne, ko je bilo pismo pisano. Obadva sta popolnoma izginila. Pri policiji ni bila podana nobena ovadba, tako da je Beddoes najbrže zamenjal grožnjo z dejanjem. Hudsona so pač videli potikati se tam okoli, in policija je bila mnenja da je odstranil Beddoesa, pa pobegnil. Kar se mene tiče, sem mnenja, da je ravno nasprotno resnično. Mislim, da je najbolj verjetno, da se je Beddoes, tiran do obupa in

misleč, da ga je že izdal, sam maščeval nad Hudsonom in zbežal iz dežele s tolikim denarjam, kolikor ga je mogel nabrati. Taka so dejstva tega slučaja, doktor, in ako jih moreš porabiti v svoji zbirki, sem prepričan, da so ti prav presrčno na razpolago.“

OBREDNIK RODOVINE MUSGRAVOV.

V značaju svojega prijatelja Sherloka Holmesa sem pogostokrat opazil neko posebno anomalijo. Akoravno je bil pri svojih metodah, v mišljenju najbolj reden in metodičen med vsemi ljudmi in akoravno je kazal v svoji obleki neko mirno preprostost, je bil navzlic vsemu temu glede osebnih navad eden najbolj nemarnih ljudi, kar jih je kdaj povzročilo, da so se njihovi sostanovalci ločili od njih. Ne da bi bil jaz bogvekakovo konvencionalen, kar se tiče mene samega. Divje življenje v Afganistanu, skoraj za las podobno naravnemu ciganstvu, me je naredilo morda še bolj širokovestnega nego pristojna zdravniku. Pa to ima pri meni svoje meje, in kadar najdem človeka, ki ima svoje cigare v posodi za premog, svoj tobak v stopalu perzijske copate in svojo neodgovorjeno korespondenco pritrjeno z velikim mornarskim nožem ravno na sredi kaminovega okrajka, potem se začnem zdeti sam sebi kreposten. Bil sem vedno mnenja, da je streljanje s samokresom vaja, ki se naj vrši na prostem;

ko pa se je Holmes v svoji muhavosti usedel v naslanjač, vzel v roke samokres in začel krasiti nasprotne stene s tem, da je s krogli napisal patrijotični črki. V. R., sem bil docela prepričan, da njegovo ravnanje ni izboljšalo niti ozračja niti zunanosti najine sobe.

V najinih sobah je bilo vedno vse polno kemikalij in kriminalnih predmetov, ki so ležali vseokoli v neverjetnih pozicijah in prišli v posodo za sirovo maslo ali celo na še manj primerne kraje. Velik križ so mi bili njegovi papirji. Bil je velik neprijatelj uničevanja raznih listin, posebno tistih, ki so se nanašala na bivše njegove slučaje; in vendar se je zgodilo samo enkrat tekom enega ali dveh let, da je zbral toliko eneržije ter jih zbral in uredil; omenil sem namreč že neke v teh nezvezanih spominih, da je sledila izbruhom njegove strastne eneržije, ko je dovršil slovita dejanja, ki se omenjajo v zvezi z njegovim imenom, letargična reakcija, ko je posedal in polegal s svojo vijolino in svojimi knjigami ter se ni ganil drugače kakor z divana do mize. Na ta način so se mesec za mesecem nabirali njegovi papirji, dokler ni ležalo po vseh kotih vse polno svežnjev rokopisov, ki jih nikakor ni kazalo sežgati, ki jih pa tudi nikdo drugi ni mogel spraviti s pota kakor njihov lastnik.

Ko sva nekega zimskega večera sedela pri ognju, sem se mu drznil povedati, da sedaj, ko je nehal prilepljati izrezke v svoj zbornik, na-

slednji dve uri lahko v to porabi, da naredi našo sobo malo bolj prijazno. Ker ni mogel utajiti upravičenosti moje prošnje, je nekoliko nejevoljnega obraza odšel v svojo spalnico, odkjer se je takoj zopet povrnil ter vlekel za seboj veliko pločevinasto škatlo. To škatlo je postavil sredi sobe, se usedel pred njo ter dvignil pokrov. Videl sem, da je bila do tretjine napolnjena s papirji, ki so bili z rdečo vrvico zvezani v posamezne svežnje in zavoje.

„Tukaj-le je dovolj slučajev, Watson,“ je dejal ter me zlobno pogledal. „Prepričan sem, da bi me ti, ako bi vedel, kaj se vse nahaja tukaj notri, lepo prosil, da vzamem še te venkaj, namesto da denem te tukaj noter.“

„Potem so to zapiski tvojih prvih del, ali ne?“ sem vprašal. „Pogostokrat sem želel, da bi si bil zapisal tudi te slučaje.“

„Da, moj dragi, vse to se je zgodilo prerano, predno je prišel moj življenjepisec, da me ovekoveči.“ Skrbno, skoraj nežno je vzdignil sveženj za svežnjem. „Niso sami uspehi, Watson,“ je rekel, „vseeno pa je med njimi nekoliko pravih lepih majhnih problemov. Tukaj so zapiski o tarletonskih umorih in slučaj vinskega trgovca Vamberryja, dogodek stare Rusinje in čudna zadeva glede bergel iz aluminija, dalje popolno poročilo o šepavem Ricolettiju in njegovi grdobni ženi. In tukaj — ah, tole je pa v resnici nekaj imenitnega!“

Segel je tja na dno zaboja ter prinesel majhno leseno škatlo z vtikovalnim pokrovom, kakor je navadno v rabi pri škatlah za otroške igrače. Iz te škatle je vzel zmečkan kos papirja, staromodni ključ iz medi, lesen kolec, na katerem je bil privezan klopčič vrvice in tri stare, rjaste kovinske ploče.

„No, moj dragi, kaj pa praviš k temu-le?“ je vprašal ter se nasmejal izrazu mojega obraza.

„Prav čudna zbirka.“

„Zelo čudna, a zgodba, ki je v zvezi ž njo, bi se ti zdela še bolj čudna.“

„Ali imajo te stvari svojo zgodovino?“

„Toliko, da spadajo v zgodovino.“

„Kaj hočeš s tem reči?“

Sherlock Holmes je vzel te stvari drugo za drugo ter jih položil ob robu mize. Nato se je zopet usedel in jih zadovoljno ogledoval.

„To-le,“ je rekel, „je vse, kar mi je ostalo v spomin na dogodek z obrednikom rodovine Musgravov.“

Že večkrat sem ga slišal omenjati ta slučaj, čeprav mi ni bilo nikoli mogoče izvedeti kaj natančnejšega.

„Močno me bo veselilo,“ sem rekel, „ako bi popisal to zadevo.“

„Nered pa pustil tak kakor je, kajneda?“ je vzkliknil zlobno. „Tvoja redoljubnost ne bo mogla veliko prenesti, Watson. Vseeno pa me bo veselilo, ako prideneš ta slučaj svojim zapiskom, kajti njegove okoliščine so take, da

ga mu ni para v kriminalni zgodovini naše in kakor mislim tudi nobene druge dežele. Zbirka mojih malenkostnih uspehov bi bila pač ne-popolna, ako bi v njej ne bilo sporočila o tej kaj čudni zadevi.

„Morda se spominjaš, ka ko je zadeva ladje Gloria Scott in moj razgovor z nesrečnežem, o kojega usodi sem ti že pripovedoval, najprej obrnila mojo pozornost na poklic, ki je postal poklic mojega življenja. Sedaj stojim pred teboj, ko je moje ime zaslovelo širom sveta in ko me občinstvo in policija smatra kot nekako končno prizivno sodišče v dvomljivih slučajih. Celo takrat, ko si me prvič spoznal, ob času, ko se je zgodila zgodba, ki si jo ovekovečil v ‚Študiji o škrlatu‘, sem si že pridobil precejšnjo, četudi ne posebno dobičkonosno klientelo. Niti misliti si ne moreš, kolike težkoče sem imel izpočetka in kako dolgo sem moral čakati, predno se mi je posrečilo, da sem imel uspeh.

„Prišedši v London sem stanoval v Montagne Street pri Britskem muzeju; tamkaj sem čakal in porabil ves svoj obilni prosti čas za študije tistih znanosti, ki bi mi mogle v mojem poklicu koristiti. Sempatja sem dobil kak slučaj, večinoma po posredovanju svojih nekdanjih sošolcev, kajti zadnja leta mojih vseučiliščnih študij se je mnogo govorilo o meni in mojih metodah. Tretji izmed teh slučajev se je nanašal na obrednik rodovine Musgravov,

in zanimanju, ki ga je vzbudila tista čudna vrsta dogodkov, in velikim vsotam, za katere se je šlo, se imam zahvaliti, da sem naredil prvi korak proti mestu, ki ga sedaj zavzemam.

„Reginald Musgrave je obiskoval isto šolo kakor jaz in imel sem nekaj znanja ž njim. Med negraduviranci ni bil posebno priljubljen, akoravno se mi je vedno zdelo, da je bil njegov navidezni ponos pravzaprav nekak poskus, zakriti naravno nezaupljivost. Na zunanje je bil docela aristokratičnega tipa, tenak, visokega nosu in velikih oči, počasen v svojem vedenju in vendar priljuden. Bil je potomec ene najstarejših rodovin v celem kraljestvu, akoravno je bilo njegovo koleno mlajše; ločilo se je nekoč tekom šestnajstega stoletja od severnih Musgravov ter se nastanilo v zapadnem Westseksu, kjer je gradič Hurlstone morda eden najstarejših v deželi. Zdelo se je, kakor da bi nekaj iz njegovega rojstnega kraja vedno obdajalo tega človeka, in nikoli nisem pogledal njegovega bledega obraza ali držanja njegove glave, ne da bi združeval ž njim sivih obokov, oken z osrednjimi stebriči in vsemi častitljivimi razvalinami fevdalnega gradu. Semintja se je vnel med nama pogovor in dobro se spominjam, da je večkrat izrazil svoje veliko zanimanje za moje metode opazovanja in sklepanja.

„Štiri leta nisem ničesar čul o njem, neko jutro se pa naenkrat prikaže v mojem stanovanju v Montague Streetu. Izpremenil se je

le malo; oblečen je bil kot mlad človek, ki živi po modi — vedno ga je bilo nekoliko gizdalina — in je obdržal isto mirno in mehko vedenje, kakor se je ž njim poprej odlikoval.

„Kako pa se ti kaj godi, Musgrave?“ sem vprašal, potem ko sva si presrčno stisnila roke.

„Morda si že kaj slišal o smrti mojega ubogega očeta,“ je rekel. „Pred kakimi dvema leti je umrl. Od onega časa moram seveda jaz upravljati hurlstonska posestva in ker sem vrhutega poslanec za svoj okraj, je moje življenje precej živo. O tebi sem pa slišal, Holmes, da si se začel baviti s praktično uporabo onih zmožnosti, s katerimi si vzbujal naše občudovanje.“

„Da,“ sem dejal, „začel sem živeti s pomočjo svojega razuma.“

„Zelo me veseli to slišati, kajti tvoj svet bo zame zelo dragocen. V Hurlstonu se je zgodilo več čudnih reči, in policija ni mogla razjasniti cele zadeve. Stvar je v resnici zelo izvanredna in nerazumljiva.“

„Lahko si misliš, Watson, s kakšno pozornostjo sem ga poslušal, kajti zdelo se mi je, da se mi je vendar enkrat ponudila ugodna prilika, po kateri sem koprnel cele te mesece brezdelja. V svojem srcu sem bil prepričan, da se meni posreči uspeti, kjer se drugim ni posrečilo, in sem imel dovolj prilike preizkusiti samega sebe.“

„Prosim te, povej mi, kaj se je zgodilo,‘ sem mu zaklical.

„Reginald Musgrave se je usedel meni nasproti ter si zapalil cigareto, ki sem mu jo ponudil.

„Vedeti moraš,‘ je začel, ‚da moram imeti precejšno število poslov v Hurlstonu, akoravno sem samec, kajti staro posestvo je obsežno in zahteva precej truda za oskrbovanje. Držim tudi divjačino in za časa lova na fazane imam vedno goste, tako da ne morem biti brez zadostnega števila poslov. Vsega skupaj imam osem dekel, kuharico, kletarja, dva služabnika in enega dečka. Na vrtu in v hlevu imam seveda zopet posebne posle.

„Med onimi, ki so že najdalje pri hiši, je bil kletar Brunton. Ko ga je moj oče sprejel, je bil mlad učitelj brez službe, bil pa je človek velike eneržije in značaja, tako da je v kratkem postal za nas neprecenljive vrednosti. Bil je polne rasti, lep človek s krasnim čelom; in dasi je pri nas že dobrih dvajset let, ne more imeti sedaj več kot štirideset let. Z ozirom na njegovo zunanost in njegove izvanredne zmožnosti — govori namreč več jezikov in igra skoro na vsako godbeno orodje — je čudno, da je ostal toliko let pri nas v službi; meni se zdi, da je bil precej komoden človek in da mu je primanjkovalo potrebne eneržije, da bi sprejmenil službo. Hurlstonski kletar je človek, ki

si ga vsi naši gostje vedno obdrže v dobrem spominu.

„Pa ta sicer tako vzgledni človek je imel eno napako. Nekoliko Don Juana in lahko si misliš, da takemu človeku, kot je bil on, ni posebno težko igrati veliko ulogo zunaj na mirni deželi.

„Ko je bil oženjen, je šlo vse po redu, ko pa je obvdovel, ni bilo nikoli ne konca ne kraja neprilik, ki smo jih imeli ž njim. Pred nekoliko meseci smo imeli upanje, da se oženi; zaročil se je bil z Rahelo Howells, našo drugo hišno; kmalu pa jo je popustil in začel razmerje z Janeto Tregellis, hčerjo prvega logarja. Rahela je zelo dobro dekle, a razdražljivega welškega značaja; imela pa je vnetje možganov in sedaj hodi okoli hiše — ali je vsaj hodila do včeraj — kakor senca. To je bila naša prva žaloigra v Hurlstonu, kmalu za njo pa je prišla druga, ki je sledila odpustitvi kletarja Bruntona.

„Zgodilo pa se je takole. Povedal sem že, da je bil človek zelo inteligenčen, in ravno ta njegova inteligenca je povzročila njegovo propast; zdi se vsaj, da ga je zapeljala do nenasitljive radovednosti glede stvari, ki mu niso bile niti najmanj mar. Niti najmanj nisem mislil, kako daleč ga to pripelje, dokler mi ni povsem slučajen dogodek odprl oči.

„Povedal sem že, da je hiša stara in obsežna. V neki noči poslednjega tedna — v četrtekovi noči, da povem natančneje — sem prišel do spoznanja, da mi ni mogoče spati, ker sem bil

tako nespameten, da sem po večerji izpil čašo močne črne kave. Skoraj do dveh v jutro sem skušal zaspati, potem pa sem spoznal, da ni najmanjšega upanja; zbok tega sem vstal ter prižgal svečo z namenom, da bi nadaljeval čitanje neke povesti, ki sem jo ravnokar prebiral. Ker pa sem bil pustil knjigo doli v biljardni sobi, sem si oblekel nočni plašč in šel ponjo.

„Da sem mogel priti v biljardno sobo, sem moral po stopnicah navzdol in potem preko začetka hodnika, ki vodi do knjižnice in orožarne. Lahko si misliš, kako sem se začudil, ko sem se ozrl po tem hodniku in videl, da se je skozi odprta knjižnična vrata svetila luč. Jaz sem bil ugasnil svetiljko pa zaprl vrata, predno sem se podal k počitku. Najprvo sem seveda mislil na roparje. V Hurlstonu so hodniki v veliki meri okrašeni s trofejami starega orožja. Vsel sem iz ene bojno sekiro, pustil svečo zadaj, se plazil po hodniku dalje in pokukal skozi odprta vrata.

„Kletar Brunton je bil v knjižnici. Sedel je v polni opravi na nizkem stolcu, na kolenih je držal kos papirja, ki je bil videti podoben zemljevidu, glavo pa je imel v svoji veliki zamišljenosti nagnjeno naprej. Ves začuden sem obstal in ga iz teme opazoval. Mala voščena sveča na robu mize je dajala slabo svetlobo, vendar je zadostovala, da sem videl, da je bil popolnoma oblečen. Ko sem tako zrl tja, je nenkrat vstal, stopil k pisalni mizi in odprl enega

izmed predalov. Iz tega je vzel neki papir, se povrnil na svoje mesto, razgrnil papir poleg sveče na robu mize in ga začel z največjo natančnostjo proučevati. Moja jeza spričo tega mirnega pregledovanja rodbinskih listin me je prevzela v toliki meri, da sem stopil korak naprej, da se je Brunton ozrl ter me ugledal med vrati. Planil je kvišku, prebledel od strahu kakor zid, pri tem pa je hitro skrnil za telovnik zemljevidu podoben papir, ki ga je izpočetka proučeval.

„Tako torej!“ sem rekel; „tako nam poplačujete zaupanje, ki smo ga stavili v vas! Jutri zapustite svojo službo.“

„Priklonil se je ves prestrašen in pobit ter odšel, ne da bi izpregovoril besedico. Sveča je bila še vedno na mizi in pri njeni svetlobi sem pogledal na mizo, da bi videl, kakšno listino je Brunton vzel iz predala. V moje veliko začudenje ni imela listina sploh nobene važnosti; bil je zgolj prepis vprašanj in odgovorov iz neke čudne stare listine, ki so ji rekli obrednik rodovine Musgravov. To je nekak obred v naši rodovini, ki se mu je že več stoletij sem podvrgel vsak član naše rodovine, ko je dosegel gotovo starost — sploh neka stvar zasebne zanimivosti in znabiti nekoliko važna za starinoslovca, a brez vsake praktične vrednosti.

„Nemara bo bolje, ako se pozneje vrnemo k tej listini,“ sem dejal jaz.

„Ako misliš, da je v resnici potrebno,‘ je odgovoril obotavljače. „Da nadaljujem svojo povest: zaklenil sem zopet mizo s ključem, ki ga je Brunton pustil in se obrnil, da odidem. V moje veliko začudenje sem pa videl, da se je kletar povrnil in stal pred menoj.

„Mr. Musgrave, gospod,‘ je vzkliknil z glasom, ki je bil ves hripav od razburjenja, „sramote ne morem prenašati, gospod. Bil sem vedno bolj ponosen kakor sem z ozirom na svoj stan imel povod biti, in sramota me usmrti. Moja kri pride nad vašo glavo, gospod — v resnici pride, ako me tirate v obup. Če me po tem dogodku ne morete obdržati pri sebi, potem mi za božjo voljo vsaj dovolite, da odidem čez mesec dni kakor da bi šel prostovoljno. To bi morda šlo, mr. Musgrave, a nikakor ne, ako bi me pognali vpričo vseh ljudi, ki jih tako dobro poznam.’

„Posebne milosti ne zaslužite, Brunton,‘ sem odgovoril. „Vaše obnašanje je bilo sramotno. Ker pa ste že dolgo časa pri hiši, vas nočem pripraviti v sramoto. Mesec dni pa je predolgo. Odidite čez en teden ter navedite za svoj odhod vzrok, kakršen se vam zdi umesten.’

„Samo en teden, gospod?’ je zavpil ves obupan. „Štirinajst dni — vsaj štirinajst dni!’

„En teden,‘ sem ponavljal, „in bodite prepričani, da sem z vami zelo milo ravnal.’

„Počasi je odšel; glavo je imel povešeno na prsih kakor uničen človek; jaz pa sem ugasnil luč in se vrnil v svojo sobo.

„Naslednja dva dni po tem dogodku je bil Brunton zelo marljiv v izpolnjevanju svojih dolžnosti. Niti z besedico nisem omenil dogodka in radovedno sem čakal, kako prikrije svojo sramoto. Tretjega jutra pa ga po zajutreku ni bilo k meni, da bi prejel navodila za dotični dan, kakor je bila njegova navada. Pri odhodu iz jedilnice sem slučajno srečal hišno Rahelo Howells. Povedal sem vam že, da je šele ravnokar okrevala, in je bila tako bleda in upadla, da sem bil proti temu, da bi izvrševala svoje delo.

„Vi bi morali biti v postelji,‘ sem rekel, ‘k delu pa se povrnite, ko boste čvrstejša.’

„Ona me je pa tako čudno pogledala, da se mi je zazdelo, da ji je bolezen vplivala na možgane.

„Dovolj čvrsta sem, mr. Musgrave,‘ je rekla.

„Bomo videli, kaj poreče zdravnik,‘ sem odgovoril. Sedaj pa morate prenehati z delom, in ko pojdete dol, recite Bruntonu, da bi ga rad videl.

„Kletar je šel proč,‘ je rekla.

„Šel proč! Kam pa?’

„Odšel je. Nikdo ga ni videl. V njegovi sobi ga ni. O, da, šel je — šel!’ Začela se je na vse grlo smejati in se zgrudila nazaj proti zidu;

prestrašen vsled tega nenadnega histeričnega napada sem pohitel k zvoncu, da pokličem pomoč. Dekle so ponesli v njeno sobo, jaz pa sem začel poizvedovati po Bruntonu. Nobenega dvoma ni bilo o tem, da je v resnici izginil. Postelja je bila nedotaknjena; odkar se je prejšnji večer podal k počitku, ga nikdo ni več videl. In vendar ni bilo mogoče dognati, kako je odšel iz hiše, ker so našli zjutraj vrata in okna zaprta. Njegova obleka, ura in celo njegov denar je bil v njegovi sobi — le črne obleke, ki jo je navadno nosil, ni bilo. Tudi njegovih copat ni bilo, čevlje pa so našli. Kam se je potemtakem mogel kletar Brunton podati ponoči in kaj se je moglo zgoditi z njim?

„Preiskali smo seveda hišo od kleti do podstrešja, a nikjer nismo našli niti najmanjšega sledu o njem. Naša stara hiša je namreč cel labirint, kakor sem vam že povedal, posebno pa v njenem prvotnem delu, v katerem pravzaprav nikdo ne prebiva. Vseeno pa smo preiskali vsako sobo in shrambo, ne da bi našli najmanjšo sled za pogrešanim. Nisem mogel verjeti, da bi bil odšel, pustivši vso svojo lastnino tukaj; in vendar kje je mogel sedaj biti? Poklical sem krajevno policijo, a brez uspeha. Prejšnjo noč je deževalo; preiskali smo trato in steze okoli hiše, vse zaman. Tako so stale stvari, ko je popolnoma nov dogodek odvrnil našo pozornost od prve skrivnostne zadeve.

„Rahela Howells je bila dva dni tako bolna, včasih delirična, včasih histerična, da smo najeli bolniško strežnico, ki naj bi bila ponoči pri njej. Tretjo noč po Bruntonovem izginotju je strežnica videla, da bolnica lepo spi, pa je malo zadremala na svojem stolu; ko pa se je zopet prebudila, je našla posteljo prazno, okno odprto, o bolnici pa nobenega sledu. Poklicali so takoj mene in jaz sem se podal z dvema služabnikoma iskat pogrešano. Ni bilo težko najti smer, v katero je krenila; izpod njenega okna smo lahko sledili njenim stopinjam preko trate tja do ribnika. Ta je kakih osem čevljev globok in lahko si predstavljate naša čutila, ko smo opazili, da se je ob njegovem bregu končevala sled ubogega zblaznega dekleta.

„Naredili smo seveda takoj plav ter se lotili dela, da najdemo njeno truplo; vendar nismo našli nobenega sledu. Pač pa smo potegnili iz vode nekaj zelo nepričakovanega. Našli smo namreč platneno vrečo, v kateri je bila množina starega rjastega železa in več obledelih kosov kremenca in stekla. Ta čudna najdba je bila vse, kar smo mogli najti v ribniku, in akoravno smo včeraj storili vse, kar je bilo v naših močeh, vseeno še prav ničesar ne vemo o usodi niti Rahele Howells niti Riharda Bruntona. Policija je v največji zadregi in si ne ve pomagati in tako sem se obrnil do tebe, do poslednje tolažbe.

„Lahko si misliš, Watson, s kakšno vnetostjo sem poslušal to izvanredno vrsto dogodkov, jih skušal združiti ter spresti skupno nit, na kateri bi mogli vsi skupaj viseti.

„Kletar je izginil. Hišna je izginila. Hišna je ljubila kletarja, pozneje pa je imela vzrok, sovražiti ga. Bila je welške krvi, ognjevit in strastna. Takoj po njegovem izginotju je bila strašno razburjena. Vrgla je v ribnjak vrečo s čudno vsebino. Vse to so bili činitelji, ki jih je bilo treba vpoštevati in vendar ni nobeden izmed njih segel stvari docela do dna. Kje je bil začetek te zamotane črte?

„Videti moram tisto listino, Musgrave,‘ sem rekel, ‘ki se je zdela kletarju toliko vredna, da si jo ogleda, četudi izgubi raditega svojo službo.’

„Nekaj neumnega je ta naš obrednik,‘ je odgovoril, ‘samo njegova starost opravičuje, da ga hranimo. Tu pri sebi imam prepis vprašanj in odgovorov, ako se vam zdi vredno pregle dati ga.’

„In podal mi je prav tale papir, ki ga imam tukaj, in to je čudni katekizem, iz katerega se je moral dati izprašati vsak član rodovine Musgravov, ko je dosegel moško dobo. Prečitati ti hočem le nekaj vprašanj in odgovorov, kakor stoje tukaj napisani:

„Čigavo je bilo to?

„Onega, ki je odšel.

„Kdo dobi to?

„Oni, ki pride.

„Kateri mesec je bil?

„Šesti od prvega.

„Kje je stalo solnce?

„Nad hrastom.

„Kje je bila senca?

„Pod brestom.

„Kako so stopali?

„Severno po deset in deset, vzhodno po pet in pet, južno po dva in dva, zapadno po enega in enega in tako doli.

„Kaj naj damo za vse to?

„Vse, kar je naše.

„Zakaj naj damo?

„Zaradi zaupanja.

„Izvirnik ne nosi nobenega datuma, pisan pa je v jeziku sedemnajstega stoletja,‘ je pripomnil Musgrave. ‚Močno se bojim, da vam more to le malo pomagati pri razrešitvi cele skrivnostne zadeve.‘

„Daje pa nam,‘ sem rekel, ‚drugo skrivnostno zadevo, in sicer tako, ki je še bolj zanimiva od prve. Znabiti se izkaže, da je razrešitev ene tudi razrešitev druge. Oprostite mi, mr. Musgrave, ako rečem, da je bil vaš kletar zelo razumen človek in da je bil bistroumnejši kot celi rodovi njegovih gospodarjev.‘

„Skoraj vas ne morem razumeti,‘ je dejal Musgrave. ‚Meni se dozdeva, da nima ta papir prav nobene praktične vrednosti.‘

„Meni pa se vidi, da ima neznansko vrednost in da je bil Brunton istih misli. Nemara si je ogledal ono listino že pred tisto nočjo, ko ste ga vi zalotili.“

„Prav mogoče. Nismo je skrivali.“

„Pri tej priliki si je hotel samo, dejal bi, osvežiti svoj spomin. Pred seboj je imel, kaj-neda, nekak zemljevid ali načrt, ki ga je primerjal z rokopisom in ki ga je skril v žep, ko ste se vi pojavili.“

„Tako je. Pa kaj je mogel imeti opraviti z našo staro rodbinsko šego in kaj pomeni ono besedičenje?“

„Po mojih mislih ne bomo imeli posebne težave, da to doženemo,“ sem rekel. „Z vašim dovoljenjem stopimo na prvi vlak, ki odide dol proti Suseksu, da si na licu mesta nekoliko natančnejše ogledamo celo stvar.“

„Isti popoldan sva bila obadva v Hurlstonu. Znabiti si že kdaj videl slike in popise slovitega starega poslopja; zbok tega se omejim v svojem poročilu samo na to, da povem, da je zidano v obliki velike črke L, dolgo krilo je iz novejših časov, krajše pa je jedro, ki se je iz njega razvilo prvo. Nad nizkimi vrati z močno preklado prav sredi starega dela je vklesana letnica 1607; strokovnjaki pa so edini v tem, da so podporna bruna in kamenito zidovje v resnici še iz mnogo starejših časov. Neznansko debelo zidovje in majhna okna so v minu-

lem stoletju nagnila rodovino, da je zgradila novo krilo, staro pa so rabili kot shrambo in klet, če so ga sploh rabili. Hišo je obdajal krasen park z lepim starim drevjem, ribnik pa, ki ga je omenil moj klient, se je nahajal tik poleg drevoreda kakih dvesto korakov od hiše.

„Že tedaj sem bil trdno prepričan, Watson, da to niso bile tri posamezne skrivnostne zadeve, marveč samo ena, in da bi takoj imel pravo sled, ki bi me vodila do resnice glede kletarja Bruntona in hišne Howells, samo da bi si mogel pravilno raztolmačiti obrednik rodovine Musgravov. Raditega sem naravnal vso svojo eneržijo v to smer. Zakaj bi ta uslužbenec tako željno rad razrešil tisto staro besedilo? Očividno radi tega, ker je videl v njem nekaj, kar je ušlo pozornosti vseh onih rodov teh malih plemičev, in od česar se je nadejal osebne koristi. Kaj je torej bilo to in na kakšen način je vplivalo na njegovo usodo?

„Meni je bilo povsem jasno, da se morajo mere, omenjene v tem obredniku, nanašati na kak kraj, na katerega je namigaval konec listine, in da bi se za velik korak približali skrivnosti, ki so jo stari Musgravi smatrali vredno, olepšati jo na ta čuden način, samo da bi mogli tisti kraj najti. Dva vodnika smo imeli za začetek, hrast in brest. Glede hrasta ni bilo treba povpraševati. Prav pred hišo na levi strani pota je stal med hrasti pravcati

očak, eno najkrasnejših dreves, kar sem jih kdaj videl.

„Ali je stal tistile hrast že tedaj tamkaj, ko so vaš obrednik sestavljali?“ sem vprašal, ko sva se peljala mimo.

„Prav verjetno je, da je stal tam že za časa normanske osvojitve,“ je odgovoril. „V obsegu meri triindvajset čevljev.“

„S tem je bila določena ena točka.

„Ali imate kaj starih brestov?“ sem vprašal.

„Tam na oni strani je v prejšnjih časih stal prav star brest; pred desetimi leti pa je treščilo vanj in morali smo ga posekati.“

„Ali veste, kje je stal?“

„Da.“

„Drugih brestov ni tukaj, kajneda?“

„Starih ne, pač pa mnogo bukev.“

„Rad bi videl, kje je stal.“

„Pripeljali smo se do hiše in moj klijent me je odpeljal takoj do mesta, kjer je bil stal brest, ne da bi pogledala v hišo. Brest je stal skoraj na polovici pota med hrastom in med hišo. Moje preiskovanje je napredovalo.

„Bojim se, da je sedaj nemogoče dognati, koliko je bil brest visok, kaj?“ sem vprašal.

„To vam pa lahko takoj povem. Meril je štiriinšestdeset čevljev.“

„Kako pa veste to?“ sem vprašal začuden.

„Kadar mi je moj stari domači učitelj dajal vaje iz trigonometrije, mi je vedno dajal take,

da sem meril višine. Ko sem bil še deček, sem izračunil višino vsakega drevesa in poslopja na našem posestvu.

„To je bila nepričakovana sreča. Potrebni podatki so prihajali hitrejši, kot sem se mogel nadejati.

„Povejte mi, sem zaprosil, ali vam je vaš kletar kdaj stavil taka vprašanja?“

„Reginald Musgrave me je začuden pogledal. Sedaj, ko me spomnite na to, je odgovoril, vam povem, da me je tudi Brunton pred nekaj meseci vprašal po visokosti onega drevesa, in sicer v zvezi z majhnim prepirom, ki ga je baje imel s hlapcem.“

„To je bila izvrstna novica, Watson, kajti pričala mi je, da sem bil na pravi poti. Pogledal sem proti solncu. Stalo je bolj nizko in preračunal sem, da bo v pičli uri stalo ravno nad vršičkom starega hrasta. Potem bi bil izpolnjen en pogoj, kakor je omenjeno v obredniku. In brestova senca mora pomenjati nadaljnji konec sence, kajti v drugem slučaju bi si izbrali deblo kot vodnika. Moral sem tedaj dognati, kam pade daljnji konec sence, kadar bo solnce stalo ravno nad hrastom.“

„To je moralo biti malo težko, ko ni bilo bresta več tam.“

„Res je, sem pa vsaj vedel, da je bilo tudi meni mogoče storiti, kar je bilo Bruntonu mogoče. Vrhutega pa stvar ni bila v resnici težavna. Podal sem se z Musgravom v njegovo

delavno sobo ter si odrezal medpotoma kolec, h kateremu sem privezal to dolgo vrvico z vozljem v dolžini vsakega jarda. Nato sem vzel ravno šest čevljev dolgo palico, ter se podal s svojim klijentom do onega kraja, kjer je stal brest. Solnce je stalo ravno nad vršičkom starega hrasta. Zasadil sem palico v zemljo, zaznamoval smer sence ter jo zmeril. Merila je devet čevljev v dolžini.

„Sedaj je bil račun kakopak enostaven. Ako je šest čevljev dolga palica metala devet čevljev dolgo senco, potem bi štiriinšestdeset čevljev visoko drevo metalo šestindevetdeset čevljev dolgo senco. Izmeril sem to dolžino in pri tem dospel skoraj do hišnega zidovja, kjer sem zabil kolec v zemljo. Lahko si misliš, kako sem bil vesel, Watson, ko sem komaj dva palca od kolca zagledal v zemlji stožčasto jamico. Spoznal sem, da je bilo to znamenje, ki ga je bil naredil Brunton pri svojem merjenju in da sem se nahajal še vedno na njegovem sledu.

„S pomočjo svojega žepnega kompasa sem določil štiri strani sveta in začel stopati. Ko sem naredil deset stopinj z vsako nogo, sem stopal vzporedno s hišnim zidovjem in na koncu zopet zaznamoval mesto s kolcem. Zatem sem naredil skrbno pet korakov proti vzhodu in dva proti jugu. Pri tem sem dospel prav do praga nekih starih vrat. Dva koraka proti zapadu je sedaj pomenilo, da sem moral narediti dva ko-

raka po kamenitem hodniku in tam je bilo tisto mesto, ki je bilo označeno v obredniku.

„Nikoli me ni razočaranje tako mrzlo spretelo, Watson. Za trenutek sem menil, da mora biti v mojih računih kaka velika napaka. Zahajajoče solnce je sijalo na hodnikov tlak in videl sem, da so bili stari, od hoje obrabljeni kameni, s katerimi je bil tlak tlakovan, s cementom združeni in da jih dolgo vrsto let nihče ni premaknil. Brunton ni imel opravila tukaj. Trkal sem po tlaku, toda povsodi je enako odmevalo, nikjer ni bilo nobenega znaka kake razpoke. Na srečo je Musgrave, ki je začel spoznavati pomen mojih računov in dejanj in je bil sedaj prav tako razburjen kakor jaz, vzel iz žepa rokopis, da naredi konec mojemu ugiбанju.

„In spodaj,“ je vzkliknil, „izpustili ste: in spodaj.“

„Najprvo sem bil mnenja, da so te besede pomenile, da moramo kopati, tukaj pa sem seveda takoj spoznal, da nisem imel prav. Potem pa je tu spodaj nekaka klet, kaj?“ sem zavpil.

„Tako je, in sicer prav tako stara kot hiša sama. Tu dol, skozi ta vrata!“

„Stopala sva po vijugastih kamnitih stopnicah navzdol; moj tovariš je bil prižgal veliko svetilko, ki je stala v kotu na nekem sodu. V trenutku je bilo nama jasno, da smo na-

posled prišli do pravega mesta in da nisva bila edina človeka, ki sta zadnje čase obiskala ta kraj.

„Uporabljali so ga za spravljanje drv, toda drva, ki so očividno ležala raztresena po tleh, so bila sedaj na obe strani lepo zložena, tako da je bil v sredi prazen prostor. Na tem prostoru se je nahajala velika, težka kamenita plošča z zarjavelim železnim obročem v sredi. h kateremu je bila privezana debela vrv.

„Za Boga!“ je zavpil moj klijent, „to je Bruntonova vrv. Videl sem jo pri njem; lahko pri-sežem. Kaj je vendar lopov delal tukaj?“

„Na moje prigovarjanje je Musgrave poslal po policijo, potem sem pa poskusil vzdigniti kamen s tem, da sem vlekel za vrv. Vendar sem jo samo nekoliko premaknil in šele s pomočjo enega stražnikov se mi je naposled posrečilo odmakniti jo na stran. Pod njo pa je zazijala temna odprtina, v katero smo vsi upirali oči; Musgrave pa je pokleknil in pomolil svojo svetilko skozi njo.

„Pred nami je ležala majhna celica, globoka kakih sedem čevljev in merila štiri v četrt. Na eni strani je stala ploščata, z medjo obita lesena skrinja, koje pokrov je bil privzdignjen, iz ključavnice pa je štrlel ta čudni, starinski ključ. Zunaj jo je obdajala debela plast prahu in vlaga pa črvi so tako razjedli les, da je cela množina gob rastla ob notranji strani. Na dnu

skrinje so ležale okrogle kovinske ploče — star denar — take kakor jih imam nekaj tukaj, drugega pa ni bilo v njej.

„A tedaj nismo imeli časa misliti na to skrinjo; naše oči so se nehote upirale v to, kar je sključeno čepelo poleg nje. Bila je postava nekega človeka, ki je bil črno oblečen; čelo mu je slonelo na skrinjinem robu, roke pa so mu bile iztegnjene. Ta položaj mu je pognal vso kri v glavo in nikdo ne bi mogel spoznati tega nategnjenega obraza jetrne barve; pa njegova postava, njegova obleka, pa njegovi lasje, vse to je zadostovalo, da je moj klient na mah v njem spoznal truplo svojega pogrešanega kletarja. Bil je že nekaj dni mrtev; vendar ni bilo nikjer videti nobene rane ali praske, da bi mogli po nji spoznati, kako ga je ta strašna smrt doletela. Ko so odnesli truplo iz kleti, smo imeli še vedno pred seboj problem, ki je bil skoro enako težaven, kot oni, s katerim smo začeli.

„Priznati moram, Watson, da sem bil dotlej razočaran s svojim preiskovanjem. Računal sem, da razrešim celo stvar, kakor hitro najdem oni prostor, ki ga je omenjal obrednik. Sedaj pa sem bil tamkaj, a sem očitvidno prav tako malo vedel, kaj je bilo tisto, kar je rodovina tako skrbno čuvala, kot poprej. Res je, da sem s tem razkril Bruntonovo usodo, a zdaj sem moral še dognati, kako ga je doletela ta

usoda in kakšno ulogo je pri tem igrala ženska, ki je izginila. Sedel sem na sod v kotu in skrbno razmišljal o celi zadevi.

„Moje metode v takih slučaji so ti znane, Watson: predstavim se na mesto onega človeka, in precenivši njegovo razumnost, si skušam predstavljati, kako bi jaz sam deloval v sličnih okoliščinah. V tem slučaju je bila stvar bolj enostavna, ker je bilo znano, da je bil Brunton jako razumen človek; zbok tega ni bilo treba izjednačiti osebnosti. Vedel je, da je bilo skrito nekaj vrednostnega. Določil je tisti prostor. Spoznal je, da je bil kamen, ki ga je pokrival, pretežak, da bi ga premaknil brez pomoči. Kaj mu je storiti? Od zunaj ni mogel dobiti pomoči, tudi ako bi imel koga, ki bi se nanj lahko zanašal, ne da bi odpahnil vrat in prišel pri tem v nevarnost, da ga kdo vidi. Radi tega je bilo bolje poiskati si pomoč v hiši. Do koga naj se obrne? To dekle mu je bilo vdano. Moški pride vedno težko do spoznanja, da je končno izgubil ljubezen ženske, četudi je še tako slabo ravnal ž njo. Z nekaterimi pozornostmi bi gotovo poskusil skleniti mir s to Howellsovo ter jo potem vzel s seboj. Ponoči bi skupaj ž njo prišel v klet in njuna združena moč bi zadostovala, da dvigneta kamen. Do semkaj sem lahko sledil njunim dejanjem, kakor da bi ju bil v resnici sam videl.

„Toda celo za dva je moralo biti težko dvigniti tisti kamen, zlasti ker je bila ženska poleg.

Močan suseški policaj pa jaz nisva imela lahkega posla. Kaj bi onadva znabiti storila, da bi bilo delo lažje. Bržkone to, kar bi jaz sam storil. Vstal sem in si pozorno ogledoval različne kose lesa, ki so ležali po tleh. Skoraj takoj sem našel, kar sem pričakoval. Kake tri čevlje dolg les je nosil na enem koncu razločne vtise, drugi kosi pa so bili obtisnjeni ob straneh, kakor da bi jih bila stisnila velika peza. Ko sta vzdigovala kamen, sta očitvidno vtikala drva v odprtino, in ko je bila ta popolnoma odprta, sta naposled podprla kamen s pokonci stoječim kosom lesa, ki je prav lahko zadobil vtise na nižjem koncu, ker ga je cela teža ploče tiščala na rob druge ploče. Do semkaj je bila stvar še vedno jasna.

„Kako pa mi je bilo treba postopati, da rekonstruiram to polnočno žaloigro? Jasno je, da je mogel samo eden v jamo in to je bil Brunton. Dekle je čakalo zgoraj. Brunton je nato odklenil skrinjo, pa podal vsebino dekletu; to je precej verjetno, ker je sedaj ni bilo mogoče najti, ali potem — kaj se je potem zgodilo?

„Kakšen ogenj maščevanja je naenkrat prevzel dušo te strastne keltske ženske, ko je spoznala, da je v njeni oblasti človek, ki ji je prizadejal toliko zla — več morda, kot si mislimo? Ali se je slučajno prigodilo, da je les zdrknil in da je kamen zaprl Bruntona v prostor, ki je na ta način postal njegov grob? Ali je ona

kriva samo molčanja glede njegove usode? Ali pa je znabiti nenaden udarec njene roke odstranil podporo, tako da je kamen s treskom priletel zopet na svoje mesto? Naj bode temu kakor hoče, meni se je zdelo, kakor da vidim postavo te ženske, ki še vedno krčevito drži zaklad in divje beži po vijugastih stopnicah navzgor, kako ji še vedno doni na ušesa udušeno vpitje in udarjanje zblaznelih rok po kameniti ploči, ki je naredila konec življenju njenega ljubimca.

„V tem je tičala skrivnost njenega bledega obraza, njenega histeričnega smeha, njenih razdraženih živcev naslednjega jutra. Ali kaj je bilo v skrinji? Kaj je ona imela opraviti s tem? Seveda so morale biti to tiste stare kovinske ploče, ki jih je moj klient potegnil iz ribnika. Pri prvi priložnosti jih je vrgla tja noter, da odstrani na ta način poslednjo sled svojega zločina.

„Celih dvajset minut sem nepremično sedel tamkaj ter razmišljal o stvari. Musgrave je še vedno stal pred menoj zelo resnega obraza in vihtel svetilko pa zrl v odprtino.

„Tole so novci Karola I.,‘ je rekel, držeč v v roki one, ki so jih našli v skrinji. ‚Kakor vidiš, da smo prav imeli, ko smo določili starost našega obrednika.’

„Znabiti najdemo še kaj drugega, kar je bila last Karola I.,‘ sem vzkliknil, ko mi je naenkrat

prišel na misel pomen prvih dveh vprašanj iz obrednika. „Daj, da vidim, kaj je bilo v vreči, ki ste jo potegnili iz ribnika.“

„Podali smo se v njegovo delovno sobo, kjer mi je pokazal svojo najdbo. Ko sem vse to videl, mi je bilo jasno, zakaj jih je smatral tako malo vrednim; kovina je bila namreč že skoraj črna, kameni brez svita in motni. Ko pa sem podrgnil z enim izmed njih po rokavu, se je zasvetil v temini moje roke kakor ogenj. Kovinsko delo je imelo obliko dvojnega obroča, vendar je izgubilo svojo prvotno obliko, ker je bilo zvito in upognjeno.

„Pomniti moraš“, sem rekel, „da se je tedaj kraljevska stranka celo po kraljevi smrti krepko upirala in da je mnogo njih, ko so morali na posled bežati, zakopalo svoje imetje z namenom, da ga zopet izkopljejo, ko se v mirnejših časih povrnejo.“

„Moj prednik sir Ralph Musgrave je bil odličen dvornik in desna roka kralja Karola II. na njegovih potovanjih,“ je dejal moj prijatelj.

„Ali res!“ sem odgovoril. „No, potem mislim, da nam to dejstvo poda poslednji člen, ki ga še potrebujemo. Čestitati vam moram, ker je prišla v vašo last — četudi na precej tragičen način — svetinja, ki je pravzaprav velike vrednosti, še večje važnosti pa kot zgodovinska posebnost.“

„Kaj pa je to?“ je vprašal ves začuden.

„Nič manj kakor starodavna krona angleških kraljev.“

„Krona!“

„Gotovo. Pomisli, kaj pravi obrednik. Kako se že glasi? „Čigavo je bilo to?“ „Onega, ki je odšel.“ To se je zgodilo po usmrtnosti kralja Karola. In dalje: „Kdo dobi to?“ „Oni, ki pride.“ To je bil Karol II., kojega prihod so že predvideli. Zbok tega ne more biti prav nobenega dvoma, da je ta obtočena in zvita krona nekdanj krasila čelo kraljevskih Stuartovcev.“

„Kako pa pride tja v ribnik?“

„To pa je vprašanje, na katerega ne bo mogoče tako kmalu odgovoriti,“ sem dejal in mu podal celo dolgo vrsto domnev in dokazov, ki sem si jih sestavil. Znočilo se je že in mesec je svetil na nebu, ko sem končal svojo pripoved.

„Kako pa se je zgodilo, da Karol ni dobil svoje krone, ko se je zopet povrnil?“ je vprašal Musgrave ter položil svetinjo zopet nazaj.

„Ah, s tem polagate prst na okolnost, ki je najbrže nikoli ne bomo mogli razjasniti. Verjetno je, da je Musgrave, ki je vedel za to skrivnost, medtem umrl in zapustil ta obrednik kot kažipot svojemu nasledniku, ne da bi mu ga bil raztolmačil. Od onega dne je prehajal od očeta do sina, dokler ni končno prišel

do človeka, ki je izluščil iz njega njegovo skrivnost, pri tem pa izgubil svoje življenje.'

„Tako se glasi zgodba o obredniku rodovine Musgravov, moj dragi Watson. Krono imajo še sedaj tam v Hurlstonu — akoravno so imeli precej postavnih sitnosti in so morali plačati precejšnjo svoto denarja, predno so dobili dovoljenje, da jo smejo obdržati. Prepričan sem, da ti jo bodo vsi srečni in veseli pokazali, če jim omeniš moje ime. O tisti ženski niso nikoli več čuli in kaj verjetno je, da je pobegnila iz Angleškega, odšla preko morja in vzela s seboj spomin na svoj zločin.“

Vsebina.

	Stran
Srebrolisec	3
Rumeni obraz	44
Bančni uradnik	74
Gloria Scott	102
Obrednik rodovine Musgravov	135

Vasbina

3	St. Pauline
44	Kenneth Street
74	Branch 123456
102	Gloria Scott
135	Obchodník rodovine Hlaváček

SHERLOCK HOLMESOVI SPOMINI

II. DEL

Spisal

Sir Arthur Conan Doyle.

Iz angleščine prevel J. M.

V Ljubljani 1912.

Natisnila in založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg.

Sherlock, IV.

SHERLOCK
HOLMES
SPOMINI
II. DEL

Spisal

Sir Arthur Conan Doyle

Je aglašćine prevel A. M.

V. Ljubljani 1913.

Natpis na zlatu iz kl. Krištomir & Ned. Bembor.

Št. 17.

GOSPODA IZ REIGATA.

Nekaj časa je trajalo, da se je popravilo zdravje mojega prijatelja Sherlocka Holmesa, ki je vsled neizmernih naporov v pomladi leta 1887. precej trpelo. Celo vprašanje glede Nizozemsko-sumatranske družbe in orjaški načrti barona Maupertuisa so občinstvu še v preživem spominu in na drugi strani v pretesni zvezi s politiko in financami, da bi bili primerni za to serijo črtic. Vzlic temu pa so na neposreden način dovedli do nekega posebnega in zamotnega problema, ki je dal mojemu prijatelju priliko pokazati vrednost nekega novega orožja v množini onega, ki se je ž njim celo svoje življenje bojeval proti zločinom.

Če se ozrem na svoje zapiske, najdem, da je bilo dne 14. aprila, ko sem prejel iz Lijona na Francoskem brzojavko s sporočilom, da leži Holmes bolan v ondotnem hotelu Dulong. Tekom štiriindvajsetih ur sem bil v njegovi bolniški sobi in se pomiril, ko sem spoznal, da ni bilo nič nevarnega. Pač pa je njegova železna konstitucija omagala pod naporom preiskave, ki je trajala že dva meseca; v tem času nikoli ni delal manj nego petnajst ur na dan in je več kot enkrat po celih pet dni zapore-

doma vztrajal pri svoji nalogi, kakor mi je povedal. Zmagoviti uspeh njegovega truda pa ga po tako strahovitih naporih ni mogel rešiti pred reakcijo, in ob času, ko se je glasilo njegovo ime po celi Evropi in ko je bilo v njegovi sobi čestitk in brzojavk, da so segale človeku prav do gležnjev, sem ga našel kot žrtev največje potrtosti. Celo zavest, da je imel uspeh, kjer je odrekla policija treh dežel, in da je s svojo spretnostjo v vsaki točki premagal največjega sleparja cele Evrope, ga ni mogla rešiti njegove pobotosti.

Tri dni pozneje sva bila zopet v Baker Streetu, a je bilo videti, da bi izpremena blagodejno vplivala na mojega prijatelja. Sicer je pa tudi meni ugajala misel, da bi v prebujajoči se spomladi preživel teden dni na deželi. Moj stari prijatelj polkovnik Hayter, ki je bil v Afganistanu v moji zdravniški oskrbi, si je bil vzel blizu Reigata v Surreyju celo hišo v najem in me je večkrat povabil, da bi ga prišel obiskat. Ko sva bila poslednjikrat skupaj, mi je rekel, da je njegova gostoljubna hiša odprta tudi mojemu prijatelju, samo ako ga je le volja priti. Nekoliko diplomacije je bilo treba; ko pa je Holmes slišal, da je polkovnik samec in da bo lahko užival popolno prostost, je pritrdil mojemu načrtu in teden dni po najinem povratku iz Lijona sva že bila pod polkovnikovo streho. Hayter je bil izvrsten star vojak, ki je videl mnogo sveta, in kmalu je spoznal, da imata Holmes in on mnogo skupnega.

Na večer najinega prihoda smo sedeli po večerji v polkovnikovi orožarni; Holmes je ležal na divanu, Hayter in jaz pa sva ogledovala njegovo malo zbirko strelnega orožja.

„Veste kaj“, je rekel nenadoma, „jaz vzamem enega teh samokresov s seboj v sobo za slučaj, če se kaj pripeti.“

„Če se kaj pripeti!“ sem rekel.

„Da, zadnje čase smo doživeli malo strahu v teh krajih. Minuli ponedeljek so vlomili v hišo pri starem Aetonu, ki je eden naših magnatov tukaj na deželi. Posebne škode sicer ni bilo, ali lopovi so še vedno prosti.“

„Ali ni nobenega sledu?“ je vprašal Holmes in uprl oči v polkovnika.

„Doslej še ne. Toda cela stvar je malenkostna, samo eden naših malih zločinov na deželi, ki so pač preneznatni za vašo pozornost, mr. Holmes, posebno v primeri s to veliko mednarodno zadevo.“

Holmes je zavrnil ta poklon, na njegovem nasmehljaju pa je bilo videti, da mu je ugajal.

„Ali je kaka zanimiva okolnost ž njim v zvezi?“

„Mislim, da ne. Tatovi so prerili celo knjižnico, vendar so dobili le malo za svoj trud. Vse so preobrnili, odprli razna predala in preiskali omare, uspeh pa je bil ta, da je bil klobčič vrvic, zvezek Popovega Homerja, dva posrebrena svečnika, slonokoščena tehtnica za pisma in majhen hrastov tlakomer vse, kar je izginilo.“

„Kako izvanredna zbirka!“ sem vzkliknil.

„O, lopovi so se pač polastili vsega, kar jim je prišlo pod roke.“

Holmes je na divanu zagodrnjal.

„Policija bi se morala za to bolj zanimati,“ je rekel. „Vsaj je vendar očito, da — —“

Svarilno sem vzdignil roko.

„Sedaj si tukaj, da se odpočiješ, moj dragi. Za božjo voljo, ne lotevaj se novega problema, ko so tvoji živci tako obnemogli.“

Holmes je zmajal z ramami in se končno resignirano ozrl proti polkovniku, nato pa je zasukal pogovor na manj nevarne predmete.

Usojeno pa je bilo, da je imela biti vsa moja strokovnjaška opreznost brezuspešna, kajti naslednje jutro se nam je usilil cel problem sam na tak način, da ga ni bilo mogoče prezreti, in naš obisk na deželi se je tako zasukal, kakor se nihče ni nadejal. Sedeli smo ravno pri zajutreku, ko je polkovnikov kletar planil v sobo.

„Ali ste že čuli novico, gospod?“ je vprašal. „Pri Cunninghamovih, gospod!“

„Rop?“ je zaklical polkovnik in obdržal čašo kave v zraku.

„Umor!“

Polkovnik je zažvižgal. „Za Boga!“ je dejal. „Kdo pa je umorjen? Mirovni sodnik ali njegov sin?“

„Niti eden niti drugi, gospod. Marveč njihov voznik William. Naravnost v srce je bil ustreljen, gospod, tako da se ni več zganil.“

„Kdo pa ga je ustrelil?“

„Ropar, gospod. Izginil je, kakor bi trenil, in tako srečno ušel. Vlomil je ravno pri oknu jedilne shrambe, ko ga je zalotil William, ki je pri rešitvi imovine svojega gospodarja našel svojo smrt.“

„Ob kateri uri?“

„Snoči, gospod, okoli polnoči.“

„Da, takoj pojdemo tja, je rekel polkovnik hladnokrvno ter zopet sedel k večerji. „Neprijetno je to,“ je nadaljeval, ko je kletar odšel. „Stari Cunningham je prvi odličnjak tukaj okoli in zelo dostojen človek. To mu bo hudo delo, kajti voznik je bil že leta pri njem v službi in je bil dober služabnik. Brez dvoma so to isti lopovi, ki so vlomili pri Aetonu.“

„In odnesli ono zelo čudno zbirko, kajne-da?“ je rekel Holmes zamišljeno.

„Prav tako.“

„Hm! To je videti najpreprostejša stvar na svetu; vseeno pa je na prvi pogled nekoliko čudna, ali ne? Človek bi pričakoval, da bodo roparji izpremenili kraj svojih operacij in da ne bodo tekom nekoliko dni vlomili v istem okraju na dveh mestih. Ko ste snoči govorili, da se bo treba pripraviti za vse slučaje, se spominjam, da mi je prišlo na misel, da je nemara ta okraj poslednji na Angleškem, kamor bi tatovi obrnili svojo pozornost: to mi služi v dokaz, da se moram še mnogo učiti.“

„Po mojih mislih je to kak domač praktik,“ je rekel polkovnik. „V tem slučaju je seveda

Aetonovo in Cunninghamovo posestvo med prvimi, do katerih bi se tatovi obrnili, ker so daleko največja.“

„In tudi najbogatejša?“

„No, morala bi biti; a imeli so leta trajajočo pravdo med seboj, ki je obema izsesala mnogo krvi, kakor se mi dozdeva. Stari Aeton je imel neko pravico do polovice Cunninghamovega posestva, in odvetniki so se na vso moč zavzeli za to zadevo.“

„Ako je kak domač lopov, potem ga pač ne bo težko dobiti,“ je rekel Holmes zevajoč. „Veš, Watson, nimam namena vmešavati se v to zadevo.“

„Nadzornik Forrester,“ je rekel kletar ter odprl vrata.

Uradnik, mlad človek izrazitega obraza je stopil v sobo. „Dobro jutro, polkovnik,“ je rekel, „nadejam se, da nisem nadležen; slišali pa smo, da biva tukaj mr. Holmes iz Baker Streeta.“

Polkovnik je pokazal na mojega prijatelja in nadzornik se mu je poklonil.

„Mislili smo si, mr. Holmes, da se vam bo zdelo vredno stopiti malo tja.“

„Usoda ti ni naklonjena, Watson,“ je rekel in se nasmejal. „Pri vašem vstopu smo se pravkar razgovarjali o celi zadevi, nadzornik. Morda nam podaste nekoliko podrobnosti.“ Ko se je po svoji navadi naslonil nazaj na svoj stol, sem spoznal, da je bil slučaj brezupen.

„V slučaju pri Aetonu nismo imeli prav nobenega sledu. Tukaj pa jih imamo vse polno in radi tega ni nobenega dvoma,, da je ista tolpa udeležena v obeh slučajih. Lopova so videli.“

„Ah!“

„Res, gospod. Toda po strelu, ki je usmrtil ubogega Williama Kirwana, je pobegnil kakor srna. M. Cunningham ga je videl iz okna svoje spalnice, mr. Alec pa je kadil pipo v svoji nočni obleki. Obadva sta slišala voznika Williama klicati na pomoč in mr. Alec je pohitel dol, da vidi, kaj je. Zadnja vrata so bila odprta in ko je došel do vznožja stopnic, je videl dva človeka, ki sta se zunaj borila. Eden njiju je ustrelil, drugi se je zgrudil in morilec je planil čez vrt in plot in pobegnil. Ko je mr. Cunningham gledal skozi okno svoje spalnice, je videl, kako je lopov došel do ceste in nato izginil, kakor bi trenil. Mr. Alec se je ustavil, da bi se prepričal, ako bi mogel pomagati umirajočemu, in tako se je lopovu posrečilo pobegniti. Drugega dejstva nimamo kakor, da je bil srednje postave in da je bil oblečen v nekako črno obleko; vzlic temu pa energično poizvedujemo, in ako je tujec, ga bomo kmalu imeli.“

„Kaj pa je ta William delal tamkaj? Ali je pred svojo smrtjo kaj izpovedal?“

„Niti besedice ni zinil. Živel je s svojo materjo v vratarski hiši in ker je bil zelo zvest človek, sodimo, da se je podal k hiši z namenom, da vidi, je-li vse v redu. Tista zadeva

pri Aetonu je seveda naredila ljudi oprezne. Ropar je moral ravno odpreti vrata — ključavnica je bila ulomljena — ko ga je William zalotil.“

„Ali je William kaj rekel svoji materi, predno je odšel od doma?“

„Ona je zelo stara in gluha, radi tega ne moremo od nje ničesar izvedeti. Udarec jo je skoraj pripravil ob pamet, vendar čujem, da ni bila nikoli čisto pri zdravi pameti. Vseeno pa je neka zelo važna okolnost pri celi stvari Poglejte tole!“

Vzel je iz zapisnika majhen kos odtrganega papirja ter ga zravnal na kolenih.

„To-le so našli pri mrtvecu med kazalcem in palcem. Zdi se, da je kosček, odtrgan od večjega lista. Videli bode, da je na njem označena ura prav oni čas, v katerem je nesrečneža doletela smrt. Jasno je, da je znabiti ali morilec odtrgal ostanek papirja od njega, ali pa da je on odtrgal ta kos od morilca.“

Holmes je vzel v roke kos papirja, na katerem je bilo napisanih več besedi.

„Ako denemo, da je to dogovor,“ je nadaljeval nadzornik, „je seveda naravno, ako se sodi, da je bil ta William Kirwan morda v zvezi s tatom, dasi je bil na glasu kot poštenjak. Nemara se je z njim sešel tamkaj, morebiti mu je celo pomagal vlomiti vrata in potem sta se bržkone sprla med seboj.“

„To-le pisanje je izvanredno zanimivo,“ je rekel Holmes, ki ga je motril z največjo po-

zornostjo. „Ta voda je mnogo bolj globoka kot sem si mislil.“ Podprl si je glavo z rokami, nadzornik pa se je samozadovoljno smehljal vzpričo vtiska, ki ga je njegov slučaj naredil na slovitega londonskega strokovnjaka.

„Vaša poslednja opazka,“ je rekel Holmes, „glede možnosti, da je znabiti vladalo neko sporazumljenje med roparjem in služabnikom in da je to obvestilo enega do drugega glede sestanka, je zelo duhovita in ni povsem nemogoča domneva. Tole pisanje pa razkrije —“ Zopet si je podprl z rokami glavo in sedel tamkaj v najglobljem zamišljenju. Ko se je zopet ozrl kvišku, sem se začudil, ko sem opazil, da mu je bil obraz zardel in oči prav take kakor pred boleznijo. Z vso svojo nekdanjo eneržijo je planil kvišku.

„Nekaj vam bom povedal,“ je rekel. „Rad bi si malo ogledal podrobnosti tega slučaja. V njem je nekaj, kar me neznansko mika. Ako mi dovolite, polkovnik, pustim svojega prijatelja Watsona in vas tukaj, sam pa odidem z nadzornikom, da preizkusim resničnost dveh, treh mojih domnev. Čez pol ure pa sem zopet tukaj.“

Minula je ena ura in še pol in potem se je nadzornik vrnil sam.

„Mr. Holmes se izprehaja zunaj po polju,“ je rekel. „Izrekel je željo, da bi šli vsi štirje tja.“

„V mr. Cunninghamovo hišo?“

„Da, gospod.“

„Čemu pa?“

Nadzornik je zmajal z glavo. „Tega pa ne vem, gospod. Med nami povedano, meni se zdi, da mr. Holmes še ni popolnoma okreval. Jako čudno se je obnašal in je silno razburjen.“

„Meni pa se zdi, da se vam ni treba vznemirjati,“ sem rekel. „Spoznal sem tekom časa, da je v tem njegovem vedenju neka metoda.“

„Marsikdo bi lahko rekel, da je v njegovem vedenju nekaka metoda,“ je zamrmral nadzornik. „Ali on kar koprne po delu, polkovnik; zaraditega je najbolje, da odidemo, ako ste pripravljeni?“

Našli smo Holmesa zunaj na polju, kjer je hodil sempatja; brada mu je slonela na prsih, roke pa so tičale v hlačnih žepih.

„Stvar postaja zanimiva,“ je rekel, „Watson, tvoj izlet na deželo je bil povsem uspešen. Krasno jutro sem imel.“

„Slišal sem, da ste bili na prizorišču zločina, ali ne?“ je dejal polkovnik.

„Da, nadzornik in jaz sva takole malo raziskovala vso zadevo.“

„Z uspehom?“

„No, videli smo nekaj zelo zanimivih stvari. Kaj, vam povem med potem. Predvsem sva videla truplo tega nesrečnega. Resnica je, da je umrl za rano, ki mu jo je zadal strel iz revolverja, kakor so poročali.“

„Ali ste dvomili o tem?“

„O veste, dobro je, ako se vsaka stvar preizkusi. Naše nadzorovanje ni bilo zaman. Zatem smo govorili z mr. Cunninghamom in njegovim sinom, ki sta nam mogla natančno pokazati mesto, kjer je morilec na svojem begu prodril skozi vrtni plot. To je bilo kaj zanimivo.“

„Naravno.“

„Nato smo obiskali mater umorjenca. Vendar nismo mogli dobiti od nje prav nobenega pojasnila, ker je zelo stara in slabotna.“

„In kakšen je uspeh vaših preiskav?“

„Prepričal sem se, da je zločin silno čuden. Morda bo naš sedanji obisk kaj pripomogel, da se nekoliko pojasni. Po mojih mislih sva obadva edina v tem, kaj ne, nadzornik, da je tisti kosček papirja, ki ste ga našli v mrtvečevi roki in na katerem je takorekoč označena ura njegove smrti, jako velike važnosti.“

„Pripelje nas lahko na pravo sled, mr. Holmes.“

„On nam daje pravo sled. Tisti, ki je pisal ono pismo je izvabil z njim ob dotični uri Williama Kirwana iz postelje. Kje pa je ostali del papirja?“

„V nadi, da ga najdem, sem skrbno preiskal ves prostor,“ je dejal nadzornik.

„Iztrgan je bil mrtvememu iz roke. Zakaj li ga je nekdo tako silno želel dobiti? Ker bi ga ta papir izdal. In kaj je on storil z njim? Najbolj gotovo ga je vtaknil v žep, ne da bi opazil, da je en kos ostal v mrtvečevi roki. Ako bi

mogli dobiti ostali del tega papirja, je jasno, da bi se močno približali razrešitvi te skrivnostne zadeve.“

„Da, ali kako moremo priti do zločinčevih žepov, preden imamo zločinca?“

„No, no, stvar je vredna, da se malo premisli. Dalje imamo tukaj še eno jasno okolnost. To pismo je bilo poslano Williamu. Oni človek, ki ga je pisal, ga mu ni mogel prinesti, ker bi mu tako lahko ustno sporočil. Kdo je pa potem prinesel pismo? Ali je znabiti prišlo po pošti?“

„Poizvedoval sem o tem,“ je rekel nadzornik. „William je v resnici včeraj popoldne prejel neko pismo po pošti. Zavitek pa je uničil.“

„Izvrstno!“ je vzkliknil Holmes in potrkal nadzornika po hrbtu. „Videli ste seveda pismo-nošo. Veselje je, delati z vami. No, tukaj je vratarjeva hišica in če greste z menoj, polkovnik, vam pokažem, kje se je zločin izvršil.“

Šli smo mimo lične hišice, v kateri je stanoval umorjeni, in po hrastovem drevoredu do lepe stare hiše, ki nosi na vratih letnico Malplaqueta. Holmes in polkovnik sta nas peljala okoli hiše, dokler nismo dospeli do stranskih vrat, ki jih loči del vrta od plota, ki obrobља cesto. Pri kuhinjskih vratih je stal stražnik.

„Odprite vrata, stražnik,“ je rekel Holmes. „Na onihle stopnicah je stal mladi Cunningham, ko je videl oba možaka boriti se prav na tem kraju, kjer sedaj stojimo. Stari mr. Cunningham

je stal pri onem oknu — pri drugem od leve — in on je videl morilca odhajati prav na levi strani onega grma. Prav tako tudi sin. Oba dva sta prepričana o tem, in sicer zaradi grma. Nato je prihitel mladi Alec in pokleknil poleg ranjenega. Tla so zelo trda, kakor vidite, in tako ni nobenih znakov, ki bi nam mogli pomagati.“

„Pri teh besedah sta se prikazala izza hišnega vogala po vrtni stezi dva moška. Eden je bil že bolj postaren človek, polnega globoko nagubanega obraza, drugi pa živahen mladenič, čigar smejoči obraz in pozornost vzbujajoča obleka sta bila v čudnem nasprotju z zadevo, ki nas je privedla semkaj.

„Še vedno pri stvari?“ je dejal Holmesu. „Sem si mislil, da se vi Londončani nikoli ne motite. Zdi pa se mi, da niste posebno hitri.“

„Oj, malo potrpljenja morate imeti,“ je dejal Holmes dobrovoljno.

„Potrebovali ga boste,“ je dejal mladi Alec Cunningham. „Da, po mojih mislih nimamo sploh nobenega sledu.“

„Samo enega,“ je odgovoril nadzornik. „Mislili smo si, ako bi samo mogli najti — moj Bog! Mr. Holmes, kaj vam pa je?“

Na obrazu mojega ubogega prijatelja se je naenkrat zgodila strašna izpremembra. Oči so se mu obračale navzgor, obraz mu je bil naguban vsled bolečin in z udušenim stokanjem se je zgrudil na tla. Prestrašeni vsled nenad-

nega in močnega napada smo ga nesli v kuhinjo, kjer smo ga položili na velik stol in kjer je nekoliko časa težko sopel. Naposled pa je zopet vstal in nas prosil odpuščanja za svojo slabost.

„Watson vam lahko pove, da sem šele pred kratkim okreval od hude bolezni,“ je dejal. Taki nenadni živčni napadi se me prav čestokrat lotijo.“

„Ali naj vas pošljem z vozom domov?“ je vprašal stari Cunningham.

„No, ker sem že tukaj, bi se prav rad prepričal glede ene točke. Prav lahko jo doženemo.“

„In kaj je to?“

„No, meni se dozdeva, da je prav zelo mogoče, da ta ubogi William ni prišel semkaj pred časom, ko je ropar vlomil v hišo, marveč po njegovem vlomu. Zdi se pa, da smatrate kot popolnoma gotovo, da ropar sploh ni prišel v hišo, akoravno je vlomil vrata.“

„Po mojih mislih je to čisto jasno,“ je dejal mr. Cunningham resno. „No, moj sin še ni šel spat in on bi gotovo slišal, ako bi kdo hodil okoli.“

„Kje pa je sedel?“

„Sedel sem v svoji napravljalni sobi in kadil.“

„Katero okno je to?“

„Poslednje na levi strani, poleg očetovega.“

„Pri obeh je seveda gorela svetiljka v sobi, kajneda?“

„Brez dvoma.“

„Tukaj je nekaj zelo čudnih okolnosti,“ je rekel Holmes in se nasmejal. „Ali ni nekaj izrednega, da je ropar — in sicer ropar, ki ima že izkušnjo — s premislekom vlomil v hišo ob času, ko je mogel po luči v sobah videti, da sta dva človeka še vedno pokonci?“

„Moral je biti pač zelo hladnokrven.“

„Da, seveda, ako bi slučaj ne bil tako čuden, bi ne bili primorani prositi vas pojasnitve,“ je rekel mr. Alec. „Kar pa se tiče vaše misli, da je ropar vlomil v hišo še preden se ga je William lotil, moram reči, da je po mojih mislih kaj abotna. Ali ne bi potem mi našli nereda v hiši in pogrešali stvari, ki jih je odnesel?“

„To je odvisno od tega, kakšne stvari so bile,“ je rekel Holmes. „Pomniti morate, da imamo opraviti z roparjem, ki je zelo čuden človek in ki očitvidno dela docela po svoji lastni metodi. Poglejte n. pr. čudno zbirko reči, ki jih je odnesel pri Aetonu — kaj je že bilo? — klobčič vrvice, tehtnica za pisma in sam ne vem, kaj še vse.“

„No, mi smo popolnoma v vaših rokah, mr. Holmes,“ je rekel stari Cunningham. „Karkoli boste nasvetovali vi ali nadzornik, se zgodi.“

„Pred vsem“, je rekel Holmes, „bi želel, da razpišete nagrado — čisto prostovoljno, kajti preteklo bi morda precej časa, preden bi se uradni gospodje zedinili glede vsote; take stvari pa se zopet ne morejo nikoli dovolj hitro zvršiti. Tukajle sem napisal nekaj obrazec, ako

ga hočete podpisati. Po mojih mislih se mi zdi petdeset funtov popolnoma dovolj.“

„Rad dam tudi petsto funtov,“ je dejal mirovni sodnik, ter vzel kos papirja in svinčnik, ki ga mu je dal Holmes. „Vseeno pa tole ni čisto prav,“ je pristavil, ko je pogledal napisano.

„Pisal sem v naglici.“

„V začetku pišete: ‚Z ozirom na to, kar se je ob tričetrt na eno v noči na torek poskusilo‘ itd. Resnica pa je, da se je zgodilo ob tričetrt na dvanajst.“

Zame je bil ta pogrešek precej mučen, zakaj vedel sem, kako zelo bi Holmes občutil kaj takega. Navadno je bil glede dejstev vedno jako točen, njegova poslednja bolezen ga je močno prevzela in ta mali dogodek mi je pričal, da še daleko ni popolnoma okreval. Za trenotek je bil očividno v veliki zadregi, medtem ko je nadzornik povzdignil svoje obrvi, Alec Cunningham pa se je glasno zagrohotal. Stari gospod je popravil napako, nato pa vrnil papir Holmesu.

„Glejte, da daste tole kar najhitreje v liste,“ je rekel. „Vaša ideja je po mojih mislih prav izvrstna.“

Holmes je položil papir zelo skrbno v svoj zapisnik.

„Sedaj pa“, je rekel, „bi bilo v resnici dobro, da bi se vsi skupaj podali v hišo, da se prepričamo, ali je ta čudni ropar sploh kaj odnesel ali ne.“

Preden smo odšli v hišo, si je Holmes ogledal vrata, ki so bila vlomljena. Videlo se je, da je bila ključavnica odmaknjena s pomočjo dleta ali močnega noža. Videli smo znake na lesu, kjer je bil vtaknjen.

„Pri vas torej ne rabite zapahov?“ je vprašal.

„Nikoli se nam ni zdelo potrebno.“

„Ali imate psa?“

„Imamo, a priklenjen je na drugi strani hiše.“

„Kdaj gredo posli k počitku?“

„Okoli desetih.“

„Slišal sem, da je bil tudi William ob tej uri navadno že v postelji, ali ne?“

„Običajno.“

„Čudno je to, da je bil ravno v tej noči dalj časa pokonci. Sedaj pa me bo zelo veselilo, mr. Cunningham, ako nas popeljete v hišo.“

S kameni tlakovan hodnik, ob katerem je bila kuhinja, je držal do lesenih stopnic, po katerih smo prišli naravnost v prvo nadstropje. Tukaj so bile ravno nasproti druge, lepše stopnice, ki so prihajale od sprednje veže. Prav tu je bila vzprejemnica in nekaj spalnic, med njimi tudi spalnici mr. Cunninghama in njegovega sina. Holmes je stopal počasi ter si ogledoval hišno arhitekturo. Po izrazu njegovega obraza sem spoznal, da je na važnem sledu, pa vseeno nisem mogel niti najmanj domnevati, kam ga vodijo njegovi sklepi.

„Dobri moj gospod,“ je rekel mr. Cunningham nekoliko nepotrpežljivo, „to je gotovo prav

nepotrebno. Tukaj na koncu stopnic je moja soba, ona dalje pa mojega sina. Vaši sodbi prepuščam, ali je mogoče, da bi tat prišel semkaj, ne da bi nas zbudil.“

„Iznova morate poskusiti in dobiti novo sled, se mi dozdeva,“ je dejal sin z nekam zlobnim nasmehom.

„Vseeno pa vas moram prositi, da imate še malo potrpljenja z menoj. Tako bi n. pr. še rad videl, kako daleč se vidi iz oken teh spalnic. Tole je, kajneda, soba vašega sina“ — in odprl je vrata — „tole pa, kajne, je napravljalna soba, v kateri je sedel in kadil, ko je začul šum. Kam pa se vidi skoz to okno?“ Stopil je preko spalnice, odprl vrata in pogledal v drugo sobo.

„Nadejam se, da ste sedaj zadovoljni, ali ne?“ je dejal mr. Cunningham nejevoljno.

„Hvala vam; mislim, da sem sedaj videl vse, kar sem želel.“

„Potem gremo sedaj lahko v mojo sobo, ako je v resnici potrebno.“

„Ako vam ni preveč nadležno.“

Mirovni sodnik je zmajal z ramo ter nas peljal v svojo sobo, ki je bila opremljena s čisto preprostim pohištvom. Ko smo stopali v smeri proti oknu, je Holmes ostal zadaj, tako da sva bila on in jaz poslednja od vse družbe. Blizu posteljnega vznožja je stala majhna štirioglata miza, na kateri je stal vrč vode in krožnik pomaranč. Ko sva šla mimo, se je Holmes v moje nepopisno začudenje sklonil pred menoj

preko mize ter vse skupaj namenoma prevrnil. Steklo se je razletelo na tisoč kosov, pomaranče pa so se valile po vseh kotih.

„Na, tu imaš, Watson,“ je dejal hladnokrvno. „Lepo si onesnažil preprogo.“

Nekoliko zmeden sem se sklonil ter začel pobirati pomaranče, ker sem razumel, da je moj prijatelj iz enega ali drugega vzroka želel, da bi jaz prevzel vso krivdo nase. Prav tako so storili ostali ter zopet postavili mizo na noge.

„Halo!“ je vzkliknil nadzornik. „Kam pa je odšel?“

Holmes je bil izginil.

„Čakajte tukaj za trenotek,“ je dejal mladi Alec Cunningham. „Po mojih mislih je ta človek izgubil pamet. Pojdite z menoj, oče, da vidimo, kam je prešel!“

Planila sta iz sobe, nadzornik, polkovnik in jaz pa smo se spogledali.

„Na mojo besedo, skoraj bi dejal, da ima mr. Alec prav,“ je rekel nadzornik. „Nemara je to še posledica njegove bolezni, vseeno se mi pa zdi, da — —“

Njegove besede so pretrgali glasni kriki: „Na pomoč! Na pomoč! Morilci! Prestrašen sem spoznal glas svojega prijatelja. Kakor blazen sem planil iz sobe na hodnik. Klici, ki so prešli v hripavo, nerazločno vpitje, so prihajali iz sobe, ki smo si jo najprvo ogledali. Pohitel sem dalje in odtod v napravljalno sobo. Obadva Cunninghama sta se sklanjala nad Sherlock

Holmesom, ki je ležal na tleh; mlajši ga je z obema rokama tiščal za vrat, starejši pa mu je zvijal eno roko. Kakor bi trenil smo ga mi trije oprostili, Holmes pa je ves bled in očitno zelo upehan stopil na noge.

„Zgrabite ta dva človeka, nadzornik!“ je rekel.

„Radi česa?“

„Radi umora voznika Williama Kirwana!“

Nadzornik se je osupnjen ozrl okoli sebe. „Pojdite vendar, mr. Holmes,“ je dejal naposled, „prepričan sem, da ne mislite v resnici, da — —“

„Le tiho, gospodine; pogledjte njihove obraje!“ je zaklical Holmes na kratko.

In v resnici, nikoli nisem videl bolj jasnega priznanja krivde na človeškem obrazu. Starec je bil videti kakor omamljen, njegov močno zarisani obraz pa mračen in potrť. Sin pa je odložil vse ono ošabno, živahno vedenje, s katerim se je odlikoval, in divjost nevarne zverine je žarela v njegovih temnih očeh ter kazila njegove lepe poteze. Nadzornik ni rekel ničesar, pač pa je stopil k oknu in zažvižgal na piščalko. Na ta klic sta prihitela dva stražnika.

„Drugega mi ne preostaja, mr. Cunningham,“ je rekel. „Nadejam pa se, da se kmalu pokaže, da je bila to abotna zmota. Sicer pa sami lahko vidite, da — a tako? Dol z njim!“ In udaril je z roko, po tleh pa je zaropotal revolver, ki ga je mlajši ravno hotel nameriti.

„Obdržite si ga,“ je rekel Holmes in hitro stopil nanj. „Spoznali boste pri sodni razpravi, da vam bo v korist. Sicer pa je tole, kar smo pravzaprav potrebovali.“ In pokazal je majhen kos zmečkanega papirja.

„Ostali del onega papirja?“ je vzkliknil nadzornik.

„Tako je.“

„Kje pa je bil?“

„Prav tam, kjer sem vedel, da mora biti. Takoj vam pojasnim vso stvar. Po mojih mislih se vidva, polkovnik in Watson, lahko vrneta domov; jaz pa bom najdalje v eni uri pri vaju. Nadzornik in jaz se morava malo pogovoriti z ujetnikoma. Do kosila bom gotovo zopet doma.“

Sherlock Holmes je držal svojo besedo, kajti okoli ene ure se je nama že pridružil v polkovnikovi kadilni sobi. Z njim je prišel majhen, postaren gospod, ki mi ga je predstavil kot mr. Aetona, v čigar hiši so najprvo vlomili.

„Želel sem, da bi bil tudi mr. Aeton poleg, ko vam bom razlagal to malo zadevo,“ je rekel Holmes, „zakaj naravno je, da podrobnosti tudi njega zanimajo. Bojim pa se, moj dragi polkovnik, da morate obžalovati ono uro, ko ste vzprejeli pod svojo streho takega divjega vihrača kakor sem jaz.“

„Prav nasprotno“, je odgovoril polkovnik toplo, „jako sem vesel, da mi je dana prilika proučevati vaše metode. Priznati moram, da

prekaša to vsa moja pričakovanja in da si na noben način ne morem raztolmačiti vašega uspeha. Dosedaj še nisem videl niti najmanjšega sledu.“

„Bojim se, da vam vzame moje pojasnjevanje vse iluzije; vendar imam navado, da nikomur ne prikrivam nobene izmed svojih metod, niti pred mojim prijateljem Watsonom niti pred katerimkoli, ki se resno zanima zanje. Ker pa sem vsled ruvanja tam v napravljalni sobi nekoliko upehan, mislim, da se moram pred vsem nekoliko okrepčati z vašim brandyjem, polkovnik. Zadnje čase se je veliko zahtevalo od mojih moči.“

„Nadejam pa se, da niste imeli onih živčnih napadov.“

Sherlock Holmes se je presrčno nasmejal. „Do tega že še pridemo ob svojem času,“ je rekel. „Predložil vam bom v poročilu tega slučaja vse v primernem redu ter vam razjasnil razne okolščine, ki so me vodile v mojem sklepu. Prosim pa, da me takoj prekinete, ako vam eden ali drugi izmed sklepov ne bo popolnoma jasen.“

„V detektivski umetnosti je največje važnosti, da se more izmed množine dejstev spoznati, kateri so bistveni in kateri nebistveni. Sicer mora biti vaša pozornost in eneržija raztresena namesto osredotočena. V tem slučaju nisem takoj iz prvega početka niti najmanj dvomil, da je treba iskati ključ do vse te za-

deve pri kosčku papirja, ki so ga našli v umorjenčevi roki.

„Preden preidem na to, bi rad obrnil vašo pozornost na dejstvo, da napadalec ni mogel iztrgati mrtvecu papirja iz roke, ako bi bila pripoved Aleca Cunninghama resnična in ako je napadalec takoj zbežal, ko je ustrelil Williama Kirwana. Ako pa ni bil on, potem je moral biti Alec Cunningham sam, kajti ob onem času, ko je starec prišel dol, je bilo že nekaj poslov na prizorišču. Ta okolnost je popolnoma enostavna, toda nadzornik jo je pregledal, ker se je lotil dela v prepričanju, da nimajo ti podeželni magnati ničesar opraviti z vso zadevo. Jaz pa se vedno lotim dela brez vsakega predsodka in grem vedno tja, kamor me vodijo dejstva; in tako se je zgodilo, da sem že prav v prvem početku svojega raziskovanja prav močno po strani gledal ulogo, ki jo je igral mr. Alec Cunningham.

„Nato sem zelo skrbno preiskal oni kos papirja, ki ga nam je izročil nadzornik. V trenutku mi je bilo jasno, da je bil to del zelo znamenite listine. Evo ga. Ali ne opazite na njem ničesar posebno pomenljivega?“

„Zelo čuden je videti,“ je rekel polkovnik.

„Dragi moj gospod“, je vzkliknil Holmes, „niti najmanjšega dvoma ne more biti, da sta tole pisala dva človeka drug za drugim vsak po eno besedo. Ako obrnem vašo pozornost na debele črke v dveh krajših besedah ter vas

prosim, da jih primerjate s tenkimi v dveh daljših besedah, boste takoj spoznali to dejstvo. Ako na kratko analizirate te štiri besede, boste s polnim prepričanjem lahko rekli, da je nekatere besede pisala močnejša roka, druge pa šibkejša.“

„Pri Bogu, to je jasno kakor beli dan!“ je vzkliknil polkovnik. „Čemu pa bi vendar dva človeka pisala pismo na tak način?“

„Očividno je bil namen zloben in eden izmed njiju, ki ni zaupal drugemu, je bil odločil, da naj bo vsak enako udeležen pri vsej stvari, naj se zgodi karkoli hoče. In jasno je, da je oni, ki je pisal krajši dve besedi, kolvodja vse zadeve.“

„Kako pa pridete do tega?“

„To sklepamo lahko iz samega značaja ene roke v primeri z drugo. Vendar imamo za svojo domnevo bolj gotove vzroke kakor s to. Ako si pozorno ogledate ta kosček papirja, boste prišli do sklepa, da je človek z močnejšo roko napisal najprej vse svoje besede, med njimi pa pustil prostora za druge. Ti prazni prostori niso bili vedno dovolj veliki; to se izprevidi iz tega, ker je moral drugi človek včasih svojo besedo precej stisniti, da jo je mogel napisati v prazni prostor; in to zopet dokazuje, da je prvi napisal vse svoje besede. Oni človek pa, ki je prvi napisal vse svoje besede, pa je brez dvoma tudi človek, ki je naredil ves načrt v tej zadevi.“

„Izvrstno!“ je vzkliknil mr. Aeton.

„Toda zelo površno,“ je rekel Holmes. „Sedaj pa pridemo do točke, ki je važna. Morda vam ni znano, da znajo veščaki precej dobro presoditi človekovo starost po njegovi pisavi. V normalnih slučajih se more s precejšnjo gotovostjo določiti njegovo desetletje. V normalnih slučajih pravim, ker povzročijo bolezen in fizična slabost znake starosti, četudi je bolnik mladenič. Ako pogledamo drzovito, krepko pisavo enega in precej šibko pisavo drugega, ki je sicer še vedno čitljiva, akoravno so črke t začele izgubljati poprečno črto, tedaj lahko rečemo, da je bil eden izmed njiju mlad človek, drugi pa že bolj v letih, ne da bi ga starost posebno potrla.“

„Izvrstno!“ je zopet vzkliknil mr. Aeton.

„Dalje imamo še eno okolnost, ki je bolj pomenljiva in večje važnosti. Ti dve pisavi imata nekaj skupnega. To sta pisavi dveh ljudi, ki sta si po krvi sorodna. To dejstvo boste morda spoznali v grških e-jih, jaz pa sem opazil še več drugih manjših okolnosti, ki govore za to. Niti najmanj ne dvomim, da je mogoče v teh dveh pisavah zasledovati neko rodbinsko pačenje. Sedaj vam seveda podajam glavne uspehe svojega preiskovanja papirja. Imam pa še triindvajset drugih sklepov, ki pa so gotovo bolj zanimivi za veščaka kakor za vas. Vsi pa so me potrdili v prepričanju, da sta obadva Cunninghamama, oče in sin, napisala to pismo.

„Prišedši do sem je bilo naravno treba pregledati podrobnosti zločina in pogledati, kako bi nam mogle koristiti. Z nadzornikom sem se podal gor v hišo in videl vse, kar se je dalo videti. Kakor sem mogel s popolno gotovostjo dognati, je umor povzročil strel, ki je bil oddan iz revolverja iz daljave kakih štirih korakov. Obleka ni bila nikjer očrnjena od smodnika. Z ozirom na to je Alec Cunningham očitno lagal, ko je rekel, da sta se onadva borila med seboj, ko je padel strel. Dalje sta bila oče in sin edina glede prostora, kjer je zločinec utekel na cesto. Na onem kraju pa je slučajno precej širok jarek, ki je bil na dnu moker. Ker v tem jarku nikjer ni bilo nobenih znakov stopinj, sem bil popolnoma prepričan, da Cunninghama nista samo vnovič lagala, marveč tudi, da pri vsej stvari ni bilo nobenega neznanega človeka poleg.

„Sedaj je bilo treba ogledati si nagib tega čudnega zločina. V ta namen sem pred vsem poskušal razrešiti problem prvega vloma pri mr. Aetonu. Iz nekaterih besedi, ki jih je izrekel polkovnik, sem posnel, da je bilo med vami, mr. Aeton, in med Cunninghambimi nekaj takega kakor pravda. Prišlo mi je seveda takoj na misel, da so oni vlomili v vašo knjižnico z namenom, da se polaste kake listine, ki bi bila za pravdo važna.“

„Prav tako je“, je rekel mr. Aeton, „glede njihovih namenov ne more biti niti najmanjšega dvoma. Jaz imam čisto jasno pravico do

polovice njihovega posestva, in ako bi mogli najti eno samo listino — ki pa se je nahajala v varni shrambi pri odvetniku — bi brez dvoma meni zelo škodovali.“

„Tu imate!“ je dejal Holmes in se nasmejal. „Poizkus je bil nevaren in drzovit, in zdi se mi, da je pri tem videti vpliv mladega Aleca. Ker niso ničesar našli, so skušali odvrniti sum-njo ter predstaviti vso stvar kot navaden vlom, in zato so odnesli vse, kar jim je ravno prišlo pod roko. To je vse zelo jasno, vendar je bilo še mnogo nejasnega poleg. Pred vsem sem moral dobiti drugi konec pisma. Bil sem prepričan, da ga je mladi Alec iztrgal mrtvecu iz roke, in skoro gotov, da ga je moral vtakniti v žep svoje ponočne obleke. Kam bi ga tudi dal drugam? Edino vprašanje je bilo, ali je papir še tamkaj. Bilo je vredno, da poskusim to dognati, in v ta namen smo se podali gor v hišo.“

„Kakor se gotovo še spominjate, sta se nam Cunninghama pridružila zunaj kuhinjskih vrat. Bilo je seveda največje važnosti, da se jih ne spomni na oni papir, ker bi ga brez obotavljanja uničila. Nadzornik jima je ravno hotel povedati, kako velike važnosti da je oni papir, ko sem se na srečo zgrudil na tla, kakor da bi me napadla božjast in sem tako zasukal pogovor drugam.“

„Sveta nebesa!“ je vzkliknil polkovnik in se nasmejal. „Vi hočete torej reči, da je bilo vse naše sočutje zaman in da je bil oni napad samo prevara?“

„Da govorim strokovnjaški: storjeno je bilo izvrstno,“ sem zaklical in začuden gledal tega moža, ki me je vedno iznenadil z novo zvijačo.

„Umetnost je to, ki je pogosto koristna,“ je dejal. „Ko sem se zopet boljše počutil, se mi je posrečilo, da sem s pomočjo zvijače, ki ni posebno duhovita, pripravil starega Cunninghama do tega, da je napisal besedo dvanajst, da sem jo mogel primerjati z ono na papirju.“

„O, kakšen bedak sem bil!“ sem vzkliknil.

„Videl sem, da me miluješ radi moje nenadne slabosti,“ je rekel Holmes smeje. „Žal mi je, da sem vzbudil v tebi ono bolešno sočutje, o katerem vem, da si ga občutil. Potem smo šli skupaj navzgor; ko smo stopili v sobo in sem videl za vrati viseti ponočno obleko, se mi je posrečilo s tem, da sem prevrnil mizo, odvrniti za trenotek njihovo pozornost drugam; takoj na to sem smuknil iz sobe, da preiščem žepe. Komaj pa sem dobil papir, ki je bil v enem izmed žepov prav kakor sem pričakoval, sta prihitela oba Cunninghama, ki bi me gotovo umorila, ako bi mi ne prišli o pravem času na pomoč. Še sedaj čutim roke onega mladeniča okoli vratu, oče pa mi je zvijal roko, da bi mi iztrgal papir. Spoznala sta, da mora biti meni vse znano, in ta nenadni prehod od popolne varnosti do obupa ju je docela zmešal.“

„Pozneje sem izpregovoril s starim Cunninghamom nekoliko besed glede nagibov tega zločina. Bil je še precej voljan, akoravno je bil njegov sin popoln demon, pripravljen

na mestu ustreliti vsakogar, samo ako bi mogel do svojega revolverja. Ko je Cunningham spoznal, da so dokazi proti njemu tako močni, mu je upadel ves pogum in je vse priznal. Zdi se, da je William šel skrivaj za svojima gospodarjema, ko sta v oni noči vlomila pri mr. Aetonu; ko ju je imel na ta način v svoji oblasti, jima je začel z grožnjami izsiljevati denar. Mladi Alec pa je bil prenevaren človek, ter ni pripustil, da bi se na ta način igrali z njim. Prav duhovito je bilo od njega, da je videl v vlomu, ki je strašil vso okolico, pripravno priliko, da se iznebi človeka, ki se ga je moral bati. Zvabil je Williama ponoči na primeren prostor in ga ustrelil; in ako bi le dobila ves papir in bila malo bolj pozorna, je prav zelo mogoče, da ne bi nikoli vzbudila sumnje.“

„In pismo?“ sem vprašal.

Sherlock Holmes je položil papir pred nas. „Tole je precej nekaj takega kakor sem se nadejal,“ je rekel. „Sedaj seveda še ne vemo, kakšno razmerje je vladalo med Alec Cunninghamom, William Kirwanom in Annie Morrison, ki je omenjena v pismu. Uspeh pa kaže, da je bila past spretno nastavljena. Prepričan sem, da boste z zanimanjem opazili sledove podjedovanja pri črkah ‚p‘ in pri repih črke ‚g‘. Prav tako je zelo značilno, da manjkajo pri starčevi pisavi pike na črki ‚i‘. Watson, po mojih mislih je bil naš mirni počitek na deželi docela uspešen in jaz se jutri v resnici pokrepčan vrnem v Baker Street.“

BZ

MOŽ Z GRBO.

V neki poletni noči malo mesecev po moji poroki sem sedel pri svojem lastnem ognjišču, kadil svojo poslednjo pipo ter kimal nad neko povestjo — moje dnevno delo je bilo namreč zelo naporno. Moja žena se je že podala navzgor in glasovi zapiranja vežnih vrat malo poprej so pričali, da so se tudi posli že podali k počitku. Vstal sem in iztrkaval pepel iz svoje pipe, ko sem naenkrat začul glas zvonca.

Pogledal sem na uro. Bilo je četrť na dvanajst. Ob tako pozni uri to ni mogel biti obisk. Očividno kak bolnik in morda bo treba vso noč prečuti. Nejevoljnega obraza sem odšel v vežo in odprl vrata. V veliko moje začudenje je bil Sherlock Holmes, ki je stal na mojih stopnicah.

„Oh, Watson“, je rekel, „nadejal sem se, da ne pridem prepozno, temveč da te dobim še pokonci.“

„Moj dragi prijatelj, prosim te, stopi v hišo.“

„Vidi se, da si iznenaden, ni čuda! Kakor se mi zdi, tudi potolažen! Hm. Še vedno kadiš ono mešanico Arkadia kakor v svojih samskih dnevih! Tega kosmuljastega tobaka na tvoji

suknji ni mogoče prezreti. Človek ti lahko pove, da si bil vaju nositi uniformo, Watson; kot civilista te ne bodo spoznali, dokler boš imel navado nositi svoj robec v rokavu. Ali me lahko prenočiš za danes?"

„Z veseljem.“

„Pravil si mi, da imaš stanovanje za enega samca; kakor vidim, nimaš ravno nobenega moškega obiska. Tvoje stojalo za klobuke mi priča o tem.“

„Zelo me bo veselilo, ako ostaneš pri meni.“

„Hvala ti. Potem bom jaz porabil eno izmed praznih kljuk. Žal mi je, ko vidim, da si imel angleškega delavca v hiši. Ta je znamenje zla. Nadejam se, da niso bile odtočne cevi pokvarjene?“

„Ne, plinove.“

„A tako! Zapustil pa je dvojce odtiskov žeb-ljev svojih čevljev na tvojem linoleju, in sicer prav tam, kamor luč nanje sveti. Ne, hvala lepa, večerjal sem že na postaji Waterloo, pač pa bom z veseljem skupno s teboj kadil pipo tobaka.“

Podal sem mu svojo mošnjo, on pa se je usedel meni nasproti in nekoliko časa molče kadil. Dobro sem bil prepričan, da ga je samo zelo važna stvar mogla ob taki uri napotiti k meni; radi tega sem potrpežljivo čakal, da začne sam.

„Kakor vidim, imaš precej dela,“ je rekel ter se pozorno ozrl proti meni.

„Da, danes sem imel zelo mnogo opravila,“ sem odgovoril. „Morda se bo tebi zdelo zelo abotno, vendar v resnici ne vem, iz česa si ti to sklepal.“

Holmes se je nasmejal.

„Imam to prednost, da poznam tvoje navade, moj dragi Watson,“ je rekel.

„Ako je tvoja vsakdanja pot kratka, greš peš, ako pa je dolga, pa se voziš. Ker pa vidim, da tvoji čevlji niso umazani, akoravno si jih rabil, ne morem dvomiti, da imaš toliko dela, da moraš rabiti voz.“

„Izvrstno!“ sem vzkliknil.

„Čisto enostavno,“ je rekel Holmes. „To je eden onih primerov, kjer more mislec narediti učinek, ki se zdi njegovemu sosedu znamenit, ker je ta zgrešil eno edino majhno okolnost, ki je temelj sklepa. Isto se lahko reče o učinku onih tvojih malih črtic, ki je popolnoma navidezen in odvisi samo od tega, da obdržiš v svojih rokah nekatere činitelje problema, ki jih čitatelju nikoli ne razodeneš. V trenutku sem v prav takem položaju kakor tvoji čitatelji, kajti v svojih rokah imam več niti enega najbolj čudnih slučajev, in vendar nimam še niti ene ali pa dveh, ki so potrebne v izpopolnjenje moje teorije. Toda dobim jih, Watson, dobim jih!“ Oči so se mu iskriale in rahla rdečica se je prikazala na njegovih licih. Za trenutek se je pojavila njegova vneta narav, toda samo za trenutek. Ko sem ga vnovič pogledal, je bil njegov obraz zopet tako umerjen kakor po

navadi, radi česar so ga mnogoteri smatrali kot nekak stroj in ne kot človeka.

„Problem nudi zelo zanimive znake,“ je rekel, „skoro bi dejal izjemno zanimive znake. Pogledal sem si že vso zadevo in dospel skoro do rešitve. Ako me hočeš pri tem mojem poslednjem koraku spremljati, mi utegne biti v precejšnjo korist.“

„Z veseljem.“

„Ali moreš iti jutri z menoj do Aldershota?“

„Ne dvomim, da prevzame Jackson mojo prakso.“

„Jako dobro. Ob enajstih deset minut nameravam oditi s postaje Waterloo.“

„Potem bom imel še dovolj časa.“

„Ako nisi zaspan, ti povem na kratko, kaj se je zgodilo in kaj je še treba storiti.“

„Zaspan sem bil pred tvojim prihodom, sedaj pa sem popolnoma zdramljen.“

„Okrajšati hočem vso zgodbo, v kolikor se da to storiti, ne da bi izpustil kaj bistvenega. Morda si že čital kako poročilo o tem slučaju. Preiskujem namreč dozdevni umor polkovnika Barclaya od polka Royal Mallows v Aldershotu.“

„Ničesar nisem slišal o tem.“

„Dosedaj še ni vzbudil mnogo pozornosti razen v onem kraju. Dejstva so dva dni stara. Stvar pa je na kratko povedana tale:

„Kakor znano je polk Royal Mallows eden najslavnejših polkov angleške armade. Čudeže hrabrosti je delal v Krimski vojski in Indijski

vstaji, od tedaj pa se je odlikoval pri vsaki mogoči priliki. Prav do ponedeljka zvečer mu je poveljeval hraber, izkušen vojak James Barclay, ki je vstopil v vojsko kot prostak, bil imenovan za častnika zaradi svoje hrabrosti za časa Indijske vstaje in tako je postal poveljnik polka, v katerem je nekdaj nosil puško.

„Polkovnik Barclay se je oženil, ko je bil še podčastnik, in njegova žena, ki ji je bilo prej ime miss Nancy Devoy, je bila hči podčastnika-praporščaka pri istem polku. Kakor si človek lahko misli, so nastali vsled tega nekateri mali družabni razpori — bila sta še mlada, ko sta stopila v nov družabni krog. Zdi pa se, da sta se kmalu privadila novih razmer in mrs. Barclayeva je bila pri častniških gospah vedno prav tako priljubljena kakor njen mož pri svojih tovariših. Pripomnim naj še, da je zelo lepa ženska, ki vzbuja pozornost celó sedaj po več kot tridesetletnem zakonu.

„Zdi se, da je bilo rodbinsko življenje polkovnika Barclaya povsem srečno. Major Murphy, od katerega imam večino teh dejstev, me zagotavlja, da ni nikoli čul o kakem nesporazumu med njima. Vobče je bila po njegovih mislih vdanost Barclayeva do žene večja kakor vdanost žene do Barclaya. Ako je bil en dan z doma, je bil zelo nemiren. Nasprotno pa je bila ona manj vsiljivo ljubezniva, akoravno mu je bila vdana in zvesta. Pri polku so ju smatrali kot pravi vzor dvojice srednjih let. V njunem medsebojnem razmerju ni bilo ničesar, kar bi

utegnilo človeka pripraviti na žaloigro, ki je sledila.

„Zdi se, da je imel polkovnik Barclay v svojem značaju nekaj čudnih potez. V svojem navadnem razpoloženju je bil eleganten, vesel star vojak, prišli pa so tudi trenutki, ko je bil zmožen precejšnje silovitosti in maščevalnosti. Tega pa ni nikoli kazal proti svoji ženi. Neka druga okolnost, ki so jo omenili major Murphy in trije izmed petorice drugih častnikov, s katerimi sem se razgovarjal, je bila neka posebna potrtnost, ki se ga je časi lotila. Smeh je časi kar na mah izginil z njegovih ustnic, kakor da bi ga pregnala neka nevidna roka, kakor se je izrazil major Murhpy. Časi je bil po vse dneve zamišljen in pobit. To in nekoliko praznoverja so bile edine nenavadne poteze njegovega značaja, ki so jih opazili na njem njegovi tovariši. Ta poslednja posebnost se je pojavljala tudi v tem, da ni bil rad sam, posebno, ko se je znočilo. Ta otročja poteza v značaju, ki je bil vendar tako jasno možat, je bila pogosto povod različnim opazkam in govoricam.

„Prvi bataljon polka Royal Mallovs — ki je stari 117. polk — je že nekaj let nastanjen v Aldershotu. Oženjeni častniki ne živijo v vojašnicah in polkovnik je ves ta čas stanoval v neki vili z imenom Lachine, kake pol milje daleč od severnega tabora. Hiša stoji sredi zemljišča, toda njena zapadna stran ni oddaljena več kakor trideset korakov od glavne ceste. Kočijaž in dve služabnici tvorijo slu-

žinčad. Ti trije in gospod in gospa so bili edini stanovalci one vile, zakaj Barclayevi nimajo otrok in tudi ne navade, da bi vzprejemali obiske za dalj časa.

„Sedaj pa k dogodkom, ki so se vršili v vili Lachine minoli ponedeljek med deveto in deseto uro zvečer.

„Mrs. Barclayeva je katoličanka in se je zelo zanimala za bratovščino sv. Jurja, ki se je ustanovila v zvezi s kapelo v Watt Streetu z namenom preskrbovati uboge z odloženo obleko. Onega večera je imela bratovščina ob osmih zborovanje in mrs. Barclayeva je hitela z večerjo, da bi se ga mogla udeležiti. Pri odhodu jo je kočijaž slišal, da je izpregovorila nekoliko vsakdanjih besed s svojim soprogom, ki ga je zatrjevala, da se kmalu zopet vrne. Nato je poklicala miss Morrison, neko mlado damo, ki živi v sosednji vili in obe sta nato odšli na zborovanje. To je trajalo štirideset minut in četrta na deset je bila mrs. Barclayeva zopet doma, potem ko se je poslovila od miss Morrisonove pri vratih njene hiše.

„V vili Lachine je soba, ki jo rabijo kot jutranjo sobo. Ta soba je obrnjena proti cesti in iz nje se pride skozi velika steklena skladna vrata na trato. Trata je široka kakih trideset korakov; od ceste jo loči samo nizek zid, nad katerim je železna ograja. Ko je mrs. Barclayeva prišla domov, se je podala v to sobo. Okna niso bila zastrta ker so to sobo zvečer le redkokdaj rabili; mrs. Barclayeva je prižgala

luč in pozvonila; ko je prišla hišna Jane Stewart, jo je zaprosila, naj ji prinese čašo čaja, kar je bilo nekaj čisto nenavadnega. Polkovnik je sedel v jedilnici, ko pa je čul, da se je vrnila žena, je šel k njej v jutranjo sobo. Kočijaž ga je videl iti preko hodnika in stopiti v njo. Za tem ga niso več videli živega.

„Ko je hišna čez deset minut prinesla naročeni čaj, se ni malo začudila, ko je prišedši do vrat začula glasen prepir med gospodom in gospo. Potrkala je, ne da bi dobila odgovora; nato pa je pritiskala na kljuko, pri tem pa je spoznala, da so bila vrata odznotraj zaklenjena. Bilo je povsem naravno, da je pohitela dol ter povedala o tem kuharici, in nato sta se podali obe ženski in kočijaž gor v hodnik in poslušali prepir. Vsi so edini v tem, da so slišali samo dva glasova, namreč Barclayevega in njegove žene. Barclayeve besede so bile udušene in kratke, tako da jih nihče izmed trojice ni razumel. Gospejin glas pa je bil zelo srdit in ko je povzdignila svoj glas, so ga razločno slišali. „Strahopetec!“ je venomer ponavljala. „Kaj je sedaj storiti? Vrne mi moje življenje! Nikoli več nočem dihati istega zraka s teboj! Ti strahopetec! Ti bojazljivec!“ To so bili odlomki njenih besed, katerim je naenkrat sledil strašen krik iz njegovih ust in pretresujoč klic ženske. V prepričanju, da se je zgodilo nekaj strašnega, je kočijaž planil proti vratom ter jih skušal vlomiti. Krik za krikom se je razlegal odznotraj. Vendar se mu ni posrečilo

odpreti vrat, ker ste bili služabniki preveč prestrašeni, da bi mu mogli pomagati. Naenkrat pa mu je prišlo nekaj na misel in odhitel je skozi vežna vrata in okoli hiše na trato, proti kateri so bila obrnjena visoka francoska okna. Ena stran okna je bila odprta, kar je bilo poleti nekaj navadnega, kakor sem slišal, in brez vse težave je prišel v sobo. Gospa je nehala vpiti in je ležala nezavestna na divanu, njegov gospodar pa je ležal mrtev v luži svoje lastne krvi; noge so mu visele preko naslanjača, glava pa je ležala blizu kaminovega omrežja na tleh.

„Kočijaževa najprva misel je bila naravno ta, da bi odprl vrata, potem ko je spoznal, da svojemu gospodarju ne more pomagati. Tukaj pa se je pojavila nepričakovana in čudna ovira. Ključa ni bilo na znotranji strani vrat in ga tudi drugje v sobi ni mogel najti. Radi tega je odšel zopet skozi okno iz sobe, poklical stražnika in zdravnika in se povrnil nazaj. Gospo, proti kateri se je obrnila vsa sumnja, so odnesli v njeno sobo; bila je še vedno v nezavesti. Polkovnikovo truplo so položili nato na divan in skrbno preiskali sobo.

„Našli so, da je bila rana, ki jo je zadobil nesrečni veteran, raztrgan, kake dva palca dolg urez zadaj na glavi, ki ga mu je očitvidno zadal močan udarec s topim orožjem. Kakšno orožje je to bilo, ni bilo težko uganiti. Na tleh blizu trupla je ležal čuden krepelec iz trdega rezanega lesa s koščenim ročajem. Polkovnik je imel lepo zbirko orožja, ki ga je prinesel iz

različnih dežel, v katerih se je bojeval, in policija je mnenja, da se je ta krepelec nahajal med njegovimi trofejami. Posli trdijo, da ga še nikoli niso videli, vendar je prav mogoče, da so ga prezrli med toliko posebnostmi. Policija ni našla v sobi ničesar drugega važnega; nerazumljivo je bilo edino to, da niso nikjer mogli najti pogrešanega ključa, niti pri mrs. Barclayevi, niti pri nesrečniku, niti kje drugje v sobi. Vrata je moral zaradi tega odpreti ključaničar iz Aldershota.

„Tak je bil položaj, ko sem se v torek zjutraj na prošnjo majorja Murphyja podal dol v Aldershot, da pomagam policiji. Mislim, da boš priznal, da je bil problem že sam po sebi zanimiv, moja opazovanja so me pa kmalu privedla do spoznanja, da je bil bolj izreden, kakor se je videlo na prvi pogled.

„Preden sem preiskal sobo, sem izprašal posle, vendar sem izvedel od njih samo ona dejstva, ki sem ti jih že povedal. Na eno zanimivo okolnost pa se je spomnila hišna Jane Stewart. Znano ti je že, da se je takoj podala navzdol, kakor hitro je slišala prepir, in se vrnila z ostalimi posli. Ona pravi, da so bili pri tej prvi priliki, ko je bila še sama, glasovi njenega gospoda in njene gospe tako tihi, da skoro ničesar ni mogla razumeti, in je bolj sodila po njunih glasovih kakor iz njihovih besed, da sta se sprla. Ko sem pa silil v njo, se je spomnila, da je slišala gospo dvakrat izreči besedo ‚David‘. Ta okolnost je naj-

večje važnosti, ker kaže na vzrok nenadnega prepira. Polkovniku je bilo ime James, kakor ti je znano.

„Ena stvar pa je naredila največji vtis na posle in na policijo. To je bil strašno spačeni obraz polkovnikov. Po njihovih besedah je izražal tako grozen strah in grozo, kakor ga le more izražati človeški obraz. Njegov učinek je bil tako strašen, da se je mnogo ljudi takoj pri prvem pogledu nanj onesvestilo. Popolnoma gotovo je bilo, da je naprej videl svojo usodo in da mu je to povzročilo največjo grozo. To se je seveda precej dobro ujemalo s teorijo policije, ako je polkovnik videl, kako ga je žena napadla. Dejstvo, da se je rana nahajala zadaj na glavi, temu ne nasprotuje, ker se je morda obrnil, da bi odvrnil udarec. Od gospe same še ni bilo mogoče dobiti nobenega pojasnila, ker je bila vsled hudega napada možganske mrzlice začasno blazna.

„Od policije sem izvedel, da je miss Morrissonova, ki je odšla onega večera z mrs. Barclayevo z doma, odločno tajila, da bi ji bilo kaj znanega o tem, kar je povzročilo slabo voljo njene tovarišice.

„Ko sem zbral vsa ta dejstva, sem pokadil več pip nad njimi in skušal izločiti one, ki so bila bistvena, od onih, ki so samo slučajna. Nobenega dvoma ni, da je bilo najbolj pomenljivo dejstvo to, da je ključ izginil na tako čuden način. S prav skrbnim iskanjem ga v sobi niso našli. Radi tega ga je moral nekdo

odnesti. Toda to ni bil polkovnik niti njegova žena. To je bilo popolnoma jasno. Zaraditega je morala priti v sobo še neka tretja oseba. In ta tretja oseba je mogla priti edino skozi okno. Mislil sem si, da bi mi moglo skrbno preiskanje sobe in trate morda razkriti kake sledove tega skrivnostnega človeka. Moje metode so ti znane, Watson. Niti ene ni bilo, ki bi je ne uporabil pri tem preiskovanju. In naposled sem našel sledove, ki so bili zelo različni od onih, ki sem se jih nadejal. V sobi je bil neki človek in ta človek je prišel preko trate od ceste sem. Posrečilo se mi je dobiti pet zelo razločnih vtiskov njegovih nog — enega na cesti sami na onem kraju, kjer je splezal čez nizki zid, dva na trati in dva zelo slaba na umazanih deskah blizu okna, kjer je vstopil. Preko trate je očitno hitro šel, kajti vtiski so bili na prstih mnogo globlji kakor na petah. Vendar ni ta človek vzbudil mojega začudenja, marveč njegov tovariš.“

„Njegov tovariš!“

Holmes je vzel velik kos svilnatega papirja iz svojega žepa, ter ga razgrnil na svojih kolnih.

„Kaj praviš k temu?“ je vprašal.

Na papirju so še odtiski nog neke majhne živali. Na odtiskih je bilo dobro videti petero prstov z dolgimi kremplji, vse skupaj pa je imelo približno velikost žlice.

„To je pes,“ sem rekel.

„Ali si kdaj slišal, da je pes plezal po zavesi? Našel sem razločne sledove, iz katerih sklepam, da je storila to žival.“

„Morda opica?“

„Toda to ni odtis opičje noge.“

„Kaj pa more potem biti?“

„Niti pes, niti mačka, niti opica, niti kaka druga žival, ki jo poznamo. Poizkusil sem jo rekonstruirati s pomočjo merjenja. Tukaj so štirje odtiski, ko je žival stala pri miru. Kakor vidiš, meri od sprednjih do zadnjih nog nič manj kakor petnajst palcev. Ako prideneš k temu še dolžino vratu in glave, dobiš dva čevlja — najbrže pa več, ako ima rep. Sedaj pa poglej to sliko. Žival se je premikala in tukaj imamo dolžino njenega koraka. V vsakem slučaju meri samo kake tri palce. Iz tega se more sklepati, da ima dolgo telo in zelo kratke noge. Toliko obzirna ni bila, da bi vsaj eno dlako pustila za seboj. Vseeno pa mora biti njeno telo takšno, kakor sem ga opisal, in vrhutega zna plezati po zavesi in je meso.“

„Iz česa sklepaš to?“

„Ker je plezala po zavesi. Na oknu je visela kletka s kanarčkom in zdi se, da je hotela priti do tega ptiča.“

„Kakšna žival je potem to?“

„Oh, ko bi ji mogel dati ime, bi se močno približal razrešitvi tega slučaja. Sicer pa je žival bila najbrž podobna podlasici ali hermelinu — vendar pa je večja od teh, kar sem jih videl.“

„Kaj pa ima ta žival opraviti z zločinom?“

„Tudi to je še nejasno. Kakor pa vidiš, smo vseeno mnogo dognali. Sedaj vemo, da je za časa prepira med obema Barclayema stal zunaj na cesti človek ter gledal ta prepir — okna niso bila zastrta in soba svetla. Znano nam je tudi, da je v spremstvu neke čudne živali pohitel preko trate, stopil v sobo in da je ali on udaril polkovnika ali pa, kakor je enako mogoče, da se je polkovnik iz samega strahu pred njim, ko ga je ugledal, zgrudil na tla in se udaril z glavo ob rob kaminovega omrežja. In končno imamo še čudno dejstvo, da je ta človek pri svojem odhodu vzel ključ od sobe s seboj.“

„Zdi se, da so naredila tvoja razkritja vso stvar še bolj nejasno kakor je bila poprej,“ sem rekel.

„Tako je. Ta razkritja so brezdvomno pokazala, da je bila stvar mnogo globlja, kakor se je izprva domnevalo. Premišljal sem o vsej zadevi in prišel do zaključka, da se moram od druge strani lotiti tega slučaja. Vendar jaz te zadržujem, Watson, in ostalo ti lahko povem jutri na poti v Aldershot.“

„Hvala ti, vendar si šel že predaleč, da bi se sedaj ustavil.“

„Popolnoma gotovo je bilo, da je bila mrs. Barclay pri svojem odhodu iz hiše ob pol-osmih v dobrem razmerju do svojega soproga. Ona ni bila nikoli ostentativno ljubezniva, kakor sem menda že povedal, toda kočijaž jo je slišal, da se je prijazno razgovarjala s svojim

soprogom. Sedaj pa je prav tako gotovo, da se je po svoji vrnitvi podala v sobo, kjer se je najmanj nadejala najti svojega moža, da si je naročila čaj, kakor bi storila vsaka razburjena ženska, in končno, ko je on prišel k njej, ga je obsula s celo vrsto očitanj. Zaraditega se je med pol osmo in deveto uro nekaj zgodilo, kar je popolnoma predrugačilo njena čustva do njega. Ves ta poldrugo uro dolgi čas pa je bila v njeni družbi miss Morrisonova. Zaraditega je bilo popolnoma gotovo, da mora nekaj vedeti o vsej zadevi, čeprav taji.

„Moja prva misel je bila, da je obstojalo med to mlado žensko in starim vojakom neko razmerje, ki ga je ona sedaj priznala njegovi ženi. Na ta način bi se dala razlagati njena jeza pri vrnitvi in prav tako dejstvo, da noče dekle o ničemer vedeti. Prav tako bi ne bilo popolnoma nezdružljivo z večino besed, ki so jih posli slučajno slišali. Imenovalo pa se je ime David, in na drugi strani je bila znana polkovnikova ljubezen do njegove žene, kar je govorilo proti temu, da ne omenim tragičnega vsiljevanja tega drugega človeka, ki pa ni seveda morda v nobeni zvezi s tem, kar se je poprej godilo. Ni bilo lahko izbrati si pravo pot, vseeno pa sem opustil misel, da je obstojalo kako razmerje med polkovnikom in miss Morrisonovo; pač pa sem bolj prepričan kakor poprej, da je prav ta mlada gospica vedela za ono, kar je povzročilo jezo mrs. Barclayeve do njenega soproga. Raditega sem naravno obiskal miss

Morrisonovo, ji povedal, zakaj da sem popolnoma prepričan, da je njej vse znano, ter ji tudi povedal, da utegne priti mrs. Barclayeva v veliko zadrego, ako se stvar ne pojasni.

„Miss Morrisonova je majhno, drobno dekle z boječimi očmi in svetlimi lasmi, spoznal sem pa, da ji nikakor ne primanjkuje bistrumnosti in zdravega razuma. Po mojih besedah je nekoliko časa molče sedela tamkaj, nato pa se je z živahno odločnostjo obrnila k meni ter mi podala znamenito pripoved, ki jo tebi na korist nekoliko okrajšam.

„Obljubila sem svoji prijateljici, da ne izpregovorim nobene besedice o vsej zadevi, in obljuba je obljuba,“ je rekla. „Ako pa ji morem resnično pomagati, ko jo tako resno obtožujejo, in ker vsled bolezni sama ne more govoriti, potem mislim, da sem odvezana od svoje obljube. Raditega vam hočem natanko povedati, kaj se je v ponedeljek zvečer zgodilo.

„Vračali sva se okoli devete ure iz kapele v Watt Streetu. Na najinem potu sva morali skozi Hudson Street, ki je zelo mirna ulica. Na levi strani je samo ena svetiljka, in ko sva se bližali tej svetiljki, sva videli nekega človeka prihajati proti nama, ki je imel zelo vpognjen hrbet, in je na eni rami nosil nekaj škatli podobnega. Videti je bil pohabljen, kajti nosil je glavo zelo nizko in hodil z upognjenimi koleni. Ko sva šli mimo njega, je vzdignil svojo glavo ter naju pogledal; pri tem pa se je nenadoma ustavil in s strašnim glasom vzkliknil: „Moj

Bog, Nancy je!“ Mrs. Barclayeva je prebledela kakor smrt ter bi se zgrudila, ako bi je ne ujela ta strašna postava. Hotela sem poklicati policijo, ona pa je začela v veliko moje začudenje prav prijazno govoriti z njim.

„„Mislila sem, da si že trideset let mrtev, Henry,“ je rekla s tresočim glasom.

„„Tako je tudi,“ je rekel in strašno je bilo slišati glas, s katerim je to rekel. Njegov obraz je bil črn, grozen, in njegove oči so se svetile, da me še vedno strašijo v sanjah. Njegovi lasje in obstranska brada so bili deloma osiveli in njegov obraz je bil ves naguban, kakor posušeno jabolko.

„„Pojdi kar malo naprej, draga moja,“ je rekla mrs. Barclayeva. „Rada bi izpregovorila nekoliko besed s tem možem. Ničesar se ni treba bati.“ Skušala je govoriti pogumno, vendar je bila še vedno smrtnobleda in ustnice so se ji tako tresle, da je mogla komaj govoriti.

„„Storila sem, kakor je dejala, in onadva sta se več minut razgovarjala. Nato je prišla za menoj in videla sem onega pohabljenega nesrečneža, kako je stal pri svetiljki in vihtel svojo pest po zraku, kakor da bi bil zblaznel vsled jeze. Ona ni izpregovorila besedice, dokler nisva prišli semkaj do vrat; tukaj pa me je prišla za roko ter me prosila, da nikomur ne povem, kaj se je zgodilo. „Star znanec je, ki je prišel na nič,“ je rekla. Ko sem ji obljubila, da nikomur ne povem ničesar, me je poljubila, od tedaj pa je nisem več videla. Povedala sem

vam vso resnico, in ako sem jo zamolčala policiji, se je zgodilo vsled tega, ker nisem poznala nevarnosti, v kateri se je nahajala moja prijateljica. Sedaj pa vem, da ji more samo koristiti, ako se vse izve.'

„Tako se je glasilo njeno poročilo, Watson, in meni je bilo kakor luč v temni noči, to si lahko misliš. Vse, kar je bilo prej brez zveze, je začelo zavzemati svoje pravo mesto in v duhu sem skoro natančno videl, kako so se dogodki vrstili drug za drugim. Moja naslednja naloga je naravno bila, poiskati človeka, ki je naredil tak močan učinek na mrs. Barclayevo. Ako je bil še vedno v Aldershotu, stvar ne bo posebno težavna. Tamkaj ne živi tako mnogo civilnih ljudi in človek z grbo je gotovo vzbujal splošno pozornost. Ves dan sem ga iskal in zvečer — prav danes zvečer sem ga našel, Watson. Ime mu je Henry Wood in stanuje v ravno oni ulici, kjer ga je srečala gospa. Oglasil sem se kot popisovalni agent pri njegovi gospodinji, s katero sem imel zelo zanimiv razgovor. Ta človek je po poklicu čarodejec in glumec, ki hodi ponoči po kantinah in daje majhne predstave. V svoji škatli nosi s seboj neko žival, pred katero je imela gospodinja velik strah, ker še nikoli ni videla take živali. Kakor mi je pripovedovala, jo uporablja pri nekaterih svojih trikih. Toliko mi je povedala ta ženska, in je tudi rekla, da se čudi, da more tak človek živeti, ki je tako pohabljen, da govori časi v nekem tujem jeziku in da ga je zadnji dve

noči slišala v njegovi sobi stokati in jokati. Kar se tiče denarja, je vse v redu z njim, samo pri svojem prihodu ji je dal kot aro nekak slab denar. Pokazala mi ga je, Watson, in bila je indijska rupija.

„Sedaj, moj dragi, ti je natančno znano, kako stoje stvari in zakaj želim, da bi šel z menoj. Popolnoma jasno je, da je ta človek šel takrat za obema ženskama, videl prepir med možem in ženo, da je pohitel v sobo in da mu je pri tem ušla žival, ki jo je nosil v svoji škatlji. Vse to je povsem gotovo. On pa je edina oseba na svetu, ki nam more povedati, kaj se je zgodilo v oni sobi.“

„In ti imaš namen vprašati ga, ali ne?“

„Najbolj gotovo — toda v navzočnosti ene priče.“

„Ali naj bom jaz ta priča?“

„Ako si tako dober. Ako more pojasniti vso zadevo, dobro. Ako pa ne bo hotel, potem nam ne preostane drugega, kakor da dobimo zaporno povelje.“

„Kako pa veš, da bo tamkaj, ko se midva vrneva?“

„Bodi uverjen, da sem ukrenil vse potrebno. Eden mojih fantov iz Baker Streeta pazi nanj, in ta se ga bo držal, da mu ne bo mogoče uteči. Jutri ga najdeva v Hudson Streetu, Watson. Sicer pa bi bil jaz sam v resnici zločinec, ako bi te še nadalje zadrževal od postelje.“

Poldne je bilo, ko sva prišla na kraj žaloigre in pod vodstvom mojega tovariša sva se

takoj napotila v Hudson Street. Kljub temu, da je znal Holmes prikrivati svoja čustva, sem razločno videl, da je bil zelo vznemirjen, medtem ko sem jaz užival ono napol športno napol duševno veselje, kakor vedno, kadar sem ga spremljal pri njegovih preiskavah.

„Tukaj je ona ulica,“ je rekel, ko je zavil v ozko ulico s preprostimi, dvonadstropnimi hišami iz opeke. „Ah, tu je Simpson, da nam poroča.“

„Lepo doma je, mr. Holmes,“ je zavpil neki majhen poulični deček, ki je prihitel k nama.

„Dobro, Simpson!“ je rekel Holmes ter ga potrkal po rami. „Pojdi, Watson. Tole je ona hiša.“ Poslal je v hišo svojo vizitko s sporočilom, da je prišel v važnih zadevah, in trenutek pozneje sva stala pred človekom, ki sva ga prišla obiskat. Navzlic toplemu vremenu je čepel pri ognju in v njegovi majhni sobi je bilo kakor v peči. Sedel je na svojem stolu ves zvit in potvorjen, tako da je naredil nepopisen učinek na človeka; njegov obraz, ki ga je obrnil proti nam, je bil sicer izmučen in zagorel, vendar je moral biti svoje čase znamenit radi svoje lepote. Sumljivo je naju pogledal s svojimi rumenkastimi očmi ter z roko pokazal na dvoje stolov, ne da bi izpregovoril ali vstal.

„Mr. Henry Wood iz Indije, ali ne?“ je dejal Holmes prijazno. „Prihajam k vam glede one male zadeve, smrti polkovnika Barclaya.“

„Kaj pa vem jaz o tem?“

„To bi ravno jaz rad vedel. Mislim, da vam je znano, da pride mrs. Barclayeva, ki je vaša stara prijateljica, pred sodišče radi umora svojega soproga, ako se stvar ne pojasni.“

Možak se je močno zganil.

„Jaz ne vem, kdo ste“, je zavpil, „niti ne vem, kako ste prišli do tega, da veste, kolikor vam je znanega; vendar ali mi hočete priseči, da je resnica, kar mi pravite?“

„Da, sedaj čakajo samo, da se zave in potem jo takoj primejo.“

„Moj Bog! Ali ste vi tudi pri policiji?“

„Ne.“

„Kaj pa imate potem s tem opraviti?“

„Vsakega človeka dolžnost je, da gleda na to, da se zgodi pravica.“

„Verujte mi na mojo besedo, da je ona nedolžna.“

„Potem ste vi krivi, ali ne?“

„Ne, nisem.“

„Kdo pa je potem umoril polkovnika Barclaya?“

„Božja pravica ga je umorila. Zapomnite pa si, ako bi ga jaz ubil, kakor sem imel namen, potem ne bi prejel iz mojih rok drugega kakor to, kar mu je šlo. Ako bi ga njegova slaba vest ne usmrtila, je prav verjetno, da bi imel sedaj njegovo kri na svoji duši. Ali želite, da vam povem vso zgodbo? No, ne vem, zakaj bi vam je ne povedal, kajti nobenega vzroka nimam, da bi se je sramoval.“

„Zgodilo pa se je takole, gospod. Sedaj me vidite s hrbtom, ki je podoben kamelinemu in s polomljenimi rebri, bili pa so časi, ko je bil korporal Henry Wood najlepši fant v 117. pešpolku. Nastanjeni smo bili tedaj v Indiji, v nekem kraju, ki se je imenoval Bhurtee. Barclay, ki je zadnjič umrl, je bil sergeant pri isti kompaniji, kakor sem bil jaz, in najlepše dekle vsega polka — da, in najlepše, kar jih je kdaj živelo — je bila Nancy Devoy, hči sergeanta-praporščaka. Dva moža sta živela, ki sta jo ljubila, in eden, ki ga je ona ljubila; vi se boste seveda nasmejali, ko me vidite tukaj sključenega pri ognju ter me slišite reči, da je ljubila mene radi moje lepe zunanjosti.

„No, akoravno sem imel njeno srce, jo je oče vseeno vedno silil, da se poroči z Barclayem. Jaz sem bil lahkomiseln, brezskrben človek, on pa je imel nekaj vzgoje in že določen za mečev obesek. Dekle pa je bilo zvesto meni, in vse je kazalo, da jo bom jaz dobil, ko je izbruhnila vstaja in je bilo v vsej deželi kakor v peklu.

„Naš polk je bil zaprt v Bhurtee, in sicer skupno s pol baterije artilerije, kompanijo Sikhov in z nekoliko civilisti in ženskami. Nas pa je obdajalo več kot deset tisoč upornikov, ki so nas neprestano napadali. Nekako v drugem tednu obleganja nam je pošla voda, in vprašanje je bilo, ako je mogoče stopiti v zvezo z vojsko generala Neilla, ki se je pomikal proti nam. To je bila naša edina rešitev, kajti

z vsemi temi ženskami in otroki se nismo mogli nadejati, da prederemo skoz upornike; raditega sem se jaz prostovoljno ponudil, da obvestim generala Neilla o naši sili. Mojo ponudbo so sprejeli in jaz sem se o vsej zadevi dogovoril s sergeantom Barclayem, o katerem so sodili, da pozna kraje bolje kakor vsak drugi in ki je zasnoval pot, po kateri bi lahko prišel skoz vrste upornikov. Ob desetih zvečer sem se podal na svojo pot. Šlo se je zato, da rešim na stotine življenj, jaz pa sem mislil samo na eno bitje, ko sem se v oni noči splazil preko okopa.

„Moja pot je držala po neki suhi vodni strugi, o kateri smo mislili, da se lahko izognem sovražnikovih straž; komaj pa sem zavil okoli ovinka, ko sem naletel naravnost na šestorico njih, ki so prežali v temi name. Kakor bi trenil so me pobili na tla, ter mi zvezali roke in noge. Vendar ni bila glava, ki me je najhuje bolela, marveč srce; kajti ko sem se zavedel in poslušal, sem iz njihovega govorjenja spoznal, da me je prav oni tovariš, prav oni človek, ki mi je nakazal pot, po kateri sem moral iti, izdal s pomočjo nekega služabnika-domačina v roke sovražnikov.

„Ni potreba, da bi se dalj časa bavil s tem. Sedaj veste, česa je bil zmožen James Barclay. Naslednjega dne je general Neill osvobodil Bhurtee, toda uporniki so me vzeli s seboj in mnogo let je preteklo, preden sem zopet enkrat videl beli obraz. Mučili so me, da sem

skušal pobegniti, ujeli me in zopet mučili. Sedaj lahko sami vidite, kakšnega so me naredili. Nekaj izmed njih jih je bežalo v Nepal; ti so me vzeli s seboj in pozneje v Darjeeling. Gorsko ljudstvo pa je upornike pobilo, jaz pa sem postal njihov suženj, dokler jim nisem utekel; namesto pa da bi šel proti jugu, sem šel severno in prišel med Afgance. Tamkaj sem prebil mnogo let in se naposled vrnil v Pandžab, kjer sem živel večinoma med domačini in se preživljal s čarovnijami, ki sem se jih naučil. Čemu bi šel jaz, nesrečni pohabljenec, nazaj na Angleško ali se pokazal svojim nekdanjim tovarišem? Celó moja želja po maščevanju me ni mogla pripraviti do tega. Bilo mi je ljubše, da bi Nancy in moji nekdanji tovariši mislili, da je Henry Wood umrl z ravnim hrbtom, kakor pa da bi ga videli živega se plaziti okoli ob palici kakor šimpanza. Oni so bili vedno prepričani, da sem mrtev, in moja želja je bila, da bi vedno ostalo pri tem. Slišal sem, da se je Barclay poročil z Nancy in da se hitro vzpenja v onem polku od stopinje do stopinje, vendar me niti to ni pripravilo do tega, da bi se oglasil.

„Ko pa se človek postara, ga obide želja po domu. Dolga leta sem sanjal o zelenem polju in vrtovih domače angleške dežele. Naposled sem se odločil obiskati jih pred svojo smrtjo. Prihranil sem si dovolj, da sem mogel domov in sem prišel semkaj, kjer žive vojaki, kajti poznam njihove navade in kako jih je treba

zabavati, tako da si lahko zaslužim za življenje.“

„Vaša pripoved je zelo zanimiva,“ je rekel Sherlock Holmes. „Slišal sem, da ste že videli mrs. Barclayevo in da sta se spoznala. Kolikor mi je znano, ste takrat šli za njo in videli skoz okno nekak prepir med njo in njenim možem, v katerem mu je brez dvoma očitala njegovo obnašanje nasproti vam. Pri tem so vas premagala vaša čutila in vi ste pohiteli preko trate ter ju iznenadili.“

„Tako je, gospod, in pri pogledu name je gledal, kakor še nikoli nisem videl gledati človeka, nato pa se je zgrudil ter zadel z glavo ob kaminovo ograjo. Vendar je bil mrtev, preden je priletel na tla. Videl sem smrt na njegovem obrazu tako razločno, kakor pri luči lahko berem. Sam pogled name je bil kakor svinčenka v njegovo izdajalsko srce.“

„In potem?“

„Nato se je Nancy onesvestila in jaz sem ji vzel iz roke ključ vrat, da bi jih odklenil ter poklical ljudi na pomoč. Pri tem pa mi je prišlo na misel, da bi bilo najbolje, ako bi pustil vso stvar lepo pri miru in se odstranil, kajti mnenja bi se utegnila obrniti proti meni in potem bi ljudje izvedeli mojo skrivnost, ako bi me prijeli. V svoji naglici sem vtaknil ključ v svoj žep, ko sem pa lovil Teddyja, ki je splezal na zaveso, sem izpustil svojo palico. Ko sem ga pa imel zopet na varnem, sem odhitel kolikor sem le mogel teči.“

„Kdo pa je Teddy?“ je vprašal Holmes.

Mož se je sklonil ter odprl nekako pasjo hišico, ki je stala v kotu. Kot bi trenil je švignila iz nje lepa, rdečkastorjava žival drobnega, vitkega telesa, s hermelinskimi nogami, dolgim, debelim gobcem in krasnimi rdečimi očmi, kakor jih še pri nobeni živali nisem videl.

„Mongoose je to!“ sem vzkliknil.

„Da, nekateri ga imenujejo tako, drugi pa iknevmon,“ je dejal oni človek. „Jaz jih imenujem kačolovce in Teddy je strašno hiter na kobre. Eno imam tukaj brez strupenih zob in Teddy jo lovi vsako noč, da zabava ljudi v kantini. Še kaj drugega, gospod?“

„No, oglasimo se zopet, ako pride mrs. Barclayeva v kake resne sitnosti.“

„V tem slučaju seveda pridem na dan.“

„Ako pa ne, nima nobenega pomena, da bi raznesli ta škandal proti mrtvemu človeku, ako-ravno je tako zlobno ravnal. Vi imate vsaj to zadoščenje, da ga je vest dolgih trideset let pekla radi njegovega zlobnega dejanja. Ah, tam na drugi strani ulice gre pravkar major Murphy. Z Bogom, Wood; rad bi izvedel od njega, ako se je od včeraj kaj novega zgodilo.“

Dohitela sva majorja, preden je prišel do vogala.

„Ah, Holmes“, je rekel, „ali ste že slišali, da se je vse to vpitje izkazalo nepotrebno?“

„Kako pa?“

„Preiskava je ravno končana. Zdravniška preiskava je jasno pokazala, da ga je zadela kap. Kakor vidite, je ves slučaj čisto enostaven.“

„Oh, prav nič posebnega ni,“ je rekel Holmes in se nasmejal. „Pojdi, Watson, mislim, da naju ne potrebujejo več v Aldershotu.“

„Eno pa je čudno“, sem rekel, ko sva stopala proti postaji, „ako je bilo soprogu ime James, temu pa Henry, kaj pa pomeni ono govorjenje o Davidu?“

„Ta edina beseda, moj dragi Watson, bi mi morala povedati vso zgodbo, ako bi bil v resnici oni idealen mislec, kakor me ti tako rad slikaš. To je bil očitvidno izraz očitanja in graje.“

„Očitanja in graje?“

„Da, kakor ti je znano, je David semintja zašel na stranska pota in pri neki priliki na isti način, kakor sergeant James Barclay. Ali se spominjaš one male zadeve glede Urije in Bathshebe? Moje poznavanje sv. pisma je nekam pomanjkljivo, kakor se bojim, toliko pa ti lahko povem, da najdeš to zgodbo v prvem ali drugem poglavju Samuela.“

ČUDNI BOLNIK.

Ko pregledujem nekoliko nevezane vrste črtic, v katerih sem skušal popisati nekaj duševnih zmožnosti svojega prijatelja mr. Sherlocka Holmesa, se moram čuditi, s koliko težavo sem izbral primerne dogodke, ki bi v vsakem oziru odgovarjali mojim namenom. Ker v onih slučajih, kjer je Holmes izvršil nekaj posebnega glede analitičnega sklepanja ter pokazal vrednost svojih posebnih metod pri preiskovanju, so bila dejstva sama pogosto tako malenkostna in enostavna, da se nisem čutil upravičenega predložiti jih javnosti. Obratno pa se je pogosto zgodilo, da se je udeležil preiskave, kjer so bila dejstva posebno znamenita in dramatična, toda njegovo sodelovanje je bilo manj izrazito, kakor sem si želel jaz, njegov zgodopisec. Mala zadeva, ki sem jo omenil pod naslovom „Študija o škrlatu“, in ona poznejša, ki je v zvezi z izgubo ladje Gloria Scott, naj služijo kot primera one Scile in Karibde, ki vedno grozita njegovemu zgodopiscu. Morda v slučaju, ki ga nameravam popisati v teh vrsticah, ni uloga, ki jo je igral moj prijatelj, dovoljno poudarjena, vendar pa je cela vrsta

dogodkov tako znamenita, da se ne morem premagati, da bi jo popolnoma izpustil v tej zbirki.

Bilo je nekega soparnega, deževnega dne meseca oktobra. Naša okna so bila napol zastrta, Holmes pa je ležal na divanu ter ponovno čital neko pismo, ki ga je prejel z jutranjo pošto. Kar se tiče moje osebe, sem se za časa svojega službovanja v Indiji privadil, da sem laglje prenašal vročino kakor mraz in ako je toplomer kazal 90°, ni bilo nič posebnega zame. Toda časniki ni bil zanimiv. Vse je bilo na deželi in jaz sem hrepenel po tratah v Novem lesu in po peščenih obalah Južnega morja. Izpraznjene vloge v banki so povzročile, da sem preložil svoj praznik; kar pa se tiče mojega prijatelja, ga ni mikala niti dežela niti morje. Najraje je bival sredi petorice milijonov ljudstva, iztezal svoje tipalnice, tekal med njimi ter se oglašal na vsako majhno govorico in sumnjo glede nerazkritega zločina. Med njegovimi mnogobrojnimi darovi ni bilo mesta za pravo cenitev narave in edina njegova izpremembra je bila, kadar se je obrnil od zločincev v mestu, da zasleduje njihove brate na deželi.

Ko sem videl, da je Holmes preveč zamišljen, da bi mogel začeti z njim razgovor, sem odložil prazni časnik, se naslonil nazaj na svoj stol in se vtopil v mračno sanjarenje. Naenkrat se je glas mojega tovariša odzval mojim mislim.

„Prav imaš, Watson,“ je rekel. „To se mi resnično ne zdi neroden način za poravnanje razpora.“

„Zelo neroden!“ sem vzkliknil, in ko sem spoznal, kako je odgovoril na najbolj skrite misli moje duše, sem se usedel pokonci ter ga ves začuden gledal.

„Kaj pa je to, Holmes?“ sem vzkliknil. „To presega vse, kar bi si mogel domišljati.“

On pa se je presrčno nasmejal moji osuplosti.

„Gotovo se še spominjaš“, je rekel, „da si hotel, ko sem ti še prav nedavno čital neko mesto iz ene Poejevih črtic, kjer pozoren mislec sledi neizrečenim mislim svojega tovariša, smatrati vso stvar kot nekako tour de force pisatelja samega. Ko sem jaz omenil, da imam vedno navado delati isto, si dejal, da tega ne verjameš.“

„Oh, ne!“

„S svojim jezikom morda ne, moj dragi Watson, s svojimi obrvi pa. Ko sem te tedaj videl, da si odložil časnik in začel premišljati, sem bil tako srečen, da sem imel priliko, čitati tvoje misli in semintja vlomiti vanje — kot dokaz, da sem bil v zvezi s teboj.“

Jaz pa še vedno nisem bil zadovoljen. „V oni primeri, ki si mi jo čital“, sem rekel, „je mislec sklepal svoje sklepe iz dejanj onega človeka, ki ga je opazoval. Ako se prav spominjam, se je spotaknil nad kupom kamenja, pogledal proti

zvezdam in tako dalje. Jaz pa sem mirno sedel v svojem stolu in kakšne opore sem ti mogel podati?“

„Krivico si delaš sam sebi. Človeku je dan izraz njegovega obraza, da more z njim izražati svoja čustva, in tvoji izrazi so zvesti služabniki.“

„Ali hočeš trditi, da si čital moje misli z izraza mojega obraza?“

„Z izraza tvojega obraza, posebno pa tvojih oči. Morda se niti sam ne moreš spomniti, kako se je tvoje sanjarenje pričelo, ali ni tako?“

„Ne, ne morem se.“

„No, potem ti jaz povem. Ko si odložil svoj časnik — to je bilo dejanje, ki je obrnilo mojo pozornost nate — si sedel tamkaj pol minute brez vsakega izraza. Nato so se tvoje oči uprle na ono nanovo z okvirjem opremljeno sliko generala Gordona in po izpremambi na tvojem obrazu sem spoznal, da se je pojavila cela vrsta misli. Toda pri tem nisi prišel daleč. Tvoje oči so se obrnile preko sobe tja k onemu portretu Henryja Warda Beecherja, ki brez okvira stoji vrhu tvojih knjig. Nato si se ozrl proti zidu in tvoje mnenje je bilo seveda očito. Mislil si pa, da bi ta slika, ako bi se nahajala v okvirju, ravno pokrila oni prazni prostor ter se skladala z Gordonovo na drugi strani.“

„Čudovito si sledil mojim mislim!“ sem vzkliknil.“

„Do tukaj skoro nisem mogel zaiti. Sedaj pa so se tvoje misli vrnile nazaj k Beecherju in

ti si ga zelo pozorno gledal, kakor da bi hotel proučevati njegov značaj iz njegovih potez. Gube okoli tvojih oči so izginile, ti pa si še vedno zrl tja in tvoj obraz je bil zamišljen. Poklical si si v spomin dogodke Beecherjeve karijere. Dobro sem vedel, da tega ne boš storil, ne da bi se spomnil misije, ki se je je lotil za časa državljanske vojske na korist severju; spominjam se namreč, da si izrazil strastno nejevoljo spričo načina, kako so ga sprejeli bolj glasni izmed našega ljudstva. Tvoja čutila glede tega so bila tako močna, da sem vedel, da ne boš mogel premišljevati o Beecherju, ne da bi tudi na to mislil. Ko sem trenutek pozneje videl, da so se tvoje oči obrnile od slike, sem sumil, da so se tvoje misli obrnile sedaj k državljanski vojski, in ko sem opazil, da so se tvoje ustnice nategnile, tvoje oči iskriale in tvoje roke stikale, sem bil prepričan, da si v resnici razmišljal o hrabrosti, ki ste jo pokazali obe stranki v tem obupnem boju. Nato pa je tvoj obraz postal zopet bolj žalosten; zmajal si z glavo. Razmišljal si o žalosti, grozi in nepotrebnem uničevanju življenja. Tvoja roka se je ukradla k tvoji lastni stari rani in nasmehljaj se je prikazal na tvojih ustnicah, ki mi je pričal, da ti je nehote prišlo na misel smešno poravnavanje mednarodnih vprašanj na ta način. Pri tej točki sem se ujema s teboj, da je to zelo neroden način, in vesel sem bil, ko sem spoznal, da so bili vsi moji sklepi pravilni.“

„Popolnoma!“ sem rekel. „In sedaj, ko si mi vse to povedal, moram priznati, da se prav tako čudim kakor poprej.“

„Zelo površno je bilo, moj dragi Watson, zagotavljam te. Vendar se ne bi bil vsilil v tvoje misli, ako ne bi zadnjič karal take neverjetnosti. Toda z večerom je potegnil veter. Kaj bi pa dejal k majhnemu izprehodu preko Londona?“

Naveličal sem se naše majhne vzprejemne sobe in sem veselo pritrdil. Cele tri ure sva hodila skupaj ter opazovala vedno se izpreminjajoči kalejdoskop življenja, ki se pretaka po Fleet Streetu in Strandu. Značilno Holmesovo govorjenje, njegovo pozorno opazovanje podrobnosti in spretna zmožnost sklepanja, vse to me je zabavalo in prevzelo.

Deset je bila že ura, ko sva prišla zopet do Baker Streeta. Pred našimi vrati je čakala kočija.

„Hm! Voz nekega doktorja — s splošno prakso — kakor vidim,“ je rekel Holmes. „Ni še dolgo v praksi, vendar ima precej dela. Prihaja k nam, da vpraša naju za svet, kakor mislim! Sreča, da sva se vrnila.“

Dovolj sem poznal Holmesove metode, da sem mogel slediti njegovemu sklepanju in spoznati, da je po raznem zdravniškem orodju v pletenem košku, ki je visel pri svetlobi svetiljke znotraj v kočiji, posnel vse potrebne podatke za svoj hitri sklep. Luč v naših oknih je pričala, da je ta pozni obisk v resnici veljal

nam. Nekoliko radoveden, kaj je moglo ob taki uri k nam napotiti zdravnika, sem šel za Holmesom v naše stanovanje.

Ko sva vstopila, je neki človek bledega, drobnega obraza vstal s stola pri kaminu. Imel ni več kakor tri- ali štirintrideset let, toda suhi izraz in nezdrava barva njegovega obraza sta pričala o življenju, ki je izpodkopavalo njegovo moč ter ga oropalo njegove mladosti. Njegovo obnašanje je bilo nervozno in plašno, in njegova drobna bela roka, ki jo je položil na kaminov podzidec, ko je vstal, je bila bolj podobna roki kakega umetnika, ne pa zdravnika. Njegova obleka je bila preprosta in temna; nosil je črn frak in črne hlače.

„Dober večer, doktor“, je rekel Holmes prijazno, „veseli me ko vidim, da ste čakali samo malo minut.“

„Ali ste govorili z mojim kočijažem?“

„Ne, sveča na stranski mizi mi je to povedala. Prosim sedite in povejte, s čim vam morem biti na uslugo.“

„Moje ime je dr. Percy Trevelyan“, je dejal naš obiskovalec, „in stanujem na št. 403 Brook Street.“

„Ali niste vi pisatelj neke monografije o skritih poškođbah živcev?“ sem vprašal.

Rdečica se je prikazala na njegovih bledih licih, ko je slišal, da sem poznal njegovo delo.

„Tako redkokdaj čujem o tem delu, da sem že mislil, da je popolnoma pozabljeno,“ je

rekel. „Moj založnik mi poroča zelo neugodno o njegovi prodaji. Vi ste tudi zdravnik, kajne-da?“

„Vojaški zdravnik v pokoju.“

„Vedno sem se zanimal za živčne bolezni. Rad bi se popolnoma posvetil tej stroki, vendar človek mora seveda vzeti, kar prej dobi. Sicer pa vse to ne pride v poštev, mr. Sherlock Holmes, in jaz dobro vem, da je vaš čas zelo dragocen. Resnica pa je, da se je v moji hiši v Brook Streetu zadnje čase prigodila cela vrsta zelo čudnih dogodkov, in danes so dospeli do take krize, da sem prišel do spoznanja, da mi je nemogoče čakati še eno uro dalje, ne da bi prosil vas sveta in pomoči.“

Sherlock Holmes se je usedel in prižgal svojo pipo. „Obema ste jako dobro došli,“ je rekel. „Povejte mi, prosim, natančno, kakšne so one okoliščine, ki vam delajo neprilike.“

„Dve, tri med njimi so tako malenkostne“, je rekel dr. Trevelyan, „da me je v resnici skoro sram omenjati jih. Vendar je stvar tako nerazumljiva in kakor se je zadnje čase zasukala, tako dovršena, da vam jo moram predložiti, in vi potem sodite, kaj je bistveno in kaj ne.“

„Primoran sem, da začnem pri svoji visokošolski karijeri. Študiral sem na londonski univerzi, veste, in prepričan sem, da ne boste mislili, da si po nepotrebnem sam sebi hvalo pojem, ako vam povem, da so bili moji profesorji mnenja, da moja karijera mnogo obeta. Potem ko sem graduiral, sem se še nadalje

posvetil svojim preiskavam in sem imel neko nižje mesto v bolnici Kings Collega. Bil sem tako srečen, da sem vzbudil precejšnje zanimanje s svojimi preiskavanji o patologiji epilepsije, in da sem naposled s pomočjo monografije o poškodovanju živcev, ki jo je vaš prijatelj pravkar omenil, dobil Bruce Pinkertonovo nagrado in kolajno. Ne bi šel predaleč, ako bi dejal, da so v onem času splošno mislili, da me čaka krasna karijera.

„Toda eno veliko zapreko sem imel, in to je bilo pomanjkanje denarja. Znano vam je, da je specialist, ki hoče kaj doseči, primoran začeti v eni izmed ulic okoli Cavendish Squara in da so stroški za najemščino tam in hišno opravo naravnost velikanski. Poleg teh izdatkov mora biti človek pripravljen, da se bo moral vzdrževati leta dolgo, ter imeti primerno kočijo in konje. Vse to pa je presegalo moje moči, imel sem samo to upanje, da mi bo pri primerni ekonomiji tekom deset let mogoče toliko si prihraniti, da bom imel lastno napisno tablo pri vratih. Naenkrat pa mi je popolnoma nepričakovan dogodek vzbudil novo upanje.

„To je bil obisk nekega človeka z imenom Blessington, ki mi je bil popolnoma neznan. Nekega jutra pride k meni v mojo sobo in prične takoj govoriti o kupčiji.

„Ali ste vi oni Percy Trevelyan, ki je imel tako odlično karijero in pred kratkim dobil veliko nagrado?“ je vprašal. Priklonil sem se mu.

„Odgovorite mi odkritosrčno“, je nadaljeval, in spoznali boste, da bo edino v vašo korist. Vi imate vso spretnost, ki dela človeka uspešnega. Imate pa tudi takt?”

„Nisem si mogel kaj, da se ne bi nasmejal spričo tega nenadnega vprašanja.“

„Mislim, da ga nekoliko imam,“ sem odgovoril.

„Imate kaj slabih lastnosti? Ali niste nagnjeni k pijači, kaj?”

„Kaj pa mislite, gospod!“ sem vzkliknil.

„Tako je prav! Tako je prav! Vendar sem moral vprašati. Zakaj pa ne izvršujete prakse, ko imate vse te lastnosti?”

„Zmajal sem z ramami.“

„Pojdite, pojdite!“ je rekel. „Stara povest, kajnega. Več v glavi kakor v žepu, e? Kaj bi pa dejali, ako bi vam jaz pomagal, da bi začeli v Brook Streetu?”

„Začuden sem ga pogledal.“

„Oh, radi mene se zgodi to, ne radi vas,“ je vzkliknil. „Govoriti hočem popolnoma odkrito z vami, in ako bo vam prav, bo tudi meni zelo prav. Jaz imam nekaj tisočakov, ki bi jih rad naložil, vidite, in jaz bi jih rad naložil v vaši osebi.“

„Čemu pa?“ sem zinil.

„No, to je prav taka špekulacija kakor vsaka druga, pa varnejša kakor večina drugih.“

„Kaj pa mi je storiti?”

„Hočem vam povedati. Jaz najamem hišo, jo opremim s pohištvom, plačam strežnice in

vodim vse skupaj. Vam pa je treba samo sedeti na stolu v konzultacijski sobi. Jaz vam dam denar za razne male potrebe in vse. Vi pa mi daste tri četrtine onega, kar boste zaslužili, eno četrtino pa obdržite zase.'

„Taka je bila čudna ponudba, mr. Holmes, ki mi jo je napravil ta Blessington. Nočem vas dolgočasiti s popisovanjem, kako sva barantala in se pogajala. Vsa stvar pa se je končala s tem, da sem se ob Marijinem Oznanenju preselil v to hišo in začel izvrševati prakso skoro prav z onimi pogoji, kakor jih je stavil. Tudi on se je preselil v hišo, da živi skupno z menoj kakor stalen bolnik. Njegovo srce je bilo slabo in potreboval je neprestanega zdravniškega nadzorstva. Dve najboljši sobi v prvem nadstropju je vzel kot vzprejemno in spalno sobo zase. Imel je čudne navade, se izogibal družbe in zelo redko hodil na izprehod. Njegovo življenje je bilo redno, v enem oziru pa je bil poosebljen red. Vsak večer je prišel ob isti uri v konzultacijsko sobo, pregledal knjige, položil pet šilingov in tri pence za vsako ginejo, ki sem jo zaslužil, ostanek pa je odnesel v denarno shrambo v svoji sobi.

„Mirno lahko rečem, da nisem nikoli imel vzroka obžalovati njegove špekulacije. Prav izza početka je bila uspešna. Nekaj dobrih slučajev in moj sloves, ki sem si ga pridobil v bolnici, so me hitro povzdignili in tekom zadnjih dveh let sem ga obogatel.

„Toliko, mr. Holmes, glede moje zgodovine in razmerja do mr. Blessingtona. Sedaj mi samo še preostaja, da vam poročam o dogodku, ki me je danes zvečer pripeljal semkaj.

„Pred nekoliko tedni je prišel dol k meni mr. Blessington močno razburjen, kakor se mi je zdelo. Govoril je o nekem vlomu, ki se je zgodil v Westendu, in dobro se spominjam, da se je povsem po nepotrebnem vznemirjal radi tega ter povedal, da bo dal še tekom onega dneva napraviti močnejše zapahe za naša okna in vrata. Ves teden je bil nekam čudno nemiren, neprestano gledal skozi okna ter opustil svoj kratki izprehod pred večerjo. Iz njegovega obnašanja sem sklepal, da je imel smrten strah pred neko stvarjo ali nekim človekom, ko pa sem ga vprašal glede tega, je postal tako osoren, da sem moral vso stvar opustiti. Zdelo se je, da je sčasoma tudi njegov strah minul, in začel je zopet živeti kakor poprej; sedaj pa se je zgodilo nekaj novega, ki je tako vplivalo nanj, da še sedaj leži.

„Zgodilo pa se je tole: Pred dvema dnevoma sem prejel pismo, ki vam ga takoj prečitam. Niti naslova niti datuma ni bilo na njem.

„Neki ruski plemič, ki biva sedaj na Angleškem, tako se glasi pismo, 'bo zelo vesel, ako se bo mogel poslužiti strokovnjaške pomoči dr. Percyja Trevelyana. Že leta dolgo je žrtev napadov omrtvičnosti, glede katerih je dr. Trevelyan znan strokovnjak. Z ozirom na to se oglasi jutri zvečer okoli četrta na sedem,

ako bo dr. Trevelyan tako prijazen, da bo doma.'

„To pismo me je močno zanimalo, kajti glavna težkoča pri študiji omrtvičnosti je baš redkost te bolezni. Radi tega si lahko mislite, da sem bil v svoji konzultacijski sobi, ko je služabnik ob določeni uri pripeljal v sobo bolnika.

„Bil je postaren človek, suh, afektiran in navaden — ves drugačen kakor si človek predstavlja ruskega plemenitaša. Še večjo pozornost je vzbudila zunanost njegovega spremnjevalca. Bil je velik, mlad človek presenetljivo lepega, temnega obraza in herkulske rasti. Pri vstopu je držal staršega pod pazduho ter mu tako nežno pomagal, da se je mogel uvesti, kakor bi človek ne pričakoval od njegove zunanosti.

„Oprostite, doktor, da prihajam, tudi jaz,' je rekel, govoreč angleško in nekoliko jecljaje. 'To je moj oče in njegovo zdravje je zame stvar največje važnosti.'

„Ta sinovska skrbnost me je ganila. 'Morda želite med konzultacijo ostati tukaj?' sem dejal.

„Za ves svet ne!' je vzkliknil. 'To mi je bolj mučno, kakor morem povedati. Ako bi moral videti očeta pri enem onih strašnih napadov, sem prepričan, da tega ne bi mogel preživeti. Moje živčevje je izjemno občutljivo. Z vašim dovoljenjem ostanem v čakalni sobi toliko časa, da boste gotovi.'

„Temu sem seveda pritrdil in mladi človek je odšel. Bolnik in jaz pa sva se začela nato razgovarjati o njegovem slučaju in jaz sem skoro vse zapisaval. Posebno inteligenčen ni bil in njegovi odgovori so bili pogosto nejasni, vendar sem to pripisoval omejenemu poznavanju našega jezika. Prav ko sem zopet pisal, mi je naenkrat prenehal odgovarjati na moja vprašanja, in ko sem se obrnil proti njemu, sem v svojo grozo opazil, da je sedel pokonci in ves trd na svojem stolu, njegov obraz pa je bil trd in bled. Zopet ga je bila napadla njegova skrivnostna bolezen.

„Najprvo sem občutil grozo in usmiljenje, kakor sem dejal. Zatem pa nekako strokovnjaško zadovoljnost. Naredil sem si zapiske o utripanju žile in toploti, preskušal trdost mišic ter preiskaval njihove reflekse. V nobeni teh okolišnosti ni bilo ničesar posebno nenormalnega, vse se je ujemalo z mojimi poprejšnjimi izkušnjami. Dobre uspehe sem dosegel v takih slučajih z inhalacijo amylovega nitrata in ta slučaj se mi je zdel čudovito ugoden, da preizkusim njegovo vrednost. Steklenica je bila spodaj v mojem laboratoriju; radi tega sem pustil svojega bolnika na stolu, sam pa sem pohitel ponjo. Pri iskanju sem se nekoliko časa zamudil — recimo kakih pet minut — potem sem se pa vrnil nazaj. Mislite pa si moje začudenje, ko sem našel sobo prazno, bolnika pa nikjer!

„Nato sem seveda najprvo pohitel v čakalno sobo. Tudi sina ni bilo nikjer. Vežna vrata so bila priprta, vendar ne zaprta. Služabnik, ki odpira bolnikom, je novinec in ne posebno razumen. Navadno čaka doli, in ko pozvonim iz konzultacijske sobe, prihiti, da odpusti bolnika. Ta ni ničesar slišal in tako je ostala vsa zadeva popolna skrivnost. Kmalu zatem se je vrnil mr. Blessington s svojega izprehoda, vendar mu nisem ničesar povedal o vsej zadevi; da vam povem resnico, navadil sem se kolikor mogoče malo občevati z njim.

„Mislil sem si seveda, da nikoli več ne vidim Rusa in njegovega sina; radi tega si lahko mislite moje začudenje, ko sta prišla danes zvečer oba v mojo konzultacijsko sobo, in sicer prav tako kakor zadnjič.

„Prositi vas moram prav lepo odpuščanja za svoj nenadni včerajšnji odhod, doktor,‘ je dejal moj bolnik.

„Priznam, da sem se nemalo začudil,‘ sem odgovoril.

„No, stvar je taka,‘ je dejal, ‘da moj duh ničesar ne ve o tem, kar se je poprej godilo, kadar napad odneha. Prebudil sem se v tuji sobi, tako se mi je zdelo, ter v vaši odsotnosti kakor omamljen odšel na ulico.’

„Jaz pa,‘ je rekel sin, ‘ko sem videl svojega očeta iti mimo vrat čakalne sobe, sem seveda mislil, da je konzultacija pri kraju. Šele ko sva prišla zopet domov, sem doznal, kako je pravzaprav s stvarjo.’

„No,‘ sem rekel smeje, ‚druge škode ni bilo, kakor da sta me strašno iznenadila. Ako ste tako prijazni ter stopite v čakalnico, me bo veselilo, ako bom mogel nadaljevati konzultacijo, ki se je tako nenadno končala.‘

„Nekako pol ure dolgo sem razpravljaj o simptomih starega gospoda, nato sem mu nekaj zapisal in odšel je ob sinovi roki.

„Povedal sem vam že, da ima mr. Blessington navado podati se ob tej uri na izprehod. Kmalu zatem se je vrnil domov in odšel v svoje sobe. Trenutek pozneje pa sem ga slišal teči dol po stopnicah, takoj nato pa je planil v mojo konzultacijsko sobo kakor blazen od strahu.

„Kdo pa je bil v moji sobi?‘ je zavpil.

„Nihče,‘ sem odgovoril.

„To je laž!‘ je vpil. ‚Pojdite z menoj in prepričajte se!‘

„Ker se mi je zdel, kakor da bi bil iz uma od strahu, se nisem zmenil za njegovo vpitje. Ko sem se podal z njim v njegove prostore, mi je pokazal odtiske nog na svetli preprogi.

„Ali hočete reči, da so to moje stopinje?‘ je kričal.

„Bile so v resnici mnogo večje, kakor njegove in očitno čisto sveže. Kakor veste, je popoldne močno deževalo, moja dva bolnika pa sta bila edina, ki sta me obiskala. Zgoditi se je moralo, da se je oni, ki je čakal v čakalnici, iz neznanega vzroka podal v sobo mojega

stalnega bolnika, medtem ko sem imel opravila z drugim. Ničesar se ni dotaknil, ničesar vzel, toda odtiski stopinj so pričali, da je bil brezdvomno tu gori.

„Mr. Blessington se je zdel radi vse zadeve bolj razburjen, kakor se mi je zdelo mogoče, akoravno je seveda mogla ta zadeva vznemiriti vsakega človeka. Sedel je na svojem stolu ter venomer kričal, tako da se mi je le s težavo posrečilo pripraviti ga do tega, da je razumno govoril. In on mi je nasvetoval, da bi vi prišli tja; jaz sem seveda takoj spoznal, da je to opravičeno, kajti dogodek je bil v resnici zelo čuden, akoravno se mi zdi, da precenjuje njegovo važnost. Ako vam je mogoče iti z menoj v moji kočiji, ga boste mogli malo potolažiti, akoravno se skoro ne nadejam, da bi mogli ta znameniti dogodek pojasniti.“

Sherlock Holmes je poslušal to dolgo pripoved z zanimanjem, ki je pričalo, kako zelo je vzbudila njegovo pozornost. Njegov obraz je bil miren kakor vedno, toda očesne veje so mu padle dalje preko oči in dim se je iz njegove pipe kadil bolj gosto, da dá poudarka vsakemu čudnemu prizoru doktorjeve pripovedi. Ko je naš obiskovalec končal, je skočil Holmes pokonci ne da bi izpregovoril besedico, mi dal moj klobuk v roke, vzel svojega z mize ter šel za dr. Trevelyanom proti vratom. Tekom četrte ure smo se ustavili pred vrati zdravnikovega stanovanja v Brook Streetu. Majhen deček nam je odprl in takoj smo se podali po

širokih, s preprogami pokritih stopnicah navzgor.

Toda čuden dogodek nas je ustavil na potu. Naenkrat je ugasnila zgoraj luč, iz teme pa se je začul hreščeč, tresoč glas.

„Samokres imam,“ je kričal; „zastavim vam svojo besedo, da začnem streljati, ako pridete bliže.“

„To pa je v resnici vseeno malo preveč, mr. Blessington,“ je zavpil dr. Trevelyan.

„O, ali ste vi, doktor?“ je dejal oni glas bolj mirno. „Kaj pa onadva gospoda, ali sta to, kar se delata?“

Čutili smo, da nas je pozorno ogledoval iz teme.

„Da, da, vse je v redu,“ je dejal glas naпослед. „Sedaj pridete lahko gori; meni je žal, ako so vam bile moje varnostne odredbe neprijetne.“

Pri teh besedah je zopet prižgal plinovo luč na stopnicah in pred seboj smo ugledali čudnega človeka, čigar zunanost je ravno tako pričala o razburjenih živcih kakor njegov glas. Bil je zelo debel, vendar je bil prejšnje čase očitno še bolj debel, kajti koža mu je visela dol po obrazu, kakor lica krvnega psa. Bil je bolehave barve in videti je bilo, kakor da bi se njegovi tenki, rdečkasti lasje ježili na glavi. V roki je držal samokres, ko pa smo prišli bližje, ga je vtaknil v žep.

„Dober večer, mr. Holmes,“ je rekel; „čutim, da vam moram biti zelo hvaležen, ker ste prišli

semkaj. Noben človek ni nikoli bolj potreboval vašega sveta, kakor jaz. Nadejam se, da vam je dr. Trevelyan že povedal o tem neodpušljivem vlamu v moje sobe.“

„Tako je,“ je rekel Holmes. „Kdo pa sta ta dva človeka, mr. Blessington, in čemu vas hočeta nadlegovati?“

„Da, da,“ je dejal oni nervozno, „seveda, to je težko povedati. Odgovora na to pač ne morete pričakovati od mene, mr. Holmes.“

„Ali hočete s tem reči, da tega ne veste?“

„Vstopite, prosim, bodite tako prijazni.“

Peljal nas je v svojo spalnico, ki je bila velika in udobno opremljena s pohištvo.

„Ali vidite tole?“ je dejal ter pokazal na veliko črno skrinjo koncem njegove postelje. „Nikoli nisem bil bogat, mr. Holmes, nikdar nisem nikjer naložil svojega denarja razen enkrat, kakor vam je dr. Trevelyan gotovo povedal. Vendar jaz ne verujem v bankirje. Nikoli ne bi zaupal bankirju, mr. Holmes. Med nami povedano: ono malo, kar imam, se nahaja v oni skrinji; sedaj razumete, kaj pomeni zame, ako tuji ljudje vlomijo v mojo sobo.“

Holmes je vprašajoče pogledal Blessingtona in zmajal z glavo.

„Ni mogoče, da bi vam dal kak svet, ako me poizkušate ukaniti,“ je rekel.

„Toda jaz sem vam vendar vse povedal!“

Holmes se je nejevoljen obrnil. „Lahko noč, dr. Trevelyan,“ je rekel.

„Ali nimate nobenega sveta zame?“ je zaklical Blessington s slabim glasom.

„Svetujem vam, gospod, da govorite resnico.“

Minuto pozneje smo bili na ulici in na potu proti domu. Prekoračila sva Oxford Street ter imela že polovico Harley Streeta za seboj, preden se mi je posrečilo izvabiti iz njega besedico.

„Žal mi je, Watson, da sem te izvabil od doma radi takega bedaka,“ je dejal naposled. „Vendar je na dnu vsega tega prav zanimiv slučaj.“

„Jaz ne vem kaj početi z njim,“ sem priznal.

„No, popolnoma jasno je, da sta tukaj dva človeka — morda še več, toda najmanj dva — ki hočeta iz gotovega vzroka na vsak način do tega Blessingtona. Niti najmanj ne dvomim, da je pri prvi in drugi priliki oni mladi človek vdrl v Blessingtonovo sobo, medtem ko je njegov tovariš na duhovit način zadrževal doktorja.“

„In omrtvičnost?“

„Sleparsko posnemanje, Watson, akoravno bi se pač ne upal tega povedati našemu specialistu. To bolezen je zelo lahko posnemati. Tudi jaz sem že to storil.“

„In potem?“

„V obeh slučajih je bil Blessington po samem naključju odsoten. Da sta si izbrala tako ne navadno uro za konzultacijo, je vzrok očitno

ta, da sta se zagotovila, da ne bo nobenega drugega človeka v čakalnici. Zgodilo se je pa, da je Blessington ravno ob tej uri hodil na izprehod; to nam spričuje, da nista posebno dobro poznala njegovega vsakdanjega življenja. Seveda, ako bi nameravala samo kak vlom, potem bi vsaj poizkusila natančneje preiskati stanovanje. Vrhutega berem človeku z obraza, ako se boji za svojo lastno kožo. Ne da se misliti, da bi si ta človek mogel narediti dva tako maščevanja željna sovražnika, ne da bi on vedel za to. Raditega sem prepričan, da on prav dobro ve, kdo da sta ta dva človeka in da iz gotovih vzrokov tega noče povedati. Mogoče pa je, da bo jutri nekoliko rajši govoril.“

„Ali ni mogoča druga alternativa,“ sem dejal, „ki je sicer čudna in neverjetna, toda vseeno možna? Ali ni vsa zgodba o katalaptičnem Rusu in njegovem sinu iznajdba dr. Trevelyana samega, ki je šel v dosego gotovih svojih namenov v Blessingtonovo sobo?“

Pri plinovi luči sem opazil, da se je Holmes spričo te sijajne moje misli veselo nasmejal.

„Dragi moj“, je rekel, „to je bila prva rešitev, ki mi je prišla na um, vendar mi je bilo kmalu mogoče potrditi doktorjevo pripoved. Ta mladi človek je pustil za seboj odtiske na preprogah na stopnicah, in raditega je bilo zame popolnoma odveč, da bi hotel videti še one, ki jih je napravil v sobi. Ako ti še povem, da so njegovi čevlji imeli široke prste in ne špi-

časte kakor jih je imel Blessington in da so bili za palec in eno tretjino daljši kakor zdravnikovi, mi boš priznal, da ne more biti nobenega dvoma glede njegove osebnosti. Sedaj gremo pa lahko spat, kajti čudil se bom, ako ne izvemo jutri zjutraj kaj novega iz Brook Streeta.“

Sherlock Holmesovo prerokovanje se je kmalu izpolnilo, in sicer na zelo dramatičen način. Naslednjega jutra ob polosmih je že stal v nočni obleki poleg moje postelje.

„Kočija naju čaka pred vrati, Watson,“ je rekel.

„Kaj pa se je zgodilo?“

„Ona zadeva iz Brook Streeta.“

„Kaj novega?“

„Tragično, vendar nejasno,“ je dejal ter potegnil zastor navzgor. „Poglej tole — list papirja iz zapisnika, na katerem je s svinčnikom napisano: ‚Za Božjo voljo, pridite takoj. — P. T.‘ Naš prijatelj doktor je bil ves izven sebe, ko je pisal te vrstice. Vstani in pojdi z menoj, dragi, kajti poziv je nujen!“

Tekom četrte ure sva bila pred zdravnikovo hišo. S prestrašenim obrazom nama je prihitel naproti.

„Oh, kaj takega!“ je zavpil in se prijel za glavo.

„Kaj pa se je zgodilo?“

„Blessington je izvršil samomor.“

Holmes je zažvižgnil.

„Da, ponoči se je obesil.“

Stopili smo v hišo in zdravnik nas je peljal v čakalno sobo.

„V resnici sam ne vem, kaj delam,“ je vzkliknil. „Zgoraj je že policija. Strašno me je pretreslo.“

„Kdaj pa ste ga dobili?“

„Vsako jutro rano je dobival čašo čaja. Ko je zjutraj ob sedmih služabnica vstopila, je visel sredi sobe. Vrv je privezal za kavelj, na katerem navadno visi težka svetiljka, skočil pa je prav z one skrinje, ki nam jo je včeraj pokazal.“

Holmes je obstal za trenutek globoko zamišljen.

„Z vašim dovoljenjem,“ je rekel naposled, „bi šel rad gor ter si ogledal vso zadevo.“ In obadva sva šla gor, doktor pa za nama.

Strašen prizor se nam je nudil, ko smo stopili v spalnico. Povedal sem že, kako čudne zunanosti je bil ta Blessington. Ko je visel tamkaj, je bil videti še mnogo groznejši, tako da skoro ni bil podoben človeku. Njegov vrat je bil kakor vrat oskubljenega piščanca, ostalo pa je bilo videti še bolj debelo in nenaravno. Na sebi je imel samo svojo dolgo nočno obleko, izpod katere so štrleli njegovi zatečeni gležnji in štoraste noge. Poleg njega je stal zal policijski nadzornik, ki je pisal opazke v svoj žepni zapisnik.

„Ah, mr. Holmes,“ je dejal, ko je vstopil moj prijatelj. „Zelo me veseli, da vas vidim.“

„Dobro jutro, Lanner,“ je odgovoril Holmes. „Prepričan sem, da ne boste mislili, da se vsiljujem. Ali ste pa kaj čuli o dogodkih, ki so privedli do te zadeve?“

„Da, čul sem nekaj o tem.“

„Ali ste si že ustvarili kako sodbo?“

„Kolikor morem spoznati, se mi zdi, da je ta človek znorel od strahu. Kakor vidite, je postelja že rabljena. Njegov vtisk je precej globok. Kakor vam je znano, se samomori zvrše navadno ob petih zjutraj. Nekako ob tem času se je tudi on obesil. Zdi se, da je bilo vse precej namenoma zvršeno.“

„Z ozirom na trdost njegovih mišic bi dejal, da je že kake tri ure mrtev,“ sem rekel jaz.

„Ali ste opazili kaj posebnega v sobi?“ je vprašal Holmes.

„Na umivalniku smo našli izvijač in nekoliko vijakov. Zdi se tudi, da je ponoči močno kadil. Tukaj so štiri cigarni ostanki, ki sem jih pobral iz kamina.“

„Hm!“ je rekel Holmes. „Ali ste našli tudi njegovo držalo za smotke?“

„Ne, niti videl ga nisem.“

„Pa njegovo cigarnico?“

„Da, bila je v žepu njegove suknje.“

Holmes jo je odprl ter povohal edino smotko, ki je bila v njej.

„O, tole je havana, one druge so pa smotke tiste posebne vrste, ki jih Holandci uvažajo iz svojih vzhodnoindijskih naselbin. Navadno so zavite v slamo in so v primeri z njihovo dol-

žino tanjši kakor kakršnakoli druga vrsta.“ Vzel je vse štiri konce in jih pregledoval s svojim žepnim povečevalnim steklom.

„Dve izmed njih sta bili pušeni z držalom, dve pa brez njega,“ je rekel. „Dve sta bili odrezani z ne posebno ostrim nožem, dve pa sta bili na koncu odgriznjeni z dobrimi zobmi. To ni samomor, mr. Lanner. Pač pa globoko zasnovan in kladnokrvno izvršen umor.“

„Nemogoče!“ je vzkliknil nadzornik.

„Čemu pa?“

„Čemu pa bi kdo umoril človeka na tako neroden način, da bi ga obesil?“

„To je ravno, kar moramo dognati.“

„Kako pa so prišli sem?“

„Skozi sprednja vrata.“

„Zjutraj so bila zapahnjena.“

„Potem so bila zapahnjena za njimi.“

„Kako veste to?“

„Videl sem njihove sledove. Oprostite me za trenutek, morda vam potem lahko kaj več povem o njih.“

Stopil je k vratom ter si po svoji metodični navadi ogledal ključavnico. Nato je potegnil iz nje ključ in si tudi tega ogledal. Posteljo, preprogo, stole, kaminove okrajce, mrtvo truplo in vrv, vse je pregledal po vrsti; nato je izjavil, da je zadovoljen, in je z mojo in nadzornikovo pomočjo odrezal nesrečneža ter ga spoštljivo pokril z rjuho.

„Kaj pa s tole vrvjo?“ je vprašal.

„Tukaj so jo odrezali,“ je rekel dr. Trevelyan ter izvlekel izpod postelje velik zvitek vrvi. „Strašno se je bal ognja in je vedno imel tole v svoji bližini, da bi se rešil skozi okno v slučaju, da bi gorele stopnice.“

„Ta vrv jim je prihranila mnogo truda,“ je rekel Holmes zamišljeno. „Da, dejstva so sedaj zelo očita; čudil se pa bom, ako vam do popoldne ne bi mogel povedati tudi vzroke tega čina. Vzel bom s seboj tole Blessingtonovo fotografijo, ki jo vidim na kaminu; morda mi kaj pomaga pri mojem poizvedovanju.“

„Vendar nam niste še ničesar povedali,“ je vzkliknil doktor.

„O tem ne more biti nobenega dvoma, kako so se vršili dogodki,“ je dejal Holmes. „Navzoče so bile tri osebe: oni mladi in oni stari človek, in še neka tretja oseba, o koje identiteti nimam nobene opore. Ni mi pač treba omenjati, da sta prva dva ona dva človeka, ki sta se namaskaradila kot ruska plemenitaša; raditega moremo podati precej dobro sliko o obeh. V hišo pa ju je pustil neki zaveznik, ki je bil že v hiši. Ako vam smem kaj nasvetovati, nadzornik, bi dejal, da primete slugo, ki je šele pred kratkim nastopil svoje mesto, kaj ne, doktor?“

„Mladega lopova ne moremo nikjer najti,“ je rekel dr. Trevelyan. „Hišna in kuharica sta ga že povsod iskali.“

Holmes je zmajal z ramo.

„V tej žaloigri ni igral nevažne vloge,“ je dejal. „Trije ljudje so šli po stopnicah gor, in sicer po prstih; najprvo je šel starejši, za njim mlajši, zadaj pa neznanec —“

„Moj dragi Holmes!“ sem vzkliknil.

„O, nobenega vprašanja ne more biti glede tega kako se nahajajo stopinje druga na drugi. Bil sem tako srečen, da sem dognal, v kateri vrsti so hodili snoči. Nato so dospeli do sobe mr. Blessingtonove, kjer so dobili vrata zaprta. S pomočjo žice pa so jih odklenili. Tudi brez povečevalne leče boste lahko opazili praske na tej strani.“

„Prišedši v sobo, so morali najprej zvezati mr. Blessingtona in mu zamašiti usta. Morda je že spal, ali pa se je tako zelo prestrašil, da ni mogel vpiti. To zidovje je debelo in prav lahko je mogoče, da ni nihče slišal njegovih krikov.“

„Ko so ga imeli tako popolnoma v svoji moči, so se morali posvetovati, kakor se mi vidi. Morda je bilo nekaj takega kakor sodna obravnava. Tudi je morala nekoliko časa trajati, kajti v tem času so kadili te smotke. Starejši je sedel na onem pletenem stolu; on je bil tudi oni, ki je rabil držalo za smotke. Mlajši je sedel tamkaj; ta je otresal svoj pepel ob onem priročnem predalniku. Tretji pa je hodil po sobi gorindol. Blessington je po mojih mislih sedel v postelji; vendar o tem seveda nisem popolnoma prepričan.“

„No, stvar se je končala s tem, da so zgrabili Blessingtona ter ga obesili. Domenjeni so bili že naprej, tako da menim, da so morali prinesti s seboj nekak kol ali škripec, da jim služi za vislice. Kakor pa jaz vso stvar vidim, so prinesli oni izvičaj in vijake v ta namen, da ga pritrdijo. Ko pa so ugledali kavelj, so si naravno prihranili mnogo dela. Po končanem delu so odšli, in njihov zaveznik je za njimi zapahnil vrata.“

Z največjim zanimanjem smo poslušali ta opis nočnih dogodkov, ki jih je Holmes tako spretno in nadrobno sklepal iz raznih znakov, da smo mu mogli komaj slediti celó tedaj, ko nam je vse pojasnil. Nadzornik je na mestu odhitel, da poizveduje po slugi, Holmes in jaz pa sva se vrnila nazaj v Baker Street.

„Ob treh bom zopet tukaj,“ je rekel po kosilu. „Tudi nadzornik in doktor bosta ob tej uri tukaj; do tedaj pa se nadejam pojasniti vsakojako majhno nejasnost, ki bi še ostala.“

Naša obiskovalca sta prišla točno ob določeni uri; vendar je bila ura že tričetrt na štiri, ko se je prikazal moj prijatelj. Takoj pri njegovem prihodu sem po njegovem obrazu spoznal, da je imel srečo.

„Kaj novega, nadzornik?“

„Dobili smo slugo, gospod.“

„Izvrstno, jaz pa one možake.“

„Dobili ste jih!“ smo vzkliknili vsi trije.

„To se pravi, dognal sem vsaj, kdo da so. Ta takozvani Blessington je na glavni policij-

ski postaji prav dobro znan, in prav tako njegovi morilci. Njihova imena so: Biddle, Hayward in Moffat.“

„Ona tolpa, ki je oropala banko v Worthingdonu?“ je vzkliknil nadzornik.

„Tako je,“ je rekel Holmes.

„Potem je moral ta Blessington biti Sutton, ali ne?“

„Tako je,“ je rekel Holmes.

„Potem je vsa stvar jasna kakor beli dan,“ je dejal nadzornik.

Trevelyan in jaz pa sva se začudena spogledala.

„Gotovo se še spominjata ropa pri banki v Worthingdonu,“ je rekel Holmes. „Udeležениh je bilo pet mož, ti štirje in neki peti po imenu Cartwright. Čuvaj Tobin je bil umorjen, tatovi pa so odnesli sedem tisoč funtov. To se je zgodilo leta 1875. Prijeli so vseh pet, vendar dokazi proti njim niso bili popolni. Ta Blessington ali Sutton, ki je bil najhujši v vsej tolpi, pa jih je izdal. Z ozirom na njegovo izpoved in pričevanje so Cartwrighta obesili, ostali trije pa so dobili po petnajst let. Ko so pred kratkim prišli iz ječe — izpustili so jih nekoliko let prej — so se odločili, da poiščejo izdajalca in maščujejo smrt svojega tovariša. Dvakrat so poizkusili priti do njega, vendar se jim ni posrečilo; tretjič pa se jim je bolje godilo, kakor vidite. Ali naj vam še kaj pojasnim, dr. Trevelyan?“

„Mislim, da ste vse prav dobro pojasnili,“ je dejal doktor. „Brez dvoma je bil onega dne tako razburjen, ko je čital v listih, da so bili oni trije izpuščeni na svobodo.“

„Tako je. Njegovo govorjenje o vlomu in ropu je bilo samo izgovor.“

„Zakaj vam pa tega ni povedal?“

„No, moj dragi gospod, ker je dobro poznal maščevalni značaj svojih nekdanjih tovarišev, je skušal skrivati svojo identiteto pred vsakim človekom, dokler je bilo mogoče. Njegova skrivnost je bila sramotna, in raditega se ni mogel odločiti, da bi jo komu povedal. Akoravno pa je bil lopov, je vseeno živel pod zaščito Angleške postave; in jaz nikakor ne dvomim, nadzornik, da boste gledali na to, da ga maščuje meč pravice, akoravno ga ona zaščita ne more več braniti.“

Take so bile čudne okoliščine, ki so bile v zvezi s tem čudnim bolnikom in doktorjem v Brook Streetu. Izza one noči ni policija nikoli niti slišala niti videla onih treh morilcev in v Scotland Yardu se domneva, da so bili med potniki nesrečnega parnika Norah Creina, ki se je pred nekoliko leti potopil ob portugalskem obrežju, nedaleč od Oporta z vsemi pasažirji. Sodna preiskava proti slugi se je morala ustaviti radi pomanjkanja dokazov in o „Skrivnostni zadevi v Brook Streetu“ — kakor so jo imenovali — se tako natančno doslej še ni pisalo v nobenem listu.

GRŠKI TOLMAČ.

Tekom svojega dolgega in intimnega znanja z mr. Sherlock Holmesom ga nisem nikoli slišal, da bi bil kdaj omenil svoje sorodnike ali svoje prejšnje življenje. Ta njegova molčečnost je povečala nekam nadčloveški vtis, ki ga je naredil name, tako da sem ga časih smatral kot neko posebno prikazen, možgane brez srca, tako brez vsakega človeškega sočutja kakor je bil njegov bistri um odličen. Njegova antipatija proti ženskam in proti novim prijateljstvom je bila značilna za njegov negenljivi značaj; in prav tako popolno molčanje glede njegovih lastnih ljudi. Prišel sem do prepričanja, da je bil sirota brez živih sorodnikov; kar je začel nekega dne v veliko moje presenečenje govoriti z menoj o svojem bratu.

Bilo je nekega poletnega večera po čaju, in razgovor, ki se je sukal površno in počasi o golfovih klubih prav do vzrokov v izpremembi nagnjenosti ekliptike, je končno nanesel na vprašanje atavizma in dednih nagnjenj. Razgovarjala sva se posebno o tem, v koliko izhaja kaka posebna nadarjenost človeka od njegovih prednikov in v koliko njegovi lastni vaji v mladih letih.

„V tvojem slučaju“, sem rekel, „se mi z ozirom na vse to, kar si mi povedal, zdi očito, da izhaja tvoja zmožnost opazovanja in tvoja posebna nadarjenost za sklepanje od tvoje lastne sistematične vaje.“

„Do neke mere gotovo,“ je odgovoril zamišljeno. „Moji predniki so bili selski plemiči, ki so živeli precej tako, kakor večina njihovega stanu. Navzlic temu pa so mi te lastnosti v krvi in so se najbrže pojavile z mojo staro materjo, ki je bila sestra francoskega umetnika Vlerna. Umetnost v krvi zna navzeti najbolj čudne oblike.“

„Kako pa veš to, da si jo podedoval?“

„Ker jo ima moj brat Mycroft še v večji meri kakor jaz.“

To mi je bilo v resnici nekaj čisto novega. Ako je živel na Angleškem še en človek s takimi posebnimi zmožnostmi, kako je potem to, da o njem ni slišala ničesar niti policija niti občinstvo? Jaz stavim to vprašanje ter obenem namignem, da je moj tovariš le v svoji skromnosti priznal, da ga njegov brat prekaša. Holmes se je nasmejal moji misli.

„Moj dragi Watson“, je rekel, „ne morem pritrditi onim, ki prištevajo skromnost med čednosti. Logik mora vse stvari videti tako kakor so v resnici, in podcenjevanje samega sebe je prav tako oddaljenje od resnice kakor pretiravanje svojih lastnih zmožnosti. Ako radi tega rečem, da zna Mycroft bolje opazovati

kakor jaz, bodi prepričan, da govorim popolno in dobesedno resnico.“

„Ali je mlajši od tebe?“

„Sedem let starši.“

„Kako pa je to, da je čisto neznan?“

„O, v njegovih krogih je prav dobro poznan.“

„Kje pa je to?“

„No, n. pr. v Dijogenovem klubu.“

O tem društvu še nikoli nisem slišal in moj obraz je moral isto oznanjati, kajti Sherlock Holmes je vzel iz žepa svojo uro.

„Dijogenov klub je najbolj čuden klub v Londonu in Mycroft je eden najbolj čudnih ljudi. On je tam vedno od tričetrt na pet do dvajset minut do osmih. Sedaj je ura šest; ako se ti zljubi iti malo na izprehod, ko je večer tako krasen, me bo zelo veselilo, ako ti bom mogel pokazati ti dve posebnosti.“

Pet minut pozneje sva bila na ulici in stopala proti Regent Cirkusu.

„Ti se čudiš“, je rekel moj tovariš, „kako je to, da moj brat Mycroft ne uporablja svojih zmožnosti kot detektiv. On ni zmožen tega.“

„Zdi se mi pa, da si dejal —“

„Rekel sem, da me prekaša v opazovanju in sklepanju. Ako bi se detektivska umetnost pričenjala in nehavala v sklepanju iz naslanjača, potem bi bil moj brat največji kriminalni agent, kar jih je kdaj živel. Toda on nima tega častihlepja in nobene eneržije. On bi celó ne hotel zapustiti svojega pota, da bi preizkusil svoje lastne razrešitve, in bi mu bilo ljubše, da bi

ljudje mislili, da nima prav, kakor pa da bi se potrudil pokazati, da ima prav. Večkrat sem se že oglasil pri njem s kakim problemom in vedno mi je dal razrešitev, ki se je pozneje izkazala kot pravilna. In vendar je bil popolnoma nezmožen izdelati ga praktično, kar se mora zgoditi, preden se more predložiti sodniku ali poroti.“

„Torej to ni njegov poklic?“

„Nikakor ne. Kar služi meni za življenje, je njemu samo diletantska igrača. On ima izredno zmožnost za številke ter pregleduje računske knjige v nekaterih oddelkih pri vladi. Mycroft stanuje v Pall Mall in gre vsako jutro okoli vogala v Whitehall in vsak večer nazaj. Od leta do leta ne hodi nikjer drugje in ga tudi nikjer drugje ni videti, izvzemši v Dijogenovem klubu, ki je njegovemu stanovanju ravno nasproti.“

„Tega imena se ne spominjam.“

„Verujem, da ne. Kakor ti je znano, živi v Londonu mnogo ljudi, ki si deloma iz boječnosti, deloma vsled mržnje do ljudi ne poželee človeške družbe. Vendar niso nenaklonjeni udobnemu stolu in najnovejšim časopisom. Za te ljudi se je ustanovil Dijogenov klub, v katerem so sedaj najbolj nedružabni in nedružljivi ljudje vsega mesta. Nobenemu članu ni dovoljeno, da bi se količkaj zmenil za drugega. Izvzemši v sobi za tujce, ni nikjer drugje in nikakor dovoljeno govoriti, in ako se kak član trikrat pregreši zoper pravila in izve o

tem odbor, se more izključiti iz kluba. Moj brat je bil eden izmed ustanoviteljev in jaz sam sem se prepričal, da je klubovo ozračje zelo pomirjujoče.“

Med pogovorom sva dospela do ulice Pall Mall ter stopala po njej od St. Jameskega konca. Naenkrat se je Sherlock Holmes ustavil pred nekimi vrati, mi namignil, da ne smem govoriti ter me peljal v vežo. Skoz steklena vrata sem videl v veliko, razkošno opravljeno sobo, v kateri je sedelo precejšnje število ljudi, ki so čitali časnike. Holmes me je popeljal v majhno sobo, iz katere je bilo videti na Pall Mall; nato me je pustil samega, vendar se je takoj zopet povrnil v spremstvu človeka, o katerem sem takoj vedel, da more biti edino njegov brat.

Mycroft Holmes je bil mnogo večji in čvrstejši kakor Scherlock. Njegovo telo je bilo precej obilno, njegov obraz pa je kljub svoji debelosti vseeno ohranil nekoliko one izrazovitosti, radi katere je bil obraz njegovega brata tako znamenit. Njegove oči, ki so bile neke posebno svetlosive barve, so imele vedno oni daljnji, notranji izraz, ki sem ga pri Sherlockovih očeh opazil samo tedaj, kadar je uporabljal vse svoje moči.

„Veseli me videti vas, gospod,“ je rekel ter iztegnil svojo široko ploščato roko. „Odkar ste vi postali Sherlockov kronist, čujem vse povsodi o njem. Mimogrede rečeno, Sherlock, pričakoval sem te zadnji teden, da me vprašaš za

svet o onem slučaju s Manov House. Misli sem si, da utegneš biti malo v zadregi.“

„Ne, razrešil sem ga,“ je dejal moj prijatelj ter se nasmejal.

„Adams je bil seveda, kaj ne?“

„Da, Adams je bil.“

„Jaz sem bil prav od početka o tem prepričan.“ In usedla sta se k oknu. „Kdor hoče proučevati človeštvo, najde tukaj najboljši prostor,“ je rekel Mycroft. „Poglej te krasne tipe! Poglej n. pr. ona dva človeka, ki prihajata proti nam.“

„Biljardni marker je to, in drugi?“

„Tako je. No, kaj pa praviš o drugem?“

Onadva človeka sta se ustavila baš nasproti našega okna. Nekoliko lis od krede nad telovnikovim žepom so bila edina znamenja glede biljarda, ki sem jih mogel videti pri enem izmed njiju. Drugi je bil zelo majhen človek temne barve; klobuk je imel nazaj pomaknjen, pod pazduho pa je nosil nekoliko zavojev.

„Star vojak, kakor vidim,“ je rekel Sherlock.

„In prav pred kratkim odpuščen,“ je dejal brat.

„Služil v Indiji, kakor vidim.“

„Podčastnik.“

„Pri kraljevskem topničarstvu, mislim,“ je dejal Sherlock.

„In vdovec.“

„Z otrokom.“

„Z otroki, moj dragi, z otroki.“

„Pojdita, pojdita“, sem rekel jaz ter se nasmejal; „to je pa vendar malo preveč.“

„Na noben način“, je rekel Holmes, „ni težko reči, da je človek tega obnašanja, z izrazom avtoritete in z zagorelo kožo vojak, več kakor prostak in da ni dolgo, kar se je vrnil iz Indije.“

„Da ni dolgo tega, odkar je zapustil službo, pričajo njegovi takozvani municijski čevlji,“ je dejal Mycroft.

„On ne hodi kakor konjik in vendar nosi svoj klobuk po strani, kar spričuje svetlejša barva kože na eni strani njegovega čela. Njegova postava govori proti temu, da bi bil saper. Bil je topničar.“

„Dalje priča popolna žalna obleka, da je izgubil nekoga, ki mu je bil zelo drag. Dejstvo, da hodi sam nakupovat v prodajalne, priča, da je bila to njegova žena. Tu ima n. pr. ragljo, ki spričuje, da je eden njegovih otrok še zelo majhen. Žena mu je najbrže umrla v otroški postelji. Dejstvo, da ima tudi knjigo s slikami pod pazduho, kaže, da mora skrbeti še za enega otroka.“

Sedaj sem začel razumevati, kaj je hotel moj prijatelj reči, ko je dejal, da ima njegov brat še večje zmožnosti. Ozrl se je proti meni in se nasmejal. Mycroft je vzel iz celoidinaste škatle tobak za njuhanje in z velikim, rdečim, svilnatim robcem obrisal prah s svoje suknje.

„Veš kaj, Sherlock“, je rekel, „imel sem nekaj, kar bi bilo popolnoma za tvoj okus —

jako čuden problem — ki so mi ga predložili v presojo. Jaz v resnici nisem imel eneržije, da bi ga zasledoval do konca, vseeno pa mi je podal podlago za nekoliko prav prijetnih špekulacij. Ako se ti zljubi poslušati dejstva —“

„Moj dragi Mycroft, prav veselilo me bo.“

Brat je napisal hitro na list svojega zapisnika nekoliko besedi, pozvonil ter ga dal služabniku.

„Prosil sem mr. Melasa, da stopi malo semkaj,“ je rekel. „On stanuje v nadstropju nad menoj in jaz imam z njim neko majhno znanje, ki ga je v njegovi veliki zadregi privedlo do mene. Mr. Melas je po rodu Grk in je znamenit lingvist. Preživlja se deloma kot sodnijski tolmač, deloma pa kot vodnik premožnih Orientalcev, ki obiščejo kak hotel v Northumberland Avenue. Mislim, da je najbolje, ako pustimo, da on sam pove o svojem zelo znamenitem doživljaju.“

Čez nekoliko minut se nam je pridružil majhen človek čokate postave, čigar olivkasti obraz in črni lasje so pričali o njegovem južnem pokolenju, akoravno je govoril kakor izobražen Anglež. Prav presrčno je stresel roko Sherlocku Holmesu in njegove oči so mu žarele veselja, ko je spoznal, da bi sloviti strokovnjak rad slišal njegovo zgodbo.

„Ne verujem, da mi verjame policija, na mojo besedo, ne verujem,“ je rekel s tožečim glasom. „Prav raditega, ker kaj takega še nikoli niso slišali, mislijo, da se kaj takega sploh

ne more zgoditi. Jaz pa vem, da ne bom nikoli miren, dokler ne izvem, kaj se je zgodilo z onim ubogim človekom z obližem na obrazu.“

„Poslušam pozorno,“ je rekel Sherlock Holmes.

„Danes je sreda zvečer“, je rekel mr. Melas, „no, potem je bilo v ponedeljkovi noči, ko se je vse to zgodilo, torej šele pred dvema dnevom. Jaz sem tolmač, kakor vam je moj sosed tu najbrže že povedal. Tolmačim vse jezike — ali skoro vse — ker sem pa Grk in imam grško ime, se posebno pečam s tem jezikom. Več let sem bil prvi grški tolmač v Londonu in moje ime je v hotelih dobro znano.“

„Čestokrat se pripeti, da pošljejo pome ob nenavadnih urah, in sicer tujci, ki so prišli v kako zadrego, ali pa potniki, ki prihajajo pozno ponoči in žele moje pomoči. Raditega se nisem prav nič začudil, ko je prišel v ponedeljek ponoči neki mr. Latimer, zelo elegantno oblečen mlad človek, k meni na stanovanje ter me zaprosil, da grem z njim do kočije, ki je čakala pred vrati. Dejal je, da ga je prišel obiskat neki grški prijatelj v kupčijskih zadevah, in ker je govoril samo svoj materinski jezik, je bil tolmač neobhodno potreben. Omenil mi je tudi, da je njegova hiša v Kensingtonu; meni se je zdelo, da se mu zelo mudi, kajti prišedši na ulico, me je hitro porinil v kočijo.“

„Pravim v kočijo, kmalu pa sem začel dvomiti, ali ni to morda neke druge vrste voz. Gotovo je bil bolj prostoren kakor navadna

londonska kočija in notranja oprava je bila precej bogata, akoravno je bila že bolj stara. Mr. Latimer je sedel meni nasproti in odpeljali smo se preko Charing Crossa in po Shaftesbury Avenue dalje. Prišli smo na Oxford Street in drznil sem se opomniti, da je to precej velik ovinek v Kensington, ko je moje govorjenje končalo jako čudno obnašanje mojega tovariša.

„Izвлеkel je iz žepa velikansk krepolec s svincem, ga zavihtel po zraku semintja, kakor da bi hotel preizkusiti njegovo težo in moč. Nato ga je položil poleg sebe, ne da bi izpregovoril besedico. Ko se je zgodilo, je potegnil kvišku okna in jaz sem v svoje veliko začudenje spoznal, da so bila pokrita s papirjem, tako da nisem mogel videti skoz.

„Žal mi je, da vam moram vzeti razgled, mr. Melas,‘ je rekel. ‚Stvar pa je taka, da nimam namena pripustiti, da bi mogli videti, kam se peljemo. Morda bi bilo neprijetno zame, ako bi mogli še enkrat tja priti.‘

„Kakor si lahko mislite, sem bil nad vse ogorčen spričo takih besedi. Moj tovariš pa je bil močan, širokoplečat mlad človek in ne glede na orožje pač nisem imel niti najmanjšega upanja na uspeh, ako bi se boril z njim.

„Vашe obnašanje je zelo čudno, mr. Latimer,‘ sem zajeceljal. ‚Vedeti morate, da je to, kar vi delate, popolnoma protizakonito.‘

„Nekoliko svobodno je res,‘ je rekel, ‚sicer pa bomo to že poravnali. Opozoriti pa vas moram, mr. Melas, da boste spoznali, da je

stvar zelo resna, ako v današnji noči poizkusite vpiti ali storiti karkoli, kar bi bilo proti mojim koristim. Prosim vas, da se spomnite, da nihče ne ve, kje da ste, in da ste enako v moji moči, ako se nahajate v moji hiši ali pa v tem vozu.'

„Njegovo govorjenje je bilo mirno, izgovarjal pa je svoje besede zelo grozilno. Molče sem sedel na svojem mestu in ugibal, kaj more vendar biti vzrok, da me je na tako izreden način odpeljal. Naj bi bil vzrok ta ali ta, jasno mi je bilo, da je vsak moj upor brez pomena in da moram samo čakati, da vidim, kaj še pride.

„Tako sva se vozila kake dve uri in jaz nisem niti najmanj vedel, kam se peljeva. Časih mi je ropot kamenja pričal, da se peljemo po tlakovani veliki cesti, časih je tiha in gladka vožnja kazala na asfaltni tlak; toda razen te izpremembe v glasovih ni bilo prav ničesar, kar bi mi moglo vsaj nekoliko pomagati, da bi si ustvaril sodbo glede tega, kje da smo. Papir na oknih ni popuščal svetlobe, preko steklenega ospredja pa je bila potegnjena modra zavesa. Četrta na osem je bilo, ko smo zapustili Pall Mall in moja ura je kazala deset minut do devetih, ko smo se naposled ustavili. Moj tovariš je odprl okno in pred seboj sem ugle dal nizko, obokano vežo, v kateri je zgoraj gorela svetilnica. Hitro me je potisnil iz voza in kmalu sem bil v neki hiši; pri svojem vstopu sem imel nek nejasen vtis, kakor da sem na obeh straneh videl trato in drevesa. Kakšen

kraj pa je bil to, tega seveda ne morem povedati.

„Znotraj v sobi je gorela barvasta plinova svetiljka, ki pa je bila tako nizko privita, da nisem mogel videti drugega kakor to, da je bila soba precej velika in da so po straneh visele slike. Pri tej medli svetlobi sem mogel spoznati, da je bila oseba, ki nam je odprla vrata, majhen človek srednjih let in z upognjeno ramo. Ko se je obrnil proti nama, mi je odsev svetlobe pričal, da je nosil naočnike.

„Ali je to mr. Melas, Harold?“ je vprašal.

„Da.“

„Dobro si storil! Dobro! Brez zamere, mr. Melas, vendar brez vas ne moremo dalje. Ako boste z nami pošteno postopali, ne boste imeli vzroka obžalovati; ako pa poizkusite kake zvižaje, potem vam Bog pomagaj!“

„Govoril je hitro in nervozno, vmes pa se je hihital; navdal pa me je s strahom bolj kakor oni drugi.

„Česa pa želite od mene?“ sem vprašal.

„Samo da stavite nekaj vprašanj nekemu Grku, ki nas je obiskal, in nam poveste njegove odgovore. Vendar ne govorite več, kakor vam bo povedano, drugače“ — in zopet se je začel nervozno hihitati — „bi bilo bolje, ako bi ne bili nikoli rojeni!“

„Pri teh besedah je odprl neka vrata ter me peljal v sobo, ki je bila zelo bogato opravljena — toda zopet samo z lučjo, ki jo je dajala edina svetiljka, napol privita. Soba je bila v resnici

velika in tako razkošno opravljena, da so se mi n. pr. noge kar udirale na preprogah, ko sem stopal po njih. Videl sem baržunaste stole, kaminov podzidek iz belega marmorja in nekaj kakor japonski oklep na steni. Ravno pod svetiljko je bil stol in starec mi je odkazal, da naj sedem nanj. Mlajši je bil odšel, vendar se je kmalu zopet vrnil pri drugih vratih, s seboj pa je pripeljal človeka, ki je bil oblečen v nekako ponočno obleko in se nam je počasi bližal. Ko je stopil v krog medle svetlobe, tako da sem ga mogel nekoliko natančneje videti, me je izpreletela groza spričo njegove zunanjosti. Bil je smrtno bled in strašno sestradan, njegove svetle oči pa so bile oči človeka, kojega duh je večji nego njegova moč. Bolj kakor vsi znaki fizične slabosti me je pa pretreslo to, da je bil po njegovem obrazu vse vprek nalepljen obliž in da je bil prav velik kos nalepljen ravno preko ust.

„Ali imaš skrilno tablico, Harold?“ je zaklical starejši, ko je to čudno bitje bolj padlo kakor sedlo na stol. „Ali so njegove roke proste? Podaj mu torej črtalo. Vi mu boste stavili vprašanja, mr. Melas, on pa bo napisal odgovore. Najprvo ga vprašajte, ako je pripravljen podpisati listine.“

„Oči onega človeka so se iskrile.“

„Nikoli!“ je napisal grško na tablico.

„Pod nikakimi pogoji?“ sem ga vprašal na povelje najinega tirana.

„Samo, ako vidim, da bo v moji navzočnosti poročena po grškem duhovniku, ki ga jaz poznam.“

„Starec se je hihital po svoji zlobni navadi.

„Potem veš, kaj te čaka?“

„Za sebe se prav nič ne brigam.“

„To so primeri vprašanj in odgovorov, ki so tvorili naš napol pisan napol govorjen razgovorov. Ponovno sem ga moral vprašati, ako se vda in podpiše listino. In vedno sem dobil eni in isti nejevoljni odgovor. Kmalu pa mi pride srečna misel v glavo. Začel sem pristavljati k vsakemu vprašanju svoje lastne stavke — v začetku prav nedolžne, da bi se prepričal, ako kdo izmed navzočnih kaj razume; ko pa sem spoznal, da ničesar ne razumeta, sem začel igrati bolj nevarno igro. Najin pogovor se je vršil n. pr. nekako takole:

„S svojo trdovratnostjo si ne morete prav nič koristiti. — Kdo pa ste vi?“

„To mi je vseeno. — Tu je c sem v Londonu.“

„Sami sebi si boste morali pripisati svojo usodo. — Kako dolgo ste že tukaj?“

„To mi je prav vseeno. — Tri tedne.“

„Ono premoženje ne more biti nikoli vaše. — Kaj vas boli?“

„Ta dva lopova ga ne dobita nikoli. — Stradati me pustita.“

„Ako podpišete, boste prosti. — Kakšna hiša pa je to?“

„Nikoli ne bom podpisal. — Tega ne vem.“

„S tem ji ne naredite nobene usluge. — Kako vam je ime?“

„Ona naj mi sama pove to. — Kratides.“

„Ako podpišete jo boste videli. — Od kod ste doma?“

„Potem je nikoli ne bom videl. — Iz Aten.“

Še nekoliko minut, mr. Holmes, in jaz bi prav pred njunim nosom izvedel vso zgodbo. Moje naslednje vprašanje bi mi razjasnilo vso zadevo, toda v tem trenutku so se odprla vrata in v sobo je stopila neka ženska. Nisem je mogel dovolj razločno videti, samo toliko sem videl, da je bila vitke in lepe postave, črnih las in oblečena v nekak bel plašč.

„Harold!“ je rekla, govoreč v bolj slabi angleščini, „nisem mogla dalje časa sama ostati. Tako samotno je tam gori — o, moj Bog, Pavel je to!“

„Te poslednje besede je izgovorila v grškem jeziku in v istem trenutku je iztrgal mladenič obliž z obraza, zavpil: „Zofija! Zofija!“ ter planil ženski v naročje. Njun objem pa je trajal samo trenutek, kajti mlajši izmed onih dveh je prijel žensko ter jo potisnil iz sobe, med tem pa je starejši premagal izstradano žrtev ter ga skozi druga vrata vlekel iz sobe. Za trenutek sem bil sam v sobi in planil sem pokonci, da bi morda na eden ali drugi način dognal, kakšna je ta hiša, v kateri sem bil. Na srečo

pa nisem ukrenil ničesar, kajti ko sem se ozrl, sem ugledal na stopnicah stati starejšega človeka, ko je pozorno upiral svoj pogled name.

„To bo dovolj, mr. Melas,“ je rekel. „Kakor spoznate, smo vam zaupali neko zelo zasebno stvar. Mi bi vas ne bili nadlegovali, ako ne bi bil ta naš prijatelj, ki govori samo grški in ki je začel ta pogajanja, primoran vrniti se nazaj v Orient. Neobhodno potrebno je bilo za nas, da dobimo kakega človeka, da zavzame njegovo mesto, in bili smo tako srečni, da smo čuli o vaših zmožnostih.“

„Jaz sem se mu priklonil.

„Tukaj je pet sovereignov“, je rekel, „ki vam bodo v zadostno plačilo, kakor se nadejam. Zapomnite pa si“, je rekel ter me rahlo potrkal po rami, „ako izpregovorite proti živi duši o tem — proti eni živi duši, zapomnite si — no, potem bodi Bog usmiljen vaši duši!“

„Ne morem vam povedati, s kakšnim gnevom in grozo me je navdajal ta človek. Ko je sedaj luč sijala nanj, sem ga mogel natančneje videti. Njegov obraz je bil ves bled in njegova majhna, špičasta brada je bila nitkasta in slabo gojena. Ko je govoril, so mu ustnice in očesne vejice neprestano utripale kakor da bi imel vidovico. Nehote mi je prišlo na misel, da je tudi ta čudni, mali smeh simptom kake živčne bolezni. Grozota njegovega obraza pa se je nahajala v njegovih očeh, ki so bile jeklenosive in se zlobno, neizprosno okrutno svetile.

„Ako boste proti komu govorili o tem, bomo takoj izvedeli,‘ je rekel. ‚Imamo svoja posebna pota in sredstva informacije. Sedaj pa vas zopet čaka zunaj voz in moj prijatelj vas bo spremljal na vaši poti.‘

„Zopet smo hiteli skozi vežo in v voz in zopet sem za trenutek videl drevesa in vrt. Mr. Lati-mer mi je šel takoj za petami ter se brez vsake besede usedel v vozu meni nasproti. Zopet smo se molče in dolgo vozili z zastrtimi okni, dokler se ni voz okoli polnoči naenkrat ustavil.

„Sedaj boste izstopili tukaj, mr. Melas,‘ je rekel moj tovariš. ‚Žal mi je, da vas moram pustiti tako daleč od vašega doma, vendar mi ne preostaja nič drugega. Vsak poizkus, da bi sledili našemu vozu, se konča le slabo za vas.‘

„Pri teh besedah je odprl vrata; komaj sem imel dovolj časa skočiti iz voza, ko je kočijaž udaril po konju in voz je oddrdral dalje. Začuden sem se oziral okoli sebe. Nahajal sem se na nekakem pašniku, na katerem je semintja rastlo grmovje. V daljavi se je razprostirala vrsta hiš, v katerih je bila semintja videti kaka luč. Na drugi strani sem pa videl rdeče signalne svetiljke neke železnice.

„Voz, ki me je bil pripeljal, mi je že izginil izpred oči. Začuden sem se oziral naokoli ter ugibal, kje sem vendar, ko sem ugledal nekega človeka prihajati proti meni. Ko je prišel bliže, sem spoznal, da je bil železniški nosač.

„Ali mi morete povedati, kako se imenuje ta kraj?‘ sem vprašal.

„Wandsworth Common,‘ je odgovoril.

„Ali morem dobiti vlak v mesto?“

„Ako greste nekako eno miljo dalje, pridete do postaje Clapham Junction,‘ je rekel, in prišli boste ravno o pravem času k poslednjemu vlaku do postaje Victoria.“

„Tak je bil konec moje poti, mr. Holmes. Jaz ne vem, kje sem bil, niti s kom sem govoril, sploh ničesar drugega kakor to, kar sem vam povedal. Vem pa, da se godi nekaj zlobnega in rad bi pomagal onemu nesrečnežu, ako bi le mogel. Naslednjega jutra sem povedal vso zgodbo mr. Mycroftu Holmesu in zatem tudi policiji.“

Ko smo slišali to izredno pripoved, smo nekoliko časa molče sedeli. Nato je Sherlock pogledal proti svojemu bratu.

„Ali si kaj ukrenil?“ je vprašal.

Mycroft je vzel v roke časnik Daily News, ki je ležal na stranski mizi.

„Nagrada onemu, ki more podati kakršnokoli informacijo glede bivanja nekega Grka z imenom Pavel Kratides iz Aten, ki ne ume angleščine. Prav taka nagrada onemu, ki poda informacijo o neki Grkinji s krstnim imenom Zofija. X 2473.‘ Ta oglas je izšel v vseh dnevnikih. Doslej brez odgovora.“

„Kaj pa z grškim poslaništvom?“

„Tam sem že povprašal. Ničesar ne vedo o tem.“

„Potem se brzojavi policijskemu načelstvu v Atene.“

„Sherlock ima v sebi vso energijo vse naše družine,“ je rekel Mycroft ter se obrnil k meni. „Zavzemi se na vsak način za ta slučaj in mi sporoči, ako boš imel kaj uspeha.“

„Gotovo,“ je odgovoril moj prijatelj ter vstal. „Obvestim te in mr. Melasa tudi. Sicer vas pa moram opozoriti, mr. Melas, da bi se jaz zelo čuval, ako bi bil na vašem mestu, kajti po teh oglasih sta onadva morala spoznati, da ste ju izdali.“

Na potu proti domu je stopil Holmes v telegrafski urad, ter oddal več brzojavk.

„Vidiš, Watson“, je rekel, „nisva potratila današnjega večera. Na ta način sem s pomočjo Mycrofta že dobil nekaj zelo zanimivih slučajev. Akoravno je pri tem problemu, o katerem smo pravkar čuli, možno samo eno tolmačenje, ima vseeno nekoliko znamenitih znakov na sebi.“

„Ali imaš nado, da ga razrešiš?“

„No, ko tolikanj vemo, bi bilo res čudno, ako bi tudi ostalega ne mogli razkriti. Gotovo si si že ustvaril neko teorijo, ki pojasnjuje dejstva, ki smo jih pravkar čuli.“

„V nekoliko negotovi meri, da.“

„No, in kakšna je tvoja misel?“

„Zdi se mi, da je povsem jasno, da je mladi Anglež z imenom Harold Latimer odpeljal to grško dekle.“

„Odkod jo je odpeljal?“

„Morda iz Aten.“

Sherlock Holmes je zmajal z glavo. „Ta mladi človek ni znal govoriti niti ene grške besedice. Dekle pa je precej dobro govorilo angleški. Iz tega se da sklepati, da je bivala nekoliko časa na Angleškem, da pa on ni videl Grškega.“

„No, potem je morda prišla na Angleško na obisk in da jo je ta Harold pregovoril, da naj z njim ubeži.“

„To je že bolj verjetno.“

„Nato pride brat — meni se namreč vidi, da je to brat — iz Grškega, da uredi vso zadevo. Bil je tako nespameten, da se je izročil temu mlademu človeku in njegovemu starejšemu drugu. Ta dva sta ga nato zgrabila ter se poslužila proti njemu nasilja, da bi ga pripravila do tega, da bi podpisal neke listine, s katerimi jima izroča premoženje dekleta — koje pooblaščenec je morda bil. Tega pa ni hotel storiti. Da bi se mogla z njim pogajati, si morata pridobiti tolmača, in pri tem se odločita za tega mr. Melasa. Deklica ne ve ničesar o prihodu svojega brata in izve to po samem naključju.“

„Izvrstno, Watson,“ je zaklical Holmes. „Zdi se mi, da nisi daleč od resnice. Kakor vidiš, imamo vse karte v rokah, bati se nam je samo kakega nenadnega nasilnega čina od njune strani. Ako nam dasta dovolj časa, jih moramo imeti.“

„Kako pa moremo dognati, kje je ona hiša?“

„No, ako je naše domnevanje pravo in je bilo dekletu ime Zofija Kratides, potem nam ne bo težko je izslediti. To mora biti naše glavno upanje, kajti brat je seveda popoln tujec. Samoposebi se umeje, da je moralo preteči nekoliko časa, odkar je sklenil Harold to razmerje z dekletom — na vsak način nekaj tednov — ker je preteklo toliko časa, da je celó brat na Grškem izvedel o tem ter mogel priti sem. Ako sta tekom tega časa živela v istem kraju, je prav verjetno, da dobimo na Mycroftov oglas kak odgovor.“

Med pogovorom sva dospela do naše hiše v Baker Streetu. Holmes je šel prvi po stopnicah navzgor in ko je odprl sobna vrata, je začuden vzkliknil. Ko sem pogledal preko njegove rame, sem se tudi jaz enako začudil. Tam na stolu je namreč sedel Mycroft ter kadil.

„Le naprej, Sherlock! Le naprej, gospod!“ je rekel ter se smejal najinemu začudenju. „Gotovo si nisi nadejal tolike eneržije od mene, Sherlock, kajne? Toda resnica je, da me ta slučaj nekam posebno zanima.“

„Kako pa si prišel semkaj?“

„Prehitel sem vaju z vozom.“

„Ali se je kaj novega pripetilo?“

„Dobil sem odgovor na svoj oglas v časnikih.“

„Ah!“

„Da, in sicer je prišel nekoliko minut po vajinem odhodu.“

„In kaj pravi?“

Mycroft Holmes je vzel iz žepa kos papirja. „Tukajle je,“ je rekel; „odgovor je pisan s peresom J na papirju royal cream, pisal ga je pa človek srednje starosti in slabotne konstitucije. ‚Gospod‘, pravi, ‚odgovarjaje na vaš oglas z današnjega dne si vam dovoljujem sporočati, da prav dobro poznam mlado dekle, po kateri vprašujete. Ako se morete oglasiti pri meni, vam bi mogel podati nekoliko podrobnosti glede njene mučne zgodovine. Sedaj živi v hiši The Myrtles, Beckenham. S spoštovanjem vdani J. Davenport.‘

„Iz Lower Brixtona piše,“ je rekel Mycroft Holmes. „Ali ne misliš, Sherlock, da bi bilo dobro, ako bi se peljali tja k njemu, da izvemo te podrobnosti, kaj?“

„Moj dragi Mycroft, bratovo življenje je več vredno nego sestrina zgodovina. Mislim, da bi bilo najbolje, ako bi šli v Scotland Yard po nadzornika Gregsona ter se podali naravnost v Beckenham. Znano nam je, da se gre za eno življenje in vsaka ura zna biti dragocena.“

„Dobro bi bilo, ako bi spotoma vzeli še mr. Melasa s seboj,“ sem opomnil; „morda bomo potrebovali tolmača.“

„Izvrstno!“ je dejal Sherlock Holmes. „Pošljite fanta po voz; takoj odrinemo.“ Pri teh besedah je odprl miznico in opazil sem, da je vtaknil svoj revolver v žep. „Da“, je rekel v odgovor na moj pogled, „po tem kar smo slišali, bi dejal, da imamo opraviti z zelo nevarnima lopovoma.“

Znočilo se je že, ko smo dospeli do Pall Mall, kjer je stanoval mr. Melas. Neki gospod je bil pravkar pri njem in odšel je z doma.

„Ali nam morete povedati kam?“ je vprašal Mycroft Holmes.

„Tega pa ne vem, gospod,“ je odgovorila ženska, ki nam je odprla vrata. „Samo toliko vem, da se je odpeljal z onim gospodom v njegovi kočiji.“

„Ali je gospod povedal svoje ime?“

„Ne, gospod.“

„Ali ni bil velik, lep, teman in mlad človek?“

„Oh, ne, gospod. Gospod je bil majhen, je imel naočnike, droben obraz, sicer pa je bil zelo prijeten, kajti med pogovorom se je ves čas smejal.“

„Sedaj pa le hitro dalje!“ je zaklical Sherlock Holmes iznenada. „Stvar postaja resna!“ je dejal, ko smo se peljali proti Scotland Yardu. „Ta dva človeka sta se zopet polastila Melasa. Kakor jima je po izkušnji one noči znano, Melas ni posebno pogumen človek. Ta lopov ga je zamogel terorizirati, kakor hitro je stopil predenj. Brez dvoma potrebujeta zopet njegove strokovne pomoči. Zatem ga bosta pa gotovo kaznovala za njegovo dozdevno izdajstvo.“

Naše upanje je bilo, da bi prišli z vlakom ravno tedaj v Beckenham kakor voz ali pa še prej. Ko smo pa dospeli do Scotland Yarda, je trajalo več kakor uro dolgo, da smo mogli dobiti nadzornika Gregsona in izpolniti vse

formalnosti, s pomočjo katerih bi nam bilo mogoče stopiti v hišo. Tri četrtna deset je bilo, ko smo dospeli na postajo London Bridge in pol enajstih, ko smo izstopili na becken-hamski postaji. Pol milje dolga vožnja nas je privedla do hiše The Myrtles — bila je to velika, temna hiša, ki je stala sredi vrta in bila nekoliko oddaljena od ceste. Tukaj smo izstopili ter se podali peš po vrtni poti dalje.

„Okna so temna,“ je opomnil nadzornik. „Zdi se, da je hiša zapuščena.“

„Naši ptički so izleteli in gnezdo je prazno,“ je rekel Holmes.

„Kako to?“

„Tekom poslednje ure je šel tudi s prtljago težko naložen voz.“

Nadzornik se je nasmejal. „Pri luči svetiljke pri vratih sem pač videl sledove koles, kako pa pride semkaj prtljaga?“

„Morda ste opazili sledove koles v nasprotni smeri. Toda oni, ki so vodili iz vrta in od hiše, so bili mnogo globlji — tako zelo globlji, da lahko z gotovostjo trdimo, da je bila na vozu precejšnja teža.“

„Morda greste nekoliko predaleč,“ je rekel nadzornik in zmajal z ramami. „Vlomiti bomo morali močna vrata. Sicer pa najprej poizkusimo, ako moremo koga priklicati.“

Glasno je tolkel po vratih in vlekel za zvonec, toda brez najmanjšega uspeha. Holmes je nekam odšel, vendar se je čez nekoliko minut zopet vrnil.

„Odprl sem neko okno,“ je rekel.

„Dobro je, da ste na strani pravice in ne proti njej, mr. Holmes,“ je dejal nadzornik, ko je videl, kako spretno je moj prijatelj odmaknil zaporo. „No, jaz mislim, da smemo v obstoječih okoliščinah stopiti v hišo, ne da bi čakali povabila.“

Drug za drugim smo prodrli do neke velike sobe, ki je bila očitvidno ona, v kateri je bil že mr. Melas. Nadzornik je prižgal svojo svetiljko in pri njeni svetlobi smo mogli videti dvoje vrat, zaveso in japonski oklep. Na mizi sta stala dva kozarca, prazna brandyjeva steklenica in ostanki večerje.

„Kaj pa je to?“ je naenkrat vprašal Holmes.

Vsi smo obstali in poslušali. Od nekod nad našimi glavami je prihajal zamolkel, stokajoč glas. Holmes je planil k vratom in ven v vežo. Oni čudni glasovi so prihajali od zgoraj. Planil je naprej, nadzornik in jaz takoj za njim, Mycroft pa tako hitro, kakor mu je pripuščala njegova velika osebnost.

V drugem nadstropju so bila tri vrata in od srednjih sem so prihajali ti čudni glasovi, ki so časih padli do zamolklega momljanja in se zopet povzdignili do pretresljivega ječanja. Vrata so bila zaklenjena, vendar je bil ključ na zunanji strani. Holmes je odprl vrata in planil v sobo, toda naenkrat je skočil zopet ven in se držal za usta.

„Oglje!“ je vzkliknil. „Počakajmo malo. Kmalu se izkadi.“

Ko smo gledali v sobo, smo mogli videti, da je edina svetloba v njej prihajala od majhnega, modrega plamena, ki je plapolal na majhnem bronastem trinožniku sredi sobe. Ta plamen je razširjal blede, nenaravno svetlobo, v senci na oni strani pa smo videli nejasne orise dveh postav, ki ste sloneli ob zidu. Iz odprtih vrat se je kadila strašna, strupena para, da smo začeli vsi kašljati. Holmes je pohitel na vrh stopnic, da vdiha nekoliko svežega zraka, nato pa je planil v sobo, odprl okno ter zagnal bronasti trinožnik skozi okno na vrt.

„Kmalu bomo lahko vstopili,“ je zasopel, ko je prihitel zopet ven. „Kje je sveča? Dvomim, ako bi mogli v tem ozračju vžgati vžigalico. Sveti pri vratih, Mycroft, da ju moremo prnesti iz sobe. Dalje!“

Skočili smo do zastrupljenih mož ter ju ponesli do vrat. Oba sta bila nezavestna, imela sta modre ustnice, otekle, zabuhle obraze in izbuljene oči. Da, njuna obraza sta bila tako spačena, da skoro ne bi mogli spoznati v enem izmed njiju grškega tolmača, ki se je šele pred nekaj urami poslovil od nas v Dijogenovem klubu. Noge in roke je imel močno zvezane, nad očesom pa je bil videti znak silnega udarca. Drugi, ki je bil enako zvezan, je bil velik človek, toda neznansko izstradan, na obrazu pa je imel več kosov obliža. Ko smo ga položili na tla, je prenehal stokati in na prvi pogled smo se mogli prepričati, da je bila zanj pomoč prepozna. Mr. Melas pa je še živel, in

s pomočjo amoniaka in brandyja se je kmalu toliko opomogel, da je odprl oči; tedaj sem vedel, da ga je moja roka potegnila nazaj iz one mračne doline, kjer se stekajo vsa pota.

Enostavna je bila zgodba, ki nam jo je imel povedati; bila je taka, ki je naša domnevanja in naše sklepe le potrdila. Ko je njegov obiskovalec stopil v njegovo stanovanje, je potegnil iz žepa ubijačo ter ga s tem navdal s takim strahom, da ga je mogel še enkrat odpeljati. Naravnost magičen je bil učinek, ki ga je naredil hihitajoči lopov na nesrečnega jeziko-znanca, kajti še, ko je sedaj govoril o njem, so se mu roke tresle in lica prebledela. Hitro so ga peljali v Beckenham in tukaj se je kot tolmač udeležil drugega razgovora, ki je bil celó še bolj dramatičen kakor prvi in pri katerem sta obadva Angleža grozila svojemu ujetniku s takojšnjo smrtjo, ako ne ugotovi njunim zahtevam. Ker sta spoznala, da je gluha za vsako grožnjo, sta ga vrgla nazaj v ječo; nato sta pa očitala Melasu izdajstvo, ki je bilo dokazano po časniških oglasih, ga s silnim udarcem po glavi omamila tako, da se ni ničesar več zavedel, dokler ni našel nas pred seboj.

Takšen je bil čudni slučaj grškega tolmača in njegova razrešitev je še vedno zavita v neko temo. Ko smo poiskali onega človeka, ki nam je odgovoril na naš oglas, smo mogli dognati, da je bila nesrečno mlado dekle iz premožne grške rodbine in da je obiskala neke prijateljice na Angleškem. Tukaj se je seznanila z nekim

mladim človekom po imenu Harold Latimer, ki je zadobil nekaj vpliv nad njo in jo je na-
 posled tudi pregovoril, da je pobegnila z njim. Njene prijateljice je ta dogodek močno pretresel, vendar so se omejile na to, da so obvestile o vsej zadevi njenega brata v Atenah. Ko je prišel njen brat na Angleško, je bil tako neroden, da se je predal v oblast Latimerja in njegovega zaveznika, ki mu je bilo ime Wilson Kemp — nekega človeka najslabšega glasu. Ko sta ta dva spoznala, da je bil vsled nepoznanja angleškega jezika v njunih rokah brez vse pomoči, sta ga naredila svojim ujetnikom ter ga skušala s stradanjem in okrutnostmi pripraviti do tega, da bi se s posebno izjavo odpovedal zase in za svojo sestro vsemu premoženju. Imela sta ga v hiši, ne da bi dekle o tem kaj vedelo in obliž na njegovem obrazu je služil v ta namen, da bi ga ona ne mogla spoznati, ako bi ga slučajno ugledala. Njene bistre ženske oči so ga pa takoj spoznale, ko ga je o priliki prvega tolmačevega obiska prvi-
 krat videla. Toda ubogo dekle je bilo samo ujetnica, kajti pri hiši ni bilo nobenega drugega človeka kakor še kočijaž in njegova žena, ki pa sta bila slepo orodje v rokah obeh zarotnikov. Ker sta lopova spoznala, da je njuna skrivnost izdana in da ne moreta ukrotiti svojega ujetnika, sta pobegnili z deklico vred, pred odhodom pa sta se še maščevala nad onim, ki se jima je tako pogumno ustavljal, in nad onim, ki ju je izdal.

Več mesecev pozneje smo prejeli iz Budimpešte čuden izrezek iz nekega časnika. In v tem izrezku je bilo čitati, kako sta našla dva Angleža, ki sta potovala v spremstvu neke ženske, žalostno smrt. Oba sta bila zabodena in ogrska policija je mnenja, da sta se sprla in drug drugemu prizadejala smrtonosne rane. Holmes pa je, kakor se mi zdi, povsem drugačnega mnenja in trdi, ako bi mogel človek najti ono Grkinjo, da bi takoj izvedel, kako so se maščevale krivice, ki so bile prizadejane njej in njenemu bratu.

POMORSKA POGODBA.

Julij, ki je neposredno sledil moji poroki, je postal zame znamenit vsled treh zanimivih slučajev, pri katerih mi je bilo dano biti v družbi Sherlock Holmesa in študirati njegove metode. V svojih zapiskih jih imam zaznamenovane pod zaglavji: „Dogodek o drugem madežu“, „Dogodek o pomorski pogodbi“ in „Dogodek o počitka željnem kapitanu“. Prva teh obravnava tako važne koristi in se tiče toliko prvih rodovin v kraljestvu, da je dolgo vrsto let ne bo mogoče objaviti. Vendar ni noben slučaj, pri katerem je Holmes kdaj sodeloval, tako jasno pokazal vrednosti njegovih analitiških metod ali naredil tako globok vtisk na one, ki so bili v njegovi družbi. Še vedno imam shranjeno skoro dobesedno poročilo intervjuja, v katerem je raztolmačil prava dejstva slučaja monsieurja Dubuque od pariške policije in Frica pl. Waldbaum, dobro poznanem specialistu iz Gdanskega, ki sta oba tratila vso svojo energijo na postranskih sledovih, kakor se je izkazalo. Vendar bo moralo napočiti novo stoletje, preden bo mogoče to zgodbo objaviti. Sedaj pa prehajam k drugi zgodbi v mojem

zapisniku, ki je nekoč tudi obetala postati zelo važna in ki je bila značilna spričo več manjših dogodkov, edinih svoje vrste.

Za časa svojih šolskih let sem bil velik prijatelj nekega fanta z imenom Percy Phelps, ki je bil precej istih let kakor jaz, akoravno je bil dva razreda pred menoj. Bil je v resnici izboren deček, ki je tudi v šoli izvrstno napredoval; svoja srednješolska leta je končal s tem, da je dobil štipendijo, ki ga je izpodbudila, da je nadaljeval svojo zmagoslavno karijero v Cambridgu. Spominjam se, da je imel zelo odlične sorodnike in že tedaj, ko smo bili še vsi majhni dečaki, smo vedeli, da je brat njene matere znani konservativni politik lord Holdhurst. To odlično sorodstvo mu je v šoli malo koristilo; prav nasprotno, imenitno se nam je zdelo poditi ga po igrišču ter ga pri kriketu udarjati s palico preko golenic. Vse nekaj drugega pa je bilo, ko je stopil v svet. Slišal sem, da je spričo svojih zmožnosti in svojega sorodstva dosegel dobro pozicijo v ministrstvu zunanjih zadev, nato pa mi je izginil popolnoma iz vida, dokler mi ga ni naslednje pismo zopet poklicalo v spomin.

Briarbrae, Woking.

„Dragi moj Watson!

Prav nič ne dvomim, da se moreš spominjati ‚Tadpole‘ Phelpsa, ki je bil v petem razredu, medtem ko si bil ti v tretjem. Može je celó, da si slišal, da sem s pomočjo

vpliva svojega strica dobil dobro mesto v ministrstvu zunanjih zadev, in da sem zavzemal zaupno in častno mesto, dokler ni strašna nesreča naenkrat ustavila moje karijere.

Brezpomembno je, ako bi ti navajal podrobnosti strahovitega dogodka. V slučaju, da se odzoveš moji prošnji, ti ga ustno natančneje razložim. Devet tednov sem imel možgansko mrzlico; sedaj sem sicer okreval, vendar sem še vedno zelo slab. Ali misliš, da bi bilo mogoče, da pripelješ s seboj svojega prijatelja mr. Holmesa? Prav rad bi slišal njegovo mnenje v tej zadevi, akoravno me oblasti zagotavljajo, da ni mogoče ničesar več storiti. Poizkusi ga pripeljati s seboj, in sicer kolikor mogoče kmalu. Vsaka minuta se mi zdi dolga kakor ura, ko živim v tej strašni negotovosti. Povej mu tudi, ako ga nisem poprej vprašal za svet, se to ni zgodilo raditega, ker nisem znal ceniti njegovih zmožnosti, marveč ker sem popolnoma izgubil svojo glavo odkar me je zadel oni udarec. Sedaj sem zopet dober, akoravno si še ne upam mnogo misliti iz strahu, da se nebi bolezen zopet povrnila. Še vedno sem tako slab, da ti moram, kakor vidiš, pisati po drugi osebi. Poizkusi in pripelji ga s seboj.

Tvoj stari sošolec

Percy Phelps.“

Bilo je nekaj v tem pismu, kar me je ganilo, ko sem ga čital, nekaj usmiljenja vrednega v ponovnih pozivih, da naj pripeljem Holmesa s seboj. Bil sem tako ganjen, da bi se lotil vse zadeve, tudi ako bi bila zelo težavna. Seveda sem dobro poznal Holmesa in vedel, da je tako ljubil svojo umetnost, da je bil vedno prav tako pripravljen prihiteti na pomoč, kakor so to pomoč njegovi klijeti radi sprejeli. Moja žena je bila z menoj edina v tem, da ne gre niti trenutka časa izgubljati in tako sem bil že tekom ene ure po zajutreku vnovič v starih sobah v Baker Streetu.

Holmes je sedel pri svoji stranski mizi, oblečen v spalni plašč ter imel opravila s svojimi kemičnimi raziskavanji. Velika zakrivljena retorta je močno vrela nad modrikastim plamenom Bunsenovega gorilca, distilirane kapljice pa so padale v dvolitrsko posodo. Moj prijatelj se niti ozrl ni, ko sem vstopil, in ker sem spoznal, da mora biti preiskava zelo važna, sem se usedel na naslanjač in čakal. Vtaknil je svojo stekleno pipeto zdaj v to steklenico, zdaj v ono, vzel iz vsake nekoliko kapljic in končno prinesel k mizi glavno cevko z neko raztopino. V desnici je držal kosček lakmusovega papirja.

„Ravno v kritičnem trenutku prihajaš, Watson,“ je rekel. „Ako ostane tale papir moder, je vse dobro. Ako pa pordeči, pomeni človeško življenje.“ Potopil ga je v preskušno cevko in postal je takoj rdeč. „Hm! Sem si mislil tako!“ je vzkliknil. „V trenutku ti bom na razpolago,

Watson. V onem perzijskem čreveljčku najdeš nekoliko tobaka.“ Odšel je k svoji pisalni mizi ter napisal nekoliko brzojavk, ki jih je izročil mlademu služabniku. Nato se je vrgel na stol meni nasproti ter vzdignil svoja kolena, dokler se niso njegovi prsti oprijemali njegovih dolgih, drobnih golenic.

„Zelo navaden, majhen umor,“ je rekel. „Muslim, da imaš ti kaj boljšega. Ti si pravi hudournik glede zločinov, Watson. Torej kaj je?“

Podal sem mu pismo, ki ga je čital z vso pazljivostjo.

„Ne pove mnogo, kajne,“ je opomnil, ko mi ga je dal nazaj.

„Skoro nič.“

„In vendar je pisava zanimiva.“

„Toda pisava ni njegova.“

„Tako je. Pisava je ženska.“

„Moška vendar!“ sem vzkliknil.

„Ne, ženska, in sicer od ženske redkega značaja. Vidiš, v začetku kake preiskave je nekaj vredno, ako se ve, da je naš klijent v ozkem razmerju s kako osebo, ki ima posebno naravo bodisi za dobro, bodisi za slabo. Moje zanimanje za ta slučaj se je že zbudilo. Ako si pripravljen, se na mestu odpeljeva v Woking, da obiščeva tega diplomata, ki je v tako hudem položaju in žensko, ki ji narekuje svoja pisma.“

Imela sva srečo, da sva ujela na postaji Waterloo zgodnji vlak in v nekoliko manj kakor eni uri sva bila med borovci in med ajdo v Wokingu. Briarbrae je bilo veliko, samotno

stoječe poslopje, ki je stalo na prostranem zemljišču nekoliko minut daleč od postaje. Ko sva oddala svoji posetnici, so nama veleli vstopiti v elegantno opremljeno vzprejemnico, kjer se nama je črez nekaj minut pridružil nekoliko krepak človek, ki naju je sprejel z veliko gostoljubnostjo. Po starosti je bil bližje štiridesetim nego tridesetim letom, vendar so bila njegova lica tako sveža in njegove oči tako vesele, da je naredil na človeka vtis neotesanega in razposajenega dečaka.

„Tako me veseli, da sta prišla,“ je rekel in nam stresel roke. „Percy že vse jutro poprašuje po vama. Oh, ubogi človek, vsake bilke se oprijemlje. Njegov oče in njegova mati sta me naprosila, da vaju sprejemem, kajti njima je že samo omenjanje zadeve zelo mučno.“

„Ničesar natančnega še ne vemo,“ je pripomnil Holmes. „Kakor sprevidim, vi niste član rodbine.“

Naš novi znanec je bil videti iznenanden, nato pa se je ozrl dol ter se začel smejati.

„Seveda, videli ste črki J. H. na mojem medaljonu,“ je rekel. „Za trenutek se mi je zdelo, kakor da bi kaj posebnega storili. Jožef Harrison je moje ime ni ker je Percy ženin moje sestre Annie, postanem sorodnik po ženitvi. Mojo sestro boste dobili v njegovi sobi, kajti ona mu streže dan ni noč že vsa dva meseca. Morda je najbolje, ako se podamo takoj k njemu, kajti znano mi je, kako je nepotrpežljiv.“

Soba, v katero naju je peljal, je bila v istem nadstropju kakor vzprejemnica. Opravljena je bila deloma kot spalna deloma kot družinska soba, in v vsakem kotičku so stale cvetlice. Mlad človek, zelo bledega in izmučenega obraza je ležal na divanu poleg odprtega okna, skozi katero se je razlivala bogata vonjava vrta in balzamičnega poletnega zraka. Poleg njega je sedela neka ženska, ki je pri našem vstopu vstala.

„Ali naj odidem, Percy?“ je vprašala.

On pa ji je stisnil roko, da jo obdrži pri sebi. „Kako se imaš, Watson?“ je dejal presrčno. „Nikoli te ne bi spoznal pod temi brkami in lahko rečem, da tudi ti ne bi mogel priseči name. To je, kakor mislim, tvoj slavní prijatelj mr. Sherlock Holmes.“

Z malo besedami sem mu ga predstavil, nato pa sva se usedla. Kreпки mladi človek nas je zapustil, njegova sestra pa je še ostala, držeč svojo roko v bolnikovi. Bila je lepa ženska, nekoliko majhna in polna glede simetrije, vendar lepe, olivkaste barve, velikih, črnih italijanskih oči in bujnih globokočrnih las. Njena sveža barva je delala po svojem kontrastu blede obraz njenega tovariša še bolj izmučen in upadel.

„Nočem tratiti vašega časa,“ je rekel ter se vzdignil pokonci na divanu. „Preiti hočem k zadevi brez vsakega predgovora. Bil sem srečen in uspešen človek, mr. Holmes, in ravno na tem,

da se poročim, ko je nenadna in strašna nesreča razdrla vse nade mojega življenja.

„Bil sem, kakor vam je že Watson morda povedal, v ministrstvu zunanjih zadev, in po vplivu svojega strica lorda Holdhursta sem se kmalu povzpел do odgovornega mesta. Ko je postal moj stric sam minister zunanjih zadev, mi je predal več zaupnih misij, in ker sem jih vedno uspešno izvršil, je dobil naposled največje zaupanje v mojo zmožnost in takt.

„Nekako pred desetimi tedni — da povem bolj natančno, dne 23. maja — me je poklical v svojo uradno sobo, mi čestital na dobrem delu, ki sem ga izvršil ter mi je naposled povedal, da ima zame novo zaupno zadevo.

„Tole‘, je rekel in vzel siv zavoj papirja iz svojega predala, „je izvirnik one skrivne pogodbe med Angleško in Italijo, o kateri so že prodrle neke nejasne govorice v časnike, kakor moram žalibog povedati. Neizmerno važno je, da ne pride prav nič več na dan. Francosko ali rusko poslaništvo bi plačalo velikansko vsoto, ako bi moglo izvedeti vsebino teh papirjev. Oni ne bi nikoli odšli iz moje sobe, ako ne bi bilo neobhodno potrebno, da se jih kopira. Ali imate svojo pisalno mizo v svojem uradu?“

„Da, gospod.“

„Vzemite torej pogodbo ter jo tamkaj dobro zaklenite. Izdal bom navodila, da ostanete še v uradu, ko bodo drugi že odšli domov, tako da jo boste lahko nemoteni kopirali, ne da bi se vam bilo treba bati, da bi vas morda kdo

slučajno videl. Ko boste končali, zaklenite zopet oboje, izvornik in prepis, v pisalno mizo, jutri zjutraj pa izročite oboje meni.

„Vzel sem papirje in —“

„Oprostite za trenutek“, je dejal Holmes, „ali sta bila pri tem pogovoru sama?“

„Popolnoma.“

„V veliki sobi?“

„Trideset čevljev na vsako stran.“

„V sredi?“

„Da, skoro.“

„In ste govorili bolj tiho?“

„Glas mojega strica je vedno zelo tih. Jaz pa skoraj niti besedice nisem izpregovoril.“

„Hvala,“ je dejal Holmes in zaprl svoje oči. „Prosim, nadaljujte.“

„Storil sem prav tako, kakor mi je naročil in čakal, da so ostali uradniki odšli. Eden izmed njih v moji sobi, Charles Gorot, je moral končati neke zaostale stvari; raditega sem ga pustil v uradu ter se podal k obedu. Ko sem se povrnil, je bil že odšel. Hotel sem se požuriti s svojim delom, kajti vedel sem, da je v mestu Jožef, ta mr. Harrison, ki ste ga pravkar videli, in da se namerava peljati z vlakom ob enajstih v Woking; in do tega vlaka sem hotel tudi jaz še priti.“

„Ko sem prečital pogodbo, sem v trenutku spoznal, da je bila tako važna, da moj stric ni prav nič pretiraval v svojih besedah. Ne da bi se spuščal v podrobnosti, naj samo povem, da je določevala pozicijo Velike Britanije napram

trozvezi in je na kratko označila politiko, ki naj bi jo vodila naša dežela v tem slučaju, ako bi dobilo francosko brodovje popolno premoč nad italijanskim v Sredozemskem morju. V njej obravnavana vprašanja so bila povsem pomorske narave. Podpisana je bila od visokih dostojanstvenikov. Ko sem jo hitro prečital, sem se lotil naročenega mi dela.

„Pogodba je bila dolga listina, pisana v francoskem jeziku in je obsegala šestindvajset posebnih členov. Prepisoval sem hitro, kolikor sem le mogel, toda do devete ure sem prepisal šele devet členov, tako da je bilo videti, da ni bilo nobenega upanja, da bi mogel priti do onega vlaka. Bil sem zaspan in otopel, deloma od kosila, deloma pa tudi vsled dela vsega dneva. Čaša kave bo razbistrila moje možgane, sem si mislil. En komisijonar ostane vso noč v mali vratarjevi hišici ob vznožju stopnic in ima navado skuhati s svojim brzovarom kavo za uradnika, ki je delal črez čas. Raditega sem pozvonil, da bi ga poklical.

„Na moje začudenje se je odzvala mojemu klicu velika ženska, debelih lic in postarna. Dejala mi je, da je komisijonarjeva žena, ki nosi premog, in jaz sem ji naročil skuhati kavo.

„Prepisal sem še dva člena, potem sem pa, ker sem se čutil še bolj zaspanega kakor prej, vstal ter se malo po sobi izprehodil. Moje kave še ni bilo in rad bi vedel, kaj bi mogel biti vzrok temu odlašanju. Odprl sem vrata ter odšel po hodniku, da to poizvem. Hodnik je bil

raven, slabo razsvetljen, ki je držal od one sobe, v kateri sem jaz delal, in je bil njen edini izhod. Končeval se je v zavito stopnišče, kjer je bila ob vznožju v veži komisijonarjeva hišica. Sredi tega stopnišča je majhen odstavek, v katerega vodi pravokotno neki drug hodnik. Od tukaj vodi še drug kratek hodnik do drugih majhnih stopnic in po teh do stranskih vrat, ki jih rabi služabništvo in kot bližnjico tudi uradniki, kadar prihajajo po Charles Streetu. Tukaj imate preprost načrt vsega prostora.“

„Hvala lepa. Mislim, da vam lahko sledim,“ je dejal Sherlock Holmes.

„Skrajno važno je, da se to zapomni. Šel sem po glavnih stopnicah dol v vežo, kjer sem našel komisijonarja trdo spečega v svoji hišici, v posodi pa je kava močno vreła, tako da je brizgala celó na tla. Iztegnil sem svojo roko in sem ravno hotel stresti komisijonarja, ki je še vedno močno spal, ko je glasno zazvonil zvonec nad njegovo glavo in zbudil spečega, ki je planil pokonci.

„Mr. Phelps, gospod!“ je rekel in me ves zmeden gledal.

„Prišel sem pogledat, ali je moja kava skuhana.“

„Kuhali sem jo v posodi, gospod, ko me je premagal spanec, gospod.“ Pogledal me je in nato zvonec, ki se je še vedno tresel in začudenje na njegovem obrazu je postajalo vedno večje.

„Ako ste vi bili tukaj, gospod, kdo pa je potem zazvonil?“

„Zazvonil!“ sem dejal. „Kakšen zvonec pa te to?“

„Zvonec iz one sobe, v kateri ste vi delali.“

„Bilo mi je, kakor da bi se mrzla roka oprijela mojega srca. Torej nekdo se je nahajal v moji sobi, ko je na mizi ležala dragocena pogodba. Kakor blazen sem odhitel po stopnicah in hodniku. Nikogar ni bilo v vsem hodniku, mr. Holmes. Nikogar ni bilo v sobi. Vse je bilo prav tako kakor sem pustil, edino papirji, ki so bili izročeni moji oskrbi, so bili vzeti s pisalne mize, na kateri so ležali. Prepis je bil pač tamkaj, izvirnik pa je izginil.“

Holmes se je vzdignil pokonci v svojem stolu in si mel roke. Spoznal sem, da je bil problem popolnoma po njegovi želji. „Prosim, kaj ste vi potem storili?“ je zamrmral.

„V trenutku sem spoznal, da je moral tat priti po stopnicah od stranskih vrat. Ako bi bil prišel po onih drugih, bi ga naravno moral srečati.“

„Ali ste bili prepričani, da se ni mogel ves ta čas skriti v sobi, ali v hodniku, o katerem ste pravkar dejali, da je bil slabo razsvetljen?“

„To je popolnoma nemogoče. Niti podgana se ne bi mogla skriti niti v sobi, niti v hodniku. Nikjer ni sploh nobenega kakršnegakoli skrivališča.“

„Hvala. Prosim, nadaljujte!“

„Komisijonar je iz mojega bledega obraza spoznal, da se je moralo nekaj zgoditi, in je šel za menoj. Nato sva obadva tekla po hodniku in stopnicah, ki držé dol v Charles Street. Vrata spodaj so bila zaprta, vendar ne zaklenjena. Odprla sva jih in planila na ulico. Prav dobro se morem spominjati, da je na bližnji cerkvi ura udarila trikrat, ko sva stopila na to ulico. Bilo je tričetrt na deset.“

„To je jako važno,“ je rekel Holmes in naredil kratko opazko na svojih manšetih.

„Noč je bila zelo temna in padal je redek, topel dež. V Charles Street ni bilo nobenega človeka, vendar na njenem koncu v Whitehall je bilo kakor po navadi vse živo. Hitela sva po hodniku gologlava, kakor sva ravno bila, in na daljnem vogalu sva našla policaja, ki je stal tamkaj.“

„Rop se je izvršil,“ sem zasopel. „Listina neznanske vrednosti je bila ukradena iz ministrstva zunanjih zadev. Ali je prišel kdo tod mimo?“

„Jaz stojim tukaj že četrto ure, gospod,“ je dejal, „in ves ta čas je šla mimo samo ena oseba, neka velika in postarna ženska s paisleyskim šalom.“

„To je bila samo moja žena,“ je vzkliknil komisijonar. „Ali ni bilo nikogar drugega mimo?“

„Nikogar.“

„Potem je moral tat oditi na drugo stran,“ je zavpil komisijonar in me vlekel za rokav.

„Vendar jaz nisem bil zadovoljen in njegovi poizkusi, da bi me vlekel proč, so povečali moje sumnje.

„Na katero stran je šla ona ženska?“ sem zavpil.

„Ne vem, gospod. Videl sem jo pač iti mimo, vendar nisem imel nobenega posebnega vzroka opazovati jo. Videti je bilo, da se ji je mudilo.“

„Kako dolgo je tega?“

„Oh, ne posebno veliko minut.“

„Tekom poslednjih pet?“

„No, več kot pet jih je težko bilo.“

„Vi samo čas tratite, gospod, in sedaj je vsaka minuta važna,“ je zavpil komisijonar. „Zanesite se na mojo besedo, da nima moja žena prav nič opraviti pri vsej zadevi. Pojdite, greva sedaj na drugi konec ulice. No, ako vi nočete, grem jaz,“ in s temi besedami je odhitel v nasprotno stran.

„Jaz pa sem bil za njim kakor bi trenil ter ga ujel za rokav.

„Kje stanujete?“ sem ga vprašal.

„Št. 16, Joy Lane, Brixton,“ je odgovoril; „vendar ne dajte se zapeljati na napačno sled, mr. Phelps. Pojdimo na drugi konec ulice, morda tam kaj izvemo.“

„Z ravnanjem po njegovem nasvetu ni bilo mogoče ničesar izgubiti. Skupno s policajem smo hiteli tja, vendar smo tja prišedši našli samo vso ulico obljudeno, da so ljudje hodili gorindol, vsi pa so hiteli, da bi prišli pri tako

mokrem vremenu pod streho. Nihče ni stal tamkaj, da bi nam mogel povedati, kdo je šel mimo.

„Nato smo se vrnili v urad in preiskali stopnice in hodnik brez vsakega uspeha. Hodnik, ki vodi do moje sobe, je bil pokrit z neko vrsto rumenkastega linoleja, na katerem se lahko vidi vsak vtisek. Zelo skrbno smo ga pregledali, vendar nismo našli nobene stopinje vtisnjene.

„Ali je ves večer deževalo?“

„Nekako od sedme ure.“

„Kako pa je potem mogoče, da ženska, ki je prišla v mojo sobo okoli devetih, ni zapustila nobenih sledov s svojimi blatnimi čevlji?“

„Veseli me, da ste se dotaknili tega vprašanja. Tudi meni je prišlo takoj na misel. Ženske, ki nosijo oglje, imajo navado sezuti svoje čevlje dol v komisijonarjevi sobi ter nataktniti suknjene.“

„To je vse zelo jasno. Torej nobenih znamenj ni bilo, akoravno je bila noč mokra? Veriga dogodkov je gotovo izredno zanimiva. Kaj ste storili zatem?“

„Pregledali smo tudi sobo. Skrivne duri niso bile nikjer mogoče in okna so bila celih trideset čevljev nad ulico. Bili sta dve in obe dve zaprti odznotraj. Preproga onemogoča vsake možne izpustne duri, strop pa je navadno pobeljen. Svoje življenje zastavim, da je tat mojih listin mogel priti samo skozi vrata.“

„Kaj pa kamin?“

„Ni nobenega. V sobi je peč. Vrvica zvonca visi na žici ravno na desni strani moje pisalne mize. Toda čemu naj bi zločinec zvonil? To je nad vse nerazrešljiva zagonetka.“

„Res je, da je dogodek nenavaden. Kaj ste pa ukrenili dalje? Preiskali ste sobo, menim, da bi se prepričali, ako je vlomilec pustil za seboj kake sledove — konec smotke, rokavico, ki je padla iz žepa, ali iglo ali kako drugo malenkost.“

„Prav nič podobnega ni bilo nikjer.“

„Ali ni nič dišalo po čemu?“

„No, nato se nismo spomnili.“

„Veste, duh po tobaku bi bil pri takem preiskovanju velike vrednosti.“

„Jaz sam nikoli ne kadim, zato menim, da bi gotovo zavohal, ako bi le količkaj dišalo po tobaku. Nobene kakršnekoli sledi ni bilo nikjer. Edino prijemljivo dejstvo je bilo, da je komisijonarjeva žena — mrs. Tangey je njeno ime — hitela odtod. On ni mogel povedati drugega kakor to, da se je to zgodilo nekako o onem času, kakor je ženska navadno hodila domov. Policaj in jaz sva bila edina v tem, da je treba zgrabiti žensko, preden bi se mogla iznebiti papirjev, seveda ako jih je ona sploh imela.“

„Ob tem času je poziv dospel tudi do Scotland Yarda in detektiv mr. Forbes je bil takoj na licu mesta ter se z veliko eneržijo lotil dela. Najeli smo voz in tekom pol ure smo bili pri naslovu, kakor ga mi je podal komisijonar. Neka mlada ženska je odprla vrata; bila je naj-

starša hči mr. Tangeya. Njene matere še ni bilo doma in raditega nas je odvedla v prednjo sobo, da počakamo.

„Kakih deset minut pozneje smo začuli trkanje na vratih in tukaj smo naredili veliko napako. Namesto da bi mi vrata odprli, smo pustili dekle to storiti. Slišali smo jo reči: ‚Mati, dva človeka sta tukaj, ki čakata na vas.‘ in trenutek pozneje smo slišali glasove stopinj po hodniku. Forbes je odprl hitro vrata in oba dva sva pohitela v zadnjo sobo ali kuhinjo, toda ženska je prišla pred nama tja. Drzno nas je zijala, ko pa je zatem naenkrat spoznala mene, se je na njenem obrazu prikazal izraz neznanškega začudenja.

„To je vendar mr. Phelps iz urada!‘ je zavpila.

„Pojdite, pojdite, kdo drugi mislite, da bi bil, ko ste bežali pred nama?“ je vprašal moj tovariš.

„Mislila sem, da sta bila starinarja,‘ je rekla. ‚Imeli smo nekoliko sitnosti z nekim trgovcem.‘

„To ni popolnoma dovolj,‘ je odgovoril Forbes. ‚Mi imamo vzrok misliti, da ste vzeli iz uradov zunanjega ministrstva zelo važno listino in da ste hiteli semkaj, da jo kje shranite. Vi morate z nami na Scotland Yard, da se vas preišče.‘

„Zaman je protestirala in se upirala. Poklicali so kočijo in vsi trije smo se odpeljali z njo. Poprej pa smo še preiskali kuhinjo in posebno ognjišče, da bi videli, ali se je morda

v onem trenutku iznebila papirjev, ko je bila sama. Vendar ni bilo nikjer nobenega sledu o kakem pepelu ali koscih. Ko smo dospeli do Scotland Yarda, smo jo takoj izročili ženski preiskovalki. Napeto sem čakal, da se je vrnila s svojim sporočilom. Nikjer ni bilo nobenega znamenja o kakih papirjih.

„V tem trenutku sem prvikrat spoznal grozoto svojega položaja. Doslej sem samo delal in delo je zadrževalo misli. Bil sem tako prepričan, da takoj zopet dobim pogodbo nazaj, da si nisem upal nikoli misliti, kakšne bi bile posledice, ako bi se mi to ne posrečilo. Vendar sedaj ni bilo mogoče ničesar več ukreniti in imel sem časa dovolj, da sem razmišljeval o svojem položaju. To je bilo strašno! Watson tukaj vam lahko pove, da sem bil že v šoli nervozen, občutljiv dečak. Taka je moja narava. Prišli so mi na misel moj stric in njegovi kolegi v kabinetu, spomnil sem se na sramoto, ki sem jo njim nakopal, meni in vsakomur, ki je bil v sorodstvu z menoj. Kaj za to, ako sem bil žrtev izrednega dogodka! Nobenega ozira se ne dela na dogodke, pri katerih se gre za diplomatične interese. Bil sem uničen, sramotno, brezupno uničen. Sam nisem vedel, kaj sem delal. Mislim, da sem se moral spreti. Spominjam se nejasno, da je stala okoli mene gruča uradnikov, ki so me skušali pomiriti. Eden izmed njih se je odpeljal z menoj na postajo Waterloo, kjer me je spremil do vlaka v Woking. Mislim, da bi me bil spremljal vso

pot, ako se ne bi z istim vlakom peljal dr. Ferrier, ki živi blizu tukaj. Zdravnik me je prav prijazno sprejel v svoje varstvo in dobro je bilo to, kajti že na postaji se mi je skoro zmešalo v glavi in preden smo dospeli domov, sem divjal kakor blazen.

„Lahko si predstavljate, kaj se je godilo tukaj, ko jih je zdravnikovo zvonjenje poklicalo iz postelj in so našli mene v takem stanju. Uboga Annie tukaj in mati sta bili popolnoma potrti. Dr. Ferrier je slišal na postaji od detektiva ravno dovolj, da je mogel nekoliko pojasniti, kaj da se je zgodilo in njegova povest ni izboljšala razmer. Vsem je bilo jasno, da sem bil na začetku dolge bolezni; raditega so pogнали Jožefa iz njegove prijazne spalnice, ki so jo prenamenili v bolniško sobo zame. Tukaj sem ležal devet tednov, mr. Holmes, brez zavesti in kakor blazen. Ako bi ne imel miss Harrison tukaj in zdravnikove skrbnosti, jaz ne bi sedajle govoril z vami. Stregla mi je podnevi, ponoči pa je skrbela zame najeta bolniška strežnica, kajti v svojih napadih sem bil zmožen za vsako stvar. Počasi se mi je povrnil razum in poslednje tri dni se mi je tudi spomin popolnoma povrnil. Časi si želim, da bi se mi ne bil nikoli. Prvo, kar sem storil, je bilo, da sem brzojavil mr. Forbesu, ki je imel moj slučaj v rokah. Prišel je k meni in me zagotavljal, da se ni posrečilo dobiti niti najmanjšega sledu, čeprav so storili vse, kar je bilo v njihovi moči. Komisijonar in njegova žena sta bila vsak dan

izpraševana, vendar se ni moglo ničesar novega dognati. Zatem se je obrnila sumnja policije na mladega Gorota, ki je takrat čez čas ostal v uradu, kakor se gotovo še spominjate. To in pa njegovo francosko ime sta bili edini dve točki, ki bi mogli vzbujati sumnjo. Samo po sebi se umeje, da jaz nisem začel z delom, dokler ni on odšel iz urada; njegova rodbina je hugenotskega pokoljenja, vendar tako angleška po simpatiji in tradiciji, kakor ste vi ali jaz. Našlo se ni prav ničesar, kar bi ga moglo na katerikoli način zaplesti v vso zadevo in radi tega so ga pustili pri miru. Sedaj se obračam do vas, mr. Holmes, kot svojo poslednjo nado. Ako me vi pustite v stiski, sta moja čast in moja služba za vedno izgubljeni.“

Bolnik se je utrujen vsled svoje dolge povesti nagnil nazaj na blazine in njegova strežnica mu je podala kozarec nekega bodrilnega zdravila. Holmes je sedel tiho z nazaj nagnjeno glavo in z zaprtimi očmi v takem položaju, da bi ljudje, ki ga niso poznali, mogli misliti, da se za ničesar ne briga; jaz pa sem vedel, da je ta položaj pričal, da se je zatopil v intenzivno premišljevanje.

„Vaše poročilo je bilo tako podrobno“, je dejal naposled, „da ste mi pustili le malo vprašanj, ki bi vam jih mogel staviti. Vendar je eno zelo velike važnosti. Ali ste vi komu povedali, da imate izvršiti to posebno nalogo?“

„Nikomur.“

„Tudi miss Harrison tukaj ne, n. pr.“

„Ne. Med onim časom, ko sem dobil nalogo in ko sem jo izvrševal, se nisem povrnil semkaj v Woking.“

„In vas ni morda nihče vaših ljudi slučajno prišel obiskat?“

„Nihče.“

„Ali je kdo izmed njih poznal pot do vašega urada?“

„O, da; vsem so že pokazali do tja.“

„Vendar so naravno vsa ta vprašanja irrelevantna, ako niste proti nikomur izpregovorili besedice o pogodbi.“

„Niti besedice nisem izpregovoril.“

„Ali veste kaj o komisijonarju?“

„Ničesar, razen da je star vojak.“

„Katerega polka?“

„O slišal sem to — imenuje se Coldstream Guards.“

„Lepa hvala. Brez dvoma izvem druge podrobnosti pri mr. Forbesu. Oblastva so izvrstna pri nabiranju in kopičenju dejstev, akoravno se jih ne poslužujejo vedno v svojo korist. Kako krasna stvar je roža!“

Stopil je mimo divana k odprtemu oknu in vzdignil viseče stebelce rože stolistnice ter pogledal na lepo zmes rdeče in zelene barve. To je bila neka nova poteza njegovega značaja, kajti še nikoli nisem videl, da bi se zanimal za naravne predmete.

„Nikjer ni dedukcija tako potrebna kakor pri veri,“ je rekel in se naslonil s hrbtom ob oboknice. „Mislec jo more zgraditi kot eksaktno

znanost. Naše največje zagotovilo o dobroti božje previdnosti leži po mojih mislih v cvetlicah. Vse druge stvari — naše moči, naše želje, naša hrana, vse to je v resnici v prvi vrsti potrebno za naš obstoj. Toda ta roža je nekaj posebnega. Njen vonj in njena barva so olepšanje življenja, ne njegov pogoj. Samo dobrota je, ki daje kaj povrhu in raditega rečem še enkrat, da se nam je mnogo nadejati od cvetlic.“

Percy Phelps in njegova strežajka sta začudenega obraza, na katerem je bilo videti razočaranje, gledala na Holmesa med to demonstracijo. On pa se je zatopil v premišljevanje, držeč stolistnico med svojimi prsti. Nekaj časa je trajalo, ko se je oglasila mlada gospica.

„Ali imate kako nado rešiti to skrivnost, mr. Holmes?“ je vprašala z nekoliko strogim glasom.

„Oh, skrivnost!“ je odgovoril in se zgani, ko se je zopet povrnil v resnično življenje. „No, nespametno bi bilo tajiti, da slučaj ni zelo temen in kompliciran; vendar vam morem obljubiti, da si bom vso stvar ogledal ter vas obvestil o vsaki točki, ki se mi bo zdela čudna.“

„Ali vidite kako sled?“

„Vi ste mi jih podali sedem, seveda jih moram poprej preiskati, preden se morem izraziti o njih vrednosti.“

„Ali sumite koga?“

„Jaz sumim samega sebe — —“

„Kaj?“

„Da pridem prehitro do končnih sklepov.“

„Potem pojdite v London in preiščite svoje sklepe.“

„Vaš nasvet je v resnici izvrsten, miss Harrison,“ je rekel Holmes in vstal. „Jaz mislim, Watson, da boljšega ne moreva storiti. Vendar ne dajte, da bi se zazibali v krive nade, mr. Phelps. Vsa zadeva je zelo zamotana.“

„Mrzlično bom čakal, da vas zopet vidim,“ je vzkliknil diplomat.

„No, jaz pridem semkaj jutri z istim vlakom, akoravno je več kakor verjetno, da bo moje poročilo negativno.“

„Bog vas poplačaj, ker obljubite zopet priti,“ je zaklical naš klijent. „Novo življenje me navdaja, ko vem, da se nekaj dela. Mimogrede omenjeno, prejel sem pismo od lorda Holdhursta.“

„Ha! Kaj pa pravi?“

„Hladen je, vendar ne osoren; mislim, da smem reči, da ga je moja bolezen ovirala pri tem. Ponavlja mi, da je vsa zadeva največje važnosti in pristavlja, da se ne zgode nobeni koraki glede moje bodočnosti — s tem naravno misli moj odpust — dokler se mi ne povrne moje zdravje in se mi ne ponudi prilika, da popravim svojo nesrečo.“

„No, to je pametno in obzirno,“ je dejal Holmes. „Pojdi, Watson, kajti v mestu nas čaka še veliko dela.“

Mr. Jožef Harrison naju je peljal dol na postajo in kmalu smo dirjali v Portsmouthskem

vlak. Holmes se je zatopil v globoko premišljevanje in skoro ni odprl svojih ust, dokler nismo imeli Clapham Junction za seboj.

„Zelo prijetno je priti v London z eno teh prog, ki teko tako visoko, da se more gledati na hiše dol kakor tukaj.“

Mislil sem, da se šali, kajti razgled je bil dovolj umazan, kmalu pa se je določneje izrazil.

„Poglej one velike, samotno stoječe zgradbe, ki se vzdigujejo nad strehe kakor otoki iz opeke sredi svinčenobarvanega morja.

„Šole!“

„Svetilniki, moj dragi! Pomniki prihodnosti! Shrambe s stotero svetlimi, majhnimi semeni v vsaki, iz katere nastane modrejša, boljša angleška prihodnost! Mislim, da ta človek Phelps ne pije.“

„Mislim, da ne.“

„Tudi jaz ne mislim. Vendar mi moramo vpoštevati vsako možnost. Ubogi človek je v resnici padel v globoko vodo in vprašanje je, ako ga bomo mi mogli izvleči na suho. Kaj misliš ti o miss Harrisonovi?“

„Dekle močnega značaja.“

„Vendar je dobre vrste, ako se ne motim. Ona in njen brat sta edina otroka nekega fužinarja nekje v Northumberlandu. Phelps se je zaročil z njo, ko je lanjsko zimo potoval tamkaj in sedaj je prišla ona dol, da se predstavi njegovim ljudem; njen brat pa jo je spremljal. Nato je prišel udarec in ona je ostala pri njem

kot strežnica, njen brat Jožef pa je tudi ostal nadalje, ker se mu je pač dopadlo. Kakor vidiš, sem nekoliko neodvisno poizvedoval. Toda današnji dan mora biti dan poizvedovanj.“

„Moj poklic — —“ sem začel.

„O, ako se ti zde tvoji lastni slučaji bolj zanimivi kakor moji —“ je dejal Holmes nekoliko strogo.

„Hotel sem reči, da me moj poklic ravno ne ovira, ker je sedaj najmirnejši čas v letu.“

„Izvrstno,“ je rekel zopet dobre volje. „Potem si skupno ogledamo vso zadevo. Mislim, da začnemo z obiskom Forbesa. On nam more najbrže povedati vse podrobnosti, ki jih potrebujemo, dokler ne spoznamo, od katere strani se nam je lotiti tega slučaja.“

„Dejal si, da imaš neko sled.“

„No, imam jih več, vendar moremo preizkusiti njih vrednost samo z nadaljnjim poizvedovanjem. Najtežje je zasledovati zločin, ki nima nobenega namena. No, ta ni brez namena. Kdo ima korist od njega? Tu imamo francoskega poslanika, dalje ruskega, tu imamo vsakogar, ki bi ga rad prodal tem dvem, in tu imamo dalje lorda Holdhursta.“

„Lorda Holdhursta!“

„No, prav lahko se da misliti, da se dobi kak državnik v takem položaju, v katerem mu ne bi bilo žal, ako bi bila taka listina slučajno uničena.“

„Toda ne državnik tako poštene preteklosti kakor lord Holdhurst.“

„To je nekaj mogočega in mi si ne moremo dovoliti, da bi kaj takega ne vpoštevali. Še danes obiščeva plemenitega lorda, da izvemo, ako nam more on kaj povedati. Sicer sem pa poizvedovanja že odredil.“

„Že?“

„Da. Brzobjavil sem iz Wokingske postaje vsakemu večernemu časopisu v London. V vsakem izide sledeči oglas.“

S temi besedami mi je izročil list papirja, ki je bil iztrgan iz zapisnika. Na njem pa je bilo s svinčnikom napisano:

„Deset funtov šterlingov nagrade za številko fajakarja, ki je pripeljal gosta k vratom zunanjega ministrstva v Charles Street ali blizu njih dne 23. maja ob tričetrt na deset zvečer. Oglasi se 221 B, Baker Street.“

„Ti si prepričan, da je tat prišel z vozom?“

„Ako ni, se ni zgodila nobena škoda. Ako ima mr. Phelps prav, ko trdi, da ni nobenega skrivališča niti v sobi, niti v hodniku, potem je ta oseba morala priti od zunaj. Ako je prišel od zunaj v tako deževni noči in navzlic temu ni zapustil nobenih sledov na linoleju, ki so ga pregledali nekoliko minut po njegovem prihodu, potem je prav močno verjetno, da je prišel z vozom. Da, jaz mislim, da prav lahko sklepamo na kočijo.“

„To se glasi verjetno.“

„To je ena izmed sledi, o katerih sem govoril. Morda privede do kakega uspeha. In potem je tukaj seveda tudi zvonec — ki je

najbolj značilna poteza tega slučaja. Zakaj bi bil pozvonil? Ali je bil to tat, ki je storil to iz same korajže? Ali je bil kdo drugi, ki je bil s tatom in ki je zvonil, da prepreči zločin? Ali se je zgodilo samo slučajno? Ali je bil to —?“ Zopet se je globoko zamislil; meni pa se je zdelo, da mu je naenkrat prišla na misel neka nova možnost.

Dvajset minut črez tri je bilo, ko sva dospela do najinega kolodvora in po hitrem pri-grizku v bufetu sva takoj odšla proti Scotland Yardu. Holmes je že brzojavil Forbesu, ki je naju že čakal; bil je majhen, lokav možak z ostrim, vendar nikakor prijaznim izrazom v obrazu. Njegovo obnašanje napram nama je bilo na vsak način hladno, posebno ko je čul, kaj naju je privedlo do njega.

„Čul sem že o vaših metodah, mr. Holmes,“ je rekel pikro. „Vi ste vedno pripravljeni, posluževati se vsake informacije, ki vam jo policija more dati na razpolago, potem pa poizkusite sami dokončati slučaj in diskreditirati nas.“

„Ravno nasprotno,“ je dejal Holmes. „Pri mojih poslednjih triinpetdesetih slučajih je bilo moje ime samo štirikrat objavljeno, in policija ima v ostalih devetinštiridesetih vso slavo. Jaz vas ne grajam, ker tega ne veste, kajti vi ste še mladi in neizkušeni; ako pa želite v svoji novi službi napredovati, potem boste delali z menoj in ne proti meni.“

„Zelo bi me veselilo, ako bi mi dali namigljaj ali dva,“ je dejal detektiv ter spremenil svoje obnašanje. „Doslej še nisem ničesar dosegel v tem slučaju.“

„Kakšne korake ste storili?“

„Opazovali smo komisijonarja Tangeya ter poizvedovali po njegovem življenju. Dobro popisane je odšel od vojakov in ničesar ne moremo najti proti njemu. Vendar je njegova žena bolj slabe vrste. Mislim, da ve več o tej stvari, kakor je videti.“

„Ali ste tudi o njej poizvedovali?“

„Poslali smo k njej eno naših žensk. Mrs. Tangey pije in naša ženska je bila dvakrat z njo skupaj, ko je bila precej dobre volje, vendar ni mogla ničesar izvedeti od nje.“

„Slišal sem, da so imeli starinarje v hiši.“

„Da, vendar so jih izplačali.“

„Kje so dobili denar?“

„To je bilo vse v redu. Njegova penzija se mu je morala izplačati in sploh ni bilo videti nobenega znamenja, da bi bili zadolženi.“

„Kako je raztolmačila, da se je ona odzvala, ko je mr. Phelps pozvonil za kavo?“

„Dejala je, da je bil njen mož zelo truden in da ga je hotela nadomestiti.“

„No, da, to bi se skladalo s tem, da so našli njega nekoliko pozneje spečega na stolu. Torej proti njima ne govori drugega kakor značaj ženske. Ali ste jo vprašali, zakaj je ono noč tako hitela proč? Njena naglica je vzbudila pozornost policaja.“

„Ona je bila bolj kasna kakor po navadi in je hotela biti doma.“

„Ali ste ji namignili, da sta bila vidva, vi in mr. Phelps, ki sta odšla najmanj dvajset minut za njo, pred njo doma?“

„Ona razlaga to z razločkom med omnibusom in kočijo.“

„Ali je pojasnila, zakaj je po svojem prihodu domov hitela v zadaj ležečo kuhinjo?“

„Ker je imela denar, da bi z njim izplačala starinarja.“

„Za vsako stvar ima odgovor. Ali ste jo vprašali, ako je pri svojem odhodu srečala kakega človeka ali videla postajati okoli Charles Streeta?“

„Ona ni videla nikogar razen policaja.“

„No, videti je, da ste jo precej temeljito izpraševali. Kaj drugega ste še storili?“

„Opazovali smo tega uradnika Gorota vseh teh devet tednov, vendar brez uspeha. Ničesar ne moremo pokazati proti njemu.“

„Še kaj drugega?“

„No, mi nimamo ničesar drugega, česar bi se lotili — nobenega dokaza.“

„Ali ste si uredili kako teorijo o tem, kako je oni zvonec zvonil?“

„No, priznati moram, da to presega moje moči. Na vsak način pa je bil to zelo hladnokrven človek, in naj je storil to kdorkoli je hotel, da je šel tja in tam zvonil.“

„Da, to je čudno. Najlepša hvala za vse, kar ste mi povedali. Ako morem izročiti tega člo-

veka v vaše roke, potem boste kmalu čuli o meni. Pojdiva, Watson!“

„Kam pa sedaj?“ sem vprašal, ko sva odšla iz urada.

„Sedaj greva intervjuvat lorda Holdhursta, ministra notranjih zadev in bodočega ministrskega predsednika angleškega.“

Imela sva srečo in našla lorda Holdhursta v njegovem uradu v Downing Streetu; Holmes mu je poslal svojo vizitko, na to so naju takoj odvedli navzgor. Državnik je naju sprejel z ono staromodno vljudnostjo, radi katere je znan ter naju posadil na razkošne naslanjače pri kaminu. Ko je stal na preprogi med nama s svojo vitko, šibko postavo, s svojim izrazovitim, zamišljenim obrazom in svojimi kodrastimi lasmi, ki so bili prekmalu pomešani s sivimi, je bil videti, da predstavlja ono ne preveč navadno vrsto plemenitnikov, plemenitnika, ki je v resnici plemenit.

„Vaše ime mi je dobro znano, mr. Holmes,“ je rekel in se nasmejal. „In naravno je, da se ne morem delati kakor da ne bi vedel, kaj je namen vašega obiska. V teh uradih se je prigodil samo en slučaj, ki bi mogel zbuditi vašo pozornost. V kojega interesu delujete, ako smem vprašati?“

„V interesu mr. Percyja Phelps,“ je odgovoril Holmes.

„Ah, to je moj nesrečni vnuk! Samo po sebi je umevno, da mi naše sorodstvo še bolj onemogočuje vzeti ga kakorkoli v zaščito. Bojim

se, da mora imeti ta dogodek zelo neprijeten učinek na njegovo karijero.“

„Ako se pa listina najde?“

„O, to bi bilo seveda nekaj drugega.“

„Imel bi eno ali dve vprašanji, ki jih želim predložiti vam, lord Holdhurst.“

„Srečen bom, ako vam morem podati vsakojako informacijo, ki je v moji moči.“

„Ali je bilo v tej sobi, ko ste dajali inštrukcije glede prepisa listine?“

„Da, tukaj.“

„Potem vas skoro ni mogel nihče slučajno slišati.“

„To je popolnoma izključeno.“

„Ali ste morda komu omenili, da nameravate dati listino prepisati?“

„Nikoli!“

„Ali se popolnoma dobro spominjate tega?“

„Popolnoma.“

„No, ker vi niste tega nikomur povedali in tudi mr. Phelps tega ni nikomur omenil, in torej nihče drugi ni niti najmanjše vedel o vsej zadevi, potem je prišel tat popolnoma slučajno v sobo. Videl je svojo srečo in vzel listino.“

Državnik se je nasmejal. „Tukaj me popolnoma premagate,“ je dejal.

Holmes je za trenutek premišljal. „Še neka važna točka je, o kateri bi rad z vami govoril,“ je dejal. „Kolikor vem, ste se bali, da ne bi nastale zelo resne posledice, ako bi podrobnosti te pogodbe postale znane, ali ne?“

Neka senca se je prikazala na izrazitem obrazu državnikovem. „Da, zelo resne posledice.“

„In ali so se zgodile?“

„Še ne.“

„Ako je pogodba prišla v roke, recimo, francoskega ali ruskega zunanjega ministrstva, ali mislite, da bi čuli o tem?“

„Seveda bi,“ je dejal lord Holdhurst.

„Ker je tedaj preteklo že skoro deset tednov in ni bilo ničesar čuti, ali ni mogoče misliti, da iz enega ali drugega vzroka listina ni prišla v njihove roke?“

Lord Holdhurst je zmajal z ramo.

„Mi skoraj ne moremo domnevat, mr. Holmes, da je tat vzel listino samo za to, da jo da v okvir in obesi na steno.“

„Morda čaka boljše nagrade.“

„Ako čaka samo še malo dalje, ne dobi sploh ničesar. V malo mesecih pogodba ne bo več tajna.“

„To je zelo važno,“ je dejal Holmes. „Seveda imamo dalje še mogočo domnevo, da je tat naenkrat zbolel — —“

„Napad možganske mrzlice, morda, kaj ne?“ je vprašal državnik ter se hitro ozrl proti njemu.

„Tega nisem trdil,“ je rekel Holmes, ne da bi se dal motiti. „Sedaj, lord Holdhurst, sva potratila že preveč vašega dragocenega časa in raditega vam voščiva: Z Bogom!“

„Želim vsak mogoči uspeh vašemu raziskovanju, naj bo zločinec kdorkoli hoče,“ je odgovoril plemenitaš, ko se nama je priklonil pri vratih.

„Izvrsten človek je to,“ je dejal Holmes, ko sva dospela v Whitehall. „Vendar se mora bojevati, da vzdrži svojo pozicijo. On daleko ni bogat in ima mnogo izdatkov. Ti si seveda opazil, da ima na svojih čevljih nove podplate. Sedaj pa te nočem več odvracati od svojega uradnega dela, Watson. Danes ne storim niti koraka več v tej zadevi, razen ako dobim odgovor na svoj oglas. Zelo ti bom pa hvaležen, ako bi šel jutri z menoj v Woking, in sicer z istim vlakom kakor danes.“

In sešla sva se zopet naslednjega jutra ter skupno odpotovala v Woking. Povedal mi je, da ni dobil nobenega odgovora na svoj oglas in tudi nič novega ni bilo glede tega slučaja. Ako je bila njegova volja, je bil njegov obraz popolnoma neprodirljiv kakor obraz rdečega Indijanca, in iz njegovih potez nisem mogel spoznati, ali je bil s slučajem zadovoljen ali ne. Spominjam se, da sva govorila o Bertillonovem sistemu merjenja in on je izražal svoje največje občudovanje do tega francoskega učenjaka.

Našla sva svojega klienta še vedno v oskrbi njegove strežnice, vendar je bil mnogo bolji videti kakor včeraj. Brez težave je vstal z divana in naju pozdravil, ko sva vstopila.

„Kaj novega?“ je vprašal željno.

„Moje poročilo je negativno, kakor sem pričakoval,“ je dejal Holmes. „Obiskal sem Forbesa in odredil več poizvedovanj, ki nas morda popeljejo do kakega uspeha.“

„Torej še niste izgubili poguma?“

„Nikakor ne!“

„Bog vas blagoslovi za te vaše besede!“ je vzkliknila miss Harrison. „Ako ostanemo pogumni in potrpežljivi, se mora stvar gotovo dognati.“

„Mi imamo več novega vam povedati kakor vi nam,“ je dejal Phelps in se usedel na divan.

„Nadejal sem se, da boste morda kaj imeli.“

„Da, ponoči se je nekaj pripetilo, kar bi bilo skoro zelo resno.“ Njegov obraz je postal zelo resen pri teh besedah in nekaj kakor strah se je prikazalo v njegovem pogledu. „Veste“, je rekel, „da začenjam misliti, da sem neprosto-voljno središče neke velike zarote in da se mi streže po življenju ravno tako kakor po moji časti.“

„O!“ je vzkliknil Holmes.

„Neverjetno se to sliši, kajti jaz nimam niti enega sovražnika na vsem svetu, kolikor je meni znano. In vendar ne morem po izkušnji današnje noči priti do nobenega drugega sklepa.“

„Prosim, nadaljujte.“

„Vedeti morate, da je bila poslednja noč prva, ko sem spal v sobi brez strežnice. Počutil sem se toliko bolje, da sem mislil, da jo lahko pogrešam. Vendar je gorela v sobi nočna luč.

No, okoli dveh proti jutru sem rahlo zaspal, ko me je naenkrat vzbudil rahel šum. Bil je podoben glasu, ki ga povzročuje miš, kadar gloda desko, in jaz sem nekoliko časa ležal nepremično ter poslušal, misleč, da prihaja ta šum iz tega vzroka. Nato pa je postal glasnejši in naenkrat je pri oknu zazvenelo z ostrim, kovinskim glasom. Prestrašen sem se usedel v postelji. Sedaj ni moglo biti nobenega dvoma, kaj pomenijo ti glasovi. Slabotnejši so nastali s tem, da je nekdo potiskal neko orodje skozi razpoko med okenskimi okviri, drugega pa zaporni kavelj, ko ga je potisnil nazaj.

„Zatem je bilo kakih deset minut vse tiho, kakor da bi oni človek čakal, da bi se mogel prepričati, ali me je šum zbudil ali ne. Nato sem začul rahlo pokanje, ki je nastalo, ko je nekdo zelo počasi odpiral okno. Jaz nisem mogel tega dalje prenašati, kajti moji živci niso več to, kar so nekdanj bili. Skočil sem iz postelje ter odprl oknice. Neki človek se je plazil pri oknu. Vendar ga nisem mogel dobro videti, kajti izginil je kot blisk. Zavil je bil v nekak plašč, ki je zakrival tudi doljnji del njegovega obraza. Samo eno vem o njem in to je, da je imel v svoji roki neko orožje. Meni se je zdelo podobno dolgemu nožu. Prav dobro sem videl, kako se je zabliskal, ko se je spustil v beg.“

„To je jako zanimivo,“ je dejal Holmes. „Prosim, kaj ste pa potem storili?“

„Ako bi bil bolj pri moči, bi šel za njim skozi okno. Tako sem pa samo pozvonil in zbudil vso hišo. To je trajalo nekoliko časa, kajti zvo-
nec je napeljan v kuhinjo, služabništvo pa spi zgoraj. Vendar sem klical in to je privedlo dol Jožefa, ta pa je poklical ostale. Jožef in hlapec sta našla sledove stopinj na cvetlični gredici zunaj okna, ker pa je bilo vse poslednje dni zelo suho, se je izkazalo, da je nemogoče zasledovati sled preko trave. Na leseni ograji proti cesti pa je mesto, kjer je videti znake — tako mi pripovedujejo — kakor da bi kdo tamkaj lezel črez ograjo ter zlomil pri tem drog. Dolej še nisem obvestil o tem tukajšnje policije, ker se mi je najbolje zdelo, da najprvo vas vprašam za svet.“

Bilo je videti, kakor da je imela ta povest našega klijenta nenavaden vpliv na Sherlock Holmesa. Vstal je s stola in hodil vznemirjen po sobi gorindol.

„Nesreča nikdar ne počiva,“ je rekel Phelps in se nasmejal, akoravno se je videlo, da ga je ta nočni dogodek precej pretresel.

„In vi ste je sedaj gotovo dovolj imeli,“ je dejal Holmes. „Ali menite, da bi mogli iti okoli hiše z menoj?“

„O, da, prav rad užijem nekoliko solnca. Jožef pojde tudi.“

„In jaz tudi,“ je rekla miss Harrison.

„Bojim se, da ne,“ je rekel Holmes in zmajal z glavo. „Mislim, da vas moram prositi, da sedite ravno tam, kjer ste sedaj.“

Mlada gospica se je nekoliko nejevoljna zopet usedla. Njen brat pa se je nam pridružil in vsi štirje smo se podali venkaj. Šli smo okoli trate do okna mladega diplomata. Kakor je povedal, so bili sledovi na cvetlični gredici, vendar so bili nejasni in izbrisani. Holmes se je za trenutek sklonil proti njim, nato pa je zopet vstal in zmajal z ramo.

„Po mojih mislih ne more nihče ničesar dognati iz njih,“ je rekel. „Pojdimo okoli hiše, da vidimo, zakaj je ropar izbral ravno to sobo. Po mojih mislih, bi bila ona večja okna vzprejemne in jedilne sobe bolj vabljiva zanj.“

„Ta okna so od ulice bolj vidna,“ je pripomnil mr. Jožef Harrison.

„Oh, da, seveda. Tukaj so tudi vrata, kjer bi lahko poizkusil priti v sobo. Kakšna so to?“

„Stranski vhod za trgovce. Seveda ponoči so zaklenjena.“

„Ali se vam je kdaj že kaj takega prigodilo?“

„Nikoli,“ je rekel naš klijent.

„Ali imate v hiši srebrno namizno orodje ali kaj drugega, kar privabi roparje?“

„Ničesar posebne vrednosti.“

Holmes je odšel okoli hiše, držal svoje roke v žepu in se vedel zelo malomarno, kar je bilo pri njem nenavadno.

„Apropos“, je dejal k Jožefu Harrisonu, „vi ste našli neko mesto, kakor sem slišal, kjer je ropar preplezal ograjo. Oglejmo si tudi to.“

Mladi človek nas je peljal k nekemu mestu, kjer je bil vrh enega lesenih drogov zlomljen. Majhen kos lesa je visel nizdol. Holmes ga je odtrgal in kritično opazoval.

„Ali mislite, da se je tole snoči zgodilo? Videti je nekam staro, ali ne?“

„No, mogoče.“

„Dalje tudi ni na drugi strani nobenega sledu, da bi tamkaj kdo dol skočil. Ne, jaz mislim, da si tukaj ne bomo prav nič pomagali. Pojdimo nazaj v spalnico in govorimo dalje o tej stvari.“

Percy Phelps je hodil zelo počasi in se opiral na roko svojega bodočega svaka. Holmes je odšel hitro preko trate in midva sva bila davno prej pri odprtem oknu spalnice, preden sta onadva prišla za nama.

„Miss Harrisonova“, je rekel Holmes zelo strogo, „vi morate ves dan ostati, kjer ste sedaj. Ničesar naj vas ne moti, da ne bi ves dan ostali tukaj. To je največje važnosti.“

„Gotovo se zgodi tako, ako vi to želite, mr. Holmes,“ je reklo dekle začudeno.

„Kadar pojdete spat, zaklenite vrata te sobe od zunaj in obdržite ključ zase. Obljubite mi, da storite vse to.“

„Toda Percy?“

„On pojde z nami v London.“

„In jaz moram tukaj ostati?“

„Da, radi njega. Veliko uslugo mu naredite s tem! Hitro! Obljubite!“

Prikimala je pritrdilno, ravno ko sta onadva vstopila.

„Kaj pa sediš tukaj tako čmerno, Annie?“ je zaklical njen brat. „Pojdi venkaj na solnce!“

„Ne, hvala, Jožef. Malo me boli glava in ta soba je tako hladna in hladeča.“

„Kaj nasvetujete sedaj, mr. Holmes?“ je vprašal naš klijent.

„No, pri raziskavanju te manjše zadeve ne smemo izgubiti izpred oči naše večje. Zelo bi bilo koristno za me, ako bi mogli z nami v London.“

„Takoj?“

„No, kakor kmalu bi vam bilo mogoče. Recimo v eni uri.“

„Čutim se dovolj močnega, ako vam v resnici morem biti v korist.“

„Kolikor sploh mogoče.“

„Morda bi želeli, da ostanem čez noč tamkaj?“

„Ravno sem vam hotel nasvetovati.“

„Ako me pride potem moj ponočni prijatelj zopet obiskat, bo spoznal, da je ptič izletel. Mi smo vsi v vaših rokah, mr. Holmes, in vi nam morate natanko povedati, kaj želite, da bi se zgodilo. Morda bi radi imeli, da bi šel tudi Jožef z nami, da bo malo pazil name?“

„Oh ne; moj prijatelj Watson tukaj je zdravnik, kakor veste, in on bo že skrbel za vas. Mi

bomo tukaj zajtrkovali, ako dovolite, potem pa odrinemo vsi trije v mesto.“

Uredilo se je, kakor je nasvetoval, akoravno se je miss Harrisonova v soglasju s Holmesovim nasvetom oprostila, da ne more zapustiti spalnice. Kakšen je bil namen manevrov mojega prijatelja, nisem mogel spoznati; edino to se mi je zdelo mogoče, da so imeli namen ločiti gospico od Phelpsja, ki je vesel radi svojega povračajočega se zdravja in ker je imel upanje, da se nekaj doseže, z nami v obednici zajtrkoval. Vendar naju je Holmes še mnogo bolj iznenadil, kajti potem ko je naju spremil dol na postajo in do vlaka, je mirno povedal, da on nima namena oditi iz Wokinga.

„Dve ali tri malenkostne točke so še, ki bi jih rad pojasnil, preden odidem,“ je rekel. „Vaša odsotnost, mr. Phelps, mi bo v gotovem oziru celó koristila. Watson, ko dospeta v London, vama bom zelo hvaležen, ako se takoj odpelješ z našim prijateljem v Baker Street ter ostaneš tamkaj, dokler ne pridem jaz tja. Dobro je, da sta sošolca, ker si imata gotovo mnogo povedati. Mr. Phelps vzame lahko prazno sobo za današnjo noč; jaz upam, da bom prišel ravno prav k prvemu zajtreku, kajti eden vlak je, ki pride ob osmih na postajo Waterloo.“

„Kaj pa z našim poizvedovanjem v Londonu?“ je vprašal Phelps žalostno.

„To lahko storimo potem jutri. Jaz mislim, da bo ravno sedaj moja pomoč tukaj bolj potrebna.“

„Povejte jim v Briarbrae, da se nadejam vrniti do jutri zvečer,“ je zaklical Phelps, ko se je vlak začel dalje pomikati.

„Mislim, da se bržčas ne povrnem v Briarbrae,“ je odgovoril Holmes in veselo mahal z roko, ko smo hiteli iz postaje.

Phelps in jaz sva se razgovarjala o tem med potjo, vendar ni mogel nihče navesti povoljnega vzroka za ta novi razvoj vse zadeve.

„Mislim, da hoče najti kako sled glede snočnjega roparskega poizkusa, ako je bil to kak ropar. Kar se moje osebe tiče, sem mnenja, da to ni bil navaden tat.“

„Kaj pa misliš s tem?“

„Na mojo besedo, sicer lahko pripisuješ to mojim slabotnim živcem ali pa tudi ne, jaz mislim, da se vrši okoli mene kaka globoka politična intriga in da mi zarotniki strežejo po življenju iz vzroka, ki presega moj razum. To se zdi čudno in nespametno, vendar poglej dejstva! Čemu bi skušal kak tat vlomiti pri spalničnem oknu, kjer se ne more nadejati nobenega plena, in čemu naj bi prišel z dolgim nožem v roki?“

„Ali si prepričan, da ni bilo to orodje kakega vlomilca?“

„O ne, nož je bil to. Popolnoma razločno sem videl, kako se je zabliskala klina.“

„Vendar čemu za božjo voljo bi te zasledovali s takim sovraštvom?“

„Ah! To je ravno vprašanje.“

„No, ako je tudi Holmes istega mnjenja, potem bi si lahko tolmačili njegovo ravnanje ali ne? Recimo, da je tvoja teorija prava, ako more položiti roko na človeka, ki te je snoči nameraval napasti, potem stori velik korak naprej pri iskanju onega, ki je vzel pomorsko pogodbo. Nespametno je domnevati, da imaš dva sovražnika, izmed katerih te hoče eden oropati, med tem ko ti drugi streže po življenju.“

„Toda mr. Holmes je dejal, da nima namena vrniti se v Briarbrae.“

„Jaz ga poznam že dolgo časa“, sem rekel, „vendar nisem nikoli videl, da bi storil kaj brez zelo dobrega vzroka,“ in s tem se je najin pogovor zasukal na druge predmete.

Naporen dan je bil to zame. Phelps je bil po svoji dolgi bolezni še vedno slab in vsled svoje nesreče je bil nervozen in je vedno tožil. Zaman sem skušal zbuditi njegovo zanimanje za Afganistan, za Indijo, za socialna vprašanja, sploh za vse, kar bi ga moglo razvedriti. Toda vedno se je vračal k svoji izgubljeni pogodbi nazaj, se čudil, ugibal, preudarjal, kaj dela Holmes, kakšne korake je storil lord Holdhurst, kakšne novice izve naslednjega dne. Tekom večera je postala njegova razburjenost zelo mučna.

„Ali imaš popolno vero v Holmesa?“ me je vprašal.

„Videl sem ga izvršiti nekaj prav znamenitih stvari.“

„Vendar nikoli ni razrešil tako temne zadeve kakor je ta, kaj?“

„O, da; vem, da je razrešil vprašanja, kjer ni imel toliko sledi kakor pri tvojem.“

„Vendar ne take, pri kateri se gre za tolike interese?“

„Tega ne vem. Vem pa dobro, da je deloval v zelo važnih zadevah v imenu treh vladarskih hiš evropskih.“

„Toda ti ga dobro poznaš, Watson. On je tako nerazumljiv človek, da nikoli ne vem prav, kaj bi začel z njim. Ali meniš, da ima upanje? Ali misliš, da pričakuje uspeha pri tej zadevi?“

„Rekel ni ničesar.“

„To je slabo znamenje.“

„Nasprotno, opazil sem, da on vselej pove, kadar je brez sledu. Ako pa ima kako sled in še ni popolnoma gotov ali je prava ali ne, tedaj je popolnoma tih. Vendar, moj dragi prijatelj, mi ne moremo zboljšati teh stvari s tem, da se vznemirjamo radi njih; dovoli torej, da te prosim, da greš k počitku, da boš jutri svež, naj nas potem čaka karkoli hoče.“

Naposled mi je bilo mogoče pregovoriti svojega prijatelja, da se je ravnal po mojem nasvetu, četudi sem iz njegovega vznemirjenega vedenja spoznal, da je malo upanja, da bi spal. Da, in njegova slaba volja je bila nalezljiva, kajti tudi jaz sem se pol noči premetaval semintja, razmišljeval o tem čudnem problemu in iznajdeval stotine teorij, izmed katerih je bila vsaka bolj nemogoča kakor poslednja. Čemu je

Holmes ostal v Wokingu? Čemu je naprosil miss Harrisonovo, da ostane ves dan v sobi bolnika? Zakaj je skrbel za to, da ni povedal ljudem v Briarbrae, da namerava ostati blizu njih? Belil sem si glavo, dokler nisem ob tem prizadevanju, da bi našel kako raztolmačenje, ki bi krilo vsa ta dejstva, končno zaspal.

Sedem je bila ura, ko sem se zbudil; takoj sem se podal v Phelpsovo sobo, kjer sem ga dobil izmučenega in upadlega, ker vso noč ni spal. Njegovo prvo vprašanje je bilo, ako je Holmes že prišel.

„On bo tukaj kakor je obljubil“, sem rekel, „in niti trenutek prej ali pozneje.“

In moje besede so bile resnične, kajti kmalu po osmi uri je pridirjal voz k vratom in najin prijatelj je stopil iz njega. Ko sva stala pri oknu, sva videla, da je imel levico ovito in da je bil njegov obraz zelo srdit in bled. Stopil je v hišo, vendar je šele čez nekoliko časa prišel gor.

„Videti je, kakor da bi bil tepen,“ je vzkliknil Phelps.

Bil sem primoran priznati, da je imel prav. „Naposled“, sem dejal, „se nahaja sled še morda tukaj v mestu.“

Phelps je zastokal.

„Ne vem kako je to“, je dejal, „vendar jaz sem si toliko obetal od njegove vrnitve. Na vsak način njegova roka včeraj ni bila tako zavezana. Kaj se je moglo zgoditi?“

„Vendar nisi ranjen, Holmes?“ sem vprašal, ko je stopil moj prijatelj v sobo.

„Pah, samo majhna praska po moji lastni nerodnosti,“ je odgovoril ter nama voščil dobro jutro. „Tale vaš slučaj, mr. Phelps, je gotovo eden najbolj temnih, kar sem jih kdaj raziskoval.“

„Bal sem se, da se vam bo zdel pretežak.“

„V resnici nekaj posebnega sem doživel.“

„Ta ovoj priča o raznih dogodkih,“ sem dejal. „Ali nam ne bi hotel povedati, kaj da se je zgodilo?“

„Po zajtrku, moj dragi Watson. Pomni, da sem danes zjutraj dihal trideset milj daleč surreyski zrak. Mislim, da ni nobenega odgovora na moj oglas radi kočijaža. No, ne moremo se nadejati, da bi vedno imeli uspeh.“

Miza je bila že pogrnjena in jaz sem ravno hotel pozvoniti, ko je vstopila mrs. Hudson s čajem in kavo. Trenutek pozneje je prinesla še skledo in vsi trije smo sedli za mizo: Holmes gladen, jaz radoveden, Phelps pa neznan-sko pobit.

„Mrs. Hudson se je izkazala pri tej priliki,“ je rekel Holmes in odkril skledo, v kateri je bilo pišče. „Njena kuhinja je sicer malo omejena, vendar zna vsako jed tako dobro pripraviti kakor kaka Škotka. Kaj pa imaš ti tamkaj, Watson?“

„Šunko in jajca,“ sem odgovoril.

„Dobro! Kaj pa boste vi vzeli, mr. Phelps: pišče, jajca, ali si boste sami pomagali?“

„Hvala, jaz ne morem ničesar jesti,“ je dejal Phelps.

„O, pojdite! Vzemite ono pred seboj.“

„Hvala, jaz bi v resnici raje ne vzel ničesar.“

„No, potem,“ je dejal Holmes in zlobno za-
mežikal, „mislim, da ne boste imeli nič proti
temu, da pomagate meni.“

Phelps je privzdignil pokrov in pri tem na
ves glas zavpil; sedel je tamkaj in debelo gle-
dal, njegov obraz pa je bil bled kakor krožnik,
na katerega je gledal. Sredi preko njega je
ležal majhen valjast zavitek modrosivega pa-
pirja. Pograbil ga je, zavžival s svojimi očmi,
plesal po sobi kakor blazen, ga pritiskal na
svoje prsi in veselja ukal. Nato se je tako iz-
mučen in utrujen zgrudil nazaj na stol, da sva
mu morala vlitati brandyja v usta, da se ni
onesvestil.

„Ha! Ha!“ je rekel Holmes tolažljivo in ga
potrkal na ramo. „Ni bilo prav, da sem vas
tako iznenadil. Vendar vam Watson lahko pove,
da se nikoli ne morem ustavljati majhnemu
dramatičnemu pridevku.“

Phelps ga je prijel za roko in mu jo polju-
bil. „Bog vas blagoslovi!“ je zavpil, „vi ste mi
rešili mojo čast!“

„No, šlo se je tudi za mojo, da vam povem,“
je rekel Holmes. „Zagotavljam vas, da je meni
prav tako hudo, ako nimam uspeha v kakem
slučaju, kakor vam, ako zabredete pri kakem
naročilu.“

Phelps je vtaknil dragoceno listino v najskrivnejši žep svojega jopiča.

„Ne upam si še dalje prekiniti vašega zajtrka, in vendar bi smrtno rad izvedel, kako da ste jo dobili in kje je bila.“

Sherlock Holmes je hitro izpil čašo kave in obrnil svojo pozornost do šunke in jajec. Nato je vstal, vžgal svojo pipo ter se zložno usedel v svojem naslanjaču.

„Povedati vam hočem, kaj sem najprej storil in kako sem prišel do tega, da sem storil, pozneje,“ je rekel. „Potem ko sem vaju pustil na postaji, sem se podal na krasen izprehod po čarobni surreyski pokrajini in sem prišel prav do lične, majhne vasice z imenom Ripley; tukaj sem pil v neki krčmi čaj in sem bil tudi toliko previden, da sem napolnil svojo steklenico ter vtaknil v žep v papirju zavite sandvitche (kruh, obložen z mesom itd.). Tamkaj sem ostal do večera, potem sem se pa zopet napotil proti Wokingu in sem prišel prav po solnčnem zahodu na cesto pri Briarbrae.“

„No, čakal sem, da je bila cesta prazna — mislim, da ni nikoli posebno obljudena — nato pa sem splezal preko ograje na vrt.“

„Gotovo so bila vrata odprta, ali ne?“ se je oglasil Phelps.

„Da; vendar imam jaz v teh zadevah nekam poseben okus. Izbral sem si ono mesto, kjer stoje trije borovci in v njihovem zavetju sem splezal čez ograjo, ne da bi me mogel kak

človek v hiši opaziti. Počeni sem med grmovjem na drugi strani, se plazil od enega do drugega — pogledjte, prosim, kolena mojih hlač — dokler nisem došel do grma rododendra ravno nasproti oknu vaše spalnice. Tamkaj sem se usedel in čakal, kaj pride.

„Okna v vaši sobi niso bila zastrta, in tako sem mogel videti miss Harrisonovo, ki je sedela pri mizi in čitala. En četrť na enajst je bilo, ko je odložila knjigo, zaprla okno in odšla. Slišal sem jo zapirati vrata in bil sem popolnoma prepričan, da je tudi zaklenila sobo.“

„S ključem?“

„Da, jaz sem dal miss Harrisonovi navodila, da zapre sobo odzunaj in vzame ključ s seboj, ko pojde spat. Izpolnila je moje naročilo do pičice in brez njenega sodelovanja bi teh papirjev gotovo ne imeli v žepu svojega jopiča. Ona je nato odšla, luči so ugasnile in jaz sem ostal čisto sam tam v rododendrovem grmu.“

„Noč je bila krasna, vendar je bilo moje strazenje utrudljivo. Seveda se loti človeka vznemirjenje, kakor ga čuti lovec, ko leži poleg vode in čaka velike divjačine. Dolgo je bilo, zelo dolgo navzlic temu — skoro tako dolgo, Watson, kakor takrat ko sva čakala v oni nevarni sobi, ko sva pogledala v mali problem ‚Grahastega traka‘. Tam v Wokingu je cerkvena ura bila četrtinke in več kakor enkrat sem že mislil, da se je ustavila. Naposled okoli dveh po polnoči sem nenadoma začul rahli glas zapaha, ki ga je nekdo odmaknil, in škripanje

ključa. Trenutek pozneje so se odprla služabniška vrata in mr. Jožef Harrison je stopil v mesečino.“

„Jožef!“ je vzkliknil Phelps.

„Bil je gologlav, vendar je nosil preko ramen črn plašč, s katerim je mogel v trenutku skriti svoj obraz, ako bi bilo treba. Po prstih je stopal v senci zidovja in ko je došel do okna, je vtaknil dolg nož skoz razpoko in potisnil zaporni kavelj nazaj. Nato je odprl okno, vtaknil svoj nož skozi razpoko med oknicami in jih prav tako odprl.

„Z onega mesta, kjer sem bil, sem imel popoln razgled v notranjščino sobe in sem natančno videl vsako njegovo gibanje. Prižgal je dve sveči, ki stojite na kaminu, nato pa je začel odstranjevati vogal tapete blizu vrat. Kmalu zatem je vzel iz zida štirioglat kos deske, kakršne so običajno v hiši, da morejo napeljevalci plinovih cevi priti do cevni sklepov. Ta deska je tukaj zakrivala cevni sklep, ki je imel obliko črke T, kjer se cepi cev in vodi en del dol v kuhinjo. Iz tega skrivališča je vzel ta mali valjasti papirnati zavoj, položil desko zopet nazaj, popravil tapeto, ugasnil sveče ter odšel naravnost v moje roke, ko sem ga čakal zunaj pred oknom.

„No, ta Jožef je mnogo bolj zloben človek kakor sem si mislil. Planil je nad mene z nožem in jaz sem ga moral dvakrat udariti in sem se urezal preko členkov, preden sem ga

mogel premagati. Kar umoril bi me bil najraje z edinim očesom, s katerim je mogel videti, ko sva končala, vendar je poslušal svojo pamet ter mi izročil papirje. Ko sem imel to, sem ga izpustil, vendar sem danes v jutro brzojavil Forbesu vse podrobnosti. Ako je dovolj uren, da ujame svojega ptička, potem dobro! Ako pa najde, kakor se mi prav močno dozdeva, gnezdo prazno, preden dospe tja, no, toliko bolje za vlado. Zdi se mi, da bi tako lord Holdhurst kakor mr. Percy Phelps prav rada imela, ako vsa zadeva ne pride pred policijo in sodišče.“

„Moj Bog!“ je sopel naš klient. „Torej mi pravite, da so bili ukradeni papirji tekom vseh teh dolgih deset tednov moje boleznì ves čas v prav isti sobi kakor jaz?“

„Da, tako je bilo.“

„In Jožef! Jožef lopov in tat!“

„Hm! Bojim se, da je Jožefov značaj nekoliko zvijačen in bolj nevaren kakor bi človek sodil po njegovi zunanosti. Iz tega, kar sem čul danes zjutraj o njem, posnemam, da je imel velike izgube na borzi, in da je pripravljen storiti vse na svetu, da izboljša svoje razmere. Ker je neznansko sebičen človek, nista niti sreča njegove sestre niti vaš ugled zadrževala njegove roke, ko se mu je nudila priložnost.“

Percy Phelps se je zgrudil nazaj v svoj stol. „V glavi se mi vrti“, je rekel, „vaše besede so me omamile!“

„Glavna težkoča vašega slučaja“, je pripomnil Holmes po svoji didaktiški navadi, „je bila

v tem, da je bilo preveč dozdevnega. Kar je bilo vitalnega pomena, je bilo preobloženo in skrito pod irrelevantnim. Izmed vseh dejstev, ki so se nam nudila, smo morali izbrati samo ona, ki so bila videti bistvena, in jih potem v njihovem redu zopet strniti, tako da smo mogli sestaviti to zelo znamenito vrsto dogodkov. Jaz sem že začel sumiti Jožefa vsled dejstva, da ste hoteli v oni noči z njim domov potovati in ker je bilo prav verjetno, da se oglasi na potu pri vas — posebno ker je urade dobro poznal. Ko sem slišal, da je nekdo hotel dospeti v vašo spalnico, v kateri ni mogel razen Jožefa nikdo drugi ničesar skriti — povedali ste, kako ste pognali Jožefa iz sobe, ko ste dospeli z zdravnikom domov — so se moje sumnje spremenile v gotovost in to tem bolj, ker se je oni poizkus izvršil prvo noč, v kateri je bila strežnica odsotna; to je pričalo, da je vlomilec dobro poznal navade v hiši.“

„Kako slep sem bil!“

„Dejstva tega slučaja, v kolikor sem jih jaz dognal, so tale: Ta Jožef Harrison je prišel v urad skoz vrata v Charles Streetu in ker je poznal pot, je šel naravnost v vašo sobo, in to v trenutku, ko ste jo vi zapustili. Ker ni našel nikogar, je seveda pozvonil, v tem trenutku pa je zagledal papirje na mizi. En pogled mu je povedal, da mu je slučaj dal v roke državno listino neizmerne vrednosti, in kakor bi trenil jo je vtaknil v žep in je odšel. Kakor se spominjate, je preteklo nekoliko minut, preden je

zaspani komisijonar obrnil vašo pozornost na zvonec, in te minute so zadoščale, da je imel tat dovolj časa uteči.

„S prvim vlakom se je odpeljal v Woking; potem ko je pregledal svoj plen in se prepričal, da je v resnici neizmerne vrednosti, ga je skrila na prostoru, ki je bil po njegovem mnenju zelo varen, očitvidno z namenom, da ga vzame zopet čez eden ali dva dni iz skrivališča ter ga ponese k francoskemu poslaništvu ali kamorkoli, kjer se je nadejal bogatega plačila. Nato je prišel vaš nenaden povratak. Njega so brez vsakega prejšnjega obvestila potisnili iz sobe, in od onega časa sta bila vedno najmanj dva izmed vas tukaj, tako da ni mogel priti do svojega plena. Položaj je moral biti zanj tak, da ga je moral tirati v blaznost. Naposled pa je po svojih mislih ugledal ugodno priliko. Skušal se je prikrasti v sobo, vendar je vaša čuječnost to preprečila. Gotovo se spominjate, da ono noč niste vzeli svojega običajnega zdravila.“

„Da, spominjam se.“

„Jaz mislim, da je storil korake, da bi bilo ono zdravilo še bolj uspešno in da se je popolnoma zanašal na to, da vas dobi nezavestnega. Vedel sem, da ponovi svoj poizkus ob prvi priliki in to mu je nudil vaš odhod. Držal sem miss Harrison ves dan v sobi, da bi nas ne prehitel. Ko sem ga navdal z mislijo, da mu je pot prosta, sem se postavil na stražo, kakor sem povedal. Vedel sem, da so papirji najbrže

v sobi, vendar nisem imel nobenega poželjenja, da bi odtrgal pri iskanju vse deske in tapete. Raditega sem ga pustil, da jih je sam vzel iz skriyališča, ter mi tako prihranil neskončno veliko sitnosti in truda. Ali je še kaka točka, o kateri želite pojasnila?“

„Zakaj je skušal priti skozi okno“, sem vprašal, „ko bi prišel lahko skozi vrata v sobo?“

„Da bi došel do teh vrat, bi bil moral iti skozi sedem spalnic. Na drugi strani pa je zelo lahko prišel iz hiše na trato. Še kaj?“

„Ali morda ne mislite“, je vprašal Phelps, „da je imel kake morilne namene? Nož je imel namen rabiti samo kot orodje.“

„Morda“, je odgovoril Holmes in zmajal z ramami. „Z gotovostjo morem samo toliko trditi, da je mr. Jožef Harrison gentleman, kojega usmiljenju bi se skrajno nerad zaupal.“

KONČNI PROBLEM.

S težkim srcem poprimem pero, da napišem te poslednje besede in opišem posebne darove, ki se je z njimi odlikoval moj prijatelj mr. Sherlock Holmes. Brez zveze in, kakor globoko občutim, v duha nezadostni meri sem skušal podati nekako poročilo o čudnih dogodkih v njegovi družbi od tistega naključja, ki naju je prvič privedlo skupaj za časa „Študije o škrlatu“ tja do njegovega posredovanja v zadevi „Pomorske pogodbe“ — posredovanja, ki je nedvojbeno imelo ta uspeh, da je preprečilo resne mednarodne komplikacije. Moj namen je bil, da se ustavim tukaj in da niti z eno besedo ne omenim dogodka, ki je povzročil neko vrzel v mojem življenju, ki jo je doba dveh let mogla le malo izpolniti. Roka pa mi je bila primorana prijeti pero po nedavno objavljenih pismih polkovnika Jamesa Moriartyja, v katerih brani spomin svojega brata, in meni ne preostaja drugo nego predložiti javnosti vsa dejstva popolnoma tako, kot so se zgodila. Samo meni je znana popolna resnica vse zadeve, in zelo zadovoljen sem, da je prišel čas, ko bi prikrivanje te resnice ne služilo dobrim namenom. Kolikor je meni znano, so

bila v časnikih obelodanjena samo tri poročila: ono v Journalu de Geneve, dne 6. maja 1891, Reuterjevo poročilo v angleških listih, dne 7. maja, in končno pisma, ki sem jih pravkar omenil. Med temi poročili je bilo prvo in drugo kaj močno okrajšano, poslednje pa je, kakor hočem sedaj dokazati, popolno zavijanje resnice. Meni je dano, da prvikrat objavim, kaj se je v resnici zgodilo med profesorjem Moriartyjem in mr. Sherlockom Holmesom.

Pomniti je treba, da je postalo intimno razmerje, ki je vladalo med Holmesom in menoj, po moji ženitvi in po temu dogodku sledečem začetku zasebne prakse v nekoliko meri drugačno. On je pač od časa do časa še vedno zahajal k meni, kadar si je poželed tovariša pri svojih preiskavah, ali te prilike so postajale vedno redkejše in redkejše, dokler niso bili n. pr. leta 1890 le trije slučaji, ki jih imam zapisane. V zimi tega leta in v zgodnji pomladi leta 1891. ga je najela francoska vlada v izredno važni zadevi — tako sem čital v časnikih — in od Holmesa sem prejel iz Narbonne in Nimesa dvoje pisem, ki sem iz njih mogel posneti, da bo njegovo bivanje na Francoskem najbrže dalj časa trajalo. Zbok tega sem bil močno iznenaden, ko sem ga videl na večer dne 24. aprila stopiti v mojo govorilnico. Opažil sem, da je bil videti celo bolj bled in droban kot po navadi.

„Res, nekoliko preveč sem delal,“ je dejal bolj v odgovor mojemu pogledu nego mojim

besedam; „zadnje čase sem bil nekam v zadregi. Ali imaš kaj proti temu, da zaprem oknice?“

Edina svetloba v sobi je prihajala od svetiljke na mizi, ki sem pri nji čital. Holmes je stopil ob zidu k oknu, zaprl oknice ter jih varno zapahnil.

„Ali se česa bojiš?“ sem vprašal.

„Da.“

„Česa pa?“

„Zračnega strelnega orožja.“

„Moj dragi Holmes, kaj hočeš s tem reči?“

„Mislim, da me dovolj dobro poznaš, Watson, da veš, da nisem nervozen človek. Istočasno pa je bolj neumnost nego pogum, ako človek noče spoznati nevarnosti, kadar mu preti. Ali te smem prositi vžigalic?“ In potegnil je dim cigarete, kakor da bi mu prijal njen olajšujoči učinek.

„Prosim te moram oproščenja, ker se zglašim tako pozno“, je dejal, „in dalje te moram še prositi, da mi dovoliš, da zdajci zapustim tvojo hišo ter splezam preko zadnjega zidu na vrtu.“

„Kaj pa vendar vse to pomeni?“ sem vprašal.

Iztegnil je roko in pri svetlobi svetiljke sem opazil, da sta bila dva členka ranjena in krvava.

„Kakor vidiš, tole ni nekak nič iz zraka,“ je rekel in se nasmejajal. „Ravno nasprotno, dovolj trdo je, da si more človek roko zlomiti nad njim. Ali je mrs. Watsonova doma?“

„Odšla je na neki daljši obisk.“

„Ali res? Ali si sam?“

„Popolnoma.“

„Potem mi je toliko lažje nasvetovati ti, da bi odpotoval za teden dni z menoj na kontinent.“

„Kam pa?“

„O, kamorkoli. To mi je vseeno.“

Nekaj silno čudnega je bilo v vsem tem. Holmes ni imel navade delati izlete tjavendan, in nekaj na njegovem bledem, utrujenem obrazu mi je pričalo, da so mu živci kar najbolj napeti. Čital mi je vprašanje iz oči, stisnil konce prstov skupaj, uprl komolce na kolena ter mi začel pojasnjevati, kaj se je prigodilo.

„Bržkone nisi še nikoli čul o profesorju Moriartyju, kaj?“ je dejal.

„Nikoli še.“

„Da, to je genij in čudak!“ je vzkliknil. „Ta človek ima ves London v svoji oblasti in vendar še nikdo ni čul o njem. To je ravno, kar ga je v zgodovini zločinstva postavilo na vrhunec. Popolnoma resno ti povem, Watson, ako bi mogel premagati tega človeka, ako bi mogel osvoboditi človeško družbo njega, potem bi bil svest, da je moja karijera dosegla svoj višek, in se pripravil, da začnem živeti bolj mirno življenje. Med nama rečeno, poslednji slučaj, v katerih sem pomagal kraljevi skandinavski rodovini in francoski republiki, so mi toliko prinesli, da bi mogel v miru živeti tako kakor bi meni najbolj ugajalo in posvetiti vso svojo pozornost svojim kemičnim preiskavam.“

Ali počivati nisem mogel, Watson, nisem mogel mirno sedeti na svojem stolu, ako sem se spomnil, da hodi po londonskih ulicah tak človek kot je profesor Moriarty, prosto in mirno.“

„Kaj pa je zakrivil?“

„Njegova karijera je izredna. Iz dobre rodovine je, ima izvrstno vzgojo in narava ga je obdarila s fenomenalnim matematičnim talentom. V starosti enaindvajsetih let je napisal razpravo o binomičnemu teoremu, ki ima evropski sloves. Na podstavi te razprave je dobil stolico za matematiko na eni manjših univerz in je očitno imel pred seboj najsijajnejšo karijero. Toda ta človek ima prirojena nagnjenja najbolj dijabolične narave. V njem je nekaj zločinskega, in namesto da bi se to ublažilo, se je po njegovi izredni nadarjenosti še povečalo in postalo neskončno bolj nevarno. Postal je središče temnih govoric v dotičnem vseučiliščnem mestu in naposled je bil primoran odpovedati se stolici ter se podati v London, kjer je postal nekak vojaški učitelj. Toliko je znano javnosti, kar ti pa povem sedaj, sem sam dognal.

„Znano ti je, Watson, da ga ni človeka, ki bi poznal širši kriminalni svet v Londonu tako dobro kot jaz. Že nekaj let sem sem prepričan, da tiči za zločincem neka moč, neka velika, organizujoča sila, ki stoji vedno na poti postave in zakriva zločince s svojim ščitom. Zopet in zopet sem v najrazličnejših slučajih — ponarejanje, ropi, umori itd. — čutil na-

vzočnost te sile in njen vpliv sem opazil tudi v mnogih izmed tistih nerazkritih zločinov, pri katerih nisem bil osebno udeležen. Več let sem skušal prodreti kopreno, ki jo je obdajala, in naposled je prišel čas, ko sem zgrabil za nit, ji sledil, dokler me ni po tisočerih premetenih ovinkih pripeljala do eksprofesorja Moriarty-ja matematične slave.

„On je Napoleon zločina, Watson. On je organizator polovice vsega zla in skoro vsega, kar ostane v tem velikem mestu nerazkrito. On je genij, filozof, abstrakten mislec. To so možgani najprve vrste. On sedi nepremično kakor pajek sredi svoje pajčevine, ali ta pajčevina ima na tisoče niti in on ve za tresenje vsake izmed njih. On sam malo izvršuje. On dela samo načrte. Pa njegovi sodelavci so mnogoštevilni in sijajno organizirani. Ako je treba kak zločin izvršiti, pozornost časnikov odvrniti, hišo oropati, človeka odstraniti — se sporoči profesorju, vsa zadeva se organizira in izvede. Utegne se zgoditi, da sokrivca primejo. V tem slučaju se najde denar za njegovo poroštvo ali njegovo obrambo. Toda osrednje moči, ki uporablja tistega sokrivca, nikoli ne primejo — niti sumijo o njej. Taka je organizacija, kakor sem jaz sklepal o njej, Watson, in posvetil sem vso svojo energijo, da jo razkrijem in zlomim.

„Pa profesor je bil tako previdno obdan s spretnimi varnostnimi odredbami, da je bilo navzlic vsem poizkusom videti, da je nemogoče

dobiti dokazov, ki bi se mu z njihovo pomočjo mogla pred sodiščem dokazati krivda. Moje zmožnosti in pripomočke poznaš, Watson, ali po preteku treh mesecev sem bil primoran priznati, da sem naposled našel nasprotnika, ki mi je bil intelektualno enak. Moja groza radi njegovih zločinov se je izgubila v občudovanju njegove spretnosti. A naposled je naredil napako — samo majhno, majhno napako — vendar je bilo več kot si je mogel dovoliti, ko sem bil tako blizu njega. Ponudila se mi je ugodna priložnost in odtlej sem spletel svojo mrežo okoli njega, tako da je sedaj vse pripravljeno, da se zadrigne. Tekom treh dni, to je v ponedeljek, bodo vse stvari zrele in profesor bo z vsemi glavnimi člani te tolpe v rokah policije. Tedaj se bo vršila največja kriminalna razprava vsega stoletja, ki bo razkrila več kot štirideset najbolj zagonetnih slučajev in pripravila vrv za vse — ako pa se prekmalu zgane, se nam utegnejo izmuzniti iz rok celó v poslednjem trenutku.

„Veš, da bi bil mogel vse to storiti brez vednosti profesorja Moriartyja, bi bilo vse dobro. Ali on je preveč premeten za kaj takega. Videl je vsako stopinjo, ki sem jo storil, da ga preprežem s svojimi mrežami. Ponovno je poizkušal uteči, pa ravno tolikokrat sem ga prehitel. Povem ti, prijatelj, če bi bilo mogoče napisati podrobno poročilo o tem tihem boju med nama, bi zavzemalo najsijajnejše mesto v zgodovini detekcije. Nikoli doslej se nisem po-

vzpел do tolike višine in nikoli me ni moj nasprotnik pripravil v tolike stiske. Izdelal je imenitne načrte, toda jaz sem ga ravno še prekosil. Danes zjutraj so se izvršili poslednji koraki in le še tri dni je treba, da zaključimo vso stvar. Sedel sem v svoji sobi in premišljeval o tej zadevi, ko se iznenada odpro vrata in pred menoj je stal profesor Moriarty.

„Moji živci so precej nerazdražljivi, Watson, ali priznati moram, da sem se zdrnil, ko sem zagledal na pragu pred seboj prav onega človeka, ki sem se z njim tolikanj pečal v svojih mislih. Njegova zunanost mi je bila docela poznana. Zelo vitke in visoke postave je, čelo se mu vzdiguje v beli kurvi in oči so mu globoko vpadle. Obraz je popolno obrit, bled, in videti skoro asketičen ter ima nekaj profesorskega na sebi. Njegove rame so od premnoga študiranja skrivljene, obraz pa mu vedno štrli naprej ter se počasi ziblje od ene strani do druge. Z veliko radovednostjo me je gledal s svojimi pomežikujočimi očmi.

„Vaše čelo je manj razvito nego sem pričakoval,“ je dejal končno. „Nevarna navada je nositi v suknji nabito strelno orožje!“

„Resnica je, da sem takoj v trenutku njegovega vstopa spoznal veliko nevarnost, v kateri sem se nahajal. Edino na ta način mu je bilo mogoče uteči, ako naredi, da mi jezik utihne. V trenutku sem potisnil revolver iz miznice v svoj žep ter nameril nanj skoz suknjo. Spričo te opazke pa sem izvlekel orožje

iz žepa ter ga napetega položil na mizo. On pa se je še vedno smehljal in pomežikoval, vendar je bilo v njegovih očeh nekaj, kar me je navdajalo z veseljem, da sem ga imel tam pred seboj.

„Očividno me ne poznate,‘ je rekel.

„Nasprotno,‘ sem odgovoril, ‚mislim, da je precej jasno, da vas poznam. Prosim, sedite. Lahko pogrešam kakih petero minut, ako mi imate kaj posebnega povedati.‘

„Kar vam imam povedati, vam je že vse prišlo na misel,‘ je rekel.

„Potem je morda tudi moj odgovor vam prišel na misel,‘ sem odgovoril.

„Vi obstajate pri njem?‘

„Popolnoma!‘

„Segel je v žep, jaz pa sem vzdignil revolver z mize. On pa je privlekel iz žepa samo nekaj zapisnik, v katerem je imel nekoliko podatkov.

„Križali ste mojo pot dne 4. januarja,‘ je rekel. ‚Dne 23. ste mi bili v nadlego; sredi februarja ste me pripravili v resno zadrego; koncem marca ste me popolnoma ovirali pri mojih načrtih in sedaj, koncem aprila, moram spoznati, da se nahajam vsled vašega neprestanega zasledovanja v takem položaju, da sem v resni nevarnosti, da izgubim svojo prostost. Situacija postaja nemogoča.‘

„Ali imate kak nasvet?‘ sem vprašal.

„Vi morate vse to opustiti, mr. Holmes,‘ je rekel ter se ozrl. ‚V resnici morate, to veste.‘

„Po ponedeljku,‘ sem rekel.

„Le tiho, le tiho!“ je rekel. „Docela prepričam sem, da bo človek vaše inteligence spoznal, da more biti samo en izhod iz te zadeve. Umakniti se morate. Delovali ste na tak način, da nam preostaja samo eno sredstvo. Zame je bil pravi duševni užitek, videti kako ste obravnavali vso zadevo, in povsem odkritosrčno rečem, da bi bil zelo žalosten, ako bi bil primoran ukreniti kake skrajne korake. Vi se smejite, gospod, ali zagotavljam vas, da bi v resnici tako storil.“

„Nevarnost je del mojega poklica,“ sem pripomnil.

„To ni nevarnost,“ je dejal. „To je neizogibljiv pogin. Ne stojite zgolj enemu človeku na potu, marveč mogočni organizaciji, ki je kljub svoji premetenosti niste mogli v polnem obsegu spoznati. Umakniti se morate, mr. Holmes, ali pa morate biti uničeni.“

„Bojim se,“ sem dejal in vstal, „da zanemarjam ob zabavi tega razgovora važne zadeve, ki me pričakujejo drugod.“

„Tudi on je vstal, me molče pogledal in žalostno zmajal z glavo.“

„Dobro, dobro,“ je dejal naposled. „Hudo mi dene, ali storil sem, kar je bilo v moji moči. Jaz poznam vsako potezo vaše igre. Pred ponedeljkom ne morete ničesar storiti. To je dvo boj med vami in menoj, mr. Holmes. Upanje gojite, da me spravite na zatožno klop. Povem vam, da ne bom nikdar sedel na zatožni klopi. Nadejate se, da me premagate. Povem vam, da

me ne boste nikoli premagali. Ako ste toliko premeteni, da uničite mene, bodite prepričani, da bom jaz ravno toliko vam prizadejal.

„Že več poklonov ste mi naredili, mr. Moriarty,“ sem rekel. „Dovolite, da vam v zahvalo i jaz naredim enega, s tem da rečem, da bi jaz, ako bi bil prepričan o prvi možnosti, v interesu javnosti z veseljem vzprejel poslednjo.“

„Jaz vam morem obljubiti samo eno, druge ne,“ je zagodrnjal, obrnil proti meni svoj skrivljeni hrbet ter odšel iz sobe.

„Tak je bil moj čudni pogovor s profesorjem Moriartyjem. Priznati moram, da je naredil name neprijeten vtis. Mehki, jasni način njegovega govorjenja priča o odkritosrčnosti prepričanja, kakor se ga človek pri bahaču ne nadeja. Ti seveda porečeš: Čemu pa ne bi storil policijskih varnostnih odredb proti njemu? Vzrok temu je, ker sem popolnoma prepričan, da pade ta udarec po njegovih sodelavcih. Najboljše dokaze imam za to.“

„Ali so te že napadli?“

„Moj dragi Watson, profesor Moriarty ni človek, ki pusti travo rasti pod svojimi nogami. Okoli poldneva sem se podal v Oxford Street po nekem opravku. Ko sem zavil okoli vogala iz Bentinck Streeta proti Welbeck Streetu, je naenkrat pridirjal dvovprežen voz proti meni. Skočil sem proti stranskemu hodniku in sem se prav komaj izognil. Voz je pridirjal in Marylebone Lane in je izginil kot bi trenil. Po tem dogodku sem vedno hodil po hodniku,

Watson, ko sem pa stopal po Vere Streetu, je priletela s strehe ene izmed hiš opeka in se mi prav pred nogami razletela na kosce. Poklical sem policijo, ki je preiskala ves prostor. Za nekatere poprave je bilo na strehi mnogo skriljevca in opeke, a nobenega človeka; in policija mi je hotela dopovedati, da je veter prevrnil opeko. Seveda, meni je bila stvar bolj jasna, le dokazati nisem mogel ničesar. Po tem dogodku sem najel voz, ki me je popeljal do stanovanja mojega brata v Pall Mall, kjer sem prebil ostali del dneva. Sedaj prihajam k tebi in na poti me napade neki lopov s krepelcem. Pobil sem ga na tla, in policija ga je prijela. Vendar ti lahko s polnim prepričanjem povem, da nikoli ne bo mogoče najti možne zveze med tem človekom, ki sem si na njegovih zobeh ranil svoje členke, in med odhajajočim učiteljem matematike, ki izdeluje načrte, lahko rečem, kakih deset milj daleč. Raditega se ne moreš čuditi, Watson, ako je bilo moje prvo delo, ko sem stopil v tvojo sobo, da sem zaprl oknice, in da sem bil primoran prositi te dovoljenja, da smem oditi iz hiše po manj vidni poti kot so sprednja vrata.“

Pogostokrat sem že občudoval pogum svojega prijatelja, ali nikoli tako kakor sedaj, ko je sedel tamkaj ter mirno našteval celo vrsto dogodkov, ki so se morali vsi obenem zgoditi, da bi naredili zanj pravi dan groze.

„Ali ostaneš črez noč tukaj?“ sem dejal.

„Ne, prijatelj, utegnil bi v meni najti nevarnega gosta. Svoje načrte imam gotove in vse bo v redu. Stvar je toliko dozorela, da jih bodo lahko brez moje pomoči prijeli, dasi je moja navzočnost potrebna radi dokazov. Očividno je torej, da ne morem storiti boljšega, kakor da se umaknem za te dni, kolikor jih preostaja, da bo policija mogla nastopiti. Radi tega me bo močno veselilo, če bi mogel z menoj na kontinent.“

„Praksa miruje“, sem dejal, „in poleg tega imam postrežljivega soseda. Z veseljem grem s teboj.“

„In jutri zjutraj odideva.“

„Ako je treba.“

„O, da, silno treba. Dam ti še sledeča navodila, moj dragi Watson, in te prosim, da se ravnaš po njih do pičice, kajti ti greš sedaj skupno z menoj dvoročno igro proti najbolj pretkanemu lopovu in najbolj mogočnemu kriminalnemu sindikatu v vsej Evropi. Poslušaj torej! Odpošlji prtljago, ki jo nameravaš vzeti s seboj, po zanesljivem človeku brez naslova na postajo Viktorija, in sicer še drevi. Zjutraj pošlji kakega človeka po voznika, a naroči mu, da naj ne vzame niti prvega niti drugega, ki se mu ponudi. V ta voz skoči in se odpelji do konca Stranda pri Lowther Arkadi, vozniku pa izroči cilj pota napisan na kosu papirja, ki ga ne sme vreči proč. Denar imej pripravljen in kakor hitro se tvoj voz ustavi, hiti skozi Arkado in se požuri, da dospeš do drugega konca

ob četrta na devet. Tamkaj najdeš tik poleg obrobnega kamena brougham (voz z dvema sedežema), ki ga bo vozil neki človek s težkim črnim plaščem, ki bo pri ovratniku rdeče obrobljen. Stopi v ta voz in z njim prideš do postaje Viktorija ravno o pravem času za kontinentalni ekspres.“

„In kje dobim tebe?“

„Na postaji. Drugi voz prvega razreda odspredaj bo rezerviran za naju.“

„Torej se snideva v vozu?“

„Da.“

Zaman sem prosil Holmesa, da naj ostane do večera. Bilo je jasno, da je mislil, da bi utegnil prinesiti nesrečo nad streho, pod katero se je nahajal, in da je bil prav to vzrok, ki ga je naganjal k odhodu. Pridal je še nekoliko besedi glede najinih načrtov naslednjega dne, nato pa je vstal, odšel z menoj na vrt ter splezal čez zid, ki drži v Mortimer Street. Tam je zažvižgal nekemu vozniku in slišal sem še, kako se je odpeljal.

Naslednjega dne sem se ravnal po Holmesovih navodilih do pičice. Dobil sem voz s takimi varnostnimi odredbami, da je bilo nemogoče vzeti voz, ki bi utegnil biti nastavljen kot past za naju, in takoj po zajutreku sem se odpeljal k Lowther Arkadi, skozi katero sem hitel, kolikor sem le mogel. Tam na drugi strani je stal brougham z zelo debelim voznikom, ki je bil zavrt v črn plašč; v istem trenutku, ko sem stopil v voz, je pognal konja ter oddirjal

proti postaji Viktorija. Ko sem izstopil, je obrnil voz in zdrdral dalje, ne da bi me samo za en trenutek pogledal.

Dotlej je šlo vse čudovito dobro. Moja prtljaga je čakala na mene in nobene težave nisem imel najti voz, ki ga je označil Holmes; to tem manj, ker je bil zgolj en voz pri vlaku, ki je bil zaznamovan z: „Naročeno“. Edino, kar me je navdajalo s skrbjo, je bilo to, da Holmesa še ni bilo nikjer. Po uri od postaje je manjkalo samo še sedem minut do odhoda vlaka. Zaman sem iskal med gručami potnikov in poslavljal jih gibčne postave svojega prijatelja. Najmanjšega sledu ni bilo o njem. Nekaj minut sem porabil s tem, da sem pomagal častitljivemu italijanskemu duhovniku, ki je skušal nekemu nosaču v slabi angleščini dopovedati, da naj naravna njegovo prtljago v Pariz. Nato sem se še enkrat ozrl naokoli, vrnil k svojemu vozu, kjer sem spoznal, da mi je dal konduktar navzlic napisu na vozu starega italijanskega prijatelja za potnega tovariša. Zaman sem mu dopovedoval, da je njegova navzočnost v tem vozu vsiljivost, kajti moja italijanščina je bila še bolj omejena kakor njegova angleščina, tako da sem naposled vdano zmajal z ramo in zopet dalje iskal svojega prijatelja. Mrzel strah me je spreletel, ko mi je prišlo na misel, da se mu je utegnilo ponoči kaj zgoditi. Zaprli so že vrata, piščalka je zabrlizgala, ko se oglasi neki glas:

„Moj dragi prijatelj Watson, tebi se še dobro jutro ne zljubi reči.“

Ves začuden sem se obrnil. Postarni duhovnik je imel svoj obraz obrnjen proti meni. V trenutku so izginile gube obraza, nos se je odmaknil od brade, spodnja ustnica se je umaknila nazaj na svoje mesto, usta so nehala nerazločno govoriti, motne oči so zadobile svoj ogenj in sklonjena postava se je vzravnala. V naslednjem trenutku se je vse ogrodje sesulo in Holmes je odšel ravno tako hitro kakor je prišel.

„Sveta nebesa!“ sem zaklical. „Kako si me iznenadil!“

„Še vedno je treba največje oprežnosti,“ je zašepetal. „Jaz imam vzroke misliti, da so nama takoj za petami. Oh, tu je Moriarty sam.“

Vlak se je že začel pomikati dalje, ko je Holmes to govoril. Ko sem se ozrl nazaj, sem videl mladega, velikega človeka, ki si je z vso silo delal pot skozi množico in mahal z roko, kakor da bi hotel, da bi se vlak ustavil. Vendar je bilo prepozno, kajti vlak je z vsakim trenutkom povečaval svojo hitrost in trenutek pozneje smo odhiteli iz postaje.

„S pomočjo vseh naših varnostnih korakov, vidiš, smo jim nazadnje vendarle utekli,“ je dejal Holmes in se nasmejal. Vstal je, odvrigel črno suknjo in klobuk, ki ju je rabil za preoblečenje, ter jih zložil v svojo ročno torbo.

„Ali si že videl današnje jutranje liste, Watson?“

„Ne.“

„Potem nisi ničesar slišal o Baker Streetu, kaj?“

„Baker Streetu?“

„Snoči so zažgali naše prostore. Vendar ni posebne škode.“

„Sveta nebesa, Holmes! To je neznosno!“

„Potem, ko je bil njihov mož s krepelcem aretovan, so morali popolnoma izgubiti mojo sled. Sicer ne bi mogli misliti, da sem se povrnil v svoje prostore. Očividno pa so bili tako oprezni, da so tebe opazovali in to je, kar je privedlo Moriartyja na postajo Viktorija. Ti vendar nisi storil nobenega pogrška pri svojem prihodu?“

„Storil sem natančno, kakor si mi nasve-toval.“

„Ali si našel svoj brougham?“

„Da, me je že čakal.“

„Ali si spoznal svojega voznika?“

„Ne.“

„To je bil moj brat Mycroft. Zelo dobro je, ako v takem slučaju ni potreba najemati tujih ljudi. Sedaj se pa moramo dogovoriti, kaj je početi z Moriartyjem.“

„Ker je to ekspresni vlak, ki ima zvezo s parnikom, mislim, da sva se ga prav uspešno otresla.“

„Moj dragi Watson, ti gotovo nisi dobro premislil mojih besedi, ko sem dejal, da morava s tem človekom ravnati, kakor da stoji na isti intelektualni višini kakor jaz sam. Gotovo si prepričan, da bi se jaz ne dal ovirati pri svojih

načrtih po tako majhni zapreki, ako bi jaz bil zasledovalec. Čemu bi ga tako omalovaževal?"

„Kaj stori on?"

„Kar bi jaz storil."

„In kaj bi ti storil?"

„Posebni vlak bi najel."

„Vendar mora vseeno prepozno priti."

„Nikakor. Ta vlak se ustavi v Canterbury. In parnik odide vedno najmanj četrť ure pozneje. Tamkaj naju ujame."

„Človek bi mislil, da sva midva zločinca. Dajva ga aretovati, kadar pride."

„S tem bi uničila delo treh mesecev. Ujeli bi veliko ribo, manjše bi pa na levi in desni poskakale iz mreže. V ponedeljek imamo vse. Ne, aretacije ne sme biti."

„Kaj pa potem?"

„Midva bova v Canterburyju izstopila."

„In potem?"

„No, potem morava potovati do Newhavena in odtod v Dieppe. Moriarty bo zopet storil, kar bi jaz ukrenil. On pojde v Pariz, kjer bo pazil na našo prtljago in naju čakal dva dni na postaji. Med tem si pa midva nabaviva potne torbe, podpirava trgovce v onih deželah, skoz katere bova potovala in se lepo mirno napotila via Luksemburg in Bazel v Švico."

Prestar potnik sem, da bi mi izguba moje prtljage delala resne neprilичnosti in skrbi, vendar moram priznati, da sem bil nekoliko nejevoljen spričo misli, da se bom moral skrivati pred človekom, ki ima na vesti neštevilno zlo-

činov. Jasno pa je bilo, da je Holmes bolje spoznaval vso situacijo kakor jaz. Radi tega sva v Canterburyju izstopila, vendar sva morala izvedeti, da bova morala še celo uro čakati na vlak proti Newhavenu.

Gledal sem še vedno nekoliko nejevoljen za hitro izginjajočim vozom z mojo prtljago, ko me je Holmes potegnil za rokav ter pokazal po železniški progi navzgor.

„Je že tukaj, ali vidiš,“ je dejal.

Daleč v Kentskih gozdovih se je vzdigoval tenak oblaček dima. Minuto pozneje je priletel po ovinku, ki drži v postajo, vlak — stroj in en voz. Ravno dovolj časa sva imela, da sva stopila za kup prtljage, ko je z glasnim ropotom švignil mimo naju in nama vrgel puh gorkega zraka v obraz.

„Tukaj se pelja“, je dejal Holmes, ko je gledal za vlakom. „Vidiš, tukaj se razumnost našega prijatelja neha. Nekak coup-de-maitre bi bil, ako bi sklepal, kakor bi jaz sklepal in po tem ravnal.“

„In kaj bi on storil, ako bi bil naju dohitel?“

„Niti najmanjšega dvoma ne more biti, da bi me napadel. To pa je igra, pri kateri morata igrati dva človeka. Sedaj je vprašanje, ali naj tukaj nekoliko zgodaj zajutrukujeva, ali pa naj stradava toliko časa, dokler ne dospeva do buffeta v Newhavenu.“

Tisto noč sva dospela v Bruselj, kjer sva ostala dva dni, tretjega pa odpotovala do Strassburga. V ponedeljek zjutraj je Holmes brzo-

javal londonski policiji in zvečer naju je čakal odgovor v hotelu. Holmes ga je hlastno odprl, nato ga pa s srdito kletvico vrgel v kamin.

„Saj sem vedel,“ je zaječal. „On je ušel!“

„Moriarty!“

„Zgrabili so vso tolpo razen njega. On jim je odnesel pete. Seveda, ko sem jaz odšel od tamkaj, ni bilo nobenega, ki bi mu bil kos. Vseeno sem pa mislil, da sem izročil vso igro v njihove roke. Mislim, da bi bilo zate najbolje, Watson, ako se vrneš na Angleško.“

„Zakaj?“

„Ker bi ti bil odslej nevaren tovariš. Ta človek je izgubil svoje delo. Izgubljen je, ako se vrne v London. Ako prav poznam njegov značaj, bo porabil sedaj vse svoje moči, samo da se maščuje nad menoj. Nekaj takega je dejal v najinem kratkem razgovoru in jaz mislim, da je v resnici to menil. Na vsak način ti moram priporočati, da se vrneš k svojemu delu.“

Ta poziv pač ni bil tak, da bi imel uspeh pri tako starem sobojevniku in tako starem prijatelju, kakor sem bil jaz. Sedela sva v Strassburgu v nekem sale-à-manger in se skoro pol ure posvetovala o tem vprašanju; in končno sva še v isti noči odrinila dalje, in sicer proti Genevi.

Ves teden sva potovala po dolini reke Rhone navzgor, pri Leuku zavila v stran ter potovala preko prelaza Gemmi, ki je bil še globoko pokrit s snegom, in Interlakena do Meiringena.

Krasna je bila ta pot; spodaj fino zelenje spomladi, zgoraj deviška belina zime. Navzlic vsemu temu sem pa vedel, da ni Holmes niti za trenutek pozabil na senco, ki ga je vznemirjala. Povsodi, v prijaznih alpskih vaseh ali samotnih gorskih prelazih, sem iz njegovih hitrih pogledov in pozornega motrenja vsakega mimogredočega spoznal, da je bil prepričan, da se nisva mogla otresti nevarnosti, ki je sledila najinim stopinjam, kamorkoli sva se podala.

Spominjam se, ko sva prišla preko prelaza Gemmi ter hodila ob bregu melanholičnega Daubenskega jezera, se je z grebena na naši desni strani utrgala skala, ter drla mimo naju dol v jezero. Kot bi trenil je hitel Holmes proti vrhu onega grebena ter se, prišedši na vrh, pozorno oziral na vse strani. Zaman je najin vodnik zatrjeval, da je tamkaj spomladi čisto nekaj navadnega, ako se skale odtrgajo in drve v dolino. On ni rekel ničesar, pač pa se je nasproti meni nasmehnil, kakor človek, ki vidi nekako izpolnitev tega, kar je pričakoval.

In vendar ni bil vzlic vsej svoji opreznosti nikdar potr. Ravno nasprotno, spominjam se, da ga še nikoli nisem videl tako dobre volje. Zopet in zopet je ponavljal, da bi z veseljem končal svojo karijero, samo ako bi bil zagotovljen, da je človeška družba prosta Moriartyja.

„Jaz mislim, Watson, da smem iti tako daleč, da rečem, na nisem popolnoma zaman živel,“ je dejal. „Ako bi bil danes moj rekord zaključen, bi z mirnim srcem gledal nanj. Londonski

zrak je za mojo navzočnost toliko prijetnejši. Prepričan sem, da v več kakor tisoč slučajih svojih moči nisem porabil napačno. Zadnje čase me je nekaj vleklo, da sem raje razmotrival probleme, ki jih nudi narava, kakor one bolj plitve, ki jih ima na vesti umetno stanje človeške družbe. Tvoji memoarji, Watson, bodo končani onega dne, ko bom venčal svojo karijero z zajetjem ali uničenjem najbolj nevarnega in zmožnega zločinca v Evropi.“

Kar mi še preostaja povedati, storim na kratko in vendar natančno. Sicer je stvar taka, da se ne bi rad dolgo zadrževal z njo, in vendar imam zavest, da imam dolžnost ničesar ne opustiti.

Bilo je dne tretjega maja, ko sva dospela v majhno mesto Meiringen, kjer sva se ustavila v hotelu Angleški dvor, ki je bil tedaj last Petra Steilerja starejšega. Naš gostilničar je bil inteligenčen človek, ki je govoril izvrstno angleški, ker je bil tri leta natakar v hotelu Grosvenor v Londonu. Na njegov nasvet sva se popoldne četrtega maja podala dalje z namenom, da bi prekoračila gorovje ter prenočila v vasi Rosenlani. Nasvetoval nama je tudi, da na noben način ne opustiva prilike ogledati si Reichenbachski slap, ki se nahaja sredi gorovja.

Strašen kraj je to v resnici. Hudournik, ki je narastel vsled topečega se snega, pada v strahovit prepad, odkjer se vzdigujejo pene kakor dim iznad goreče hiše. Prepad, v katerega se

zaganja voda, je zelo velik, obdan s svetlo, kakor oglje črno skalo, in se zožuje v razburkano globoko jamo, iz katere kipi voda, ki jo meče preko svojih zobatih ustnic. Dolgi obok zelene vode, ki neprestano bobni navzdol in debela migljajoča koprena pena, ki se vedno vzdiguje navzgor, povzročijo s svojim vednim vrtenjem in bobnenjem, da se človeku v glavi zvrtili. Stala sva blizu roba skale in zrla v vodo, ki se je daleč doli razletavala ob črnih skalah, ter poslušala napol človeški klic, ki se je skupno s penami vzdigoval iz prepada.

Pot je narejena v polkrogu okoli slapa, da se more od vseh strani videti, vendar se nenadno končuje, tako da mora potnik po isti poti zopet nazaj. Tudi midva sva se obrnila, da bi se vrnila, ko sva videla nekega švicarskega dečka hiteti proti nama s pismom v roki. Pismo je imelo znak hotela, ki sva ga ravnokar zapustila, in je bilo po krčmarju naslovljeno name. Iz njega sva posnela, da je nekoliko minut po najinem odhodu dospela tja neka Angležinja, ki se je nahajala v poslednjem štadiju sušice. Črez zimo je bila v Davos Platzu in je sedaj potovala, da se pridruži svojim prijateljem v Lucernu, ko so ji je naenkrat kri vlila. Vsledtega najbrže ne bo živela več mnogo minut in v veliko tolažbo bi ji bilo, ako bi mogla videti kakega angleškega zdravnika. In ako mi je le mogoče vrniti se itd., itd. Dobri Steiler mi je v postskriptu še sporočil, da bi smatral kot zelo veliko uslugo, ako bi prišel,

posebno ker ona Angležinja ni hotela vzprejeti nobenega švicarskega zdravnika, on pa je čutil, da ima veliko odgovornost.

Poziv je bil tak, da ga ni bilo mogoče odbiti. Nemogoče je bilo odreči prošnjo rojakinji, ki je v tuji deželi umirala. Vendar me je nekoliko skrbelo radi Holmesa. Končno sva se dogovorila, da obdrži pri sebi mladega švicarskega sla kot tovariša in vodnika, jaz pa se povrnem v Meiringen. Moj prijatelj je dejal, da ostane nekoliko časa pri slapu, potem se pa napoti počasi dalje proti Rosenlani, kjer se mu jaz zvečer pridružim. Ko sem se ozrl nazaj, sem videl Holmesa sloneti ob skali ter s prekrižanimi rokami zreti v razburkane vode spodaj. Tedaj je bilo poslednjikrat, ko mi je bilo dano videti ga na tem svetu.

Ko sem prišel skoro do dna klanca, sem se zopet ozrl. Iz tega mesta je bilo nemogoče videti slap, vendar sem mogel videti pot, ki se je vila po hribu navzgor ter držala do njega. Spominjam se, da je po tej poti neki človek zelo hitro stopal. Ob zelenem ozadju sem mogel prav dobro videti njegovo črno postavo. Opazil sem njega in njegovo energijo, s katero je stopal, vendar mi je zopet ušel iz spomina, ko sem se obrnil ter odhitel po svojem poslu.

Malo več kakor eno uro je morda trajalo, da sem došel do Meiringena. Stari Steiler je stal na verandi svojega hotela.

„No“, sem rekel, ko sem prihitel do njega, „upam, da ji ni nič slabše.“

Začuden me je pogledal in pri prvem utripanju njegovih obrvi mi je postalo srce težko kakor svinec.

„Ali niste vi pisali tega?“ sem dejal ter izvlekel pismo iz svojega žepa. „Ali se ne nahaja nobena bolna Angležinja v hotelu?“

„Gotovo ne!“ je zaklical. „Toda pismo ima znak hotela! Ha! Napisati ga je moral oni veliki Anglež, ki je prišel kmalu po vašem odhodu. Dejal je —“

Vendar jaz nisem več čakal na daljnje pri-povedovanje krčmarjevo. Ves prestrašen sem že hitel po cesti dalje proti oni poti, po kateri sem ravnokar prišel. Celo uro sem potreboval, da sem prišel dol. Vzlic vsemu mojemu naporu sta minuli še dve uri, preden sem bil zopet pri Reichenbachskem slapu. Tamkaj je še vedno slonela Holmesova gorska palica ob skali, pri kateri sem ga zapustil. Toda o njem ni bilo sledu in zaman sem klical po njem. Edini odgovor, ki sem ga dobil, je bil moj lastni glas, ki je odmeval od skalovja okoli mene.

In ta pogled na gorsko palico mi je pretresel mozeg in kosti. On torej ni šel v Rosenlani. On je ostal na tri čevlje široki poti, kjer se je na eni strani vzdigovala navpična skala, na drugi pa je zijal navpični prepad, toliko časa, dokler ga ni dohitel njegov sovražnik. Tudi mladega Švicarja ni bilo več. Najbrže je bil v Moriartyjevi službi in je pustil obadva možaka sama. In kaj se je potem zgodilo? Kdo bi nam mogel povedati, kaj se je tedaj zgodilo?

Nekoliko časa sem ostal tamkaj, da bi zbral svoje misli, kajti groza vsega tega me je močno pretresla. Nato sem se spomnil na Holmesove lastne metode ter se poizkusil ravnati po njih, da bi uganil to žaloigro. Žal je bilo to zelo lahko. Med najinim pogovorom nisva šla do konca pota in gorska palica je kazala mesto, kjer sva stala. Črnikasta zemlja je bila vsled vednega pršenja tako mehka, da bi celó ptica pustila sledove svojih nog na njej. Dve vrsti stopinj je bilo razločno videti na ostalem delu pota, ki sta obedve vodili od mene proč. Nekoliko korakov pred koncem pota je bila zemlja vsa razhojena in razorana, jagode, in praprot, ki so obrobljale prepad pa so bile zamazane in izruvane. Vlegel sem se ter zrl preko roba. Stemnilo se je odkar sem odšel in tako sem mogel samo semintja videti svetlikanje vlage na črnem skalovju in globoko koncem brezdna svit razburkane vode. Klical sem, vendar samo isti napol človeški klic slapa se je vračal na moja ušesa.

Vseeno pa mi je bilo dano, da sem dobil od svojega prijatelja in tovariša poslednjo besedo v pozdrav. Povedal sem, da je njegova gorska palica slonela ob skali, ki se je vzdigovala nad potjo. Na tej skali je moje oko ugledalo nekaj svetlega in ko sem iztegnil svojo roko, sem našel srebrno škatlo za cigarete, ki jo je navadno imel pri sebi. Ko sem jo vzdignil, je zletel na tla majhen kos papirja, na katerem je ležala. Ko sem ga razvil, sem spoznal, da

je obstojal iz treh listov, ki so bili iztrgani iz njegovega zapisnika in naslovljeni name. Značilno je bilo za tega možaka, da je bil naslov tako točen in pisava tako krepka in razločna, kakor da bi bila pisana v njegovi uradni sobi.

„Moj dragi Watson“, je dejal, „te vrstice pišem po ljubeznivosti mr. Moriartyja, ki me čaka, da se končno dogovoriva o onih vprašanjih, ki leže med nama. Podal mi je kratko sliko svojih metod, kako se je ogibal angleške policije in kako je izvedel za vsako naše gibanje. Vse to v resnici potrjuje zelo visoko mnenje, ki sem si ga naredil o njegovih zmožnostih. Veseli me misel, da mi bo mogoče osvoboditi človeško družbo vseh nadaljnjih učinkov njegove navzočnosti, akoravno se bojim, da se zgodi to za ceno, ki bo mojim prijateljem, posebno pa tebi, moj dragi Watson, povzročila žalost. Vendar sem ti že povedal, da je moja karijera na vsak način dosegla svojo kritično točko in da bi mi noben mogoči zaključek ne mogel bolj ugajati kakor tak. Dovolj, da ti odkrito priznam, da sem bil popolnoma prepričan, da je bilo pismo iz Meiringena nekaka zvijača in jaz sem ti dovolil oditi v nadi, da se iz tega kaj razvije. Sporoči nadzorniku Pattersonu, da se nahajajo papirji, ki jih potrebuje kot dokaze proti tolpi, v golobji lini M., zaviti v zavoj, na katerem stoji zapisano: ‚Moriarty‘. Pred svojim odhodom iz Angleškega sem ukrenil vse potrebno glede razpolaganja svojega premoženja ter izročil

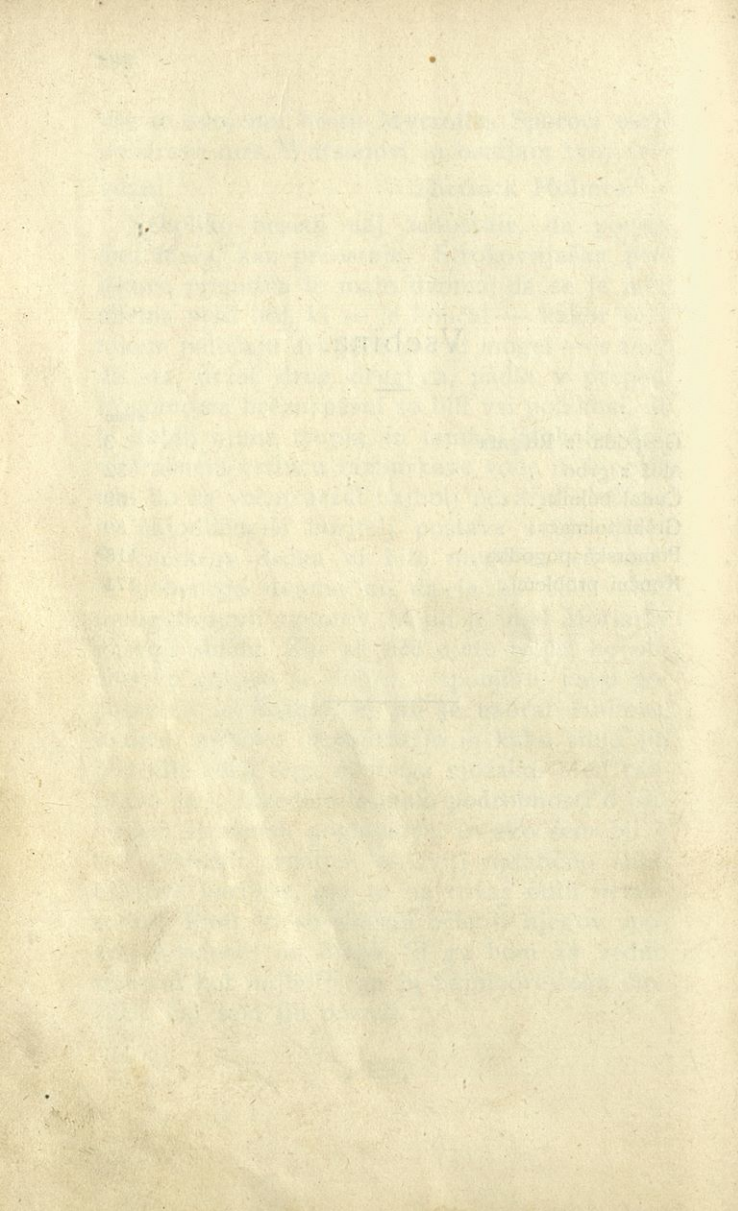
vse to svojemu bratu Mycroftu. Sporoči moje pozdrave mrs. Watsonovi in ostajam tvoj zelo vdani

Sherlock Holmes.“

Nekoliko besedi naj zadostuje, da povem ono malo, kar preostaja. Strokovnjaška preiskava prepušča le malo dvoma, da se je med obema vršil boj, ki se je končal — kakor se v takem položaju drugače pač ni mogel — s tem, da sta, držeč drug drugega, padla v prepad. Popolnoma brezuspešni so bili vsi poizkusi, da bi dobili njuna trupla, in tamkaj globoko doli v strašnem vrtincu razburkane vode in kipečih pen bo za večno ležal najbolj nevarni zločinec in najodličnejši boritelj postave svoje dobe. Švicarskega dečka ni bilo mogoče več najti in nobenega dvoma ni, da je bil eden onih mnogobrojnih agentov, ki jih je imel Moriarty v svoji službi. Kar se tiče ujete tolpe, bo občinstvu gotovo še dobro v spominu, kako popolnoma so dokazi, ki jih je nabral Holmes, razkrili njihovo organizacijo in kako silno jih je težila roka tega mrtvega možaka. Med razpravo se je izvedelo le malo podrobnosti o njihovem strašnem poglavarju, in ako sem bil v teh vrsticah prisiljen objaviti natančno sliko njegove karijere, gre to na rovaš onih nerazsodnih ljudi, ki so skušali očistiti njegov spomin z napadi na njega, ki ga bom za vedno smatral kot najboljšega in najmodrejšega človeka, kar sem jih poznal.

Vsebina.

	Stran
Gospóda iz Reigata	3
Mož z grbo	32
Čudni bolnik	59
Grški tolmač	89
Pomorska pogodba	118
Končni problem	171

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000510713

